

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

ДЕМЧЕНКО МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 378.147:373.2.011.3-051:004-047.22

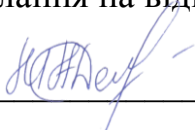
ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ
ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями)

01 – Освіта / Педагогіка

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 М.О. Демченко

Науковий керівник: **Набока Ольга Георгіївна**, доктор педагогічних наук, професор, перший проректор ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Слов'янськ – 2020

АНОТАЦІЯ

Демченко М.О. Формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта. – Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ, 2020.

Дисертаційну роботу присвячено проблемі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що:

– уперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, що містить взаємопов'язані структурні блоки (цільовий, теоретичний, організаційно-змістовний, результативний), ґрунтується на методологічних підходах (системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний, інформаційний), принципах (загальнодидактичні: науковості, системності й послідовності, доступності, зв'язку навчання з дійсністю, свідомості й активності, зворотного зв'язку, сучасності; спеціальні: неперервності, комунікативної взаємодії, відкритості освітнього середовища, інформаційної безпеки, інтерактивності, мультимедійності, методичного консультування) і педагогічних умовах (формування позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією; створення сприятливого освітнього середовища для розробки й використання студентами електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності; оновлення змісту методів та засобів фахової підготовки майбутніх вихователів) та забезпечує підвищення рівня сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– визначено структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний,

діяльнісний, рефлексивний), критерії, показники (мотиваційно-ціннісний: наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю; усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти; наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності; інформаційний: наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології; оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку; знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти; діялісно-поведінковий: спрямованість на вирішення професійних завдань; уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси; уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси; оцінний: прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності; до безперервної самоосвіти, самовдосконалення; до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності) і схарактеризовано три рівні (високий, середній, низький) сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– удосконалено діагностувальну базу для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– уточнено понятійний апарат дослідження, зокрема поняття «методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти», «електронні освітні ресурси», «ресурсний центр», «освітній блог»;

– подальшого розвитку набули уявлення про особливості використання електронних освітніх ресурсів, оновлення форм, методів і засобів фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

У першому розділі «Теоретичні основи формування методичної компетентності майбутніх вихователів ЗДО засобами електронних освітніх ресурсів» здійснено теоретичний аналіз наукових досліджень з визначення сутності й структури методичної компетентності майбутніх вихователів, використання електронних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх

вихователів закладів дошкільної освіти.

За результатами здійсненого дослідження методичну компетентність вихователя закладу дошкільної освіти визначено як професійно значущу характеристику особистості, що демонструє сукупність знань, умінь, навичок, особистих якостей вихователя, які визначають здатність до вирішення методичних завдань під час виховання й навчання дітей раннього та дошкільного віку. Обґрунтовано структуру методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти як сукупності компонентів: мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного.

Розглянуто види електронних освітніх ресурсів, представлено й доповнено їхні класифікації, визначено переваги й недоліки використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі, з'ясовано можливості використання електронних освітніх ресурсів у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Проаналізовано найпопулярніші системи дистанційного навчання («Віртуальний університет», e-University, Moodle, Redclass), складові кожної з означених систем, особливості організації навчання, здійснюваного на підставі таких систем. З'ясовано мету й завдання діяльності ресурсних центрів України, напрями їхньої роботи та функції.

У другому розділі «Теоретичне обґрунтування технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів ЗДО» проаналізовано нормативно-правові засади підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а саме: стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта; освітні програми та навчальні плани підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта закладів вищої педагогічної освіти, чинні програми розвитку, навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку, рекомендовані Міністерством освіти і науки України: «Соняшник», «Українське дошкілля», «Я у Світі» тощо.

Визначено провідне значення циклу фахової (професійно-практичної) підготовки у формуванні методичної компетентності майбутніх вихователів і їхньої підготовки до виконання професійних функцій у системі дошкільної освіти. Водночас доведено неповне використання потенціалу електронних освітніх ресурсів під час вивчення фахових дисциплін, а також недостатньо ефективні форми й методи роботи з формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Усе зазначене стало підґрунтям для теоретичного обґрунтування й розробки технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів інтерпретована як сукупність чотирьох взаємопов'язаних блоків: у *цільовому блоці* обґрунтовано мету й завдання технології; у *теоретичному блоці* представлено методологічні базові підходи й принципи; *організаційно-змістовний блок* окреслює форми (лекційні й практичні заняття, круглі столи, семінари), методи (наочні, практичні) та засоби (курси дистанційного навчання, Ресурсний центр педагогічного факультету, освітній блог), педагогічні умови реалізації технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, здійснювані в три етапи: підготовчий, діяльнісний, оцінний. У *результативному блоці* представлено критеріально-діагностувальну базу дослідження, відповідно до якої схарактеризовано три рівні (високий, середній, низький) сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Здійснено розвідувальний етап експериментальної частини дослідження, результати якого засвідчили, що педагогічні працівники недостатньо використовують електронні освітні ресурси в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, у роботі з дітьми перевага надається освітнім відеоролікам, аудіоказкам, мультимедійним презентаціям, освітнім і розвивальним онлайн-іграм. У роботі ж з батьками дітей дошкільного віку й

педагогами перевагу надають групам чи спільнотам в соціальних мережах, сайту закладу дошкільної освіти, мультимедійним презентаціям, електронній пошті чи месенджеру. Можливості таких електронних освітніх ресурсів як освітній блог професійного спрямування, інтерактивні вправи й завдання, Google-диск, чат, форум та інші використовують недостатньо.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів ЗДО» представлено перебіг експериментального впровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Констатувальний етап експериментальної роботи виявив середній та низький рівні сформованості методичної компетентності за мотиваційно-ціннісним, інформаційним й оцінним критеріями та низький рівень сформованості за діяльнісним критерієм як у експериментальній, так й у контрольній групах.

Експериментальну перевірку запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти здійснено завдяки її впровадженню в освітній процес закладів вищої освіти. Студенти експериментальної групи разом із традиційним навчанням, опановували курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», що містили теоретичний і наочний матеріали, питання й завдання для самоконтролю, поточне тестування до кожної теми й підсумкове тестування. Робота студентів у Ресурсному центрі передбачала створення тематичних вебміксів для вихователів закладів дошкільної освіти завдяки сервісу Symbaloo; створення демонстраційних інтерактивних плакатів ThingLink для батьків дітей раннього та дошкільного віку, підготовку й проведення вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти тощо. У роботі з освітніми блогами під час експерименту з використанням конструктора інтерактивних завдань LearningApps (<https://learningapps.org>) студенти оновлювали інформацію у створеному

блосі (актуальні новини в галузі дошкільної освіти); створювали добірки методичних розробок для вихователів закладів дошкільної освіти; готували власні методичні розробки для вихователів, дітей дошкільного віку, батьків вихованців.

Результати повторної діагностики рівнів сформованості методичної компетентності на контрольному етапі засвідчили позитивну динаміку, а саме: кількість студентів експериментальної групи високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 7,7%, середнього – збільшилася на 6,6%, низького – зменшилася на 14,3%. У контрольній групі також відбулися незначні зміни: кількість студентів високого рівня збільшилася на 3,1%, середнього – збільшилася на 1,8%, низького – зменшилася на 4,9%.

Також доведено, що студенти експериментальної групи більш усвідомлено ставляться до майбутньої професійної діяльності; виявляють зацікавленість у вирішенні професійних завдань, прагнуть до якнайкращого виконання окреслених завдань; усвідомлюють можливості використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти; демонструють бажання створювати власні (авторські) електронні освітні ресурси, застосовуючи досвід педагогів; відзначають важливість самоосвіти та самовдосконалення.

Статистичну достовірність отриманих результатів експерименту було перевірено й доведено завдяки застосуванню критерію λ (лямбда) Колмогорова-Смирнова.

Результати дослідження можуть бути використані викладачами педагогічних закладів вищої освіти у процесі підготовки майбутніх вихователів ЗДО; студентами під час проходження педагогічної практики; у системі післядипломної освіти для підвищення кваліфікації дошкільних працівників; у самоосвітній діяльності студентів.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, методична компетентність, майбутні вихователі, електронні освітні ресурси,

дистанційне навчання, ресурсний центр, освітній блог, технологія.

Список публікацій здобувача

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Демченко М., Аматыєва О. Використання потенційних можливостей Ресурсного центру факультету дошкільної освіти та практичної психології для підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць* / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка. 2015. Спецвип. 15. Ч. 1. С. 25–32.

2. Демченко М. О. Генеза понять компетентнісного підходу у сучасних педагогічних дослідженнях. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць*. 2017. №5 (85). С. 135–144.

3. Демченко М.О. До проблеми розробки професіограми вихователя закладів дошкільної освіти. Педагогічні науки: збірник наукових праць. Херсон, 2018. Вип. LXXXI. Том 1. С. 138–143.

4. Демченко М.О. Теоретичний аналіз структури методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Науковий Часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць* / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Випуск 72. Том 1. С. 145–150.

5. Демченко М.О., Аматыєва О.П., Гакало В.О. Використання можливостей роботи Ресурсного центру для оптимізації підготовки психолого-педагогічних працівників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: збірник наукових праць*. Запоріжжя: КПУ, 2019. Вип. 63. Т. 2. С. 11–15.

Статті у виданнях,

включених до міжнародних наукометричних баз

6. Демченко М. О., Набока О. Г. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: теоретичний аспект. *Науковий*

журнал «Молодий вчений». №10.1 (50.1) жовтень, 2017 р. С. 45–49. (*Index Copernicus*)

7. Демченко М.О., Набока О.Г. Освітній блог як засіб професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69, № 1. С. 64–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_8. (*Web of Science*)

Стаття в зарубіжному науковому виданні

8. Демченко М. О. Використання платформи Moodle у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Scientific discussion (Praha, Czech Republic)*. VOL 1, No 19, (2018). P. 24–28.

Статті в інших виданнях, матеріали конференцій

9. Демченко М.О., Амацьєва О.П. Використання інноваційного проекту «Ресурсний центр факультету» для адаптації майбутніх фахівців до умов психолого-педагогічної діяльності. Перспективні питання психології: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської міжвузівської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми реалізації адаптаційного потенціалу особистості в сучасних умовах життєздійснення. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2016. Вип. 1. С. 228–232.

10. Демченко М. О. До проблеми визначення сутності понять «компетенція», «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогіка і психологія сьогодення: теорія та практика*: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 19–20 січня 2018 р.). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. С. 73–75.

11. Демченко М. О. Електронні освітні ресурси: сутність поняття, переваги та недоліки. *Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрямки досліджень*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 1–2 червня 2018 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. С. 22–25.

12. Демченко М. О. Методична компетентність як складова професійної компетентності вихователів закладів дошкільної

освіти. *Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 4–5 травня 2018 р.). Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2018. С. 78–76.

13. Демченко М. О. Професійні функції майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: теоретичний аналіз. *Інновації XXI століття*: збірник наукових матеріалів XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, 25 травня 2018 р.). Вінниця, 2018. Ч. 5. С. 13–16.

14. Демченко М. О. Ресурсний центр як засіб професійного становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 25–26 травня 2018 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2018. С. 48–51.

15. Демченко М.О. Електронні освітні ресурси як засіб професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Збірник наукових праць за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіко-гуманітарні проблеми сьогодення»* (м. Краматорськ, 17–18 жовтня 2019 р.) / за заг. ред. Л.К. Лисак, В.А. Григор'євої. Харків.: ТОВ «Промарт», 2019. Вип. 1. С. 126–128.

16. Демченко М.О. Діагностика рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Scientific and pedagogic intemship «Pedagogical and psychological education as a component of the education system in Ukraine and the EU countries»*: Internship proceedings (August 3 – September 11, 2020). Włocławek: «Izdevnieciba Baltija Publishing», 2020. P. 79–82.

17. Демченко М.О. Методика діагностики рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *The 3rd International scientific and practical conference «Innovative development of science and education»* (May 24–26, 2020). ISGT Publishing House, Athens, Greece. 2020. P. 248–253.

18. Демченко М.О. Стан використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*: зб. наукових праць (Канада–Сербія–Азербайджан–Польща–Україна, 30–31 травня 2020 р.) / за заг. ред. д. філос. н. Журби М.А. – Монреаль: СРМ «ASF», 2020. С. 46–50.

19. Демченко М.О. Теоретичний аналіз організації та діяльності ресурсних центрів України. *Проблеми професійного розвитку вчителя в контексті оновлених освітніх стандартів*: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції, присвяченої 80-річчю заснування Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» та 50-річчю започаткування підготовки учителів трудового навчання в ДДПУ (Слов'янськ, 20 травня 2020 року). Слов'янськ, 2020. С. 75–78.

ABSTRACT

Demchenko M. O. Forming Methodical Competence of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education Using Electronic Educational Resources. – Qualification scientific work printed as manuscript.

The thesis for the scientific degree of Doctor of Philosophy in Speciality 015 – Vocational Education. – State Higher Educational Institution «Donbas State Pedagogical University», Sloviansk, 2020.

The thesis analyzes the problem of forming the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education using electronic educational resources.

The scientific novelty of the thesis research is in the following:

– for the first time it is developed, theoretically substantiated and experimentally tested the technology for forming the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education using electronic

educational resources which includes the interconnected structural blocks (targeted, theoretical, organizational-content, effective) in which the methodological approaches are specified (systematic, competence, activity, personality-oriented, humanistic, information), principles (general-didactic: of scientific character, systemacity and consistency, accessibility, connection of learning with life, consciousness and activities, of feedback, modernity; special: continuity, communicative interaction, openness of the educational environment, information security, interactivity, multimediality, methodological consulting) and pedagogical conditions (forming positive motivation to master the future profession; creating a favourable educational environment for the development and use of electronic educational resources by students in their professional activities; updating the content of methods and means of professional training of future nursery teachers) that provide an increase in the level of formation of methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education;

– it is determined the structural components (motivational, cognitive, activity, reflexive), criteria, indicators (motivational-value: students' having motivation to study in the chosen specialty; students' being aware of the value of the profession of nursery teachers of institutions of preschool education; students' having motivation to succeed in their professional activities; information: students' having theoretical knowledge in the field of preschool pedagogy and child psychology; students' knowing the state documents, programs of education and upbringing of preschool children; students' knowing the essence of methodical work at institutions of preschool education; activity-behavioural: students' focusing on solving professional problems; the ability to use electronic educational resources in their professional activities; the ability to create and use authors' electronic educational resources; assessing: the desire for self-analysis of their own professional activities; students' striving for continuous self-education, self-improvement; the desire for self-management and self-organization in their professional activities) and the three levels (high, average, low) of the formation of methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool

education are characterized;

- it is improved the diagnostic base for determining the levels of formation of methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education;

- it is clarified the conceptual apparatus of the research, in particular, the notions of «methodical competence of a nursery teacher of the institution of preschool education», «electronic educational resources», «resource centre», «educational blog»;

- the ideas about the peculiarities of using electronic educational resources, updating the forms, methods, and means of professional training of future nursery teachers of institutions of preschool education have acquired further development.

In the first chapter «Theoretical Fundamentals of Forming the Methodical Competence of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education (IPE) Using Electronic Educational Resources» the theoretical analysis of scientific studies concerning the determination of the essence and structure of the methodical competence of future nursery teachers, the use of electronic educational resources when training future nursery teachers of institutions of preschool education has been presented.

According to the results of the study, the methodical competence of the nursery teacher of the institution of preschool education is defined as a professionally significant characteristics of the personality, which includes a set of knowledge, skills, personal qualities of the nursery teacher that determine the ability to solve methodical tasks during education and training of children of the early and preschool age. The structure of the methodical competence of the nursery teacher of the institution of preschool education is substantiated as a set of components – motivational, cognitive, activity, reflexive.

The types of electronic educational resources are considered, their classifications are presented and supplemented, the advantages and disadvantages of using electronic educational resources in the educational process are determined, the possibilities of using electronic educational resources in the

process of forming methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education are clarified. The most popular distance learning systems («Virtual University», e-University, Moodle, Redclass), components of each of these systems, features of the organization of learning with their help are analyzed. The purpose and tasks of the resource centres of Ukraine, directions of their work, and functions are studied.

In the second chapter «Theoretical Substantiation of the Technology for Forming the Methodical Competence of Future Nursery Teachers of the IPE» the normative-legal bases of training of future nursery teachers of institutions of preschool education are analyzed, namely: the standard of higher education of the first (bachelor's) level, of the field of knowledge 01 Education/Pedagogy, of speciality 012 Preschool Education; the educational programs and curricula for students of the first (bachelor's) level of higher education in the field of knowledge 01 Education/Pedagogy of speciality 012 Preschool Education of institutions of higher pedagogical education, current programs of development, education and upbringing of children of the early and preschool age recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine: «Sunflower» («Soniashnyk»), «Ukrainian Preschool Education» («Ukrainske Doshkillia»), «I Am in the World» («Ya u Sviti») and others.

The leading importance of the cycle of professional (professional-practical) training in the process of forming the methodical competence of future nursery teachers and their readiness to fulfil the professional functions in the system of preschool education is determined. At the same time, the incomplete use of the potential of electronic educational resources when studying the professional disciplines, as well as the insufficiently effective forms and methods of work concerning the formation of the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education. The mentioned has become the basis for the theoretical justification and development of the technology for forming the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education using electronic educational resources.

The technology for forming the methodical competence of future nursery teachers is presented as a set of the four interconnected blocks: the purpose and tasks of the technology are substantiated in the *targeted block*; the *theoretical block* presents the methodological approaches and principles on which the technology is based; the *organizational-content block* outlines the forms (lectures and practical classes, round tables, seminars), methods (visual, practical) and means (distance learning courses, the Resource Centre of the Pedagogical Faculty, the educational blog), the pedagogical conditions to implement the technology for forming the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education and is implemented in the three stages: preparatory, activity, assessing. The *effective block* presents the criterion-diagnostic base of the study, according to which the three levels (high, average, low) of the formation of the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education are characterized.

The exploratory stage of the experimental part of the study has been carried out, the results of which have shown that pedagogical employees do not use electronic educational resources in the educational process of the institution of preschool education, when working with children the preference is given to educational videos, audio fairy-tales, multimedia presentations, educational and developing online games. When working with parents of preschool children, the preference is given to groups or communities on social networks, the site of the institution of preschool education, multimedia presentations, e-mail, or messenger. The possibilities of such electronic educational resources as a professional educational blog, interactive exercises, and tasks, Google-disk, chat, forum and others are not used enough.

In the third chapter «Experimental Testing of the Technology for Forming the Methodical Competence of Future Nursery Teachers of the IPE» the course of the experimental implementation of the technology for forming the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education using electronic educational resources is presented.

The ascertaining stage of the experimental work revealed the average and low levels of the formation of the methodical competence according to the motivational-value, informational, and assessing criteria, and the low level of the formation according to the activity criterion in both the experimental and control groups.

The experimental verification of the suggested technology for forming the methodical competence of future nursery teachers of institutions of preschool education has been carried out by it being implemented into the educational process of institutions of higher education. The students of the experimental group, along with traditional education, have mastered distance learning courses in the disciplines «Preschool Pedagogy», «Child Psychology», which include the theoretical and visual materials, questions, and tasks for self-control, current testing for each topic and final testing. The students' work in the Resource Centre has involved creating thematic web mixes for nursery teachers of institutions of preschool education through the Symbaloo service; creating demonstration interactive posters ThingLink for parents of children of the early and preschool age, preparing and conducting webinars on topical issues of preschool education, etc. When working with educational blogs during the experiment using the interactive task designer LearningApps (<https://learningapps.org>), the students have updated the information in the created blog (current news in the field of preschool education); selections of methodical manuals for nursery teachers of institutions of preschool education have been created; the students' own methodical manuals for nursery teachers, preschool children, parents of preschool children have been prepared.

The results of the re-diagnostics of the levels of forming the methodical competence at the control stage have shown a positive trend, namely: the number of students in the experimental group with the high level of the formation of the methodical competence of the experimental group increased by 7,7%, the average level increased by 6,6%, the low one decreased by 14,3%. There have been also minor changes in the control group: the number of the high-level students

increased by 3,1%, the number of the average-level students increased by 1,8%, and the number of the low-level students decreased by 4,9%.

It should also be noted that the students of the experimental group are more aware of future professional activities; show interest in solving professional problems, strive not just to fulfil their work, but to do their best when fulfilling it; are aware of the possibilities of using electronic educational resources in the educational process of institutions of preschool education; show their desires to create their own (authors') electronic educational resources, using the experience of educators; note the importance of self-education and self-improvement.

The statistical reliability of the obtained experimental results is verified and proved by using the Kolmogorov-Smirnov λ (lambda) criterion.

The results of the study can be used by lecturers of pedagogical institutions of higher education in the process of training future nursery teachers of the IPE; by students during their pedagogical practice; in the system of post-qualifying education in the process of professional advanced training of preschool employees; in students' self-educational activities.

Keywords: competence, professional competence, methodical competence, future nursery teachers, electronic educational resources, distance learning, resource centre, educational blog, technology.

List of Scientific Works of the Applicant

Articles in the Professional Scientific Publications of Ukraine

1. Demchenko M., Amatieva O. (2015). Vykorystannia potentsiinykh mozhlyvostei Resursnoho tsentru fakultetu doshkilnoi osvity ta praktychnoi psykholohii dlia pidvyshchennia efektyvnosti pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv [Using Potential Possibilities of the Resource Centre of the Faculty of Preschool Education and Practical Psychology to Increase Effectiveness of Training Future Professionals]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu: zbirnyk naukovykh prats – Humanization of Educational-Upbringing Process: Collection of Scientific Works*. V. I. Sypchenko (Ed.). Special Issue 15, 1, 25–32 [in Ukrainian].

2. Demchenko M. O. (2017). Geneza poniat kompetentnisnoho pidkходу u suchasnykh pedahohichnykh doslidzhenniakh [Genesis of Concepts of Competence Approach in Modern Pedagogical Studies]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu: zbirnyk naukovykh prats – Humanization of Educational-Upbringing Process: Collection of Scientific Works*, 5 (85), 135–144 [in Ukrainian].

3. Demchenko M. O. (2018). Do problemy rozrobky profesiohramy vykhovatelja zakladiv doshkilnoi osvity [On the Problem of Developing a Professiogram of the Nursery Teacher of Institutions Preschool Education]. *Pedahohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats – Pedagogical Sciences: Collection of Scientific Works*. Kherson, issue. LXXXI, vol. 1, 138–143 [in Ukrainian].

4. Demchenko M. O. (2019). Teoretychnyi analiz struktury metodychnoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Theoretical Analysis of the Structure of Methodical Competence of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education]. *Naukovyi Chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy: zbirnyk naukovykh prats – Scientific Journal of the National Pedagogical University Named after M. P. Drahomanov. Series 5. Pedagogical Sciences: Realities and Prospects: Collection of Scientific Works*. Kyiv: Vydavnychiy dim «Helvetyka», issue 72, vol. 1, 145–150 [in Ukrainian].

5. Demchenko M. O., Amatieva O. P, Hakalo V. O. (2019). Vykorystannia mozhlyvostei roboty Resursnoho tsentru dlja optymizatsii pidhotovky psykholoho-pedahohichnykh pratsivnykiv [Using Capabilities of the Resource Centre to Optimize Training of Psychological-Pedagogical Staff]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkoli: zbirnyk naukovykh prats – Pedagogy of Forming Creative Personality in Higher and Secondary Comprehensive School: Collection of Scientific Works*. Zaporizhzhia: KPU, issue 63, vol. 2, 11–15 [in Ukrainian].

Articles in Publications Included in the International Scientometric Databases

6. Demchenko M. O., Naboka O. H. (2017). Metodychna kompetentnist vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv: teoretychnyi aspekt [Methodical Competence of Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education: Theoretical Aspect.]. *Naukovyi zhurnal «Molodyi vchenyi» – Scientific Journal «Young Scientist»*, 10.1 (50.1), 45–49. (*Index Copernicus*) [in Ukrainian].

7. Demchenko M. O., Naboka O. H. (2019). Osvitnii bloh yak zasib profesiinoi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Educational Blog as a Means of Professional Training of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, vol. 69, 1, 64–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_8. (*Web of Science*) [in Ukrainian].

Article in the Foreign Scientific Publication

8. Demchenko M. O. (2018). Vykorystannia platformy Moodle u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Using Moodle Platform in Professional Training of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education]. *Scientific discussion (Praha, Czech Republic)*. VOL 1, No 19, 24–28 [in Ukrainian].

Articles in Other Publications, Conference Materials

9. Amatieva O. P., Demchenko M. O. (2016). Vykorystannia innovatsiinoho proektu «Resursnyi tsentr fakultetu» dlia adaptatsii maibutnikh fakhivtsiv do umov psykhologo-pedahohichnoi diialnosti [Using the Innovative Project «Resource Centre of the Faculty» to Adapt Future Professionals to the Conditions of Psychological-Pedagogical Activities]. *Perspektyvni pytannia psykholohii: zbirnyk naukovykh prats za materialamy Vseukrainskoi mizhvuzivskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii «Aktualni problemy realizatsii adaptatsiinoho potentsialu osobystosti v suchasnykh umovakh zhyttiezdiiisnennia» – Prospective Issues of Psychology: Collection of Scientific Papers of the Proceedings of the All-*

Ukrainian Interuniversity Scientific-Practical Internet Conference «Actual Problems of Realization of the Adaptive Potential of the Individual under Modern Conditions of Life». Sloviansk: Vyd-vo B.I. Matorina, 1, 228–232 [in Ukrainian].

10. Demchenko M. O. (2018). Do problemy vyznachennia sutnosti poniat «kompetentsiia», «kompetentnist»: teoretychnyi analiz [On the Problem of Defining the Essence of the Concepts «Competency», «Competence»: Theoretical Analysis]. *Pedahohika i psykhologhiia sohodennia: teoriia ta praktyka: zbirnyk naukovykh robit uchasnykiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Odesa, 19–20 sichnia 2018 r.) – Pedagogy and Psychology of Today: Theory and Practice: Collection of Scientific Papers of the Participants of the International Scientific-Practical Conference (Odessa, January 19-20, 2018)*. Odesa: HO «Pivdenna fundatsiia pedahohiky», 73–75 [in Ukrainian].

11. Demchenko M. O. (2018). Elektronni osvritni resursy: sutnist poniattia, perevahy ta nedoliky [Electronic Educational Resources: Essence of the Concept, Advantages and Disadvantages]. *Psykhologhiia ta pedahohika u XXI stolitti: perspektyvni ta priorytetni napriamky doslidzhen: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 1–2 chervnia 2018 r.) – Psychology and Pedagogy in the 21st Century: Perspective and Priority Directions of Studies: Proceedings of the International Scientific-Practical Conference (Kyiv, June 1-2, 2018)*. Kyiv: HO «Kyivska naukova orhanizatsiia pedahohiky t a psykhologhii», 22–25 [in Ukrainian].

12. Demchenko M. O. (2018). Metodychna kompetentnist yak skladova profesiinoi kompetentnosti vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Methodical Competence as a Component of Professional Competence of Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education]. *Innovatsiini naukovy doslidzhennia u sferi pedahohichnykh ta psykhologichnykh nauk: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 4–5 travnia 2018 r.) – Innovative Scientific Studies in the Field of Pedagogical and Psychological Sciences: Proceedings of the International Scientific-Practical Conference (Kyiv, May 4-5, 2018)*. Kyiv: Tavriiskyi natsionalnyi universytet imeni V.I. Vernadskoho, 78–76 [in Ukrainian].

13. Demchenko M. O. (2018). Profesiini funktsii maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity: teoretychnyi analiz [Professional Functions of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education: Theoretical Analysis]. *Innovatsii XXI stolittia: zbirnyk naukovykh materialiv XX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (Vinnytsia, 25 travnia 2018 r.) – Innovations of the 21st Century: Collection of Scientific Materials of the XX International Scientific-Practical Internet Conference (Vinnytsia, May 25, 2018)*. Vinnytsia, 5, 13–16 [in Ukrainian].

14. Demchenko M. O. (2018). Resursnyi tsentr yak zasib profesiinoho stanovlennia maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Resource Centre as a Means of Professional Development of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education]. *Naukovi dosiahnennia, vidkryttia ta shliakhy rozvytku pedahohichnoi nauky: materialy vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Zaporizhzhia, 25–26 travnia 2018 r.) – Scientific Achievements, Discoveries and Ways of Development of Pedagogical Science: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference (Zaporizhzhya, May 25-26, 2018)*. Zaporizhzhia: Klasychnyi pryvatnyi universytet, 48–51 [in Ukrainian].

15. Demchenko M. O. (2019). Elektronni osvitni resursy yak zasib profesiinoy pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Electronic Educational Resources as a Means of Professional Training of Future Preschool Education Specialists]. *Zbirnyk naukovykh prats za materialamy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Ekonomiko-humanitarni problemy sohodennia» (m. Kramatorsk, 17–18 zhovtnia 2019 r.) – Collection of Scientific Works of the Materials of the I All-Ukrainian Scientific-Practical Conference «Economic-Humanitarian Problems of Today» (Kramatorsk, October 17-18, 2019)*. Kharkiv: TOV «Promart», 1, 126–128 [in Ukrainian].

16. Demchenko M. O. (2020). Diahnostyka rivniv sformovanosti metodychnoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Diagnostics of Levels of Formation of Methodical Competence of Future Nursery Teachers of Institutions of Preschool Education]. *Scientific and Pedagogic*

Internship «Pedagogical and Psychological Education as a Component of the Education System in Ukraine and the EU Countries»: Internship Proceedings (August 3 – September 11, 2020). Włocławek: «Izdevnieciba Baltija Publishing», 79–82 [in Ukrainian].

17. Demchenko M. O. (2020). *Metodyka diahnostyky rivniv sformovanosti metodychnoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity* [Technique for Diagnosing the Levels of Formation of Methodical Competence of Future Preschool Education Specialists]. *The 3rd International Scientific and Practical Conference «Innovative Development of Science and Education» (May 24–26, 2020)*. ISGT Publishing House, Athens, Greece, 248–253 [in Ukrainian].

18. Demchenko M. O. (2020). *Stan vykorystannia elektronnykh osvitnikh resursiv v osvitnomu protsesi zakladiv doshkilnoi osvity* [State of Using Electronic Educational Resources in the Educational Process of Institutions of Preschool Education]. *Aktualni pytannia, problemy ta perspektyvy rozvytku humanitarnoho znannia u suchasnomu informatsiinomu prostori: natsionalnyi ta internatsionalnyi aspekty: zb. naukovykh prats (Kanada–Serbiia–Azerbaidzhan–Polshcha–Ukraina, 30–31 travnia 2020 r.) – Relevant Issues, Problems and Prospects for Developing Humanitarian Knowledge in the Modern Information Space: National and International Aspects: Collection of Scientific Works (Canada – Serbia – Azerbaijan – Poland – Ukraine, May 30-31, 2020)*. Montreal: SPM «ASF», 46–50 [in Ukrainian].

19. Demchenko M. O. (2020). *Teoretychnyi analiz orhanizatsii ta diialnosti resursnykh tsentriv Ukrainy* [Theoretical Analysis of the Organization and Activity of Resource Centers of Ukraine]. *Problemy profesiinoho rozvytku vchytelia v konteksti onovlenykh osvitnikh standartiv: materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi Internet konferentsii, prysviachenoj 80-richchii zasnuvannia Derzhavnoho vyshchoho navchalnoho zakladu «Donbaskyi derzhavnyi pedahohichny iuniversitytet» ta 50-richchii zapochatkuvannia pidhotovky uchyteliv trudovoho navchannia v DDPU (m. Sloviansk, 20 travnia 2020 roku)*. – *Problems of Professional Development of Teachers in the Context of Updated Educational*

Standards: Materials of the International Scientific-Practical Internet Conference Dedicated to the 80th Anniversary of the State Higher Educational Institution «Donbas State Pedagogical University» and the 50th Anniversary of the Beginning of Training Design and Technology Teachers (Sloviansk, May 20, 2020). Sloviansk, 75–78 [in Ukrainian].

ЗМІСТ

ВСТУП	26
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ	37
1.1. Генеза категорії «компетентність» як професійно значущої характеристики особистості педагога	37
1.2. Сутність і структура методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	56
1.3. Роль електронних освітніх ресурсів у професійному становленні майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	72
Висновки до першого розділу	98
РОЗДІЛ II. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО	101
2.1. Аналіз нормативних документів щодо підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	101
2.2. Теоретичне обґрунтування технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів	129
2.3. Критеріальна база дослідження рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	147
Висновки до другого розділу	161
РОЗДІЛ III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО	166
3.1. Діагностика рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	166

3.2. Упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів	187
3.3. Аналіз результатів упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	218
Висновки до третього розділу	235
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	239
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	244
ДОДАТКИ	271

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дошкільна освіта – цілісний процес, спрямований на забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку й набуття нею життєвого соціального досвіду. Важливість раннього розвитку визнається в усьому світі. Від того, як дитина розвивається в дитинстві, багато в чому залежить успішність її подальшого життя.

У зв'язку із цим актуальності набувають проблеми комплексної підготовки фахівців дошкільної освіти, які здатні на високому рівні виконувати професійні функції в закладі дошкільної освіти, але для їх ефективного здійснення недостатньо володіти відповідними знаннями, вміннями і навичками. Для забезпечення якості дошкільної освіти важливий професійний рівень вихователів закладів дошкільної освіти, що реалізують певну програму розвитку, навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку.

Зміни, що тривають в дошкільній освіті, регулюють відповідні законодавчі документи: Закони України «Про дошкільну освіту» (2001 р.), «Про освіту» (2017 р.), Базовий компонент дошкільної освіти (2012 р.). Зміст освітнього процесу в закладах дошкільної освіти визначається Базовим компонентом дошкільної освіти (2012 р.) і здійснюється відповідно до чинних програм розвитку, навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку, що рекомендовані Міністерством освіти і науки України: Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей раннього віку «Соняшник» (2014 р.), Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник» (2014 р.), «Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів» (2015 р.), «Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років» (2016 р.), Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» (2017 р.), «Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років» (2019 р.) тощо.

Згідно з чинним законодавством завданнями дошкільної освіти є:

збереження та зміцнення фізичного, психічного й духовного здоров'я дитини; виховання в них любові до України, шанобливого ставлення до Батьківщини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин і рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля; формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду; виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту; здійснення соціально-педагогічного патронату сім'ї (Закон України «Про дошкільну освіту», 2020 р.)

Успішність реалізації окреслених завдань залежить від здатності вихователя до якісного вибору методів взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Разом із тим, вихователі закладів дошкільної освіти не завжди готові до використання інноваційних технологій у власній професійній діяльності. Це пояснюється недостатньою мотивацією та застарілими підходами до підготовки вихователів, браком досвіду побудови сучасного освітнього процесу, недостатнім використанням сучасних форм і методів професійного розвитку.

Події останніх місяців стали випробуванням не тільки для системи освіти в Україні, а й у всьому світі. Вимушений пошук сучасних форм роботи показав недостатню готовність закладів освіти до використання інформаційно-комунікативних технологій із метою організації зручної і продуктивної роботи в цифровому середовищі, забезпечення реалізації повноцінного освітнього процесу. Стрімкий перехід на дистанційні формати довів недосконалість інтерактивних навчальних матеріалів, цікавих завдань зі зворотним зв'язком, а також брак досвіду колективної роботи в цифровому середовищі. Проблемою стала і недостатня обізнаність викладачів і студентів із такими інструментами.

Інформатизація системи освіти – одна з найвагоміших сучасних

освітніх інновацій нашого часу. Початком цього процесу можна вважати ухвалення Законів України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (1998 р.), «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.). На сьогодні чинними є такі документи, що регламентують процес інформатизації освіти в Україні: Указ Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» (2002 р.), Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» (2005 р.), Наказ МОН України «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси» (2012 р.), Національна стратегія розвитку освіти України на період до 2021 року (2013 р.), Наказ МОН України «Про затвердження Типового переліку комп'ютерного обладнання для закладів дошкільної, середньої та професійної освіти» (2017 р.) тощо.

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему освіти, насамперед, зумовило інформаційну підтримку освітнього процесу: створення навчальних і навчально-методичних електронних каталогів, розвиток електронних бібліотек, комп'ютерних освітніх програм, тренажерів тощо. Від досконалості навчального матеріалу, його новизни, форми подання залежить якість й ефективність освіти. Сутність питання полягає не лише в підвищенні рівня знань вихователів, а й у розвитку здатності акумулювати потрібну інформацію, аналізувати її та впроваджувати в практичну діяльність, оперативно реагувати на інноваційний досвід, а також проєктувати, створювати, експериментально апробувати інновації, уміти їх цілеспрямовано розповсюджувати.

Проблемі становлення компетентнісного підходу в освіті присвячені дослідження науковців В. Адольфа, О. Антонової, М. Артёмової, П. Бачинського, І. Беха, Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Дахіна, О. Дубасенюк, І. Єрмакова, І. Зимньої, І. Зязюна, О. Локшиної, Л. Маслак, О. Овчарук, Л. Паращенко, А. Петрова, О. Пометун, Дж. Равена, О. Савченко, С. Сисоевої, Т. Сорочан та ін. Аспекти впровадження компетентнісного підходу в процес підготовки майбутніх фахівців і практику освіти

досліджували Л. Анциферова, В. Байденко, С. Батишев, В. Болотов, І. Бондаренко, С. Вітвицька, І. Зимня, Е. Зеєр, В. Лозова, О. Локшина, С. Серіков, О. Таїзова, О. Хуторський, Г. Цветкова, С. Шишова, Е. Шорт, І. Ящук та ін.

Питання формування професійної компетентності й окремих її складових досліджували В. Барко, Г. Беленька, А. Богуш, Т. Браже, В. Гриньова, Ю. Жуков, Ю. Зінковський, Л. Захарова, І. Зязюн, Л. Карпова, Н. Кузьміна, А. Кузьмінський, Н. Литвинова, Л. Львов, М. Мазурок, А. Маркова, С. Мартиненко, В. Мачуський, Г. Мірських, Л. Мітіна, Н. Ничкало, О. Приліпко, В. Ротар, О. Свириденко, В. Свистун, В. Соколова, В. Чернобай, Т. Шамова, В. Ягупов та ін.

Проблему формування методичної компетентності розглядали українські та зарубіжні дослідники, а саме: В. Адольф, Л. Алексеєнко-Лемовська, О. Бігич, О. Біляковська, Т. Бондаренко, А. Борисова, Н. Грицай, Т. Гущина, С. Івашньова, І. Княжева, Т. Кочарян, Н. Кузьміна, І. Левченко, М. Мазурок, В. Мачуський, Л. Мінда, І. Петрук, Г. Притуло, Ю. Присяжнюк, М. Скрипник, О. Фесенко, В. Шаган та ін.

Студіювали особливості використання електронних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх фахівців дошкільної (Н. Бахмат, К. Віттенберг, Н. Диканська, С. Дяченко, О. Зворигіна, Л. Зданевич, О. Кравчишина, Н. Лисенко, О. Ліннік, В. Могильова, І. Тимофєєва, Н. Хміль, О. Чекан та ін.) та шкільної освіти (В. Биков, А. Бекірова, І. Богданова, К. Власенко, Л. Гаврілова, Р. Гуревич, М. Ковальчук, А. Крижановський, С. Петренко, Л. Петухова, В. Прошкін, Г. Ткачук, О. Удовиченко, І. Хижняк, А. Юрченко та ін.). Натомість, поза увагою науковців залишився аспект використання електронних освітніх ресурсів у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Аналіз теорії та практики щодо досліджуваної проблеми дозволив виявити низку *суперечностей* між:

– вимогами, що висуваються суспільством до особистості вихователя

закладу дошкільної освіти, і фактичним рівнем його професійної підготовки в умовах навчання в закладі вищої освіти;

– значним потенціалом інформаційних технологій у практиці роботи закладів освіти та недостатнім рівнем підготовленості майбутніх вихователів до використання електронних освітніх ресурсів у власній професійній діяльності;

– потребою практичного вирішення проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та недостатньою обґрунтованістю відповідної педагогічної технології.

Актуальність проблеми, недостатнє її розв'язання, необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Формування методичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів засобами електронних освітніх ресурсів»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до комплексної теми наукових досліджень «Інноваційні технології в технологічній освіті» (державний реєстраційний номер № 0115U003307), що розроблюється у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Тему затверджено на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 3 від 18.10.2017 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 6 від 28.11.2017 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Предмет дослідження – технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх

ресурсів.

Відповідно до мети дослідження було окреслено такі **завдання**:

1. Вивчити стан досліджуваності проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів у науково-педагогічних дослідженнях.

2. Розкрити сутність і структуру методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

3. Проаналізувати та виявити найбільш ефективні електронні освітні ресурси у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

4. Визначити критерії, показники й схарактеризувати рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

5. Розробити, обґрунтувати й експериментально перевірити технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз психологічної, педагогічної та методичної літератури з метою визначення змісту основних понять дослідження, розробки технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; *емпіричні* – діагностувальні (анкетування, тестування), педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний) з метою вивчення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та перевірки технології формування методичної компетентності, констатувальний, формувальний етапи експерименту для перевірки рівнів майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; методи математичної статистики.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що:

– уперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх

ресурсів, що містить взаємопов'язані структурні блоки (цільовий, теоретичний, організаційно-змістовний, результативний), ґрунтується на методологічних підходах (системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний, інформаційний), принципах (загальнодидактичні: науковості, системності й послідовності, доступності, зв'язку навчання з дійсністю, свідомості й активності, зворотного зв'язку, сучасності; спеціальні: неперервності, комунікативної взаємодії, відкритості освітнього середовища, інформаційної безпеки, інтерактивності, мультимедійності, методичного консультування) і педагогічних умовах (формування позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією; створення сприятливого освітнього середовища для розробки й використання студентами електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності; оновлення змісту методів та засобів фахової підготовки майбутніх вихователів) та забезпечує підвищення рівня сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– визначено структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), критерії, показники (мотиваційно-ціннісний: наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю; усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти; наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності; інформаційний: наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології; оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку; знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти; діяльнісно-поведінковий: спрямованість на вирішення професійних завдань; уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси; уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси; оцінний: прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності; до безперервної самоосвіти, самовдосконалення; до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності) і схарактеризовано три рівні

(високий, середній, низький) сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– удосконалено діагностувальну базу для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– уточнено понятійний апарат дослідження, зокрема поняття «методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти», «електронні освітні ресурси», «ресурсний центр», «освітній блог»;

– подальшого розвитку набули уявлення про особливості використання електронних освітніх ресурсів, оновлення форм, методів і засобів фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці і впровадженні в освітній процес підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти курсів дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча»; розробці методичного забезпечення освітньо-виховної роботи закладів дошкільної освіти (тематичних вебміксів для вихователів закладів дошкільної освіти за допомогою сервісу Symbaloo та демонстраційних інтерактивних плакатів ThingLink для батьків дітей раннього та дошкільного віку); розробці освітнього блогу «Професійна підготовка майбутніх вихователів» (створення добірки методичних розробок для вихователів закладів дошкільної освіти, підготовка власних методичних розробок для вихователів, дітей дошкільного віку, батьків вихованців, розробка інтерактивних вправ для дітей дошкільного віку й вихователів закладів дошкільної освіти за допомогою конструктора інтерактивних завдань LearningApps); розробці діагностувального комплексу для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Результати дослідження можуть бути використані викладачами педагогічних закладів вищої освіти в процесі підготовки майбутніх

вихователів ЗДО (розробка методичних рекомендацій для студентів, укладання спецкурсів з педагогічних дисциплін, розробка освітніх проєктів); студентами під час проходження педагогічної практики; у системі післядипломної освіти у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників; у самоосвітній діяльності студентів.

Результати дисертаційної роботи **впроваджено** в освітній процес Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка №68-20-247 від 13.05.2020 р.), Маріупольського державного університету (довідка №01-24/458 від 22.07.2020 р.), Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка №1/564/1 від 30.06.2020 р.), Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка №01-13/304/1 від 25.05.2020 р.).

Особистий внесок здобувача в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає в: аналізі організації роботи Ресурсного центру [1]; розгляді структури й змістовного наповнення освітнього блогу «Ресурсний центр – валеонасичений освітній простір для розвитку студентів, педагогів, психологів батьків та дітей» [5]; науковому обґрунтуванні та систематизації наукових доробків з проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів [6]; визначенні особливостей і переваг використання освітніх блогів у професійній підготовці майбутніх вихователів, виокремленні типових помилок, що виникають під час створення освітнього блогу, проведенні анкетування студентів і педагогічних працівників закладів дошкільної освіти щодо наповнення освітніх блогів [7]; аналізі результативності діяльності Ресурсного центру педагогічного факультету [9].

Апробація та впровадження результатів дослідження відбувалась у ході дослідно-експериментальної роботи в педагогічних закладах вищої освіти, а також основні положення й результати дослідження на різних етапах виконання роботи репрезентувалися, обговорювалися й отримали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях та семінарах різного

рівня, зокрема *Міжнародних*: «Психолінгвістика в сучасному світі – 2017» (Переяслав-Хмельницький, 2017), «Педагогіка і психологія сьогодення: теорія і практика» (Одеса, 2018), «Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук» (Київ, 2018), «Інновації ХХІ століття» (Вінниця, 2018), «Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки» (Запоріжжя, 2018), «Психологія та педагогіка у ХХІ столітті: перспективні та пріоритетні напрямки досліджень» (Київ, 2018), «Психолінгвістика в сучасному світі – 2018» (Переяслав-Хмельницький, 2018), «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Канада–Сербія–Азербайджан–Польща–Україна, 2020), «Innovative Development Of Science And Education» (Athens, Greece, 2020); «Проблеми професійного розвитку вчителя в контексті оновлених освітніх стандартів» (Слов'янськ, 2020); *Всеукраїнських*: «Економіко-гуманітарні проблеми сьогодення» (Краматорськ, 2019), «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти» (Слов'янськ, 2019), «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти» (Слов'янськ, 2020).

Результати дослідження було обговорено й позитивно оцінено на щорічних звітних наукових конференціях, засіданнях кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (2017–2020 рр.).

Публікації. Зміст і результати дослідження відображено у 19 публікаціях, зокрема: 5 – у фахових виданнях (2 – у співавторстві), затверджених ВАК України, 1 – у виданні, що включено до наукометричної бази Web of Science (у співавторстві), 1 – у виданні, що включено до наукометричної бази Index Copernicus (у співавторстві), 1 – у періодичному зарубіжному виданні, 11 – у матеріалах науково-практичних конференцій (1 – у співавторстві).

Структура дисертації зумовлена специфікою її предмета й логікою розкриття теми, а також метою та головними завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (219 найменувань, із яких 5 – іноземною мовою), 12 додатків на 79 сторінках. Робота містить 34 таблиці, 26 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 349 сторінок, із них основного тексту – 178 сторінок.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

1.1. Генеза категорії «компетентність» як професійно значущої характеристики особистості педагога

Соціально-економічні зміни, що відбуваються у сучасному світі, вимагають підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців галузі освіти. Пріоритетом в освіті є виховання ерудованої, вільної, талановитої, відповідальної особистості, здатної демонструвати активну громадянську позицію й бути корисним суспільству. Недостатньо забезпечити випускника закладу вищої освіти низкою певних знань, важливо сформувати компетентності, що забезпечать успішне виконання професійної діяльності в умовах невизначеності, здатність критично мислити, оцінювати й прогнозувати соціально-економічні процеси.

Це зумовлює потребу переходу від традиційного навчання до особистісно зорієнтованого, до навчання, спрямованого на формування професійно значущих компетентностей майбутніх фахівців.

Проблемі становлення компетентнісного підходу в освіті присвячені дослідження науковців В. Адольфа, М. Артьомової, Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Дахіна, І. Зимньої, І. Зязюна, О. Локшиної, О. Овчарук, Л. Паращенко, Дж. Равена, О. Пометун, О. Савченко, Т. Сорочан та ін. Аспекти впровадження компетентнісного підходу в процес підготовки майбутніх фахівців і практику освіти досліджували В. Болотов, В. Лозова, С. Серіков, О. Таїзова, О. Хуторський, С. Шишова, Е. Шорт та ін.

Проаналізуємо сутність поняття «компетентність», оскільки воно є підґрунтям представленого дослідження.

З приводу тлумачення поняття «компетентність» немає одностайної позиції. У словнику іншомовних слів наведено таку дефініцію:

компетентність (від лат. *competens* (*competentis*) – належний, відповідний) – це поінформованість, обізнаність, авторитетність [171, с. 282].

Автори словника української мови інтерпретують компетентність як властивість за значенням компетентний, тобто: 1) такий, що має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь обізнаний; тямущій; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; 2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний [172, с. 250].

У словнику «Професійна освіта» надано таке визначення поняття «компетентність»: 1) міра відповідності знань, умінь і досвіду осіб певного соціально-професійного статусу реальному рівню складності виконуваних ними задач і вирішуваних проблем; 2) область повноважень управляючого органу, посадовця; коло питань, з яких вони володіють правом» [147, с. 89].

Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI) поняття компетентності тлумачать як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. Водночас поняття компетентності містить набір знань, навичок і відношень, що дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, що підлягають досягненню певних стандартів у галузі професії або виду діяльності [218].

У програмі «DeSeCo» (Definition and Selection of Competencies – Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади, 1997 р.), яку започаткувала група експертів з різних галузей – освіти, бізнесу, праці, здоров'я, представники міжнародних, національних освітніх інституцій тощо, запропоноване таке тлумачення поняття компетентності: здатність успішно задовольняти індивідуальні або соціальні потреби, здійснювати діяльність чи виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на поєднанні взаємовідповідних пізнавальних ставлень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, усього того, що можна мобілізувати для активної

дії [216; 217, с. 8].

В освітньому європейському проєкті «Тьюнінг» зазначено, що компетентності є динамічне поєднання знань, розуміння, навичок, умінь та здатностей. Там компетентності поділені на спеціальні предметні (фахові) та загальні.

До спеціальних зараховано компетентності, які є специфічними для певної предметної сфери; безпосередньо пов'язані зі спеціальними знаннями в предметній царині. Загальні компетентності поділені на три типи: 1) інструментальні – когнітивні, методологічні, технологічні, лінгвістичні здатності; 2) міжособистісні – соціальна взаємодія й співпраця; 3) системні – поєднання розуміння, сприйнятливості й знань [29].

У концепції «інтегрованого розвитку компетентності», розробленої шведськими й американськими вченими (В. Чипанах, Г. Вайлер, Я. Лефстед), пропонується визначати компетентність як суму знань, умінь і навичок у широкому змісті, що здобуваються у процесі навчання; поєднання інтелектуальних, моральних, соціальних, естетичних, політичних аспектів знань [10].

Міжнародна комісія Ради Європи розглядає поняття компетентностей як загальні, або ключові, уміння, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори, опорні знання. Компетентності, на думку експертів Ради Європи, передбачають: спроможність особистості сприймати й відповідати на індивідуальні й соціальні потреби; комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок. Таке визначення поняття компетентностей певним чином збігається з положеннями, що висловлюють українські педагоги, однак представники європейських педагогічних кіл насамперед виходять з особистісних і соціальних потреб, задоволенню яких мають сприяти компетентності [216].

На підставі теоретичного аналізу наукових праць з окресленої проблеми дослідження, умовно виділили три підходи до тлумачення поняття «компетентність».

Перший підхід характеризується тим, що поняття «компетентність» трактується як *коло повноважень, знання в певній галузі* [117; 147; 171; 172].

Представники другого підходу інтерпретують поняття «компетентність» як *володіння особистістю певною компетенцією* (М. Головань, М. Матійків, К. Осадча, А. Хуторський, Н. Яциніна) [34; 85; 111; 126; 192; 212].

Згідно з третім підходом поняття «компетентність» це *готовність (здатність) до самостійної діяльності, розв'язання проблем у життєвих ситуаціях* (О. Антонова, І. Зязюн, В. Кальней, С. Клепко, Т. Кочарян, Л. Маслак, О. Пометун, С. Шишов) [8; 71; 80; 86; 95; 139; 140].

Наочно підходи до тлумачення поняття «компетентність» представлено в табл. 1.1.

Отже, проблема трактування поняття «компетентність» у сучасній педагогічній науці досліджувалася досить широко і дотепер ця проблема є предметом наукових досліджень як українських, так і зарубіжних науковців.

Одноставні із твердженнями науковців щодо визначення поняття «компетентність» та у власному дослідженні будемо спиратися на Закон України «Про вищу освіту», де зазначено, що компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на підставі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [68].

Розглянемо більш докладно структурні елементи поняття «компетентність», а саме види й типи.

Таблиця 1.1

Основні підходи до тлумачення поняття «компетентність»

Науковці	Тлумачення поняття «компетентність»
І підхід – поняття «компетентність» трактується як коло повноважень, знання в певній галузі	
Мойсеюк Н. [117]	Коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; володіння знаннями, досвідом у певній галузі.
Словник «Професійна освіта» [147]	Міра відповідності знань, умінь і досвіду осіб певного соціально-професійного статусу реальному рівню складності виконуваних ними задач і вирішуваних проблем; область повноважень управляючого органу, посадовця; коло питань, з яких вони володіють правом».
Словник іншомовних слів [171]	Поінформованість, обізнаність, авторитетність.
Словник української мови [172]	За значенням компетентний, тобто такий, що має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь обізнаний; тямущій; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; який має певні повноваження; повноправний, повновладний.

Продовження таблиці 1.1

<p>II підхід – поняття «компетентність» трактується як володіння особистістю певною компетенцією (М. Головань, М. Матійків, К. Осадча, А. Хуторський, Н. Яциніна)</p>	
<p>Головань М. [34]</p>	<p>Володіння компетенцією, що виявляється в ефективній діяльності й охоплює особисте ставлення до предмету й продукту діяльності; інтегративне формування особистості, що синтезує знання, уміння, навички, досвід й особистісні властивості, які зумовлюють прагнення, здатність і готовність розв'язувати проблеми й завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, індивід усвідомлює водночас значущість предмету і результату діяльності</p>
<p>Матійків М. [111]</p>	<p>Функціональне поняття, яке характеризує фахівця як суб'єкта діючого, що реалізує на практиці компетенції.</p>
<p>Осадча К. [126]</p>	<p>Інтегральна якісна сукупність соціально-значущих та особистісно-важливих компетенцій особистості, володіння якими необхідне для якісного виконання завдань у певній сфері людської діяльності</p>
<p>Хуторський А. [192]</p>	<p>Володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особисте ставлення до предмета діяльності, тобто реально сформовані особистісні якості й мінімальний досвід діяльності.</p>

Продовження таблиці 1.1

Яциніна Н. [212]	Інтегральна характеристика особистості, що визначає її здатність вирішувати проблеми й завдання, які виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності, на основі використання отриманих знань, досвіду та засвоєної системи цінностей. На її думку компетентність складається з різних компонентів – компетенцій, які визначають готовність і здатність особистості до успішної діяльності
Науковці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України [85]	Результат набуття людиною компетенцій, які дають їй змогу якісно виконувати трудові функції, успішно засвоювати знання, взаємодіяти з іншими людьми в різних ситуаціях, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності, набувати соціальної самостійності.
ІІІ підхід – поняття «компетентність» трактується як готовність (здатність) до самостійної діяльності, розв’язання проблем у життєвих ситуаціях (О. Антонова, І. Зязюн, В. Кальней, С. Клепко, Т. Кочарян, Л. Маслак, О. Пометун, С. Шишов)	
Антонова О., Маслак Л. [8]	Гармонійне, інтегроване, системне поєднання знань, умінь і навичок, норм, емоційно-ціннісного ставлення та рефлексії.
Зязюн І. [71]	Продукт життєтворчої активності людини; як властивість індивіда існує в різних формах: 1) високий рівень умілості; 2) спосіб особистісної самореалізації; 3) деякий підсумок саморозвитку індивіда; 4) форма вияву здібностей.

Продовження таблиці 1.1

Шишов С., Кальней В. [86]	Здатність діяти на основі здобутих знань. На відміну від знань, умінь та навичок, що передбачають дію за зразком, компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на підставі універсальних знань.
Клепко С. [80]	Технологічне знання, тобто сукупність знань, умінь, навичок, цінностей, що надають особистості змогу ефективно використовувати власні здібності у реальних життєвих ситуаціях.
Кочарян Т. [95]	Загальний термін, що визначає здатність до діяльності й застосовується до осіб певного соціально-професійного статусу, характеризує міру відповідності їх розуміння, знань і вмінь реальному рівню складності виконуваних ними завдань і розв'язуваних проблем.
Пометун О. [139; 140]	Об'єктивна категорія, що фіксує суспільно визнаний комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, завдяки яким педагог здатний здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності

У законі України «Про освіту» подано такі види ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські й соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту й здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість і фінансова грамотність;
- інші компетентності, передбачені стандартом освіти [69].

Бельгійські експерти визначають такі компетентності:

- соціальні – активна участь у житті суспільства, комунікативні вміння, уміння співпрацювати;
- мотиваційні – здатність до навчання й винахідництва;
- функціональні компетентності – лінгвістичні, технічні.

Німецькі педагоги визначили шість типів фундаментальних компетентностей:

- інтелектуальні знання – навчання протягом усього життя;
- навчальна компетентність – уміння вчитися;
- методологічні компетентності (мовна компетентність);
- опанування інформаційними технологіями;
- соціальні компетентності – соціальне єднання, здатність розв'язувати

конфлікти, робота в команді тощо;

– ціннісні орієнтації – соціальні, демократичні й індивідуальні цінності [148].

Педагоги Австрії визначають такі види компетентностей:

– предметна – можлива в контексті трансляції знань і незалежному оперуванні ними та їх критичним відбиттям;

– особистісна – розвиток індивідуальних здібностей і талантів, обізнаність у власних силах і слабких сторонах, здатність до самоаналізу, динамічні знання;

– соціальна – здатність брати на себе відповідальність, співпраця, ініціатива, активна участь, відкритість світу й відповідальність за навколишнє середовище, уміння працювати в команді й здатність спілкуватися;

– методологічна – гнучкість, самоспрямоване навчання, здатність до незалежного розв’язання проблем, самовизначення; є вимогою для розвитку предметної компетентності.

Фінські фахівці, які вивчають проблеми компетентнісного підходу, пропонують компетентності розподілити на:

– пізнавальні – знання й навички, уміння оперувати в умовах змін;

– соціальні – здатність до співпраці, розв’язання проблем, взаєморозуміння;

– педагогічні та комунікативні – здатність до оперування інформацією, до навчання;

– стратегічні – орієнтація на майбутнє [60].

В українських офіційних освітянських документах запропонований такий перелік ключових компетентностей:

– соціальні – характеризують уміння людини повноцінно жити в суспільстві: брати на себе відповідальність, ухвалювати рішення, робити вибір, безконфліктно розв’язувати життєві ситуації;

– полікультурні – розуміння, повага до людей інших національностей,

релігій, культур, мов, рас, політичних уподобань та соціального становища;

– комунікативні – уміння спілкуватися усно та письмово, рідною та іноземною мовами;

– інформаційні – уміння отримувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел;

– саморозвитку та самоосвіти – мати потребу й готовність постійно навчатися протягом усього життя;

– продуктивної творчої діяльності – готовність та потреба у творчості, уміння діяти у нестандартних ситуаціях, активізація творчих здібностей та реалізація творчого потенціалу особистості [169].

Дослідник О. Пометун запропонувала такі види компетентностей: ключові, загально-галузеві, предметні. Ключові (надпредметні або міжпредметні) компетентності вона інтерпретує як здатність людини виконувати складні види діяльності, ефективно вирішувати актуальні проблеми; загально-галузеві – набуваються учнем під час засвоєння змісту тієї чи тієї галузі знання (у середній школі); предметні – набуваються учнем під час вивчення того чи того предмету (середня школа) [138, с. 64–70].

Дослідниця А. Маркова запропонувала 4 групи компетентностей:

– спеціальна компетентність – володіння власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність проєктувати власний подальший професійний розвиток;

– соціальна компетентність – володіння спільною професійною діяльністю (груповою, кооперативною), співробітництвом, а також відповідними прийомами професійного спілкування, соціальна відповідальність за результати своєї праці;

– особистісна компетентність – володіння прийомами особистісного самовираження та саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості;

– індивідуальна компетентність – володіння прийомами самореалізації й розвитку індивідуальності в межах професії, готовність до професійного

зростання, здатність до індивідуального самозбереження [11; 93, с. 70–71].

Науковець О. Овчарук вирізняє соціальні, мотиваційні, функціональні компетентності. Під соціальними компетентностями вона розуміє здатність до співпраці, вміння долати життєві труднощі, вирішувати проблеми, навички взаєморозуміння тощо. Мотиваційні компетентності – здатність до навчання, винахідливість, уміння досягати успіхів, прагнення змінити життя на краще, внутрішня мотивація, вміння робити власний вибір тощо. Функціональні компетентності – вміння застосовувати отримані знання в житті, використовувати різні джерела інформації для саморозвитку тощо [124, с. 64–70].

Дослідник В. Чижевський зазначає, що до системи компетентностей належать:

- надпредметні (міжпредметні) компетентності – ключові, базові;
- загальнопредметні компетентності (освітні галузі);
- спеціальнопредметні компетентності (стосовно певного предмету).

Надпредметні (міжпредметні) компетентності не пов'язані з певним предметом, вони можуть бути визначені як фактичні знання, які учень отримує під час навчання в школі протягом усього навчання. Загальнопредметні компетентності визначаються для кожного предмету й розвиваються під час його вивчення. Спеціальнопредметні компетентності визначаються для кожного предмету та змінюються з кожним роком навчання [197].

Дослідник Л. Данильчук у своєму науковому доробку виділяє три групи компетентностей:

- компетентності, що стосуються індивіда як особистості, як суб'єкта життєдіяльності та самопізнання;
- компетентності, що стосуються взаємодії людини з іншими людьми;
- компетентності, що стосуються діяльності людини і визначаються у всіх її типах і формах [42].

Науковці Л. Балабанова та О. Сардак у підручнику «Управління

персоналом» виокремлюють такі п'ять видів компетентності:

– функціональна (професійна) компетентність: характеризується професійними знаннями та вмінням їх реалізовувати;

– інтелектуальна компетентність – виражається в здатності до аналітичного мислення й здійснення комплексного підходу до виконання своїх обов'язків;

– ситуативна компетентність – означає вміння діяти відповідно до ситуації;

– часова компетентність – відбиває вміння раціонально планувати й використовувати робочий час;

– соціальна компетентність – передбачає наявність комунікаційних і інтеграційних здібностей, вміння підтримувати взаємини, впливати, домагатися свого, правильно сприймати й інтерпретувати чужі думки, висловлювати до них ставлення тощо [9].

Для представленого дослідження особливо значущою є позиція науковців щодо професійної компетентності загалом та професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти зокрема.

Питання формування окремих складових професійної компетентності досліджували В. Барко, А. Богущ, В. Гриньова, Ю. Зіньковський, А. Кузьмінський, Н. Литвинова, Л. Львов, М. Мазурок, А. Маркова, С. Мартиненко, В. Мачуський, Г. Мірських, О. Приліпко, В. Ротар, О. Свириденко, В. Свистун, В. Чорнобай, Т. Шамова, В. Ягупов та ін.

На підставі теоретичного аналізу наукових праць щодо проблеми формування професійної компетентності умовно виділили три підходи до тлумачення окресленого поняття.

Представники першого підходу трактують поняття «професійна компетентність» як *складне інтегральне утворення* (А. Поляков, О. Приліпко, В. Свистун, В. Ягупов) [136; 143; 210].

Другий підхід характеризується тим, що «професійна компетентність» трактується як *система знань, умінь і навичок, якостей та здібностей*

особистості (А. Богуш, Ю. Зінковський, А. Кузьмінський, Н. Литвинова, М. Мазурок, С. Мартиненко, Г. Мірський, Н. Чепелева) [11; 70; 100; 104; 107; 110; 195].

Згідно з третім підходом поняття «професійна компетентність» трактується як *готовність (здатність) до ефективного виконання професійної діяльності* (А. Гриньова, Л. Львов, В. Мачуський, В. Ротар, О. Свириденко, В. Чернобай) [38; 106; 113; 154; 158; 198].

Наочно підходи до тлумачення поняття «професійна компетентність» представлено в табл. 1.2.

Аналіз підходів до тлумачення поняття «професійна компетентність» засвідчив, що професійна компетентність виявляється в здатності успішно займатися професійною діяльністю.

Формування професійної компетентності вихователів у наукових доробках висвітлювали Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богініч, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Гришина, Н. Кічук, К. Крутій, О. Мисик, І. Пометун, Л. Притуляк, Ю. Рибка, К. Савченко, А. Харченко, Л. Хорунжа, Х. Шапаренко та ін. Але поняття професійної компетентності вихователя вони трактують неоднозначно, а сформовані визначення відбивають різноманітність позицій щодо зазначеної проблеми. Це пояснюється наявністю різних методологічних підходів до розуміння структури й змісту досліджуваного поняття, вибір яких залежить від завдань, що постають перед дослідниками.

Таблиця 1.2

Основні підходи до тлумачення поняття «професійна компетентність»

Науковці	Тлумачення поняття «професійна компетентність»
І підхід – поняття «професійна компетентність» трактується як складне інтегральне утворення (А. Поляков, О. Приліпко, В. Свистун, В. Ягупов)	
Поляков А. [136]	Інтегративне особистісне утворення, що охоплює динамічну систему знань, умінь і якостей, яка впливає на ефективність як навчальної, так і подальшої професійної діяльності.
Приліпко О. [143]	Складне системне утворення, основними структурними компонентами якого є: мотиваційний, когнітивний, етично-професійний та індивідуально-психологічний, які дозволяють фахівцю успішно здійснювати професійну діяльність.
Ягупов В., Свистун В. [210]	Складне інтегральне інтелектуальне, професійне й особистісне утворення, яке формується під час професійної підготовки фахівця у ЗВО, проявляється, розвивається й вдосконалюється у професійній діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від видів його теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних, професійних й індивідуально-психічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності.

<p>Цей підхід – поняття «професійна компетентність» розуміють як систему знань, умінь і навичок, якостей та здібностей особистості (А. Богуш, Ю. Зінковський, А. Кузьмінський, Н. Литвинова, М. Мазурок, С. Мартиненко, Г. Мірський, Н. Чепелева)</p>	
Богуш А. [11]	Знання, вміння, навички, креативність, здатність творчо вирішувати завдання, ініціативність, самостійність, самооцінку та самоконтроль.
Зінковський Ю., Мірських Г. [70]	Володіння компонентами знань у відповідній галузі, як доповнення професійних знань елементами їх генезису, ретроспективи й перспективи розвитку, елементами взаємодії зі знаннями суміжних напрямів і дисциплін, а також розуміння умов, де ці знання реалізуються.
Кузьмінський А. [100]	Глибокі знання, широка ерудиція в науково-предметній галузі, нестандартне мислення, креативність, володіння інноваційною тактикою і стратегією, методами розв'язання творчих завдань.
Литвинова Н. [104]	Інтегроване поєднання знань, умінь і навичок, які необхідні для професійної діяльності; здатність і готовність діяти, розв'язувати проблеми і завдання, які виникають; досвід, інтерес, конкурентоспроможність, мобільність тощо.
Мазурок М. [107]	Система професійно необхідних знань, умінь, навичок, особистісних якостей та потенційно активних здібностей і можливостей педагога, набути у процесі практичної педагогічної діяльності.

Продовження таблиці 1.2

Мартиненко С. [110]	Цілісна система інтелектуальних, практичних, соціально-педагогічних знань, умінь і навичок, що створюють міцне підґрунтя для внутрішньої мотивації до саморозвитку й самовдосконалення, розуміння сенсу й значення праці за фахом та її результатів, стимулюють творчий підхід до професійної діяльності.
Чепелева Н. [195]	Єдність знань, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності, та досвіду, який передбачає не лише володіння необхідними практичними вміннями й техніками, а й наявність у фахівця розвинутого поля професійних смислів, що значно зумовлюють творчий характер професійної діяльності.
III підхід – поняття «професійна компетентність» трактується як готовність (здатність) до ефективного виконання професійної діяльності (А. Гриньова, Л. Львов, В. Мачуський, В. Ротар, О. Свириденко, В. Чернобай)	
Гриньова В. [38]	Якісна характеристика особистісного рівня оволодіння власною професійною діяльністю, що передбачає усвідомлення спонукань до цієї діяльності (потреб, інтересів, прагнень, ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності, уявлень про свій соціальний статус); оцінювання власних особистісних властивостей та якостей як фахівця (професійних знань, умінь, навичок, професійно значущих якостей), регулювання на цій підставі свого професійного становлення.

Продовження таблиці 1.2

Львов Л. [106]	Інтегративна якість особистості фахівця (здатність і готовність ефективно виконувати професійну діяльність), що складається з системи професійних, істотних, базових і спеціальних компетенцій, що містять підсистеми адекватних знань, навичок, професійних умінь.
Мачуський В. [113]	Готовність і здатність людини кваліфіковано виконувати професійні функції відповідно до прийнятих у суспільстві нормативів і стандартів.
Ротар В. [154]	Базова якість особистості, що забезпечує ресурс стійкості у професійних ситуаціях і сприяє якнайкращому виконанню професійних обов'язків.
Свириденко О. [158]	Інтегральна характеристика особистості, що визначає здатність фахівця розв'язувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного й життєвого досвіду, цінностей, нахилів.
Чорнобай В. [198]	Якісна характеристика рівнів володіння фахівцями їх професійної діяльності і передбачає: розуміння своєї справи, оцінку особистих якостей, регулювання свого професійного становлення, самовдосконалення та самовиховання.

Отже, поняття «професійна компетентність вихователя» трактують як: характеристику теоретичної та практичної підготовленості фахівця до здійснення педагогічної діяльності (Л. Притуляк); сукупність діяльнісно-рольових і особистісних характеристик педагога (А. Харченко); здібність до ефективного виконання професійної діяльності (Ю. Рибка); взаємопов'язані блоки: педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, особистість вихователя, рівень розвитку дітей (А. Залізник); результат загальної і професійної освіти (Х. Шапаренко); професійну підготовленість і здатність до виконання завдань повсякденної діяльності (Г. Беленька).

Вважаємо, що поняття *«професійна компетентність вихователя»* треба інтерпретувати як *складне інтегральне утворення, яке містить систему знань, умінь і навичок, особистих і професійних якостей особистості, яка визначає здатність до ефективного виконання професійної діяльності.*

Відтак, розвиток компетентнісно-орієнтованого навчання відбувався в три етапи. На першому етапі в науковій літературі виокремлено поняття «компетентність», «компетенція», зроблено спробу систематизувати різні види компетентності. Протягом другого етапу науковцям вдалося створити перелік ключових компетенцій. На третьому етапі компетентності було визначено як результат навчання, також розроблено систему компетентностей в освіті, яка охоплює ключові компетентності, загальногалузеві та предметні.

Центральним поняттям компетентнісного підходу є поняття «компетентність», що є основою професійної підготовки майбутніх фахівців і трактується як наявність достатніх професійних знань, умінь і навичок у певній галузі, готовність до виконання завдань, що постають перед особистістю у професійній діяльності, особистісної самореалізації та саморозвитку.

Сучасна система вищої освіти має на меті формування компетентностей (результатів навчання) випускника, вища педагогічна

освіта – формування його професійної компетентності.

1.2. Сутність і структура методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Сучасна система дошкільної освіти переорієнтована на всебічний розвиток особистості дитини й спрямована на формування умінь самостійно та конструктивно поводитися у різних життєвих ситуаціях. У зв'язку із цим, постають нові вимоги до професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Наявність великої кількості педагогічних концепцій і технологій, програм виховання й навчання дітей раннього та дошкільного віку, зміна характеру традиційних функцій методичної діяльності від виконавчої до інноваційної актуалізували проблему вдосконалення методичної компетентності вихователів як провідного компонента професійної компетентності.

На рівні практичної діяльності вихователями ставляться і досягаються різноманітні цілі, вирішуються професійні завдання з огляду на різні методи та методики. Усе це доводить значущість методичної складової професійної діяльності вихователя, а також потребу в методично-компетентних вихователях.

Проблему формування методичної компетентності розглядали українські та зарубіжні дослідники, а саме: Л. Алексеєнко-Лемовська, О. Бігич, О. Біляковська, Т. Бондаренко, А. Борисова, Н. Грицай, Т. Гущина, Н. Кузьміна, І. Левченко, М. Мазурок, В. Мачуський, Л. Мінда, І. Петрук, М. Скрипник, О. Фесенко, В. Шаган та ін. [2; 17; 18; 21; 24; 39; 41; 77; 92; 99; 102; 107; 113; 133; 170; 187; 200].

Ураховуючи відсутність одностайної позиції щодо тлумачення поняття «методична компетентність» у сучасній педагогічній літературі, вважаємо за потрібне структурувати наявний теоретичний матеріал за такими основними напрямками:

1) наукові дослідження, які розглядають методичну компетентність як знання, уміння й навички методичного характеру;

2) наукові дослідження, які розглядають методичну компетентність як здатність ефективно організовувати освітній процес.

Розглянемо більш докладно наукові доробки, які умовно зараховано до першого напрямку, а саме: *наукові дослідження, які розглядають методичну компетентність як знання, уміння і навички методичного характеру.*

На думку дослідниці Н. Кузьміної, методична компетентність – володіння педагогом різними методами навчання, знання дидактичних методів, прийомів і вміння застосовувати їх у процесі навчання, знання психологічних механізмів засвоєння знань і умінь під час навчання.

Дослідник І. Левченко зазначає, що методична компетентність охоплює знання й вміння методичного характеру, досвід їхнього застосування в професійній діяльності, а також професійні й особистісні якості, що зумовлюють ефективне розв'язання професійно-педагогічних завдань освітньої діяльності, готовність до безперервної самоосвіти й самовдосконалення.

Науковиця О. Бігич вважає що, методична компетентність містить сукупність методичних знань, умінь, навичок, індивідуальних якостей педагога, і це дозволяє проєктувати, адаптувати, організовувати, досліджувати й контролювати навчання, освіту, виховання та розвиток дітей.

Дослідник Т. Бондаренко поняття «методична компетентність» потрактовує як сукупність методичних знань, умінь і навичок, а також готовність до застосування в освітньому процесі сучасних технологій, методик, прийомів.

На думку науковця Н. Грицай, методична компетентність синтезує методичні знання, уміння, навички, цінності, ставлення та способи дій, які надають можливість педагогу вирішувати практичні освітні завдання, забезпечувати ефективність освітнього процесу, а також зумовлюють готовність до самоосвіти й самовдосконалення.

Як зазначає дослідник М. Мазурок, методична компетентність охоплює рівень освіченості, достатній для самостійного вирішення завдань теоретичного або практичного характеру; знання про провідні світоглядні теорії і факти, методологію дослідницької діяльності, етапи й технології творчої діяльності; уміння використовувати різноманітні методи дослідження й прийоми в професійній діяльності.

Проаналізуємо більш докладно наукові доробки, які умовно віднесено до другого напрямку, а саме: *наукові дослідження, які розглядають методичну компетентність як здатність ефективно організовувати освітній процес.*

Дослідник В. Шаган вважає, що методична компетентність – це інтегральна професійно-особистісна характеристика педагога, що передбачає готовність виконувати професійні й освітні функції та досягати високих результатів у педагогічній діяльності.

Українська науковиця А. Борисова, досліджуючи формування методичної компетентності магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи», сформулювала таке визначення поняття «методична компетентність»: готовність магістранта на основі його методичної (теоретичної і практичної) підготовки самостійно і досить ефективно вирішувати професійно-методичні завдання, що формулюються ним самим або навчально-методичною ситуацією освітнього процесу в умовах невизначеності і непередбачуваності.

Українські дослідники О. Біляковська, В. Мачуський вважають, що методична компетентність визначає знання педагогом нових методичних і педагогічних ідей, підходів до освітнього процесу, володіння сучасними методами, прийомами й формами організації навчання. На думку В. Мачуського, доцільно використовувати такі методи й форми роботи: семінари, колоквіуми, диспути, рольові ігри, керовані дослідження й проєкти.

Т. Гущина вважає, що методична компетентність є результативним

професійним досвідом, що демонструє оптимальне поєднання методів педагогічної діяльності на основі ґрунтовних знань, умінь, навичок фахівця в галузі методики.

На думку дидакти І. Петрук, методична компетентність вихователів визначається як здатність ефективно організовувати освітньо-виховний процес, що ґрунтується на системі психолого-педагогічних, фахових, методичних знань і вмінь, а також досвіді їх використання в процесі професійної діяльності.

Науковець О. Фесенко вважає, що методична компетентність є складовою професійної компетентності педагога; її підґрунтя – це методична підготовка, методичний досвід, особистісні риси і якості.

Дослідники М. Скрипник і Л. Мінда під методичною компетентністю розуміють особистісну якість, що полягає в здатності вихователя застосовувати методичні знання, уміння й досвід задля реалізації на практиці актуальних психолого-педагогічних завдань розвитку й виховання дошкільників.

Дидакт Л. Алексеєнко-Лемовська потрактовує методичну компетентність вихователів закладів дошкільної освіти як багаторівневу професійно значущу характеристику особистості й діяльності педагога, яка базується на результативному професійному досвіді, що передбачає оптимальне поєднання методів професійної педагогічної діяльності, а також готовність до самореалізації в професійній діяльності.

Науковиця Л. Києнко-Романюк [77] у своєму доробку студіює поняття «науково-методична компетентність». На її думку, це здатність педагога використовувати в професійній діяльності сучасні педагогічні ідеї та концепції, які визначають ефективність навчання й виховання, створюють умови для підвищення майстерності.

Професійне зростання педагога в науково-методичній компетентності здійснюється в таких напрямках поглиблення психолого-педагогічних знань; дотримання принципів розвитку сучасної освіти; реалізація методики

викладання предметів; вивчення методичних джерел; оволодіння науково-дослідними навичками; видання методичних розробок, інших методичних матеріалів, проведення майстер-класів.

Дослідниця О. Корнеєва [92; 93] визначила поняття «професійно-методична компетентність вихователів» так: сукупна характеристика професійної та методичної зрілості діяльності вихователя, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам. На її думку, професійно-методичну компетентність вихователя характеризують професійно-педагогічні знання, організаторські уміння й навички, що забезпечують структурування й організацію навчально-виховного процесу певної вікової групи закладу дошкільної освіти, контролювання й об'єктивне оцінювання результатів власної педагогічної діяльності й педагогічної діяльності колег.

Отже, на підставі аналізу наукових доробків педагогів можна зробити висновок, що поняття «методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти» інтерпретують як: знання, уміння та навички методичного характеру (Н. Кузьміна, І. Левченко, О. Бігич, Т. Бондаренко), уміння використовувати їх у професійній діяльності (І. Левченко, М. Мазурок), готовність до застосування сучасних технологій виховання й навчання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти (Т. Бондаренко), здатність ефективно організовувати освітньо-виховний процес (О. Біляковська, В. Мачуський, І. Петрук, В. Шаган), готовність до самореалізації в професійній діяльності (Л. Алексеєнко-Лемовська, Н. Грицай, В. Шаган).

Зважаючи на вищевикладене, пропонуємо власне визначення поняття *«методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти»* – це професійно значуща характеристика особистості, яка охоплює сукупність знань, умінь, навичок, особистих якостей вихователя, які визначають здатність до вирішення методичних завдань під час виховання й навчання дітей раннього та дошкільного віку.

Під час аналізу структури методичної компетентності педагогів закладів освіти різних рівнів можна виокремити чотири основні компоненти: мотиваційний або мотиваційно-ціннісний, когнітивний або пізнавальний, діяльнісний або дієво-практичний, рефлексивний або рефлексивно-творчий.

Розглянемо ці компоненти методичної компетентності більш докладно.

Дослідниця Н. Соловова виділяє в структурі методичної компетентності такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний, оцінний [177], а дидакт Ю. Присяжнюк, виокремлюючи компоненти методичної компетентності (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний), зазначає, що вони перебувають у системній взаємодії та взаємозв'язках [144].

Учений С. Івашнова розглядає структуру методичної компетентності вчителя як систему таких компонентів:

– технологічний – дидактичні уміння й навички, вміння й навички використання дидактичних ігор, навички психолого-педагогічного прогнозування успішності навчальної діяльності на підставі психологічного тестування;

– когнітивний – знання психолого-педагогічних особливостей дітей певного віку, знання дидактики початкової школи;

– особистісно-мотиваційний – емоційне ставлення, бажання, зацікавленість у роботі з певною віковою категорією дітей, ставлення до підвищення кваліфікації, самоосвіти [193].

Українська науковиця Л. Коновальська визначає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, комунікативний компоненти методичної компетентності майбутніх вчителів. На її думку, мотиваційний компонент містить соціально-ціннісну й професійно-ціннісну компетенції; когнітивний – загальнокультурну й здоров'язберезувальну компетенції; діяльнісний – технологічну й рефлексивну компетенції; комунікативний – особистісну й управлінську компетенції [90].

Дослідниця Л. Сметаніна виокремила три структурні компоненти

методичної компетентності: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, дієво-практичний. До мотиваційно-ціннісного компонента авторка зараховує внутрішні властивості особистості й мотиваційні основи, які забезпечують засвоєння знань, умінь, навичок, і вміння використовувати набуті компетенції на практиці для ефективної методичної роботи.

Когнітивний компонент методичної компетентності передбачає наявність необхідної бази засвоєння теоретичних знань для успішного використання їх у майбутній діяльності.

Дієво-практичний компонент методичної компетентності передбачає сформованість і відповідний практичний вияв методичної компетентності в певному, притаманному лише цьому фахівцеві, досвіді, вмінні використовувати теоретичні знання на практиці [173].

На думку дослідниці Т. Бондаренко, до структури методичної компетентності вчителя потрібно зарахувати когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-практичний компоненти.

Серед показників розвитку когнітивного компонента вона виділяє:

– знання структури й змісту чинних навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, методів педагогічних досліджень і технологій організації сучасного навчально-виховного процесу; методики контрольно-оцінювальної діяльності; специфіки відповідної матеріальної бази навчання й особливостей її використання у навчально-виховному процесі тощо;

– розуміння способів дотримання основних принципів навчання, способів підвищення пізнавальної активності учнів на уроках;

– вміння аналізувати зміни в сучасному освітньому просторі для подальшого адекватного реагування під час організації навчально-виховного процесу;

– вміння прогнозувати очікувані результати навчально-виховного процесу.

До показників розвитку емоційно-ціннісного компонента

Т. Бондаренко зараховує:

- наявність у педагога потреб, мотивів, інтересів, ціннісних орієнтацій, ставлень, пов'язаних із цілями й завданнями педагогічної діяльності;
- наявність інтересу й бажання вирішувати різні педагогічні ситуації;
- задоволення від здійснення результативної педагогічної діяльності;
- прагнення до пошуку, знаходження ідей, рішень, до самореалізації в педагогічній діяльності.

Показниками розвитку діяльнісно-практичного компоненту

Т. Бондаренко вважає:

- уміння моделювати й здійснювати організацію різних типів і видів навчальних занять;
- уміння аналізувати навчальну ситуацію й обирати правильне рішення, розподіляти й структурувати навчальний матеріал, імпровізувати в несподіваних навчальних ситуаціях;
- уміння враховувати психологічні й фізіологічні особливості учнів; доцільне поєднання колективних, групових та індивідуальних форм навчання;
- уміння застосовувати різні види навчально-пізнавальної діяльності учнів на заняттях;
- уміння аналізувати діяльність колег і власну роботу під час організації навчально-виховного процесу; здійснювати самоосвіту й самовдосконалення, узагальнювати та впроваджувати в практику сучасні педагогічні інновації та досвід кращих педагогів тощо [21].

Науковці С. Скворцова та Я. Гаєвець розглядають методичну компетентність вчителя як композицію таких компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивно-творчого. На їхню думку, мотиваційно-ціннісний компонент охоплює систему мотивів, цінностей, бажань, зацікавленість у роботі, позитивне ставлення до навчання дітей.

Когнітивний компонент маркує систему пізнавальних розумових

конструктив, що забезпечують адекватне сприймання, відбиття, осмислення інформації; пізнання й конструювання процесу навчання, що виявляється в наявності аналітико-синтетичних, прогностичних, конструктивно-проектувальних умінь, які базуються на знаннях психолого-педагогічних і методичних дисциплін.

Діяльнісний компонент забезпечує реалізацію професійних мотивів і виявляється в здатності вчителя ефективно діяти під час навчання дітей для актуалізації накопичених професійних знань і вмінь.

Рефлексивно-творчий компонент розкривається завдяки здатності вчителя до професійної рефлексії, наявності рефлексивної позиції та самоаналізу, прагненню до постійного самовдосконалення й здатності творчо розв'язувати методичні задачі.

Когнітивний та діяльнісний компоненти науковці презентують як систему складових: нормативної, варіативної, частково-методичної, контрольно-оцінювальної, проектувально-моделювальної та технологічної компетентності [165; 168].

Дослідниця С. Скворцова у своїй науковій праці розглядає нормативну складову методичної компетентності вчителя. На її думку, це компетентність нижчого порядку, підґрунтям якої є відповідні компетенції, внутрішній резерв яких – знання, вміння, досвід діяльності, емоційно-ціннісне ставлення до неї.

Зміст нормативної складової методичної компетентності вона подає так:

- знання структури нормативних документів;
- вміння аналізувати нормативні документи;
- вміння визначати мету вивчення теми, підтеми, мету системи уроків, визначати конкретні завдання для кожного уроку;
- вміння аналізувати наявні підручники, оцінювати системи завдання, що подані в них;
- досвід діяльності з аналізу нормативних документів, визначення

державних вимог до рівня підготовки учнів тощо [166].

Дослідниця Л. Києнко-Романюк у своєму дослідженні залучає поняття «науково-методична компетентність». На її думку, саме це поняття є провідним серед інших компетентностей; це здатність працювати відповідно до сучасних педагогічних ідей і концепцій, які визначають ефективність навчання й виховання, створює умови для підвищення майстерності педагога. Ця компетентність покликана стимулювати підвищення наукового рівня вчителів, їх підготовку до засвоєння змісту нових програм і технологій, досягнень психолого-педагогічної наук, провідного педагогічного досвіду.

Професійне зростання педагога в науково-методичній компетентності здійснюється в таких напрямках: поглиблення психолого-педагогічних знань; дотримання принципів розвитку сучасної освіти; реалізація методики викладання предметів; вивчення методичних джерел; оволодіння науково-дослідними навичками; видання методичних розробок й інших методичних матеріалів, проведення майстер-класів [77].

На думку української дослідниці М. Мазурок, методична компетентність передбачає:

- 1) рівень освіченості, достатній для самостійного творчого розв'язання завдань теоретичного або прикладного типу;
- 2) знання про провідні світоглядні теорії і факти, методологію дослідницької діяльності, етапи й технології творчої діяльності;
- 3) уміння використовувати різноманітні методи дослідження й прийоми творчої діяльності [107].

Науковець О. Біляковська вважає, що методична компетентність охоплює: засвоєння педагогом нових методичних і педагогічних ідей, підходів до навчально-виховного процесу в сучасних особистісно-зорієнтованих, розвивальних, креативних технологіях, володіння різними методами, прийомами й формами організації навчання [18].

Науковці О. Мартиненко, Г. Ковтун до компонентів методичної компетентності вчителя зараховують:

- ґрунтовні знання з теорії та методики навчання певної дисципліни;
- сформовану систему дидактико-методичних компетенцій;
- володіння технологією організації навчального процесу;
- дидактичні й творчі здібності для розв'язання різноманітних методичних завдань;
- досвід педагогічної діяльності, зокрема вирішення навчальних методичних завдань;
- особистісні професійні якості вчителя, а саме: критичність мислення, відповідальність, зацікавленість, здатність до самовдосконалення й саморозвитку, любов до професії тощо [109].

Дослідниця Л. Шерстюк виокремлює дві складові методичної компетентності:

- уміння здійснювати традиційну педагогічну діяльність;
- вміння проєктувати педагогічні інновації.

На думку авторки, інноваційна методична компетентність виражається в здатності педагога:

- використовувати засоби оцінки ситуації, освітнього середовища й проєктування необхідних інновацій;
- виділяти й аналізувати психолого-педагогічні чинники й умови, що перешкоджають інноваціям, створювати сприятливий для їх застосування соціально-психологічний клімат;
- впроваджувати основи методології побудови освітніх технологій, що забезпечують адекватне співвідношення змісту, засобів, методів і організаційних форм навчання;
- застосовувати сучасні методи діагностики рівня розвитку пізнавальної, емоційно-вольової, особистісної сфер учня, оцінювати новоутворення в цих сферах, що виникають під час навчання й виховання, зокрема з використанням інноваційних технологій [205].

Розглянемо більш докладно структуру методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Дослідник В. Адольф, розглядаючи структуру методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти, виділяє такі компоненти: особистісний, діяльнісний, пізнавальний (когнітивний) [1].

Особистісний компонент методичної компетентності співвіднесений з вміннями, пов'язаними з психологічною складовою особистості педагога.

Діяльнісний компонент охоплює накопичені професійні знання й вміння, вміння актуалізувати їх у потрібний момент і використовувати в процесі реалізації власних професійних функцій.

Пізнавальний (когнітивний) компонент ґрунтується на вміннях, які складають теоретичну підготовку: аналітико-синтетичні (вміння аналізувати програмно-методичні документи, вміння класифікувати й систематизувати методичні знання); прогностичні (вміння прогнозувати ефективність обраних засобів, форм, методів і прийомів, вміння застосовувати методичні знання); конструктивно-проектувальні (вміння узагальнювати процес навчання, вміння планувати методичну діяльність).

Науковиця Г. Притуло вважає за доцільне виокремити в структурі методичної компетентності вихователів гносеологічний, праксіологічний та аксіологічний компоненти.

Гносеологічний – знання про сучасні технології та науково-методичні засоби й можливості їх застосування в різних предметних галузях і специфічних для дошкільників видів діяльності.

Праксіологічний – вміння й навички методичної діяльності вихователів.

Аксіологічний – професійно-ціннісні орієнтації, рівень розвитку мотивації до застосування знань і умінь у практичній методичній діяльності, спрямованість вихователя на самоосвіту в галузі сучасних технологій.

Дослідниця виділила такі критерії та показники оцінювання вияву компонентів.

Гносеологічному компоненту відповідає когнітивний критерій. Показники: повнота, осмисленість, системність засвоєних знань.

Праксіологічному компоненту – діяльнісний критерій. Показники: ступінь сформованості умінь, навичок методичної діяльності, самостійність у виділенні методичних проблем, вільне самостійне застосування знань і умінь у практичній діяльності.

Аксіологічному компоненту – мотиваційний критерій. Показники: ціннісні взаємини, мотивація й інтерес до застосування знань і умінь у практичній діяльності, задоволення від методичної діяльності, професійно важливі якості особистості [145].

У своєму дослідженні М. Скрипник, Л. Мінда, ґрунтуючись на запропонованих Ю. Присяжнюк компонентах методичної компетентності, з'ясували сутність для вихователів закладів дошкільної освіти. Так, мотиваційний компонент методичної компетентності відзначається наявністю професійного інтересу й позитивного ставлення до її розвитку задля досягнення пріоритетних цілей особистісного зростання дитини дошкільного віку. Когнітивний компонент представлений сукупністю знань і вмінь, що є підґрунтям розвитку методичної компетентності (знання в галузі дошкільної педагогіки, психології, різноманітних методик (за фахом), змісту дошкільної освіти (програмне й програмно-методичне забезпечення) тощо.

Діяльнісний – передбачає готовність вихователя практично вирішувати різного рівня психолого-педагогічні завдання, застосовуючи методичні знання й уміння.

Рефлексивний компонент дозволяє регулювати професійну діяльність на підставі адекватної самооцінки, передбачати й планувати стратегію майбутньої поведінки з огляду на конкретне психолого-педагогічне завдання чи ситуацію; сприяє виробленню методологічних орієнтирів на основі апробованих знань й умінь (досвіду) і розвитку специфічних методичних якостей (методичного мислення, методичної культури, методичної творчості).

Сформованість когнітивного й діялісного компонентів охоплює володіння фахівцем низкою знань щодо методів, прийомів, способів

організації освітньо-виховного процесу для дітей дошкільного віку з урахуванням психологічних механізмів розвитку дошкільника на різних вікових етапах; наявність знань й умінь з методики організації і проведення різних типів занять з дітьми дошкільного віку, інших видів дитячої діяльності тощо.

Рефлексивний компонент дозволяє регулювати професійну діяльність на підставі адекватної самооцінки, передбачати й планувати стратегію поведінки у конкретній ситуації [170].

Науковиця О. Самсонова, досліджуючи проблему розвитку професіоналізму вихователів закладів дошкільної освіти, виокремила такі компоненти, як-от:

– мотиваційно-цільовий – складається із системи мотивів, особистісних цілей і потреб, які спрямовують вихователів закладів дошкільної освіти до якісних самозмін;

– когнітивно-операційний – професійно орієнтована сукупність знань і система професійно значущих якостей, необхідних для успішного виконання своїх функціональних обов'язків;

– рефлексивно-оцінний – наявність особистісно-професійної рефлексивності та самооцінки [157, с. 46].

Водночас Л. Алексєєнко-Лемовська зазначає, що структура методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти містить такі компоненти: особистісний, пізнавальний, діяльнісний. Особистісний компонент складають уміння, пов'язані з психологічним аспектом розвитку особистості педагога: комунікативні, перцептивні, рефлексивні. Пізнавальний компонент – уміння, що забезпечують теоретичну підготовку вихователя:

– аналітико-синтетичні – уміння аналізувати програмно-методичні документи; виявляти методичні проблеми й визначати способи їх вирішення; уміння класифікувати, систематизувати методичні знання;

– прогностичні – уміння прогнозувати ефективність обраних засобів,

форм, методів і прийомів; уміння застосовувати методичні знання, уміння, навички в нових умовах;

– конструктивно-проектувальні – уміння структурувати й будувати процес навчання; добирати зміст і форми проведення занять; добирати методики, методи і прийоми; уміння планувати методичну діяльність;

– діяльнісний компонент – наявність професійних знань і вмінь; уміння актуалізувати їх у потрібний момент і використати в процесі реалізації власних професійних функцій; оволодіння вихователями дослідними й творчими вміннями.

На її думку, розвиток методичної компетентності – процес, що триває протягом усієї професійно-педагогічної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, тому визначити тимчасові межі етапів формування методичної компетентності (як, наприклад, у закладі вищої освіти) не можна. Авторка виокремлює три рівні розвитку методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти:

– базовий (розвиток відбувається на наявному рівні методичної компетентності в індивідуальному режимі методичного супроводу);

– продуктивний (вихователь – активний учасник методичної системи закладу дошкільної освіти);

– креативний (процес розвитку відбувається самостійно на основі самореалізації, має дослідний і творчий характер); водночас процес розвитку методичної компетентності розглядається як багаторівневий [2].

Методист з дошкільного виховання І. Петрук структуру методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти представляє як сукупність компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного, технологічного, рефлексивного й професійно важливих якостей.

На її думку, компоненти методичної компетентності відбивають необхідний рівень методичної підготовленості, що надає можливість ефективно реалізовувати посадові обов'язки, з огляду на сучасні освітні технології [134]. Також основними етапами розвитку методичної

компетентності вихователя вона вважає:

- адаптаційно-орієнтувальний – усвідомлення й осмислення вибору професії, корекція ціннісних пріоритетів, оволодіння методами та спеціальними вміннями учіння;

- змістово-рефлексивний – розвиток знань і професійних умінь, їх осмислення, розкриття індивідуальних особливостей і розвиток на їх основі професійно значущих якостей особистості;

- практико-перетворювальний – інтеграція в педагогічне середовище й творча самореалізація [132].

Дослідники І. Кузава та М. Ярмолюк, вивчаючи структурні компоненти готовності фахівця до складних видів діяльності, виділяють такі компоненти:

- мотиваційний – усвідомлення власних потреб, інтересів, вимог суспільства, колективу;

- орієнтаційний – усвідомлення цілей, реалізація яких забезпечить розв'язання певного завдання, осмислення й оцінка умов, за яких відбуватимуться майбутні дії, актуалізація досвіду, пов'язаного в минулому з виконанням подібних завдань і вимог;

- вольовий – мобілізація сил відповідно до умов праці й завдань, самоконтроль, самонавіювання в процесі досягнення цілей;

- оцінний – оцінювання співвідношення власних можливостей, рівня домагань і ступеня досягнення певного результату [98].

Отже, проаналізувавши психолого-педагогічну літературу з проблеми дослідження, дійшли висновку, що в педагогічній науці відсутня єдина структура методичної компетентності, але наявні суголосні компоненти, а саме:

- мотиваційний або мотиваційно-ціннісний (Л. Коновальська, І. Кузава, І. Петрук, Ю. Присяжнюк, С. Скворцова, Л. Сметаніна, Н. Соловова, М. Ярмолюк);

- когнітивний або пізнавальний (В. Адольф, Л. Алексеєнко-Лемовська, Т. Бондаренко, С. Івашьова, Л. Коновальська, Ю. Присяжнюк,

С. Скворцова, Л. Сметаніна, Н. Соловова);

– діяльнісний або дієво-практичний (В. Адольф, Л. Алексеєнко-Лемовська, Л. Коновальська, Ю. Присяжнюк, С. Скворцова, Л. Сметаніна);

– рефлексивний або рефлексивно-творчий (І. Петрук, Ю. Присяжнюк, Н. Соловова, С. Скворцова).

На підставі проаналізованих наукових студій виокремили в структурі методичної компетентності такі компоненти, як-от: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний [55; 119].

Мотиваційному компоненту притаманна сформованість інтересу до професійної діяльності, усвідомлення значущості власної професійної діяльності. Когнітивний компонент передбачає наявність теоретичних знань у галузі педагогіки (загальної, дошкільної), психології (загальної, вікової, дитячої), методик навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку. Діяльнісний компонент характеризується готовністю вихователя вирішувати психолого-педагогічні й методичні завдання в професійній діяльності, використовуючи отримані теоретичні знання. Рефлексивний компонент зумовлює готовність до безперервної самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу власної професійної діяльності, оцінювання професійної діяльності колег. Означені компоненти взаємопов'язані й відбивають цілісний характер процесу формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

1.3. Роль електронних освітніх ресурсів у професійному становленні майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Сучасному періоду розвитку суспільства притаманні значні соціально-економічні зміни, пов'язані з комплексним застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у різні сфери життєдіяльності особистості.

Упровадження електронних освітніх ресурсів в освіту дозволяє осучаснити процес підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а саме: можливість доступу до електронних освітніх ресурсів у будь-

який час в у будь-якому місці, здійснення якісно нового рівня взаємодії учасників освітнього процесу, перехід від пасивного навчання до самоосвіти (активного навчання). Крім того, використання електронних освітніх ресурсів дозволяє самостійно обирати темп навчання, дає можливість повернутися до попередніх тем, зберегти й переглянути електронне листування з викладачем.

Електронні освітні ресурси є важливими для професійної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти. Зростання обсягу інформації, який діти повинні засвоювати, вимагає більш досконалих форм, методів і прийомів навчання. З метою підтримки процесу навчання, інших видів діяльності, а також розвивальної діяльності дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти створюється інформаційне освітнє середовище для ефективного використання електронних освітніх ресурсів. Воно дозволяє: демонструвати інформацію на екрані в ігровій формі, що викликає у дітей величезний інтерес, бо це відповідає провідному виду діяльності дітей дошкільного віку – грі; у доступній формі, яскраво, образно донести дошкільникам матеріал, що відповідає їх наочно-образному мисленню; привернути увагу дітей рухом, звуком, мультиплікацією, але не перевантажувати навчальний матеріал; сприяти розвитку в дошкільній дослідницьких здібностей, пізнавальної активності; заохочувати дітей вирішувати проблемні завдання.

Водночас виникає проблема недостатньої комп'ютерної грамотності вихователів, а саме: використання електронних освітніх ресурсів під час організації освітнього процесу з дітьми, у взаємодії з батьками вихованців, у процесі організації методичної роботи з педагогічними кадрами.

В Україні здійснено низку дисертацій з проблем використання електронних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх фахівців дошкільної (К. Віттенберг, С. Дяченко, О. Кравчишина, І. Тимофєєва, О. Чекан та ін.) та шкільної освіти (А. Бекірова, І. Богданова, Л. Гаврілова, М. Ковальчук, А. Крижановський, С. Петренко, О. Семеніхіна, О. Удовиченко, І. Хижняк,

А. Юрченко та ін.).

Проаналізувавши зазначені наукові доробки, дійшли висновку, що єдиного трактування поняття «електронні освітні ресурси» немає. Одна група дослідників розглядає електронні освітні ресурси як матеріали (освітні, наукові, методичні, довідкові), представлені в електронній формі [15; 16; 62; 122; 176; 207], інша – як засіб передачі інформації з метою набуття й систематизації знань [73; 84; 184; 186; 208; 213].

Розглянемо більш докладно наукові студії першого напрямку наукового пошуку, а саме: *наукові дослідження, які розглядають електронні освітні ресурси як матеріали (освітні, наукові, методичні, довідкові), представлені в електронній формі.*

Згідно з Положенням про електронні освітні ресурси під ЕОР розуміють «навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами» [122, с. 52–53].

Дослідники В. Биков та В. Лапінський під електронним освітнім ресурсом розуміють низку електронних об'єктів інформаційного призначення, що забезпечують функціонування і розвиток системи освіти [15; 16].

Науковці С. Соколовський, В. Козлов, О. Сальников зазначають, що електронний освітній ресурс – це додаток або документ, з яким можна працювати за допомогою технічних засобів (комп'ютер, ноутбук, планшет, смартфон) [176].

Дослідники О. Ільїна, О. Разинкіна, Г. Ялмурзіна вважають, що електронний освітній ресурс – це самостійне інтерактивне електронне видання комплексного призначення, яке може містити систематизовані теоретичні, практичні й контрольні матеріали з використанням елементів

мультимедіатехнологій [207, с. 442–449].

Науковець М. Дольме стверджує, що електронний освітній ресурс – це програмно-методичний навчальний комплекс, який відповідає типовій навчальній програмі. Завдяки електронним освітнім ресурсам студенти можуть опанувати навчальний курс чи певний його розділ. Навчання відбувається самостійно або під приводом викладача.

Одностайні з позиціями науковців, які інтерпретують електронні освітні ресурси як матеріали (освітні, наукові, методичні, довідкові) або комплекс матеріалів, представлених в електронній формі, але вважаємо, що таке тлумачення поняття «електронні освітні ресурси» дещо звужене.

Проаналізуємо основні положення наукових доробків другого напрямку наукового пошуку, а саме: *наукові дослідження, які розглядають електронні освітні ресурси як засіб передачі інформації з метою набуття та систематизації знань.*

Науковці В. Козлов, О. Сальник визначають електронний освітній ресурс як засіб передавання, оброблення й зберігання інформації, що сприяє набуттю систематизованих знань і забезпечує його [84, с. 72].

Практики О. Ігнатенко, В. Перевозник, наголошують на тому, що електронний освітній ресурс є основним компонентом інформаційного освітнього середовища. Електронний освітній ресурс застосовують в освітньому процесі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, що дозволяє використання нових методів і форм навчання (електронне, мобільне, мереживе, автономне, змішане, спільне) [73].

На думку науковця М. Тукало, електронні освітні ресурси містять високоінтерактивний, мультимедіа насичений контент. Упровадження електронних освітніх ресурсів в освітній процес дозволяє використовувати активні форми навчання. Під час використання електронних освітніх ресурсів певна частина навчального матеріалу розрахована на самостійне опрацювання учнями, що, зокрема й створює умови для самовдосконалення й розвитку. Використання електронних освітніх ресурсів педагогами

розширює можливості педагогічних методів і прийомів. ЕОР можуть бути адаптовані до використання в будь-яких педагогічних технологіях.

Дослідник М. Яшанов зараховує електронний освітній ресурс до нового засобу навчання. На його думку, електронний освітній ресурс – це сукупність компонентів, пов'язаних між собою програмними, методичними, технічними характеристиками. Використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі дозволяє витратити менше часу на пошук інформації, що забезпечує більш успішне засвоєння навчальних дисциплін [213].

Науковець О. Шумський вважає, що електронні освітні ресурси – це цілісна, логічно побудована система дидактичних і програмних засобів. Електронні освітні ресурси дозволяють розробляти й упроваджувати в освітній процес навчальні курси, управляти освітнім процесом, простежувати ефективність освітнього процесу [208].

На сьогодні існує багато підходів до класифікації електронних освітніх ресурсів [15; 16; 48; 84; 122].

Сучасні електронні освітні ресурси можна умовно поділити на: комунікаційні й інформаційні.

У Положенні про електронні освітні ресурси запропоновано класифікувати ЕОР за функціональною ознакою, а саме: навчально-методичні; методичні; навчальні; допоміжні; контролюючі.

Дидакт В. Биков дещо розширив класифікацію електронних освітніх ресурсів і запропонував класифікувати ЕОР за такими ознаками, як-от:

- за напрямками використання: навчального призначення; для організації та проведення наукових досліджень; управлінського призначення;
- за напрямом змістово-процесуального використання: дані або бази даних; комп'ютерна програма;
- за середовищем фізичного існування: на з'ємних носіях; на вбудованих пристроях;
- за середовищем використання: не мережні; мережні;
- за обмеженістю користувального простору: з обмеженим доступом;

загальнодоступні;

– за доступністю користувального простору: персональні; групові.

Відтак, у педагогічних дослідженнях відсутня єдина класифікація електронних освітніх ресурсів. Погоджуємося із запропонованими класифікаціями електронних освітніх ресурсів, але пропонуємо додати класифікацію ЕОР за такими ознаками, як-от:

– за цільовою аудиторією: для абітурієнтів (електронні ресурси інформаційного призначення); для студентів (електронні ресурси освітнього призначення); для викладачів (електронні ресурси наукового призначення);

– за формою організації занять: лекційні (електронні ресурси для супроводу лекцій); практичні (електронні ресурси для супроводу практичних занять); контрольні (електронні ресурси для проведення поточного й підсумкового контролю).

Отже, проблемі використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі присвячено багато праць українських та зарубіжних дослідників. Одностайні із запропонованими визначеннями поняття «електронні освітні ресурси», але вважаємо за необхідне уточнити сутність зазначеного поняття щодо підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розробки й використання електронних освітніх ресурсів у власній професійній діяльності.

На нашу думку, електронні освітні ресурси – це компонент інформаційного освітнього середовища, представлений у вигляді самостійного електронного комплексу, який містить структуровані освітні матеріали теоретичного та практичного спрямування, представлені у відкритому доступі.

Електронних комплекс для студентів може бути у вигляді текстів лекцій, електронних словників і довідників, наукових статей з актуальних проблем навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку, матеріалів конференцій, гіперпосилань на сторонні освітні ресурси, планів практичних занять, методичних рекомендації до їх виконання,

індивідуальних і групових завдань, літератури для самостійного опрацювання.

Електронний комплекс для вихователів доцільно наповнити науковими статтями з актуальних проблем навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку, матеріалами конференцій, орієнтовними конспектами занять, вправ, ігор, програмами тренінгів, консультацій, методичними порадами тощо. Саме таке наповнення дозволяє витратити менше часу на пошук необхідної інформації як студентам, так і вихователям. Доступ до інформації може бути обмежений нескладною реєстрацією.

Проаналізуємо види електронних освітніх ресурсів, які можна використовувати в освітньому процесі закладів освіти [56; 57; 121; 122; 175; 181].

У Положенні про електронні освітні ресурси визначено такі їх види: електронний документ; електронне видання; електронний аналог друкованого видання; електронні дидактичні демонстраційні матеріали (презентації, схеми тощо); інформаційна система (сукупність документів); депозитарій електронних ресурсів; комп'ютерний тест; електронний словник; електронний довідник; електронна бібліотека цифрових об'єктів; електронний навчальний посібник; електронний підручник; електронні методичні матеріали; курс дистанційного навчання; електронний лабораторний практикум.

Науковці В. Дем'яненко, Г. Лавренєва, М. Шишкіна виокремлюють навчальні й забезпечувальні електронні ресурси. До перших зараховують: е-видання (підручники, посібники, представлені в електронній формі); програми для оцінювання результатів навчання (електронні тести, анкети, опитування, автоматизоване оцінювання); довідкові (електронні словники, енциклопедії), демонстраційні (електронні атласи, відеотеки, слайдтеки тощо), моделюючі (імітаційні моделі) матеріали; тренажери; практикуми (електронні задачки, експертні системи); навчальні пакети прикладних програм; електронні навчально-методичні комплекси. Забезпечувальні

електронні ресурси: електронні дані навчального призначення; електронні навчально-методичні матеріали; електронні програмно-методичні матеріали; електронні додаткові науково-навчальні матеріали.

Дослідниця О. Резіна запропонувала такий розподіл електронних освітніх ресурсів: наукові й науково-популярні матеріали; довідкові матеріали; освітні матеріали; пізнавальні матеріали.

У представленій роботі будемо спиратися на класифікацію електронних освітніх ресурсів, викладену в «Положенні про електронні освітні ресурси» Міністерства освіти і науки України.

Сучасні науковці (І. Агалець, Б. Мокін, Т. Крамаренко, О. Литвинова, О. Резунова, В. Юрженко та ін.) виділили низку переваг та недоліків використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі [49; 96; 105; 209].

Серед переваг найбільш значущими є такі:

- новий спосіб репрезентації матеріалу – дозволяє використовувати не тільки комп'ютер або ноутбук, а й планшет чи смартфон;
- наявність додаткового матеріалу у вигляді гіперпосилань – дозволяє розширити зміст навчальної дисципліни, не витратити час на пошук додаткової інформації;
- індивідуалізація освітнього процесу – дозволяє обирати індивідуальний темп навчання (швидкість виконання завдань);
- забезпечення комфортних умов навчання як під час виконання індивідуальних завдань, так і в колективній діяльності;
- виконання функцій, які притаманні паперовому підручнику (інформаційна, конкретизувальна, систематизувальна, мотиваційна, координувальна тощо);
- наявність системи інтерактивної допомоги, підказок, що дозволяє вдосконалити отримані знання;
- забезпечення візуалізації навчальної інформації;
- створення сприятливого середовища для здійснення інформаційно-

пошукової роботи;

- виконання функції навігатора в електронних ресурсах.

Серед недоліків використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі найбільш кричущими є:

- наявність відповідного програмного забезпечення;
- зростання ціни на освітні послуги;
- висока ймовірність відволікання, особливо коли не встановлено конкретні терміни виконання того чи того завдання;
- вирішення непередбачених ситуацій – коли виникає потреба в консультації викладача, а викладач не в мережі.

Вимогами до створення та впровадження електронних освітніх ресурсів в освітній процес є (за М. Яшановим) [214]:

- створення матеріально-технічної бази;
- підготовленість викладачів і студентів;
- розробка електронних освітніх ресурсів відповідно до програми навчальної дисципліни;
- поєднання з традиційними формами навчання;
- головною дійовою особою повинен залишатися викладач;
- забезпечення самоконтролю й самокорекції дій студента;
- підвищення інтересу до навчання;
- дотримання техніки безпеки під час роботи в комп'ютерному класі та режиму роботи й відпочинку студентів.

Для професійного становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти будемо використовувати такі електронні освітні ресурси, як-то: курси дистанційного навчання, Ресурсний центр, освітній блог в мережі Інтернет. Проаналізуємо їх більш докладно.

У законі України «Про освіту» дистанційну форму навчання потрактовано як індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що

функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [69].

Дистанційне навчання неможливе без відповідного програмного забезпечення. На сьогодні в закладах освіти України використовуються різні системи дистанційного навчання (умовно безкоштовні, платні).

До найпопулярніших систем дистанційного навчання можна зарахувати: «Віртуальний університет», e-University, Moodle, Redclass [115; 127; 146; 159; 162; 163; 164; 189]. «Віртуальний Університет» – це система дистанційного навчання, яку можна використовувати в освітньому процесі закладів освіти та під час навчання співробітників компаній. Система відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та має розмаїті можливості з тестування учнів, обліку й розвитку курсів, представлення статистики й формування необхідних звітів.

Основними перевагами цієї системи є: незначні витрати на встановлення й обслуговування; швидкість та якість навчальних матеріалів; зручний й ефективний рівень оцінювання будь-яких видів робіт; залучення великої кількості слухачів; зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс.

Система «Віртуальний Університет» містить такі модулі: «Бібліотека», «Менеджер розкладів», «Публікатор матеріалів» (підтримує документи MS Office), «Пошук», «Статистика», «Аналітичний модуль», що дозволяє автоматизувати будь-який освітній процес.

Варіанти комплектації дозволяють створити віртуальне середовище будь-яких масштабів: група / клас (до 50 слухачів); потік / кафедра (дозволяє об'єднати 50–600 слухачів); факультет / підприємство (від 600 до 3000 слухачів); університет / корпорація (більше 3000 слухачів) [146].

Мережева освітня платформа e-University – це комплекс засобів, які дозволяють використовувати технологію дистанційного навчання у всіх формах навчання (денна, заочна, дистанційна, підвищення кваліфікації, перепідготовка спеціалістів).

Основні структурні елементи платформи e-University: факультет,

форма навчання, спеціальність, навчальна програма, спеціалізація, навчальний курс, навчальна група. Усі структурні елементи мають вигляд довідників.

У мережевій освітній платформі e-University передбачено два формати навчальних курсів: стандартний і SCORM-курс. До складу стандартного навчального курсу зараховують: навчальні модулі, підсумкові тести, систему оцінювання, рекомендації щодо проходження курсу. До навчального курсу формату SCORM-курс замість навчальних модулів залучено ресурс типу SCORM. Він містить вимоги до організації навчального матеріалу й всієї системи дистанційного навчання; навчальний матеріал представлений окремими невеликими блоками, які можуть бути складовими різних навчальних курсів.

Навчальні модулі можна проходити в будь-якому порядку, а підсумкові тести – тільки послідовно. Для кожного модуля визначається час на його вивчення [159].

Система дистанційного тренінгу Redclass – це комплекс програмно-апаратних засобів, навчальних матеріалів і методик навчання, що дозволяють дистанційно навчатися, підвищувати кваліфікацію, контролювати знання в будь-яких галузях діяльності людини, а також виробляти практичні навички з експлуатації й управління програмними продуктами, устаткуванням і технологіями.

Галузі застосування системи Redclass: організація корпоративної системи дистанційного навчання й підвищення кваліфікації співробітників компаній; організація системи підвищення кваліфікації фахівців різних напрямів діяльності на базі спеціалізованих навчальних центрів; організація дистанційного тестування для контролю знань, набутих за допомогою як традиційного очного, так і дистанційного навчання; використання у вищих і середніх освітніх закладах у процесі навчання й тестування студентів.

Перевагами системи дистанційного тренінгу Redclass є:

– повнофункціональна система, що підтримує створення навчальних

матеріалів у внутрішньому форматі, управління навчальним процесом, навчання з можливістю контролю знань і збору статистичних даних за вивченими матеріалами;

- можливість отримання практичних навичок (виконання лабораторних робіт з використанням механізму віддаленого доступу);

- можливість налаштування системи ролей користувачів, що дозволяє враховувати особливості процесу навчання конкретного замовника;

- можливість налаштування системи прав доступу, що дозволяє індивідуально налаштовувати права доступу до об'єктів і ресурсів Системи;

- гнучка система планування навчання, що реалізує два механізми планування: механізм подачі заявки на навчання з боку користувача; механізм призначення навчальної програми / плану менеджером системи;

- можливість налаштування системи режимів навчання, що дозволяє створювати різні варіанти надання матеріалів курсу користувачеві;

- вбудована система взаємодії учасників освітнього процесу в режимі реального часу (текстова конференція) і в асинхронному режимі (електронною поштою).

- можливість проведення анкетування користувачів [163].

Навчальна платформа Moodle – це безкоштовна система. Вона не потребує жодного платного програмного забезпечення, орієнтована, насамперед, на організацію взаємодії між викладачем й учнями, хоча й уможлиблює організацію традиційних дистанційних курсів, а також підтримку очного навчання.

На дистанційній платформі Moodle студенти отримують: доступ до навчальних та додаткових матеріалів; засобів для спілкування й тестування; можливість переглядати результати проходження дистанційного курсу чи тесту; можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат; можливість завантаження файлів із виконаними завданнями; можливість використання нагадувань про події у курсі.

Викладачі мають можливість: розробляти й впроваджувати авторські

дистанційні курси; розміщувати навчальні матеріали, а також відео, аудіо й презентаційні матеріали; додавати різноманітні елементи курсу; використовувати різні типи тестів; автоматично формувати тести; додавати різноманітні плагіни до курсу, що дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання.

У навчальній платформі Moodle використовують такі ресурси й види діяльності: «База даних», «Вибір», «Вікі», «Глосарій», «Завдання», «Зовнішній засіб», «Обстеження», «Семінар», «Тест», «Урок», «Форум», «Чат», «Книга», «Напис», «Папка», «Сторінка», «Файл».

Крім того, платформа Moodle містить IMS контент пакет, що дозволяє завантажувати zip-архіви, і додавати їх до курсу як ресурси, а також URL модуль, що дозволяє викладачеві забезпечити веб-посилання як ресурс курсу. URL-адреси можуть бути додані до будь-якого іншого ресурсу або виду діяльності через текстовий редактор [43; 115; 127; 164; 189].

Отже, створено велику кількість систем дистанційного навчання для організації дистанційного навчання в освітніх закладах (загальноосвітні заклади, ліцеї, коледжі, технікуми, заклади вищої освіти). Рівень систем дистанційного навчання постійно підвищується, що надає можливість удосконалювати освітній процес.

Вважаємо, що Moodle – найбільш поширена й досконала платформа для дистанційного навчання, бо безкоштовна, не потребує додаткового програмного забезпечення, має простий і зрозумілий інтерфейс, велику кількість модулів (видів діяльності).

Перевагами платформи Moodle, на нашу думку, є:

– можливість створювати та зберігати навчальні матеріали, що дозволяє витратити менше часу на пошук інформації для вивчення тієї чи тієї теми, курсу;

– можливість використовувати не тільки електронні підручники, посібники у вигляді тексту, а й інші ресурси, наприклад, статті сторонніх сайтів, презентації, відеоролики (у вигляді гіперпосилань);

- можливість працювати з платформою з різних місць: робочий чи домашній комп'ютер, дистанційно чи в освітньому закладі;
- можливість оперування засобами платформи людям з будь-якою освітою, різного віку, різних фізичних можливостей (з особливими потребами) та різним рівнем володіння комп'ютером (від базового);
- навчання може здійснюватися як у режимі реального часу (онлайн-лекції, семінари, вебінари), так і асинхронно (слухач самостійно обирає час та темп навчання);
- слухачі мають можливість обговорювати конкретну тему, ситуацію, проблему як з викладачем (особисті повідомлення, коментарі до самостійних чи практичних завдань), так і між собою (форум, чат);
- система передбачає автоматичне розповсюдження повідомлення між учасниками курсу чи групи;
- Moodle дозволяє контролювати активність кожного слухача (студента);
- слухач (студент) має можливість у будь-який час переглянути журнал оцінок, зауваження від викладача;
- викладач, залежно від успішності слухачів (студентів), може коригувати послідовність подання матеріалів, надавати додаткові завдання для більш успішного засвоєння теми, курсу.

Наступним засобом формування методичної компетентності майбутніх вихователів обрали Ресурсний центр.

З огляду на тему запропонованого дослідження варто зупинитися на визначенні поняття «ресурсний центр», розглянути мету й завдання їх діяльності.

Проблему організації та функціонування ресурсних центрів в Україні досліджували Ю. Богачков, Л. Богдан, М. Головатий, С. Гуцева, О. Коневщинська, О. Морін, М. Панасюк, О. Пінчук, Н. Троценко та ін.

Розглянувши запропоновані науковцями підходи до розуміння поняття «ресурсний центр» узагальнили основні із цих визначень у табл. 1.3.

Засвідчуємо, що позиції науковців стосовно тлумачення поняття «ресурсний центр» збігаються. Останні визначають ресурсний центр як пункт, осередок, освітню організацію, мета якого інформаційна підтримка різних верст населення (учні, студенти, педагогічні працівники, батьки).

Таблиця 1.3

Основні підходи до визначення поняття «ресурсний центр»

Науковці	Тлумачення поняття «ресурсний центр»
М. Головатий, М. Панасюка [35]	Спеціалізований пункт, де створено інформаційну базу й необхідні умови для проведення консультаційної роботи з певним контингентом клієнтів
Н. Троценко [183]	Спеціалізоване формування певної соціальної інституції, діяльність якого спрямована на надання комплексу інформаційно-консультаційних, просвітницьких, посередницьких та інших видів послуг соціальним працівникам
О. Морін [118]	Осередок для здійснення організаційно-методичної роботи з учнівською молоддю, педагогічними працівниками, батьками, представниками громадськості
О. Коневщинська [87; 88]	Результат добровільної ініціативи навчальних закладів чи освітніх організацій з накопичення, збереження та відкриття для масового користування інформаційних ресурсів на всіх видах носіїв в інтересах рівноправного доступу до них освітянської громадськості
С. Гуцева; Л. Богдан [40]	Осередок, що забезпечує інформаційну підтримку вчителів, учнів, батьків, усіх, хто бажає ознайомитися з різноманітними джерелами методичної, навчальної, пізнавальної інформації

Ю. Богачков, О. Пінчук [20]	Освітня організація або її підрозділ, який створює власні, а також поширює запозичені навчальні матеріали для дистанційного навчання; контролює якість навчальних матеріалів; забезпечує зв'язок між тими хто створює навчальні матеріали й тими, хто їх використовує; забезпечує отримання сертифікатів/документів про результати навчання; організовує та здійснює підвищення кваліфікації педагогів відповідно до оформлення нових технологічних рішень і типів ресурсів; надає структуровані навчальні ресурси відповідно потреб/вимог навчального процесу
--------------------------------	--

Отже, термін «ресурсний центр» стосовно представленого дослідження розуміємо як *самостійний підрозділ закладу вищої освіти, який розробляє й видає навчальні матеріали або використовує матеріали інших авторів з метою професійної підготовки студентів; накопичує, зберігає та популяризує теоретичні й практичні матеріали, розміщуючи їх у вільному доступі в мережі Інтернет; забезпечує зворотній зв'язок між викладачами, студентами й практичними працівниками.*

В Україні ресурсні центри розпочали свою діяльність від 1996 р. ХХ століття й створювалися з метою надання інформаційної, методичної, консультаційної допомоги фахівцям у сфері освіти, які не мали відповідної педагогічної кваліфікації, підвищення кваліфікації, професійного самовдосконалення, проведення педагогічних досліджень, розробки й реалізації освітніх проєктів. Ресурсні центри створюються за підтримки міжнародних громадських організацій, а також на базі загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних закладів освіти, закладів вищої освіти. Діяльність окремих ресурсних центрів України представлено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Діяльність ресурсних центрів України

Назва	Мета	Завдання	Функції
Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку (м. Київ) [150]	Здійснення допомоги громадам знаходити односторонніх і кваліфікованих порадників; швидко отримувати вичерпну й сучасну інформацію та слугувати універсальним інструментом для потреб громади.	Задоволення високого попиту на інформацію про сталий місцевий розвиток та зокрема, про досвід щодо застосування підходу «розвиток, орієнтований на громаду»; розповсюдження «кращої практики» розвитку за участі громад, щоб зробити їх доступними для ширшого кола існуючих і потенційних партнерів/користувачів; забезпечення демократії участі та врахування позиції громад центральними органами влади.	Інформаційна, комунікативна, консультативна, аналітична, освітня.

<p>Ресурсний центр зі сталого розвитку Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету [151]</p>	<p>Активізація науково-дослідної діяльності (участь у конкурсах, наукових дослідженнях тощо) здобувачів, аспірантів та викладачів ВТЕІ КНТЕУ; сприяння реалізації міжнародних програм щодо сталого регіонального розвитку Вінницької області; участь у публічних науково-комунікативних заходах і подіях, які мають на меті розширення наукового світогляду, посилення науково-дослідної роботи у сфері сталого регіонального розвитку.</p>	<p>Залучення талановитої студентської молоді ВТЕІ КНТЕУ до прийняття управлінських рішень у територіальних громадах Вінниччини. Популяризація освітньої діяльності ВТЕІ КНТЕУ завдяки активної участі в громадській діяльності та взаємодії з засобами масової інформації. Здійснення просвітницької діяльності шляхом організації зустрічей з провідними вченими, проведення тренінгів, семінарів, спрямованих на розробку планів, програм і пропозицій щодо розвитку соціальної, економічної і структурної перебудови Вінницької області.</p>	<p>Координаційна, інформаційна, просвітницька.</p>
--	---	---	--

Продовження таблиці 1.4

<p>Гендерний ресурсний центр Сумського державного університету [32]</p>	<p>Об'єднання зусиль освітян, науковців, громадських організацій, влади з метою досягнення гендерної рівності.</p>	<p>Вивчення ситуації з впровадженням гендерної рівності в Сумській області. Поширення об'єктивної інформації про стан чоловіків та жінок в області. Вивчення громадської думки, організація та проведення соціологічних досліджень з питань гендерної рівності, а також моніторинг обласних ЗМІ. Створення в області експертного середовища з гендерної проблематики. Формування інформаційної бази, організація книжкових виставок, підбір літератури для проведення тематичних заходів.</p>	<p>Інформаційна, освітня.</p>
---	--	---	-------------------------------

Продовження таблиці 1.4

		<p>Розробка методичної та навчальної літератури для загальноосвітніх і закладів вищої освіти.</p> <p>Проведення наукових і практичних конференцій, семінарів, «круглих столів», студентських дебатів з питань гендерної рівності й подолання гендерних стереотипів.</p>	
Ресурсний центр розвитку громадських організацій «Гурт» (Київ) [149]	Залучення громадян до активної участі в житті суспільства й запровадження суспільних змін з орієнтуванням на такі європейські цінності: гідність, відповідальність і повагу.	<p>Популяризація волонтерства й розвиток малого підприємництва.</p> <p>Розвиток місцевих громад завдяки впровадженню найкращих практик та їх поширенню.</p> <p>Реформування України завдяки реалізації проєктів, що мають вплив на прийняття державних рішень.</p>	Інформаційна.

Продовження таблиці 1.4

<p>Інформаційно-ресурсний центр «Дитинство без насильства» [75]</p>	<p>Розробка й впровадження інновацій у сфері соціальної роботи, мобілізація громад та розвиток партнерства заради поліпшення умов життя дітей та сімей.</p>	<p>Мобілізація ресурсів громад з метою запобігання та подолання бідності й безпритульності, вирішення соціальних проблем дітей і сімей.</p> <p>Створення можливостей для людей посилити контроль за власним здоров'ям і здоров'ям своїх сімей.</p> <p>Підвищення виховного потенціалу української родини.</p> <p>Впровадження принципів і положень Конвенції ООН про права дитини в реальне життя.</p>	<p>Інформаційна, виховна.</p>
<p>Черкаський обласний молодіжний ресурсний центр [196]</p>	<p>Активізація молоді й виховання її громадянської відповідальності завдяки запровадженню ефективних форм реалізації молодіжної політики на Черкащині.</p>	<p>Підтримка й сприяння розвитку молодіжних ініціатив, допомога активній молоді в реалізації суспільно важливих заходів.</p> <p>Неформальна освіта молоді.</p>	<p>Інформаційна, освітня, профорієнтаційна, консультативна, виховна.</p>

		<p>Профорієнтація й сприяння працевлаштуванню молоді.</p> <p>Організація й проведення масових молодіжних заходів.</p> <p>Популяризація волонтерства.</p> <p>Надання інформаційної, консультативної та ресурсної допомоги для молоді й громадських організацій, залучення їх до розробки й обговорення соціальних проєктів.</p> <p>Сприяння міжнародному співробітництву й обміну досвідом, щодо вирішення питань дітей і молоді, узагальнення й розповсюдження в області новітнього досвіду, поширення інформації щодо реалізації молодіжної політики та можливостей для молоді тощо.</p>	
--	--	---	--

Матеріали доводять, що діяльність ресурсних центрів спрямована на інформатизацію населення, надання консультативної допомоги, здійснення просвітницької діяльності (конференції, семінари, тренінги, «круглі столи»), формування інформаційної бази, профорієнтацію та сприяння працевлаштуванню молодих спеціалістів. Окремі ресурсні центри здійснюють роботу із залучення населення до волонтерської діяльності [54].

Наступним засобом формування методичної компетентності майбутніх вихователів обрали освітні блоги в мережі Інтернет.

Проблему використання блогів в освітньому процесі закладів освіти висвітлено в численних публікаціях науковців, а саме: С. Белової, М. Бухаркіної, К. Дем'янюк, С. Лабудько, Л. Матохнюк, А. Приходько, Н. Саражинської, О. Синєкоп, Г. Скрипки, Н. Сороко, Г. Стеценко, І. Тонкіх, А. Філатової, Н. Хміль, О. Ясько та ін. [26; 28; 79; 101; 112; 160; 182; 191; 211].

Для репрезентованого дослідження значущими є публікації А. Приходько (використання блог-технології в навчальному процесі), М. Бухаркіної та А. Філатової (можливості блогів у процесі навчання), С. Белової (переваги та недоліки використання блогів в освітньому процесі вищої школи), І. Табарчук і С. Сергєєвої (ознаки, за якими класифікують освітні блоги), С. Лабудько, Н. Саражинської, Н. Хміль (засіб організації навчально-пізнавальної діяльності студентів).

Дослідники трактують поняття «блог» як веб-сайт (Д. Вайнер, К. Дем'янюк, Л. Матохнюк, О. Синєкоп), веб-сторінку (Дж. Баджер), мережевий щоденник (О. Ясько, І. Тонкіх).

Здійснивши аналіз запропонованих науковцями підходів до усвідомлення поняття «блог», узагальнили основні із цих визначень у табл. 1.5.

У дисертації поняття «освітній блог» розглядаємо в контексті підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності.

На нашу думку, освітній блог – це веб-сайт, який має певну структуру (сторінки), де розміщується теоретична й практична інформація (статті, фото- і відеоматеріали, гіперпосилання на інші освітні ресурси, презентації, опитування, завдання тощо) для викладачів, студентів, педагогів закладів освіти.

Під час дослідження було проаналізовано блоги педагогів закладів дошкільної освіти, розміщені в мережі Інтернет на платформі blogspot.com (наприклад, <http://kulchenko-lena.blogspot.com>, <http://annja26.blogspot.com>, <http://metoksana.blogspot.com>, <http://annavinduk-bpc.blogspot.com>, <http://pavliyktetyanadnz.blogspot.com> тощо).

Враховуючи характеристики освітніх блогів (регулярність ведення, колективність, залученість декількох видів мультимедіа, контентність (авторський текст), автономність, мобільність), виділили типові помилки, яких припустилися автори: відсутність назви, анонімність, велика кількість сторінок, занадто довгий текст, граматичні й синтаксичні помилки, тривале завантаження сторінки, невдалий дизайн, зайва анімація, відсутність плану, ігнорування соціальних мереж.

Таблиця 1.5

Основні підходи до визначення поняття «блог»

Науковці	Тлумачення поняття «блог»
Дж. Баджер [215]	Веб-сторінка, поєднана з іншими веб-сторінками, які, на думку автора блога, є цікавими
Д. Вайнер [219]	Веб-сайт, що легко створюється й оновлюється користувачами
О. Синєкоп [160]	Веб-сайт, який дозволяє розміщувати професійно орієнтовану інформацію про власний теоретичний і практичний пошук з метою викладення своїх поглядів і досвіду, спілкування, коментування і редагування

Л. Матохнюк, К. Дем'янюк [112]	Веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедія, що регулярно додаються
О. Ясько [211]	Мережевий щоденник одного або кількох авторів, що складається із записів у зворотному хронологічному порядку; сайт у вигляді журналу, сортований по датах
І. Тонкіх [182]	Електронний приватний щоденник, що містить роздуми автора, фото- і відеоматеріали, гіперпосилання на інші сайти тощо, розташовані у зворотному хронологічному порядку

Здійснивши аналіз позицій щодо проблеми використання блогів в освітньому процесі закладів освіти дозволив визначити, яку інформацію доцільно представити в освітньому блозі:

- перехід на сайти міністерства, закладів вищої освіти, бібліотеки;
- навчальні матеріали для професійного розвитку педагогів і студентів;
- гіперпосилання на додаткові матеріали теоретичного й практичного спрямування;
- оголошення, новини, архів.

На підставі студій науковців Т. Варенко, Л. Воронюк, С. Дяченко, С. Кізім, С. Лабудько, Н. Хміль [26; 28; 79; 101; 120; 191], виокремили переваги використання освітніх блогів, що вбачаємо в таких положеннях:

- здобуття інформації не залежить від часу та місця – студент має можливість ознайомитися з інформацією в будь-якому місці, де є доступ до мережі Інтернет;
- активізація діяльності студентів завдяки висловленню власних думок у письмовому вигляді, аргументації та відстоювання особистої позиції за тією чи тією проблемою (темою);

– більше можливостей у викладача залучати студентів до активної взаємодії один із одним (ця взаємодія може тривати як упродовж усього періоду навчання, так і по закінченню);

– залучення педагогів закладів дошкільної освіти до обговорення актуальних і важливих проблем.

Отже, до електронних освітніх ресурсів, що сприятимуть формуванню методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, зарахували: курс дистанційного навчання, Ресурсний центр педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», освітній блог в мережі Інтернет.

Курси дистанційного навчання сприятимуть:

– усвідомленому оволодінню майбутніми вихователями теоретичними знаннями в галузі дошкільної педагогіки, дитячої психології, методик керівництва різними видами діяльності дітей дошкільного віку; системою методичних знань, умінь і навичок;

– розвитку навичок роботи з літературою психолого-педагогічного й методичного спрямування, вивчення досвіду колег;

– оволодінню різними носіями інформації, засобами комп'ютерних технологій; формуванню вміння працювати з інформацією за допомогою цих засобів для задоволення суспільних і особистих потреб.

Залучення студентів до роботи в Ресурсному центрі дозволить:

– сформувати вміння організувати ефективну комунікативну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу закладу дошкільної освіти (педагоги, діти раннього та дошкільного віку, батьки вихованців);

– підвищувати власну педагогічну кваліфікацію; надавати системну практичну допомогу педагогам у підвищенні їхньої методичної компетентності в питаннях організації освітньо-виховного процесу; вивчати й розповсюджувати кращий педагогічний досвід;

– залучати практичних працівників (завідувачі, методисти, вихователі, практичні психологи, соціальні працівники), батьків дітей дошкільного віку

до окресленої співпраці для досягнення поставленої мети; обмінюватися досвідом та інформацією з колегами;

- розвивати власні позитивні якості на основі самоаналізу й самооцінки; удосконалювати професійну майстерність;

- формувати вміння адекватно оцінювати результати власної діяльності, аналізувати помилки, що виникають під час освітньо-виховного процесу; усвідомлювати причини успіхів і невдач з метою коригування під час подальшої діяльності для досягнення кращих результатів.

Створення й підтримка освітніх блогів у мережі Інтернет сприятиме:

- розвитку навичок роботи з інформацією, представленою в мережі Інтернет (аналіз, структурування тощо);

- оволодінню різними носіями інформації, засобами комп'ютерних технологій; формуванню вміння працювати з інформацією за допомогою цих засобів для задоволення суспільних і особистих потреб;

- підвищувати власну педагогічну кваліфікацію; надавати системну практичну допомогу педагогам у підвищенні їх методичної компетентності в питаннях організації освітньо-виховного процесу; вивчати та розповсюджувати кращий педагогічний досвід.

Висновки до першого розділу

У першому розділі дисертації здійснено аналіз теоретичних основ формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

На підставі вивчення психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження уточнено зміст понять «методична компетентність вихователя закладів дошкільної освіти», «електронні освітні ресурси», «дистанційне навчання», «ресурсний центр».

Уточнено, що методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти – це професійно значуща характеристика особистості, яка охоплює сукупність знань, умінь, навичок, особистих якостей вихователя, які

визначають здатність до вирішення методичних завдань під час виховання й навчання дітей раннього та дошкільного віку.

Розглянуто структуру методичної компетентності педагогів взагалі та вихователів закладів дошкільної освіти зокрема.

Спираючись на дослідження науковців (Л. Алексеєнко-Лемовська, В. Адольф, Т. Бондаренко, Л. Коновальська, Л. Мінда, І. Петрук, Ю. Присяжнюк, Г. Притуло, О. Самсонова, М. Скрипник, Л. Сметаніна, Н. Соловова та ін.) у структурі методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти виокремлено такі компоненти, як-от:

– мотиваційний – характеризується сформованістю інтересу до професійної діяльності, усвідомленням значущості власної професійної діяльності;

– когнітивний – передбачає наявність теоретичних знань у галузі педагогіки (загальної, дошкільної), психології (загальної, вікової, дитячої), методик навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку;

– діяльнісний – характеризується готовністю вихователя вирішувати психолого-педагогічні й методичні завдання в професійній діяльності на підставі отриманих теоретичних знань;

– рефлексивний – проявляється в готовності до безперервної самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу власної професійної діяльності, оцінювання професійної діяльності колег.

Розглянуто класифікації електронних освітніх ресурсів, виокремлено переваги й недоліки застосування електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі (І. Агалець, Б. Мокін, Т. Крамаренко, О. Литвинова, В. Юрженко та ін.).

Окреслено електронні освітні ресурси, які доцільно використовувати у формуванні методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а саме: курси дистанційного навчання, Ресурсний центр педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», освітній блог у мережі Інтернет.

Здійснено аналіз найпопулярніших систем дистанційного навчання («Віртуальний університет», e-University, Moodle, Redclass), складові кожної з означених систем, організацію навчання за їх допомогою.

З'ясовано мету й завдання діяльності ресурсних центрів України (Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку – м. Київ, Ресурсний центр Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, Гендерний ресурсний центр Сумського державного університету, Ресурсний центр розвитку громадських організацій «Гурт», інформаційно-ресурсний центр «Дитинство без насильства», Черкаський обласний молодіжний ресурсний центр), напрями роботи та функції.

Здійснено компаративний аналіз тлумачення поняття «блог» з позицій різних науковців (К. Дем'янюк, Л. Матохнюк, О. Синеккоп, І. Тонкіх, О. Ясько та ін.), типологічні ознаки блогів, їх функції та переваги порівняно з іншими інформаційними технологіями (Т. Варенко, Л. Воронюк, С. Дяченко, С. Кізім, С. Лабудько, Н. Хміль).

З'ясовано можливості використання електронних освітніх ресурсів у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

У наступному розділі дисертаційної роботи визначимо й схарактеризуємо рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів, теоретично обґрунтуємо й експериментально перевіримо технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Результати дослідження, наведені в першому розділі дисертаційної роботи, знайшли відбиття в працях автора [3; 5; 6; 43; 44; 46; 48; 49; 54; 55; 119; 120].

РОЗДІЛ II

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО

2.1. Аналіз нормативних документів щодо підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Сучасні заклади дошкільної освіти потребують фахівців, які володіють сучасними методами навчання, інформаційними технологіями, призначеними для взаємодії з дітьми дошкільного віку, їхніми батьками й педагогічним колективом.

У зв'язку із цим, заклади вищої освіти приділяють велику увагу питанням забезпечення якості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, підвищення їх конкурентоспроможності. В освітньому процесі закладів вищої освіти використовують сучасні інформаційно-комунікаційні технології підготовки фахівців.

Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах закладів вищої освіти регламентується низкою нормативних документів, серед яких:

- стандарт вищої освіти;
- освітні програми, що забезпечують виконання вимог відповідних стандартів;
- навчальні плани, що визначають перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС, логічну послідовність вивчення дисциплін, форми організації освітнього процесу, види й обсяг навчальних занять, семестрового контролю й атестації.

Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 012 Дошкільна освіта [178] затверджено й уведено в дію наказом Міністерства освіти і науки України. Документ регламентує обсяг кредитів ЄКТС, потрібний для здобуття

відповідного ступеня вищої освіти; компетентності випускника (інтегральна, загальні, спеціальні (фахові)); нормативний зміст підготовки здобувачів, сформульований у термінах результатів навчання (програмні результати навчання); форми атестації студентів; вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

На підставі стандарту заклад вищої освіти самостійно розробляє та затверджує освітні програми певної спеціальності.

Проаналізуємо освітні (освітньо-професійні) програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (спеціальність 012 Дошкільна освіта (з вибіркоким компонентом «Практична психологія»); спеціальність 012 Дошкільна освіта. 013 Початкова освіта) Маріупольського державного університету (спеціальність 012 Дошкільна освіта), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (спеціальність 012 Дошкільна освіта) [128; 129; 130; 131].

Насамперед, привертає увагу перелік посад, які може обіймати бакалавр дошкільної освіти. Згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій (ДК 003:2010) зі змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 4 березня 2016 року № 394, бакалавр дошкільної освіти має право обіймати такі посади:

– 2332 – Вихователь закладу дошкільної освіти, 2445.2 – Практичний психолог, 5131 – Гувернер, 2332 – Методист з дошкільного виховання, 3320 – Фахівці з дошкільного виховання. Згідно з International Standard Classification of Occupation 2008 (ISCO-08) бакалавр дошкільної освіти може обіймати такі посади: 234 – Primary School and Early Childhood Teachers (освітня (освітньо-професійна) програма ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»);

– 2332 – Вихователь закладу дошкільної освіти, 3320 – Фахівці з дошкільного виховання, 3474 – Організатор культурно-дозвілєвої

діяльності, 20302 – Вихователь, 20303 – Вихователь закладу дошкільної освіти. Згідно з International Standard Classification of Occupation 2008 (ISCO-08) бакалавр дошкільної освіти може обіймати такі посади: 234 – Primary School and Early Childhood Teachers (освітня (освітньо-професійна) програма Маріупольського державного університету);

– 2332 – Вихователь закладу дошкільної освіти, 2445.2 – Практичний психолог, 2340 – Вчитель з корекційної освіти, 2340 – Вчитель-логопед, 2340 – Вихователь-соціальний робітник у роботі з дітьми з особливими потребами, 2454.2 – Хореограф, 2351.2 – Методист з фізичної культури, 2359 – Методист-валеолог, 5131 – Гувернер, 2351.2 – Вихователь-методист, 2332 – Методист з дошкільного виховання, 3320 – Фахівці з дошкільного виховання. Згідно з International Standard Classification of Occupation 2008 (ISCO-08) бакалавр дошкільної освіти може обіймати такі посади: 234 – Primary School and Early Childhood Teachers (освітня (освітньо-професійна) програма ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»).

Для змістового аналізу скористалися освітніми (освітньо-професійними) програмами, розміщеними у відкритому доступі на офіційних сайтах закладів вищої освіти: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (<http://www.slavdpu.dn.ua/index.php/2016-11-11-06-40-51>), Маріупольський державний університет (<http://mdu.in.ua/index/opp/0-298>), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (http://luguniv.edu.ua/?page_id=35136&lang=ru).

Мета освітніх (освітньо-професійних) програм: створення цілісної системи підготовки майбутніх вихователів, здатних розв'язувати актуальні проблеми сучасної педагогічної науки й практично їх реалізовувати відповідно до набутої професійної кваліфікації; формування у студентів загальних і фахових компетентностей для виконання професійних завдань й обов'язків освітнього та інноваційного характеру й здатностей до реалізації практичних результатів навчання в самостійній професійній діяльності.

Освітня (освітньо-професійна) програма ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» спеціальності 012 Дошкільна освіта (з вибіркоvim компонентом «Практична психологія») забезпечує набуття 14-ти загальних компетентностей, серед яких: здатність до самостійного пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел; здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; здатність до співпраці й взаємодії в команді; здатність до самокритики й сприймання конструктивної критики тощо, та 31-єї фахової компетентності, серед яких: здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості; здатність планувати, організовувати й здійснювати психологічне дослідження під керівництвом викладача; здатність засвоювати доступні для професійної самореалізації ресурси, залучати ті, що ґрунтуються на інформаційно-комунікативних технологіях, та відповідно їх використовувати; здатність до самоосвітньої діяльності й творчої самореалізації тощо.

Обов'язковий компонент освітньої (освітньо-професійної) програми містить 11 дисциплін загальної підготовки та 27 дисциплін фахової (професійно-практичної) підготовки. Вибірковий компонент освітньої програми містить 8 дисциплін за вибором закладу вищої освіти та 10 дисциплін за вибором студента.

Загальний обсяг освітньої (освітньо-професійної) програми – 240 кредитів.

Освітня (освітньо-професійна) програма спеціальності 012 Дошкільна освіта. 013 Початкова освіта забезпечує набуття 14-ти загальних компетентностей, серед яких: здатність до самостійного пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел; здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; здатність до співпраці і взаємодії в команді; здатність до самокритики й сприймання конструктивної критики тощо, та 37-и фахових компетентностей, серед яких: здатність до розвитку в дітей раннього й дошкільного віку базових якостей особистості;

здатність планувати, організовувати й здійснювати психологічне дослідження під керівництвом викладача; здатність засвоювати доступні для професійної самореалізації ресурси, залучати ті, що ґрунтуються на інформаційно-комунікативних технологіях, та відповідно їх використовувати; здатність до самоосвітньої діяльності та творчої самореалізації тощо.

Обов'язковий компонент освітньої (освітньо-професійної) програми містить 8 дисциплін загальної підготовки та 25 дисциплін фахової (професійно-практичної) підготовки. Вибірковий компонент освітньої програми містить 6 дисциплін за вибором закладу вищої освіти та 18 дисциплін за вибором студента.

Загальний обсяг освітньої (освітньо-професійної) програми – 240 кредитів.

Освітня (освітньо-професійна) програма Маріупольського державного університету спеціальності 012 Дошкільна освіта забезпечує набуття 14-ти загальних компетентностей, серед яких: здатність до самостійного пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел; здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; здатність до співпраці й взаємодії в команді; здатність до самокритики й сприймання конструктивної критики, здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних технологій тощо, та 18-и фахових компетентностей, серед яких: здатність до розвитку в дітей раннього й дошкільного віку базових якостей особистості; здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього й дошкільного віку тощо.

Обов'язковий компонент освітньої (освітньо-професійної) програми містить 12 дисциплін загальної підготовки та 30 дисциплін фахової (професійно-практичної) підготовки. Вибірковий компонент освітньої програми складають 5 блоків: «Вибірковий блок 1. Навчальні дисципліни загальної підготовки» (містить 5 дисциплін за вибором), «Вибірковий блок 2.

Навчальні дисципліни професійної підготовки» (містить 5 дисциплін за вибором і 6 дисциплін за вибором до спеціалізацій). Вибіркові блоки 4, 5, 6 складаються з дисциплін вільного вибору студента за спеціалізаціями «Логопедія», «Практична психологія», «Іноземна мова (англійська)», «Фізична культура», «Гувернерство».

Загальний обсяг освітньої (освітньо-професійної) програми – 240 кредитів.

Освітня (освітньо-професійна) програма ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» спеціальності 012 Дошкільна освіта забезпечує набуття 13-ти загальних компетентностей, серед яких: здатність до самостійного пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел; здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; здатність до співпраці й взаємодії в команді; здатність до самокритики й сприймання конструктивної критики; здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій тощо, та 18-и фахових компетентностей, серед яких: здатність до розвитку в дітей раннього й дошкільного віку базових якостей особистості; здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього й дошкільного віку тощо.

Обов'язковий компонент освітньої (освітньо-професійної) програми містить 29 дисциплін. Вибірковий компонент освітньої програми складається з Вибіркового блоку 1 (за наявності) та Вибіркового блоку 2 (за наявності).

Загальний обсяг освітньої (освітньо-професійної) програми – 240 кредитів.

Наведемо порівняльний аналіз навчальних планів педагогічних закладів вищої освіти, на базі яких відбувалася експериментальна робота: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Маріупольський державний університет, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Навчальні плани зазначених закладів вищої освіти складаються з двох циклів: загальної та фахової (професійно-практичної)

підготовки. Кожен цикл містить обов'язковий та вибіркового компоненти.

Значущим для професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є другий цикл фахової (професійно-практичної) підготовки.

Кількість кредитів (годин), відведених для вивчення обов'язкових дисциплін циклу фахової (професійно-практичної) підготовки, становить:

– у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»: 125 кредитів (3750 годин), з них практична підготовка – 16,5 кредитів (495 годин);

– у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»: 144 кредитів (4320 годин), з них практична підготовка – 27 кредитів (810 годин);

– у Маріупольському державному університеті: 140,5 кредитів (4215 годин, з них практична підготовка – 25,2 кредитів (765 годин).

Кількість кредитів (годин), відведених на вивчення вибіркового дисциплін циклу фахової (професійно-практичної) підготовки, становить:

– у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»: 67 кредитів (2010 годин), з них: 24,5 кредитів (735 годин) – вибірково дисципліни (за вибором закладу вищої освіти), 42,5 кредити (1275 годин) – вибірково дисципліни (за вибором студента);

– у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»: 45 кредитів (1350 годин);

– у Маріупольському державному університеті: 60 кредитів (1800 годин), з них: 48 кредитів (1440 годин) – вибірково дисципліни (за вибором закладу вищої освіти), 12 кредитів (360 годин) – вибірково дисципліни (за вибором студента) за спеціалізаціями.

Порівнюючи кількість кредитів, відведених на вивчення дисциплін циклу фахової (професійно-практичної) підготовки, треба відзначити, що спостерігаються певні розбіжності, але вони не суттєві. Так, у Маріупольському державному університеті – 200,5 кредитів (6015 годин), у

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» – 192 кредити (5760 годин), у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» – 189 кредитів (5670 годин). Наочно порівняльний аналіз представлено на рис. 2.1.

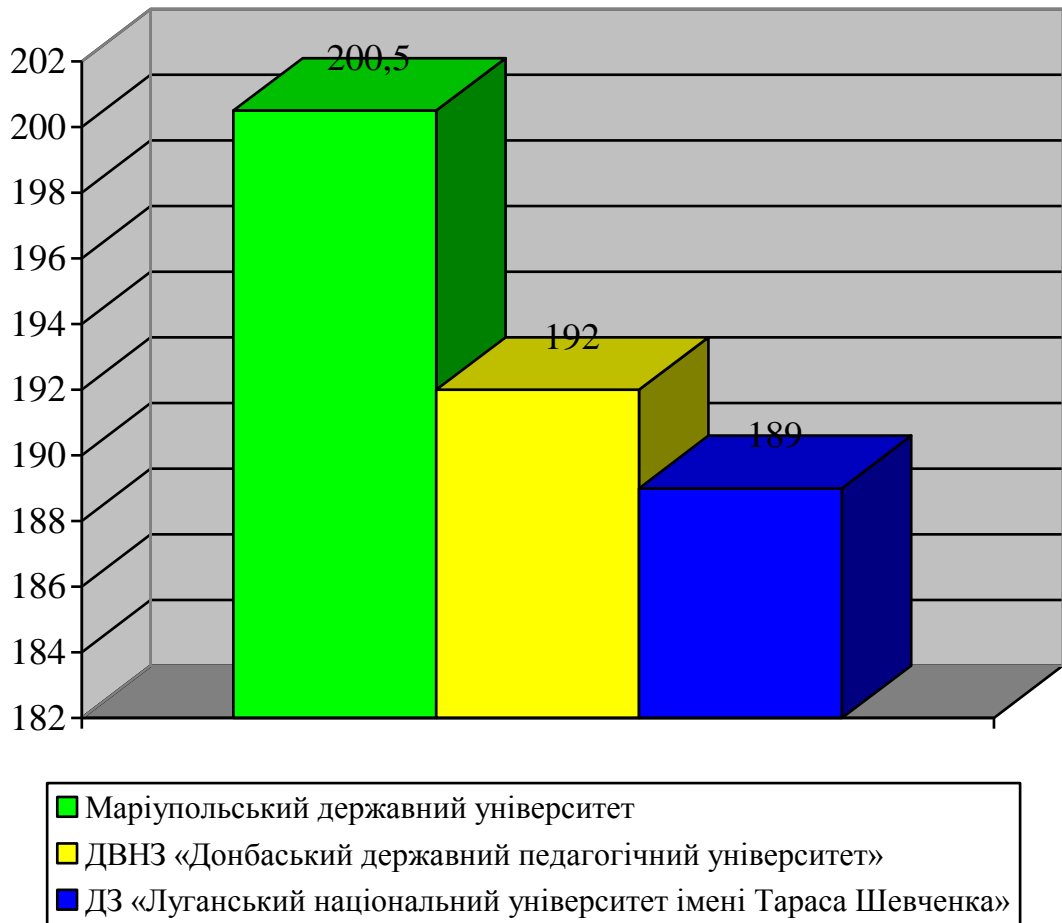

Рис. 2.1. Порівняльний аналіз розподілу кількості кредитів, відведених на вивчення дисциплін циклу фахової (професійно-практичної) підготовки

Відповідно до порушеного питання треба особливу увагу приділити аналізу навчальних дисциплін, що забезпечують формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Із цією метою було докладно проаналізовано навчальний план підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Аналіз навчального плану дає підстави стверджувати, що провідне

значення у формуванні методичної компетентності має цикл фахової (професійно-практичної) підготовки, спрямований на підготовку майбутніх вихователів щодо виконання професійних функцій у системі дошкільної освіти. Загальний обсяг годин, відведених на вивчення дисциплін циклу фахової (професійно-практичної) підготовки – 540 годин (180 кредитів).

Теоретичні знання в галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології студенти набувають під час вивчення дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча».

Забезпечення знань студентів щодо сучасних методів, прийомів і форм роботи з дітьми раннього та дошкільного віку відбувається під час вивчення дисциплін: «Основи педагогічної майстерності вихователя», «Теорія і методика музичного виховання», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва», «Основи природознавства з методикою», «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти», «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень», «Методика навчання дітей української мови в закладі дошкільної освіти», «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям».

Забезпечення знань студентів щодо використання комп'ютерних технологій з метою організації освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку відбувається під час вивчення дисципліни «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми».

Теоретичні знання й практичні вміння щодо організації та керівництва дошкільною освітою студенти набувають під час вивчення дисципліни «Організація та керівництво ЗДО».

Більш докладного аналізу потребує змістовне наповнення дисциплін циклу фахової (професійно-практичної) підготовки.

Метою вивчення дисципліни «Педагогіка дошкільна» є теоретична й практична підготовка майбутніх вихователів до здійснення майбутньої професійної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Програма навчальної дисципліни «Педагогіка дошкільна» містить такі

теми, як-от: «Дошкільна освіта – першопочаткова ланка в системі безперервної освіти», «Предмет і методи дошкільної педагогіки», «Особливості розвитку і виховання дітей раннього віку», «Виховання дітей першого року життя», «Виховання дітей другого року життя», «Виховання дітей третього року життя», «Виховання і розвиток дітей в період дошкільного дитинства», «Фізичне виховання дошкільників», «Розумове виховання та навчання дошкільників», «Моральне виховання дошкільників», «Трудове виховання, трудова діяльність дошкільників», «Естетичне виховання дошкільників», «Теорія гри», «Творчі, сюжетно-рольові ігри», «Іграшка», «Дидактичні ігри», «Педагогічний процес у дошкільному закладі», «Дошкільний освітній заклад і сім'я», «Підготовка дитини до навчання у школі».

Згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-02, ПР-03, ПР-04, ПР-06, ПР-11, ПР-12, ПР-19, ПР-20.

На вивчення дисципліни «Педагогіка дошкільна» відведено 330 годин / 11 кредитів.

Мета вивчення дисципліни «Психологія дитяча»: засвоєння студентами вікових особливостей психічного розвитку дитини протягом дитинства, закономірностей переходу від однієї вікової стадії до іншої.

Програма навчальної дисципліни «Психологія дитяча» містить такі теми, як-от: «Загально-теоретичні питання «Дитячої психології»», «Психічний розвиток дитини на першому році життя», «Психічний розвиток дитини раннього віку», «Психічний розвиток дитини дошкільного віку», «Види діяльності дитини у дошкільному віці. Їх характеристика», «Формування особистості дитини в дошкільному віці», «Розвиток емоційно-вольової сфери дитини в дошкільному віці», «Розвиток пізнавальної сфери дитини дошкільного віку», «Психологічна готовність дитини до навчання в школі», «Психологія молодшого школяра. Формування особистості дитини в

молодшому шкільному віці», «Розвиток пізнавальних процесів дитини молодшого шкільного віку», «Психологія підлітка. Формування особистості дитини в підлітковому віці», «Розвиток пізнавальних процесів дитини підліткового віку», «Психологія ранньої юності. Формування особистості старшокласника».

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-02, ПР-03, ПР-04, ПР-19, ПР-20, ПР-21.

На вивчення дисципліни «Психологія дитяча» відведено 180 годин / 6 кредитів.

Під час вивчення дисципліни «Основи педагогічної майстерності вихователя» студенти опрацьовують особливості професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, опановують форми взаємодії з учасниками освітнього процесу (педагогічний колектив, діти раннього та дошкільного віку, батьки вихованців), осмислюють ступінь власної готовності до майбутньої професійної діяльності; опановують способи самоорганізації, самовдосконалення.

Теми, що розглядаються під час вивчення дисципліни: «Вихователь дітей дошкільного віку в сучасному суспільстві», «Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу як вищий рівень його професійної діяльності», «Педагогічна техніка вихователя дошкільного закладу», «Уміння професійно-педагогічної взаємодії й самовдосконалення вихователя», «Майстерність педагогічного спілкування вихователя дошкільного закладу», «Майстерність вихователя в організації освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти», «Професійна етика вихователя дошкільного закладу», «Підготовка майбутніх вихователів у закладах вищої освіти», «Самовдосконалення вихователя закладу дошкільної освіти» тощо.

Згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-02, ПР-03, ПР-06, ПР-12, ПР-13,

ПР-18, ПР-20.

На вивчення дисципліни «Основи педагогічної майстерності вихователя» відведено 180 годин / 6 кредитів.

Вивчення дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» дозволяє ознайомити студентів з різними жанрами дитячої музики (народна, класична), методичними й організаційними засобами всіх видів музичної діяльності з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дитини, сформувати здатність до організації музичної освіти дітей раннього й дошкільного віку.

Цьому сприяє вивчення таких тем, як-от: «Характеристика системи музичного виховання дітей», «Методи і прийоми музично-естетичного виховання, навчання й розвитку дітей», «Музична діяльність та музична творчість дітей», «Музично-дидактичні ігри», «Музичні заняття», «Самостійна музична діяльність», «Музика в побуті ЗДО», «Планування, облік і керівництво роботою з музичного виховання в закладі дошкільної освіти».

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-04, ПР-15, ПР-18.

На вивчення дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» відведено 150 годин / 5 кредитів.

Мета вивчення дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» – донести до студентів сучасні методи організації образотворчої діяльності дітей на різних етапах дошкільного дитинства.

У межах зазначеної дисципліни студентам запропоновано такі теми, як-от: «Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей», «Варіативні програми навчання дітей образотворчої діяльності», «Методи і прийоми педагогічного супроводження образотворчої діяльності дітей», «Методика і педагогічні технології розвитку особистості дитини в процесі образотворчої діяльності», «Педагогічна підтримка обдарованих дітей», «Альтернативні

підходи до планування образотворчої діяльності», «Інноваційно-пошукова робота педагогів у галузі методики образотворчої діяльності» тощо.

Згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-02, ПР-04, ПР-06, ПР-07, ПР-15, ПР-20.

На вивчення дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» відведено 150 годин / 5 кредитів.

Мета вивчення дисципліни «Основи природознавства з методикою» – формування професійної компетентності майбутніх вихователів у сфері екологічного виховання дітей дошкільного віку; ознайомлення з основами організаційно-методичної роботи закладів дошкільної освіти й відділів освіти з питань екологічного виховання.

Під час вивчення дисципліни студенти опановують теми: «Становлення і розвиток методики природознавства як науки», «Спостереження як провідний метод ознайомлення дітей з природою», «Методи ознайомлення дітей з природою», «Планування та облік роботи з ознайомлення дітей з природою», «Організація та зміст роботи з ознайомлення дітей з природою в ЗДО» і под.

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-03, ПР-04, ПР-18, ПР-22.

На вивчення дисципліни «Основи природознавства з методикою» відведено 150 годин / 5 кредитів.

Метою вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти» є ознайомлення студентів з особливостями професійної діяльності педагога в галузі фізичного виховання, оволодіння системою знань, практичних умінь і навичок щодо організації та проведення активних форм роботи із фізичного виховання дошкільників.

Цьому сприяє вивчення таких тем, як-от: «Завдання і засоби фізичного

виховання дошкільників», «Дидактичні основи навчання дошкільників рухових дій», «Руховий режим закладу дошкільної освіти», «Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня», «Забезпечення рухової активності в повсякденному житті», «Планування та облік роботи з фізичного виховання в ЗДО», «Організація та керівництво системою фізичного виховання у ЗДО», «Методичний контроль та керівництво системою фізичного виховання» тощо.

Згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-06, ПР-14, ПР-20.

На вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти» відведено 210 годин / 7 кредитів.

Вивчення дисципліни «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» передбачає ознайомлення студентів з особливостями організації процесу формування елементарних математичних уявлень у закладі дошкільної освіти, формування вміння застосовувати теоретичні положення методики формування елементарних математичних уявлень у дітей в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

У межах вивчення дисципліни студенти опановують теми: «Значення та завдання формування елементарних математичних уявлень у дітей в закладі дошкільної освіти», «Становлення та розвиток методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку», «Організація навчання математики дітей дошкільного віку. планування та облік роботи з формування елементарних математичних уявлень», «Наступність у роботі закладу дошкільної освіти, школи та сім'ї в навчанні дітей математики», «Методичне керівництво роботою з формування математичних уявлень у дітей в закладі дошкільної освіти» тощо.

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-07, ПР-18, ПР-20.

На вивчення дисципліни «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» відведено 150 годин / 5 кредитів.

Мета вивчення дисципліни «Методика навчання дітей української мови в закладі дошкільної освіти» є – усвідомлення студентами особливостей планування та здійснення навчання української мови дітей дошкільного віку, формувати вміння створювати розвивальне мовленнєве середовище в закладі дошкільної освіти, здійснювати організаційно-методичну роботу з питань навчання дітей української мови.

У межах вивчення дисципліни студенти опановують теми, що сприяють формуванню методичної компетентності: «Методи і прийоми навчання дітей української мови», «Методика навчання вимови звуків української мови», «Методика словникової роботи», «Методика формування граматичної правильності українського мовлення», «Методика розвитку зв'язного мовлення», «Методика формування контрольних-оцінювальних дій», «Планування роботи з розвитку українського мовлення в дошкільному закладі», «Форми методичної роботи з українського мови в дошкільному закладі».

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-03, ПР-05, ПР-18, ПР-20.

На вивчення дисципліни «Методика навчання дітей української мови в закладі дошкільної освіти» відведено 120 годин / 4 кредити.

Мета вивчення дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» – надання майбутнім фахівцям у галузі дошкільної освіти знань теоретичних і педагогічних основ дисципліни з огляду на майбутню педагогічну діяльність.

Деякі теми зазначеної дисципліни сприяють формуванню методичної компетентності майбутніх вихователів, а саме: «Форми, засоби, методи та прийоми ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Сучасні форми навчально-розвивальних занять з дошкільнятами, спрямовані на

ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Педагогічні технології, методи й прийоми ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Методи, спрямовані на активізацію чуттєвого зорового (наочного) сприйняття», «Методи, спрямовані на активізацію словесного, аналітично-слухового чуттєвого сприйняття», «Методи, спрямовані на активізацію діяльності дитини для вирішення інтелектуальних завдань», «Виховання у дітей відповідального ставлення до суспільного довкілля».

Згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-01, ПР-02, ПР-04, ПР-14, ПР-18, ПР-22.

На вивчення дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» відведено 150 годин / 5 кредитів.

Вивчення дисципліни «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми» спрямоване на ознайомлення студентів з особливостями використання інформаційних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти, формування знань, умінь і навичок розробки й використання інформаційних технологій у роботі з учасниками освітнього процесу закладів дошкільної освіти (педагоги, вихованці, батьки вихованців).

Під час вивчення дисципліни студенти опановують теми: «Теорія медіаосвіти та медіаграмотності. Медіаосвіта як інноваційний засіб виховання громадянина й патріота», «Вплив сучасних інформаційних технологій на формування особистості дитини-дошкільника», «Особливості застосування комп'ютерних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку», «Можливості використання інформаційно-комунікативних технологій у роботі ЗДО», «Організація пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій», «Електронні засоби інформування в роботі з батьками дітей дошкільного віку» тощо.

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-18, ПР-19, ПР-20, ПР-21, ПР-22.

На вивчення дисципліни «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми» відведено 90 годин / 3 кредити.

Вивчення дисципліни «Організація та керівництво ЗДО» спрямоване на ознайомлення студентів з особливостями організації та керівництва закладами дошкільної освіти, забезпечення теоретичними знаннями й практичними вміннями організації та проведення методичних заходів у закладах дошкільної освіти.

Цьому сприяє вивчення таких тем, як-от: «Специфіка та етапи становлення національної системи дошкільного виховання в Україні», «Економіка закладів системи дошкільної освіти», «Специфіка системи маркетингових досліджень у сфері освітянських послуг», «Організація дошкільних закладів різних типів», «Санітарно-гігієнічні та педагогічні вимоги утримання ЗДО», «Принцип комплектування ЗДО кадрами», «Комплектування закладу дошкільної освіти дітьми», «Вимоги до керівника ЗДО, його права та обов'язки, зміст роботи», «Організаційно-педагогічна робота завідувача ЗДО», «Організація різних форм роботи з батьками в ЗДО», «Адміністративно-господарська робота завідувача ЗДО», «Організація харчування дітей у закладі дошкільної освіти. Контроль за його якістю», «Організація методичної роботи в ЗДО завідувача. Форми взаємодії завідувача та методиста з підвищення педагогічної кваліфікації педагогів. Організації та проведення атестації», «Контрольно-аналітична діяльність та інноваційна робота в ЗДО».

Згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-05, ПР-07, ПР-09, ПР-13, ПР-16.

На вивчення дисципліни «Організація та керівництво ЗДО» відведено 120 годин / 4 кредити.

Важливою складовою набуття фаховості студентами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта є практична підготовка, що забезпечує послідовність формування практичних

умінь і навичок майбутніх вихователів.

Основна мета практичної підготовки – забезпечити єдність теоретичної підготовки майбутніх вихователів з практичною діяльністю в умовах закладів дошкільної освіти.

Під час практичної підготовки розв’язується низка завдань:

- виховання в студентів стійкого інтересу й любові до професії педагога, потреби в педагогічній самоосвіті;
- закріплення, поглиблення психолого-педагогічних та фахових знань у процесі використання їх у розв’язанні конкретних педагогічних завдань;
- формування й розвиток у студентів професійних умінь і навичок;
- вироблення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- ознайомлення із сучасним станом освітньо-виховної роботи в ЗДО, новітнім педагогічним досвідом;
- формування умінь застосування в практичній діяльності сучасних технологій інтерактивного виховання й навчання особистості;
- виконання функцій керівника педагогічного колективу;
- надання посильної допомоги навчально-виховним закладам у реалізації завдань усебічного розвитку та виховання дітей [123].

Студенти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта проходять такі види практичної підготовки:

- практична підготовка в групах раннього віку в ЗДО;
- практична підготовка в групах дошкільного віку в ЗДО;
- організаційно-методична практична підготовка в ЗДО.

Термін і види практичної підготовки студентів визначаються навчальним планом й освітньо-професійною програмою.

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти програмними результатами навчання є такі: ПР-05, ПР-06, ПР-07, ПР-08, ПР-12, ПР-13, ПР-15, ПР-16, ПР-17, ПР-19, ПР-21, ПР-22.

Отже, аналіз навчального плану першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта свідчить, що підготовка майбутніх вихователів за зазначеними робочими програмами передбачає формування методичної компетентності упродовж навчання в закладі вищої освіти, але відсутнє належне навчально-методичне забезпечення, переважають застарілі методи й форми підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Аналіз стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта, освітніх програм та навчального плану довів, що в цих документах відсутній перелік професійних і виробничих функцій вихователя закладу дошкільної освіти.

Зокрема, дослідниця Т. Поніманська визначала, що основними професійними функціями вихователя є догляд за дітьми, гностично-дослідницька, виховна, конструкторсько-організаційна, діагностична, координуюча.

Догляд за дітьми – забезпечення життєдіяльності дітей на підставі інноваційних методик і технологій педагогічної діяльності; турбота про здоров'я дітей, створення позитивного емоційного стану, раціонального виховного середовища, надання в разі потреби першої медичної допомоги; проведення загартувальних та інших оздоровчих заходів; профілактика порушень стану здоров'я дітей.

Гностично-дослідницька – вивчення індивідуально-особистісних особливостей дітей, збирання й аналіз фактів їхньої поведінки, становлення причин і наслідків вчинків вихованців; проєктування розвитку особистості кожної дитини й дитячого колективу загалом; засвоєння передового досвіду, нових педагогічних технологій.

Виховна – розробка й здійснення змісту виховання та навчання, підбір нових форм і методів, спрямованих на формування в дитини ставлення до природи, навколишнього світу, інших людей і самої себе, інтересу та культури пізнання.

Конструкторсько-організаційна – організація педагогічного процесу закладу дошкільної освіти, використання нових форм роботи з дітьми, моделювання й керівництво різними видами їх діяльності, педагогічне управління поведінкою й активністю.

Діагностична – визначення рівня розвитку дітей, стану педагогічного процесу й завдань освітньо-виховної роботи, їх відповідність вимогам часу.

Координуюча – забезпечення єдності роботи закладу дошкільної освіти й сім'ї, спрямованої на створення повноцінного виховного потенціалу середовища, сприятливого для становлення самостійної, творчої особистості дитини, використання педагогічно доцільних форм роботи з батьками на основі диференційованого підходу до різних типів сім'ї [33, с. 59].

Як зазначають науковці Л. Загородня та С. Тітаренко, сучасний вихователь закладу дошкільної освіти виконує такі професійні функції: оздоровчо-профілактичну, освітню, виховну, розвивальну, нормативну, просвітницьку, комунікативну, інформаційну, координувальну, функцію рефлексії, діагностично-прогностичну, планувальну, контролюючу, самовдосконалення.

Оздоровчо-профілактична функція – збереження життя й здоров'я дітей в умовах закладу дошкільної освіти, зменшення рівня й профілактика захворюваності.

Освітня – свідоме оволодіння дидактичною теорією, системою професійних знань, умінь і навичок, соціальним досвідом на користь дитини й суспільства; спрямована також на задоволення інформаційних знань.

Виховна – виховання переконань, мотивів, цінностей, норм поведінки; пов'язана з розвитком духовності особистості; спрямована як на вихователя, так і на дитину.

Розвивальна – розвиток професійного мислення, пам'яті, мовлення, педагогічних здібностей.

Нормативна – регулювання системи діяльності вихователя (усвідомлення норм педагогічної діяльності додає вихователю впевненості в

правильності своїх вчинків).

Просвітницька – забезпечення впливу всіх соціальних інституцій на особистість дитини дошкільного віку.

Комунікативна – володіння прийомами комунікативної взаємодії з дітьми різного віку й різними психолого-педагогічними особливостями розвитку.

Інформаційна – орієнтування вихователя в царині різноманітної психолого-педагогічної та методичної інформації, уміння користуватися різними носіями інформації, володіння засобами інформаційних технологій.

Функція рефлексії – розуміння вихователем власної педагогічної діяльності, оцінювання особистісних якостей, емоційних реакцій і когнітивних здібностей; наявність у вихователя критичного мислення, прагнення до аналізу, обґрунтованість власної позиції, готовності до адекватного сприйняття інформації.

Діагностико-прогностична – уміння комплексно й творчо розв'язувати складні професійні завдання.

Планувальна – уміння вихователя планувати навчально-виховну роботу з дітьми певної вікової групи.

Контролююча – перевірка якості й ефективності роботи, яку здійснює вихователь.

Координувальна – уміння варіювати зміст навчального процесу, добирати педагогічні технології для роботи з дітьми дошкільного віку.

Самовдосконалення – професійне зростання вихователя, безперервна оптимізація навчально-виховної роботи з урахуванням вимог часу [67, с. 12–15.].

Науковець Ю. Косенко наголошує на таких виробничих функціях педагога закладу дошкільної освіти, як-от: охорона життя та здоров'я дітей, психолого-педагогічна, освітньо-виховна, організаційно-педагогічна, соціально-педагогічна, самоудосконалення, організаційно-методична, адміністративна.

Охорона життя та здоров'я дітей – забезпечення повноцінного фізичного й психічного розвитку дітей, зміцнення й збереження їх фізичного й психічного здоров'я.

Психолого-педагогічна – вивчення вікових та індивідуальних особливостей дітей, проектування індивідуального розвитку особистості дитини; стимулювання розвитку емоційної, інтелектуальної та вольової сфери особистості дитини; сприяння розвитку пізнавальної сфери дитини, природних здатностей, рухових якостей, творчих нахилів і здібностей; формування позитивних якостей особистості дитини тощо.

Освітньо-виховна – реалізація в педагогічному процесі закладу дошкільної освіти Базового компоненту дошкільної освіти, Програм виховання та навчання дітей дошкільного віку; формування фізичної, психологічної (особистісної, емоційно-вольової), інтелектуальної готовності дітей до школи.

Організаційно-педагогічна – створення умов для успішного навчання й виховання дітей: організація матеріального середовища, методичне забезпечення навчально-виховного процесу, створення сприятливих умов для саморозвитку дитини.

Соціально-педагогічна – робота з батьками та сім'ями вихованців: просвітницька діяльність, консультування, перспективне планування роботи з батьками.

Самоудосконалення – розвиток позитивних якостей власної особистості на основі самоаналізу та самооцінки, удосконалення власної професійної майстерності.

Організаційно-методична – організація методичної роботи з педагогічними кадрами в закладі дошкільної освіти: вивчення інструктивних документів, моніторинг стану освітньої діяльності, планування й організація методичної роботи, вивчення та розповсюдження кращого педагогічного досвіду.

Адміністративна – забезпечення діяльності закладу дошкільної

освіти [94, с. 39–44].

У навчальному посібнику «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика» під загальною редакцією професора С. Нікітчиної функції вихователів закладів дошкільної освіти розподілені на дві групи: цілепокладання та організаційно-структурні.

До першої групи – цілепокладання – належать такі функції: оздоровчо-профілактична, навчально-розвивальна, виховна. До другої групи – організаційно-структурні – зараховано такі функції: організаційно-педагогічна (діагностико-прогностична, плануюча, організаційно-педагогічна), контролю, самовдосконалення й комунікативна.

Оздоровчо-профілактична – охорона та збереження життя дитини, залучення дитини з раннього віку до здорового способу життя, формування основ валеологічного світосприймання.

Навчально-розвивальна – всебічний розвиток дитини під час навчання в закладах дошкільної освіти.

Виховна – підготовка дитини до життя в суспільстві, знання дитиною норм і правил поведінки, орієнтація дитини на гуманне ставлення до навколишнього світу, повагу до себе й інших.

Організаційно-педагогічна – охоплює діагностико-прогностичну, плануючу й методичну – відбір і організація змісту навчальної інформації для засвоєння дітьми, всебічний розвиток дітей у різних видах діяльності, організація навчально-виховної роботи відповідно до визначеної мети.

Комунікативна – встановлення позитивних взаємин з вихованцями і їхніми родинами, з колегами, адміністрацією закладу дошкільної освіти.

Самовдосконалення – аналіз, систематизація, узагальнення, оцінка вихователем результатів власної діяльності, професійне й особистісне самовдосконалення [12, с. 153–156].

Отже, спираючись на дослідження педагогів та психологів [4; 12; 33; 37; 67; 94; 161], а також на підставі стандарту вищої освіти України, освітніх програм за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань

01 «Освіта / Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, проаналізованих професійних і виробничих функцій вихователя закладу дошкільної освіти визначимо професіограму вихователя дітей дошкільного віку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Професіограма вихователя дітей дошкільного віку

Професійна галузь	Педагогіка
Умови роботи	У приміщення, на повітрі
Домінуювальні види діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організація й проведення роботи з всебічного (фізичного, розумового, морального, трудового, естетичного) розвитку дітей дошкільного віку. 2. Підготовка дітей до навчання в школі. 3. Забезпечення дотримання санітарно-гігієнічних норм у приміщеннях. 4. Виховання в дітей навичок особистої гігієни. 5. Організація своєчасного та якісного харчування дітей. 6. Консультування батьків з питань навчання та виховання дітей. 7. Відповідальність за життя та здоров'я дітей.
Професійні функції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Освітня. 2. Пізнавальна. 3. Комунікативна. 4. Інформаційна. 5. Методична. 6. Організаційна. 7. Самовдосконалення. 8. Педагогічна рефлексія.

Професійні компетенції, якими повинен володіти вихователь закладу дошкільної освіти	
Знати	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фізіологічні й вікові особливості дітей раннього й дошкільного віку. 2. Особливості розвитку пізнавальних процесів дітей раннього й дошкільного віку. 3. Особливості формування особистості дитини дошкільного віку в різних видах діяльності. 4. Особливості міжособистісних взаємин в групі дітей раннього й дошкільного віку. 5. Особливості організації дитячих ігор, розваг, самостійної діяльності. 6. Санітарно-гігієнічні вимоги до приміщень, обладнання.
Уміти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Планувати освітній процес відповідно до Програми навчання й виховання дітей, Базового компонента дошкільної освіти. 2. Добирати форми й методи роботи з дітьми. 3. Сприяти розвитку позитивних рис особистості дитини дошкільного віку. 4. Створити умови для всебічного розвитку особистості дитини. 5. Створювати психологічно комфортну атмосферу в групі дітей. 6. Формувати навички здорового способу життя. 7. Взаємодіяти з батьками й родинами вихованців.

Якості, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності вихователя дітей дошкільного віку	
Здібності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комунікативні здібності: навички спілкування з людьми. 2. Вербальні здібності: уміння чітко, ясно, виразно говорити. 3. Організаторські здібності. 4. Здатність до співпереживання. 5. Розвинута пам'ять, наочно-дієве мислення. 6. Високий рівень розподілу уваги: здатність приділяти увагу декільком об'єктам водночас.
Особистісні якості, інтереси й схильності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Любов до дітей. 2. Уміння зацікавити, повести за собою. 3. Відповідальність, уважність. 4. Самоконтроль і врівноваженість, толерантність. 5. Товариськість, тактовність. 6. Інтерес і повага до інших людей. 7. Вимогливість до себе та інших. 8. Уважність, спостережливість. 9. Уміння контролювати власну поведінку й емоції.
Якості, що перешкоджають ефективності виконання професійної діяльності вихователя дітей дошкільного віку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Неорганізованість. 2. Безвідповідальність. 3. Психічна й емоційна неврівноваженість. 4. Агресивність, жорстокість. 5. Ригідність мислення. 6. Егоїстичність. 7. Відсутність любові до дітей. 8. Нездатність до співпереживання.

Медичні протипоказання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нервово-психічні захворювання. 2. Захворювання серцево-судинної та дихальної систем, опорно-рухового апарату, органів зору та слуху. 3. Хронічні інфекційні й шкіряно-венеричні захворювання. 4. Люди, які є вірусоносіями. 5. Люди, які мають шкідливі звички (паління, алкоголь, наркоманія).
Галузі застосування професійних знань	<ol style="list-style-type: none"> 1. Державні й приватні заклади дошкільної освіти. 2. Групи подовженого дня в загальноосвітніх школах. 3. Будинки інтернатного типу, будинки дитини, центри раннього розвитку дитини. 4. Сімейний вихователь. 5. Дитячі табори.
Перспективи кар'єрного росту	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вихователь-методист. 2. Методист закладу дошкільної освіти. 3. Завідувач закладу дошкільної освіти. 4. Спеціаліст методичного кабінету відділу освіти.

Для представленої наукової розвідки особливе значення має методична функція, спрямована на підготовку, організацію, забезпечення й аналіз освітньо-виховного процесу закладу дошкільної освіти.

Вихователь, на підставі програми виховання й навчання дітей, планує власну діяльність на тривалий термін (перспективний і календарний плани, конспекти занять тощо), самостійно добирає необхідну інформацію, аналізує й систематизує її, обирає ефективні засоби навчання й виховання дітей раннього й дошкільного віку, готує методичні матеріали для педагогів і

батьків вихованців, бере участь у педагогічних радах, семінарах, консультаціях, батьківських зборах. Методична функція сприяє постійному самовдосконаленню й саморозвитку вихователів закладів дошкільної освіти.

Аналіз нормативних документів свідчить, що в системі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти теоретичне забезпечення переважає над досвідом практичної професійної діяльності. Водночас сучасний рівень розвитку суспільства висуває нові вимоги до якості підготовки майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти, здатних швидко долучатися до творчих інноваційних процесів, бути успішними в професійній діяльності, виявляти високий рівень готовності до її виконання.

Інформатизація системи освіти вимагає від вихователів не тільки вміти користуватися комп'ютером і сучасним інформаційним обладнанням, а й створювати власні електронні освітні ресурси й використовувати їх під час організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку. Робота вихователів в інформаційному просторі передбачає вміння не тільки вирішувати безпосередньо освітні завдання, але й уміння взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу (батьками вихованців, педагогічним колективом) із використанням потенціалу електронних освітніх ресурсів. При цьому не всі вихователі готові до впровадження електронних освітніх ресурсів у власну професійну діяльність.

Отже, у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти необхідно поєднувати традиційні методи навчання й сучасні інформаційні технології.

На відміну від традиційних методів навчання, технологія передбачає зміну освітнього процесу, діяльності викладача й освітньої діяльності студента, гарантуючи максимально ефективний результат й іншу якість освіти.

2.2. Теоретичне обґрунтування технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів

Реформування вищої освіти України вимагає зміни традиційних методів викладання в закладах вищої освіти. Нездатність випускників до самоосвіти, швидкого орієнтування в потоці інформації, ефективного використання великої кількості інформації, успішної адаптації до складних умов освітнього процесу вимагає пошук інноваційних активних методів навчання, що забезпечить перехід від трансляції знань до формування компетентностей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Одне із завдань наданої дисертації передбачало розробку й експериментальну перевірку технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Тому необхідно розглянути сутність поняття «педагогічна технологія», визначити критерії, яким повинна відповідати педагогічна технологія; проаналізувати принципи функціонування педагогічної технології.

Зупинимося на визначенні сутності поняття «педагогічна технологія». Можна зауважити, що науковці під технологією розуміють сукупність (поєднання) дій, операцій, форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів, що використовуються з метою позитивного результату навчання.

Основні підходи до визначення сутності поняття «педагогічна технологія» представлено в табл. 2.2.

У нашому дослідженні спираємося на визначення поняття «педагогічна технологія» (ЮНЕСКО) – це, в загальному розумінні, системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання й засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [7].

**Основні підходи до визначення сутності поняття
«педагогічна технологія»**

Науковці	Тлумачення поняття «педагогічна технологія»
О. Пометун [137]	Сукупність певних дій і способів взаємодії, які сприяють розвитку суб'єктів освітнього процесу й досягненню певних результатів навчання
О. Антонова [7]	Комплексна інтегративна система, що містить чимало упорядкованих операцій і дій, які забезпечують педагогічне цілепокладання, змістовні, інформаційно-предметні й процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння систематизованих знань, надбання професійних умінь формування особистісних якостей студентів, зумовлених цілями навчання
М. Вачевський [27]	Упорядкована сукупність дій, операцій і процедур, які забезпечують діагностований та гарантований результат в умовах освітнього процесу, що змінюється
В. Єгорова [66]	Багатофункціональна система, яка базується на принципах сучасної освіти, максимально оптимально використовує наявні способи педагогічного впливу з метою забезпечення освітнього результату
О. Дубасенюк [63]	Цілісна освітня система, що передбачає алгоритмізацію виконання дій і досягнення передбачуваних навчальних результатів

Б. Ліхачов [59]	Сукупність психолого-педагогічних настанов, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу
-----------------	---

Будь-яка педагогічна технологія має відповідати основним критеріям технологічності:

- системності (наявність логіки процесу, взаємозв'язку частин, цілісність);
- керованості (можливість планування процесу навчання);
- ефективності (технологія має бути ефективною за результатами й оптимальними витратами, гарантувати досягнення певного стандарту освіти);
- відтворюваності (можливість впровадження в інших закладах освіти іншими суб'єктами) [7; 212].

Одностайні з позицією науковиці С. Вітвицької, яка вважає, що поняття «педагогічна технологія» є трьохаспектним:

- науковим (педагогічна технологія – складова педагогічної науки, що проєктує педагогічні процеси в педагогічних системах);
- процесуально-описовим (опис, алгоритм процесу, сукупність цілей, змісту методів і засобів для досягнення гарантованих результатів, запланованої мети);
- процесуально-дійовим (здійснення технологічного процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів) [74, с. 179–180].

Беручи до уваги доробки науковців [74; 142; 188], зацентруємо на принципах функціонування педагогічної технології.

1. Принцип науковості – факти, положення, закони повинні бути науково правильними.

Реалізація принципу науковості передбачає оволодіння термінологією, важливими науковими положеннями, використання методів, притаманних певній науці.

2. Принцип системності й послідовності – вивчення навчального матеріалу повинно бути системним і послідовним.

Успішна реалізація цього принципу багато в чому визначає ефективність засвоєння студентами навчального матеріалу. Такий принцип передбачає взаємозв'язок усіх елементів навчального матеріалу, вивчення нових тем на основі раніше вивчених.

3. Принцип доступності – зміст навчання, форми й методи повинні визначатися з урахуванням вікових й індивідуальних можливостей студентів.

Сутність цього принципу полягає в тому, що матеріал, запропонований студентам, повинен відповідати рівню підготовки, можливостям та індивідуальним особливостям студентів. Крім того, потрібно враховувати обсяг матеріалу: якщо він нескладний, але значного обсягу, це може призвести до труднощів сприймання.

4. Принцип зв'язку навчання з життям – застосування набутих під час навчання знань у практичній діяльності.

Основним засобом реалізації цього принципу є поєднання теоретичного навчання з практичною діяльністю, тобто теоретичний матеріал повинен спиратися на його практичне застосування. У процесі виконання практичних завдань студенти опановують знаннями й навичками для подальшого використання їх у професійній діяльності.

5. Принцип свідомості й активності – свідоме засвоєння знань, поточний контроль і самоконтроль, активна участь у виконанні самостійних робіт.

Свідомість у навчанні означає чітке розуміння студентами цілей навчальної роботи, свідоме засвоєння наукових фактів, уміння застосовувати знання в практичній діяльності.

Головним засобом реалізації принципу свідомості й активності є

формування у студентів мотивів навчання. Значну роль відіграє навчання студентів раціонально використовувати свій час, правильно організувати робоче місце, самоконтроль під час навчальної діяльності.

6. Принцип зворотного зв'язку – консультування й координація видів діяльності майбутніх вихователів з метою формування позитивної мотивації до навчання та майбутньої професійної діяльності.

Реалізація цього принципу дозволяє відстежувати процес навчання студентів, своєчасно реагувати на труднощі, що виникають у студентів під час навчання, надавати практичні рекомендації щодо корекції їхньої діяльності, мотивувати до подальшої діяльності, формувати адекватну самооцінку студентів.

7. Принцип сучасності – оновлення змісту навчання з урахуванням сучасних наукових надбань.

Сутність цього принципу полягає в регулярній перевірці навчального матеріалу, заміні застарілого матеріалу на сучасні наукові надбання. Реалізація принципу сучасності спрямовує учасників освітнього процесу (як студентів, так і викладачів) на безперервну самоосвіту й самовдосконалення.

Для розробки власної технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти проаналізували дослідження науковців щодо розробки й впровадження технологій підготовки майбутніх педагогів, зокрема технологію формування інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти А. Клеби [81]; технологію формування професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах акмеологічного підходу Х. Шапаренко [202]; технологію підготовки вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників С. Дяченко [65] та ін.

Отже, на підставі доробків науковців відповідно до завдань власного дослідження, розробили технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів, яка складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків:

цільового, теоретичного, організаційно-змістовного та результативного (рис. 2.2).

Цільовий блок містить мету й завдання процесу формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Сучасна система дошкільної освіти потребує висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, здатних швидко орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, впроваджувати в освітній процес закладу дошкільної освіти сучасні інформаційні технології, навчатися протягом життя з метою набуття додаткових освітніх компетентностей.

На підставі цього метою технології визначено: формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Основні завдання:

- формування в студентів стійкої мотивації до навчання, позитивного ставлення до майбутньої професійної діяльності;
- формування системи знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання майбутньої професійної діяльності;
- стимулювання співпраці, взаємодії з педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти;
- заохочення прагнення до безперервної самоосвіти й самовдосконалення, аналізу власної професійної діяльності.

У *теоретичному блоці* представлено методологічні підходи та принципи, на яких базується технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів.

Основні підходи до процесу формування методичної компетентності майбутніх вихователів: системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний, інформаційний [36; 74; 81; 174].

Рис. 2.2. Технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Системний підхід розглядає всі компоненти технології у взаємодії: мету, зміст, методи, форми, засоби педагогічного процесу [199].

Системність у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів забезпечує цілісність освітнього процесу, сприяючи його оптимізації, дозволяє розглядати процес формування методичної компетентності майбутніх вихователів як єдину систему, елементи якої взаємодіють між собою, демонструє наступність у підготовці фахівців галузі дошкільної освіти.

У нашому дослідженні системний підхід надає можливість вивчити кожен компонент (мета, зміст, методи, форми, засоби) окремо, проаналізувати, зіставити між собою та об'єднати їх у цілісну технологію.

Компетентнісний підхід спрямовує підготовку майбутніх вихователів на досягнення результатів, що зорієнтовані на вирішення складних завдань майбутньої професійної діяльності [194].

Для досягнення окресленої мети компетентнісний підхід передбачає набуття майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти не лише знань, умінь, навичок, необхідних для успішного виконання професійної діяльності, а й досвіду їх застосування у вирішенні практичних завдань, що постають перед вихователем. Формування методичної компетентності майбутніх вихователів з урахуванням компетентнісного підходу вбачаємо у вмотивованому й відповідальному ставленні до навчання, набуття програмованих результатів навчання, досвіду застосування набутих знань у практичній діяльності.

Застосування компетентнісного підходу сприяє формуванню у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти більш чітких уявлень про майбутню професійну діяльність.

Діяльнісний підхід пов'язує підготовку майбутніх вихователів до професійної діяльності: вибір мети, планування, організація, контроль, самоконтроль, самоаналіз та самооцінка результатів [81].

Діяльнісний підхід щодо формування методичної компетентності

майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти полягає у тому, що ефективність підготовки майбутніх вихователів залежить не лише від рівня засвоєння необхідних знань, а й від уміння застосовувати їх у практичній діяльності, оперувати ними під час вивчення загальних і фахових дисциплін.

Акцентування на діяльнісному підході в представленому дослідженні зумовлене необхідністю створення умов для саморозвитку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; удосконалення набутих знань, умінь і навичок завдяки самонавчанню й самоосвіті студентів; забезпеченню їх індивідуальних освітніх маршрутів.

Особистісно-орієнтований підхід передбачає ставлення до кожної особистості як до самодостатньої та унікальної [36].

Метою особистісно-орієнтованого підходу у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є створення психолого-педагогічних умов для процесу становлення та розвитку особистості студента, здатної самостійно контролювати власні дії та поведінку, впливати на ситуацію в професійній галузі.

Гуманістичний підхід передбачає створення умов для повноцінного розвитку майбутніх вихователів, спрямований на співробітництво, взаємодопомогу [36].

За гуманістичним підходом людина – найвища цінність суспільства. Він орієнтований на всебічний розвиток особистості, яка оперує основами загальнолюдської культури, їй притаманні моральні якості й комунікативні вміння. Реалізація гуманістичного підходу вимагає поваги до особистості й сприяння її гармонійному розвитку.

У процесі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до успішного виконання професійної діяльності особливе місце посідає інформаційний підхід [185].

Метою інформаційного підходу є цілеспрямоване використання електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; залучення студентів до пошуку й

поширення інформації за допомогою сучасних сервісів мережі Інтернет. При цьому змінюються функції викладача та студента. Викладач спонукає студентів до самостійного пошуку, контролює й коригує діяльність студентів, надає індивідуальні чи групові консультації; студент, не отримуючи готових знань, змінює позицію «пасивного слухача» та «активного здобувача».

Підґрунтям проєктування технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів є загальнодидактичні й спеціальні принципи [19; 74; 81; 108; 142; 188].

Загальнодидактичні: принцип науковості, принцип системності й послідовності, принцип доступності, принцип зв'язку навчання з життям, принцип свідомості й активності, принцип зворотного зв'язку, принцип сучасності.

Серед спеціальних принципів вважаємо за необхідне виділити такі:

– принцип неперервності – передбачає, що запропонована технологія повинна впроваджуватися на всіх етапах навчання, протягом вивчення всіх тем тієї чи тієї дисципліни;

– принцип комунікативної взаємодії – передбачає обговорення учасниками освітнього процесу створених ними продуктів;

– принцип відкритості освітнього середовища – спрямований на наповнення освітнього середовища різноманітними інформаційними джерелами з метою їх використання в освітньому процесі;

– принцип інформаційної безпеки – передбачає зниження ризиків під час взаємодії з великою кількістю інформації, користування онлайн сервісами мережі Інтернет; захист фізичного й психічного здоров'я учасників освітнього процесу завдяки фільтрації матеріалу, створення банку рекомендаційних сервісів тощо;

– принцип інтерактивності – полягає в постійній взаємодії студентів з викладачем за допомогою форумів, чатів, електронної пошти для отримання додаткової інформації, вказівок чи роз'яснень;

– принцип мультимедійності – передбачає використання електронних освітніх ресурсів (освітні сайти, електронні бібліотеки, електронні навчальні й навчально-методичні посібники, презентації тощо) у процесі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності;

– принцип методичного консультування – полягає в інформаційно-методичному супроводі учасників освітнього процесу протягом навчання.

Наступний блок технології формування методичної компетентності – *організаційно-змістовний*, спрямований на досягнення мети й реалізацію змісту завдань формування методичної компетентності майбутніх вихователів.

Успішність упровадження технології в освітній процес закладу вищої освіти, на нашу думку, визначається певними *педагогічними умовами*, від яких залежить успішність освітнього процесу, спрямованого на формування методичної компетентності майбутніх вихователів.

Педагогічні умови – це комплекс спеціально спроектованих генеральних чинників впливу на зовнішні й внутрішні обставини навчально-виховного процесу й особистісні параметри всіх його учасників [103]; сукупність чинників, що сприяють побудові освітнього процесу з урахуванням потреб, інтересів, можливостей особистості щодо ефективної майбутньої професійної діяльності [97]; спеціально створені умови, які необхідні й достатні для забезпечення продуктивності перебігу навчально-виховного процесу й досягнення визначеної мети [30].

Педагогічні умови потрактуємо як комплекс заходів потрібних для впровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів, які забезпечують ефективне її функціонування.

Отже, визначили такі педагогічні умови:

– формування позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією;

– створення сприятливого освітнього середовища для розробки й використання студентами електронних освітніх ресурсів у професійній

діяльності;

– оновлення змісту методів і засобів фахової підготовки майбутніх вихователів.

Перша педагогічна умова – формування позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією – спрямована на формування мотиваційно-ціннісного компонента методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Стійка мотивація у процесі навчання збільшує якісний рівень здобутих знань, умінь, навичок, що позитивно впливає на процес формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Формування й розвиток мотивації потрібно здійснювати на всіх етапах здобуття освіти, тому що вона є необхідною умовою ефективності професійного становлення, успішності майбутньої професійної діяльності.

Друга педагогічна умова – створення сприятливого освітнього середовища для розробки й використання студентами електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності – спрямована на формування діяльнісно-поведінкового компонента методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Електронні освітні ресурси залучають до всіх сфер життєдіяльності. Відповідно, висуваються нові вимоги до освіти молоді, впровадження нових технологій, які не замінюють, а доповнюють і розширюють можливості традиційних методів. Майбутні вихователі закладів дошкільної освіти повинні не тільки вміти користуватися комп'ютером і сучасним мультимедійним обладнанням, а й створювати електронні освітні ресурси, використовувати їх у педагогічній діяльності.

Крім того, використання електронних освітніх ресурсів зумовлює перехід від простого засвоєння знань, формування у майбутніх вихователів уміння самостійно навчатися.

Третя педагогічна умова – оновлення змісту методів і засобів фахової

підготовки майбутніх вихователів – передбачає залучення до освітнього процесу сучасних методів і засобів навчання, зокрема електронних освітніх ресурсів, що надає можливість індивідуалізувати процес навчання, активізувати пізнавальну активність студентів, які стають активними й рівноправними учасниками освітнього процесу.

Організаційно-змістовний блок розділено на три етапи: *підготовчий, діяльнісний, оцінний*.

Метою першого – *підготовчого* – етапу була розробка навчально-методичного забезпечення технології.

Під час аналізу навчального плану студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта було з'ясовано, що вивчення дисциплін «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча» дозволяє майбутнім вихователям здобути теоретичні знання в галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології, а також ознайомитися з державними документами в галузі дошкільної освіти, програмами навчання й виховання дітей дошкільного віку, що є основою формування методичної компетентності майбутніх вихователів.

Разом з традиційним навчанням (навчання в аудиторії) освітній процес підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти охоплює й курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», що й реалізує принципи змішаного навчання. Перевагами зазначеного явища вважаємо, що:

- студенти мають можливість доступу до навчальних матеріалів, які знаходяться в електронному середовищі, у будь-який зручний для них час;

- кожен студент має можливість індивідуально обирати темп, ритм і обсяг навчального матеріалу, необхідний для засвоєння (особистісно-орієнтований підхід);

- розвиток уміння самостійно планувати й ефективно організовувати власну освітню діяльність з огляду на кінцевий результат;

- різноманітність електронних ресурсів, мультимедійність,

інтерактивність навчальних матеріалів стимулюють інтерес студентів до вивчення дисциплін;

– студент перетворюється з пасивного споживача на активного учасника освітнього процесу, підвищується його самостійність і відповідальність за результати своєї діяльності.

Розробка дистанційних курсів з дисциплін «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча» відбувалася згідно з запропонованими Биковим В., Кухаренко В., Сиротенко Ю., Рибалко О., Богачковим Ю. етапів проєктування дистанційного курсу [180]:

– аналіз: аналізується діяльність, формуються завдання, характеризується цільова група, визначається мета навчання;

– проєктування: визначається послідовність навчання, здійснюється добір методів навчання, розробляється схема навчання;

– розвиток: відповідно до схеми навчання відбувається генеза дистанційного курсу (план занять, наповнення вправами й матеріалами, поточний та підсумковий контроль);

– виконання: студенти експериментальної групи проходять дистанційне навчання;

– оцінка: поточне й підсумкове оцінювання (поточне оцінювання – після кожної теми курсу, підсумкове – після опрацювання всього курсу).

Курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна» та «Психологія дитяча» склалися з двох частин:

- загальна частина курсу;
- навчальна частина курсу.

Загальна частина курсів містить такі елементи:

- пояснювальну записку;
- список рекомендованої літератури для самостійного опрацювання;
- глосарій, де представлено основні поняття дисциплін;
- посилання на онлайн-підручники з дисциплін.

Навчальна частина курсу охоплювала теоретичний матеріал (стислий

текст лекції), наочний матеріал (презентації, схеми, таблиці тощо), питання й завдання для самоконтролю, поточне тестування до кожної теми й підсумкове тестування (результат вивчення дисциплін).

Тести склалися з різних видів запитань (це дозволяє зробити система Moodle), а саме:

- вбудовані відповіді – текст містить пропущені слова, які необхідно вставити;

- відповідність – відповідь на кожне підзапитання має бути обрана із заданого списку можливих відповідностей;

- відповідність коротких випадкових відповідей – схоже на питання «На відповідність», але створюється з питань типу «Коротка відповідь», які вибираються випадково з вказаної категорії;

- есе – дозволяє відповіді з декількох речень або абзаців (результати оцінюються вручну);

- коротка відповідь – дозволяє відповідь одним або кількома словами (фразою або реченням), які оцінюються у спосіб порівняння з відповідними зразками, які можуть містити символи підстановки;

- множинний вибір – дозволяє обирати одну або декілька відповідей із запропонованого списку;

- правильно / неправильно – проста форма питання з множинним вибором тільки з двома варіантами вибору: «Правильно» і «Неправильно».

Під час розробки тестових завдань використовували питання на відповідність, множинний вибір, правильно / неправильно.

Наступним кроком першого – підготовчого – етапу було оновлення Положення про Ресурсний центр – валеонасичений освітній простір для розвитку студентів, педагогів, психологів, батьків та дітей, який працює на педагогічному факультеті ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Ресурсний центр – структурний підрозділ ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», керований наказами ректора,

розпорядженнями першого проректора, керівника Ресурсного центру, Правилами внутрішнього розпорядку ДДПУ [3; 5; 6; 52].

Основна мета діяльності Ресурсного центру: забезпечення професійно-методичної компетентності студентів, формування їхньої педагогічної обізнаності в різних формах інформаційно-комунікативної та професійної взаємодії на основі діяльності Ресурсного центру.

Завдання Ресурсного центру:

- створення умов для ранньої професійної адаптації студентів;
- активне залучення студентів педагогічного факультету до науково-професійної діяльності через роботу в Ресурсному центрі;
- надання якісної інформаційно-методичної підтримки учасникам освітнього процесу закладів освіти різних рівнів (студентам, викладачам, педагогам закладів дошкільної освіти);
- розширення професійно-методичного потенціалу педагогів і психологів дошкільної галузі;
- організація навчання педагогічних працівників закладів різних рівнів щодо використання у практиці роботи електронних освітніх ресурсів;
- створення потужної інформаційної платформи, популяризації надбань сучасної психолого-педагогічної науки, зближення теорії та практики;
- психолого-педагогічна просвіта батьків і дітей дошкільного віку.

Основними напрямками роботи Ресурсного центру зі студентами є: залучення до активної науково-дослідної (пошукової) роботи, активізація пізнавальних інтересів, підтримка мотивації до навчання, формування вмінь та навичок практичної діяльності за фахом, створення образу фахівця.

Основні напрями роботи Ресурсного центру з педагогами (психологами, соціальними педагогами) – залучення до активної самостійної пошуково-методичної роботи; озброєння інноваційними методиками в роботі з батьками; занурення в інноваційно-творчу методичну діяльність; стимулювання оцінно-контрольної діяльності в професійно-методичній

роботі; інформаційне забезпечення педагогічних працівників з проблем експериментально-дослідницької роботи; організаційно-методична допомога у впровадженні результатів наукових досліджень у практику; розробка й видання навчальних, методичних посібників, методичних рекомендацій.

Функції Ресурсного центру: діагностична, прогностична, моделювальна, компенсаторна, відновлювальна, корегувальна, координувальна, пропагандистська, рекламна, контрольна-інформаційна тощо.

Результати роботи Ресурсного центру:

– якісний і доступний психолого-педагогічний супровід учасників освітнього процесу, підтримка педагогів-практиків у формуванні професійно-методичної компетентності, створення інформаційного простору для взаємодії;

– випуск методичних доробків: Бюлетень Ресурсного центру, підтримка роботи сайту Ресурсного центру, публікації у фаховій пресі України, розробка методичних посібників, а також електронних посібників, буклети про роботу Ресурсного центру, портфоліо методичних матеріалів з досвіду розробки певної теми, створення бібліотеки періодичних видань за обраною проблемою.

Наступним кроком першого – підготовчого – етапу була підготовка до розробки й впровадження освітнього блогу «Професійна підготовка майбутніх вихователів», а саме: було підготовлено інструктивні матеріали для студентів «Освітній блог: створюємо та використовуємо» (додаток А), добірку покликань на освітні блоги в мережі Інтернет з метою подальшого аналізу студентами (додаток Б).

Мета другого – *діяльничого* – етапу – побудова такого освітнього процесу, що забезпечить оволодіння студентами знаннями, уміннями й навичками, необхідними для формування методичної компетентності. На цьому етапі впроваджувалися електронні освітні ресурси, окреслені в параграфі 1.3.

В освітній процес підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта впроваджувалися курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча».

Студентів експериментальної групи залучали до роботи в Ресурсному центрі педагогічного факультету, а саме: формування банку й розповсюдження психолого-педагогічного досвіду; підготовка й проведення вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти.

Також студентам експериментальної групи було запропоновано вивчити інструктивні матеріали «Освітній блог: створюємо та використовуємо», переглянути освітні блоги, розміщені в мережі Інтернет, з метою розробки власного блогу «Професійна підготовка майбутніх вихователів».

Третій – *оцінний* – етап передбачав оцінення ефективності запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Зауважимо, що виокремлення зазначених етапів було умовним, оскільки всі етапи взаємопов'язані й спрямовані на формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Метою останнього блоку розробленої технології – *результативного* – є аналіз динаміки сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів. Цей блок представлений комплексом компонентів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), критеріїв (мотиваційно-ціннісний, інформаційний, діялісно-поведінковий, оцінний) та рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Більш докладно опис показників і рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти представлено в параграфі 3.1 третього розділу.

Отже, запропонована технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами

електронних освітніх ресурсів відповідає вимогам підготовки конкурентоспроможних фахівців у галузі дошкільної освіти й сприяє цілеспрямованому формуванню методичної компетентності.

Упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти забезпечить ефективну підготовку фахівців у галузі дошкільної освіти. Ефективність підготовки фахівців визначається рівнем адаптованості до здійснення майбутньої професійної діяльності, умінням взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу, умінням впроваджувати в освітній процес закладу дошкільної освіти електронні освітні ресурси.

2.3. Критеріальна база дослідження рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Інформатизація освіти, заснована на використанні засобів інформаційних технологій, спрямована на оновлення процесу навчання, удосконалення форм і методів організації освітнього процесу, що забезпечують перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння вмінням самостійно здобувати нові знання. Головною відмінною рисою такої технології навчання є застосування електронних освітніх ресурсів як засобу навчання, що кардинально змінює систему форм і методів викладання.

Одними із завдань репрезентованого дослідження є й такі:

- розробити критерії та показники рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;
- схарактеризувати рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Перед початком експерименту було здійснено розвідувальний етап, мета якого полягала у вивченні досвіду використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

За допомогою Google-форми було створено опитувальник для

педагогічних працівників закладів дошкільної освіти «Використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти», який містить 14 предметних питань й питань щодо загальної інформації про респондентів: посада, стаж педагогічної діяльності (додаток В).

Результати аналізу подано нижче.

На перше питання «Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси в роботі з дітьми дошкільного віку» позитивну відповідь надали 93,8% респондентів, негативну – 6,2%.

Відповіді на друге питання «Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте в роботі з дітьми дошкільного віку?» розподілилися так:

- навчальні та розвивальні онлайн-ігри – 42% респондентів;
- відеороліки, аудіоказки – 85,5% респондентів;
- мультимедійні презентації – 77,5% респондентів;
- колекції розмальовок – 26,8% респондентів.

Відповідь на друге питання вони надавали в разі позитивної відповіді на перше питання.

Третє питання «Чи є ефективним використання електронних освітніх ресурсів у роботі з дітьми дошкільного віку»: 93,8% респондентів надали позитивну відповідь, 6,2% респондентів вважають, що використання електронних освітніх ресурсів у роботі з дітьми дошкільного віку є неефективним.

Ефективність використання електронних освітніх ресурсів у роботі з дітьми дошкільного віку (четверте питання анкети) педагогічні працівники пояснюють так: «Вимога сучасності», «Відповідають потребам сучасних дітей», «Діти краще сприймають нову інформацію», «Надають більші можливості: онлайн-екскурсії, музеї, галереї тощо», «Сучасних дітей важко зацікавити простою грою», «Електронні освітні ресурси дають можливість зробити освітній процес більш яскравим та цікавим», «Сучасні діти потребують сучасних підходів у вихованні», «Електронні освітні ресурси –

додаткова можливість урізноманітнити перебування дітей у закладі дошкільної освіти та значно покращити їх всебічний розвиток» тощо.

На п'яте питання «Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси в роботі з батьками дітей дошкільного віку» позитивну відповідь надали 91,1% респондентів, негативну – 8,9%.

Відповіді на шосте питання «Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте в роботі з батьками дітей дошкільного віку?» розподілилися так:

- сайт закладу дошкільної освіти – 72,9% респондентів;
- мультимедійні презентації – 60,2% респондентів;
- електронна пошта, месенджер – 52,6% респондентів;
- чат, форум – 37,6% респондентів;
- група, спільнота в соціальній мережі – 78,9% респондентів;
- власний освітній блог – 9,8% респондентів;
- Google-диск з матеріалами для батьків – 1,6% респондентів.

Відповідь на шосте питання респонденти надавали в разі позитивної відповіді на п'яте питання.

Сьоме питання «Чи є ефективним використання електронних освітніх ресурсів у роботі з батьками дітей дошкільного віку»: 93,2% респондентів надали позитивну відповідь, 6,8% респондентів вважають, що використання електронних освітніх ресурсів у роботі з батьками дітей дошкільного віку є неефективним.

Ефективність використання електронних освітніх ресурсів у роботі з батьками дітей дошкільного віку (восьме питання анкети) педагогічні працівники пояснюють так: «Електронні освітні ресурси – ефективне спілкування», «Використання електронних освітніх ресурсів дозволяє більш повно висвітлювати події із життя дітей у закладі дошкільної освіти», «Легше донести інформацію до батьків», «Економія часу на розповсюдження інформації», «Батьки краще реагують, ніж на батьківські збори» тощо.

На дев'яте питання «Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси

в роботі з педагогами закладу дошкільної освіти» позитивну відповідь надали 96,6% респондентів, негативну – 3,4%.

Відповіді на десяте питання «Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте в роботі з педагогами закладу дошкільної освіти?» розподілилися так:

- сайт закладу дошкільної освіти – 66,0% респондентів;
- мультимедійні презентації – 78,0% респондентів;
- електронна пошта, месенджер – 68,8% респондентів;
- чат, форум – 36,9% респондентів;
- група, спільнота в соціальній мережі – 68,1% респондентів;
- власний освітній блог – 8,5% респондентів.

Відповідь на десяте питання респонденти надавали в разі позитивної відповіді на дев'яте питання.

На одинадцяте питання «Чи є ефективним використання електронних освітніх ресурсів у роботі з педагогами закладу дошкільної освіти» 99,3% респондентів надали позитивну відповідь, 0,7% респондентів вважають, що використання електронних освітніх ресурсів у роботі з педагогами закладу дошкільної освіти є неефективним.

Ефективність використання електронних освітніх ресурсів у роботі з педагогами закладу дошкільної освіти (дванадцяте питання анкети) педагогічні працівники пояснюють так: «Великий вибір матеріалів для самоосвіти, швидкий доступ до них», «Вимога сучасності», «Можливість взаємодіяти з колегами будь-коли», «Економія часу на пошук матеріалів», «Можливість вивчити досвід колег у зручний час» тощо.

Серед переваг використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти респонденти виокремили такі: «більше можливостей для підвищення кваліфікації», «економія часу», «швидкий зворотній зв'язок», «можливість отримати будь-яку інформацію в зручний час», «можливість унаочнити теоретичний матеріал», «підвищення іміджу закладу дошкільної освіти» тощо.

До недоліків було зараховано: «не завжди перевірена інформація», «відсутність обладнання в закладі дошкільної освіти», «викликають залежність дітей від гаджетів», «обмеженість живого спілкування».

Блок загальної інформації про респондентів містив такі показники: посада, стаж педагогічної діяльності, облась, де працює респондент.

Більша частина респондентів, які взяли участь в опитуванні, – вихователі закладів дошкільної освіти – 65,1%. Кількість методистів закладів дошкільної освіти склала 21,2%, завідувачів – 10,3%, практичних психологів – 2,7%, керівників музичних – 0,7% респондентів (рис. 3.1).

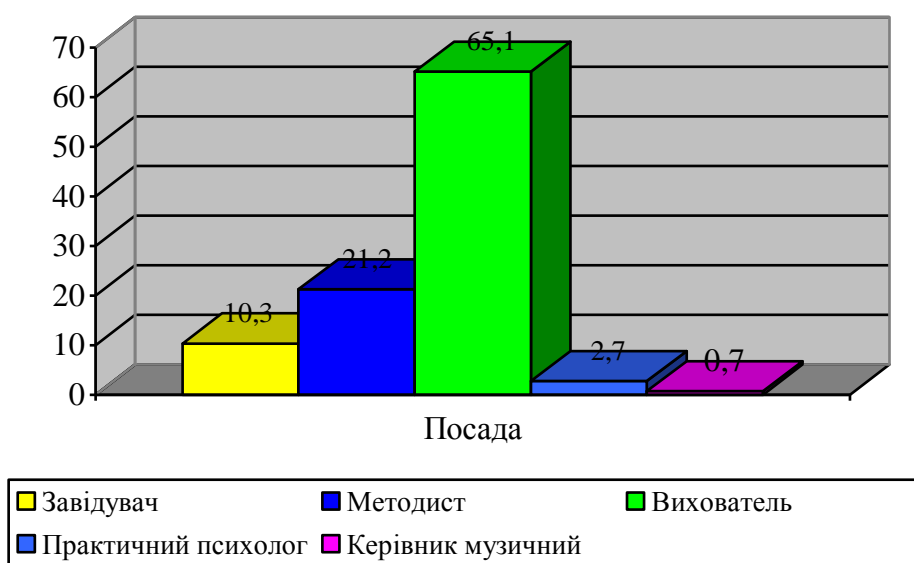

Рис. 3.1. Характеристика респондентів за посадою

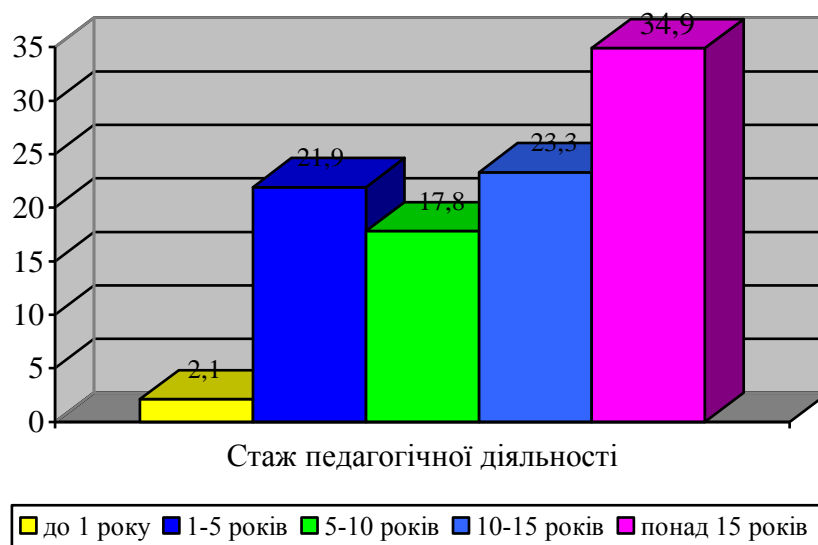

Рис. 3.2. Розподіл респондентів за стажем педагогічної діяльності

З огляду на дослідження науковців Г. Беленької, Г. Борин, Я. Гаєвець, Т. Жаровцевої, Л. Кідіної, Н. Ковалевської, Л. Коновальської, Н. Кононенко, О. Корнєєвої, М. Прокоф'євої, О. Самсонової, С. Скворцової, Х. Шапаренко, Т. Швець та ін. [13; 14; 22; 23; 31; 51; 67; 78; 82; 91; 93; 133; 157; 166; 167; 203] та з урахуванням складеної раніше професіограми [46], професійних функції вихователя закладу дошкільної освіти були визначені критерії та показники, а також дібрані діагностувальні методики для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, які представлено в табл. 2.3.

Діагностувальна база дослідження розроблена з використанням праць дослідників (Б. Басс, О. Власова, Т. Ільїна, А. Карпов, М. Ковальчук, К. Коновалова, М. Магомед-Емінов, Т. Морозова, В. Павлов, В. Пономарьов, Т. Швець та ін.), адаптованих до завдань власного наукового пошуку [25; 45; 50; 72; 76; 83; 89; 116; 125; 153; 179; 204].

Таблиця 2.3

Компоненти, критерії, показники та діагностувальні методики для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Компоненти	Критерії	Показники	Діагностувальні методики
Мотиваційний	Мотиваційно-ціннісний	Наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю	Методика «Вивчення мотивації навчання у виші» (Т. Ільїна)
		Усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти	Анкета на виявлення рівнів усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти

		Наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності	Тест-опитувальник А. Мехрабіана «Тест мотивації досягнень» (модифікація М. Магомед-Емінов)
Когнітивний	Інформаційний	Наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології	Тестові завдання для виявлення знань з дошкільної педагогіки. Тестові завдання для виявлення знань з дитячої психології
		Оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку	Тестові завдання для виявлення знань Базового компонента дошкільної освіти, комплексних і парціальних програм (К. Коновалова)
		Знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти	Анкета «Методична робота в ЗДО»
Діяльнісний	Діяльнісно-поведінковий	Спрямованість на вирішення професійних завдань	Методика діагностики професійної спрямованості особистості (Б. Басс)

		Уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси	Анкета «Готовність майбутніх вихователів до використання в професійній діяльності електронних освітніх ресурсів»
		Уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси	Ситуації з варіантами їх вирішення
Рефлексивний	Оцінний	Прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності	«Методика визначення рівня рефлексивності» (А. Карпов, В. Пономарьов)
		Прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення	Методика «Ваша готовність до саморозвитку» (В. Павлов)
		Прагнення до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності	Карта педагогічної оцінки (Т. Морозова)

На підставі визначених критеріїв і показників було схарактеризовано три рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: високий, середній, низький (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Показники сформованості методичної компетентності	Рівні сформованості показника		
	Високий	Середній	Низький
Мотиваційно-ціннісний критерій			
Наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю	Спрямованість на оволодіння професією вихователя (прагнення оволодіти знаннями та якостями для успішного виконання професійних функцій).	Спрямованість на набуття знань (прагнення оволодіти новими теоретичними знаннями, допитливість).	Спрямованість на отримання диплома про вищу освіту (прагнення до формального оволодіння новими теоретичними знаннями).
Усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти	Яскраво виражене ціннісне ставлення до професії вихователя.	Розуміння цінності професії вихователя, невпевненість у правильності власного вибору.	Слабке усвідомлення цінності й важливості професії вихователя.

Наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності	Спрямованість на досягнення успіху в професійній діяльності.	Спрямованість на уникнення невдачі (відсутнє прагнення досягнення успіху в професійній діяльності).	Спрямованість на уникнення покарання.
Інформаційний критерій			
Наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології	Грунтовні теоретичні знання в галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології	Необхідні знання в галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології	Загальні знання в галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології
Оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку	Знання змісту Базового компонента дошкільної освіти, комплексних та парціальних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.	Знання змісту Базового компонента дошкільної освіти, розповсюджених комплексних та парціальних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.	Відсутність знань про зміст, структуру й призначення Базового компонента дошкільної освіти, комплексних і парціальних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Продовження таблиці 2.4

Знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти	Знання організації й проведення методичної роботи в закладах дошкільної освіти.	Знання організації методичної роботи в закладах дошкільної освіти.	Відсутність знань про організацію та проведення методичної роботи в закладах дошкільної освіти.
Діяльнісно-поведінковий			
Спрямованість на вирішення професійних завдань	Спрямованість на справу – зацікавленість у вирішенні професійних завдань, прагнення якнайкраще виконати роботу, орієнтація на співпрацю з учасниками освітнього процесу, здатність відстоювати власну думку для досягнення загальної мети.	Спрямованість на спільну діяльність, частіше заради спілкування, а не для виконання справи; залежність від думки групи, потреба соціального схвалення.	Спрямованість на себе, зацікавленість у прямому винагородженні й отриманні задоволення незалежно від діяльності, яку виконують. Вияв агресивності в досягненні певного статусу, тривожності, роздратованості, схильність до суперництва.

Продовження таблиці 2.4

<p>Уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси</p>	<p>Використання електронних освітніх ресурсів під час освітнього процесу в закладі вищої освіти. Уміння працювати з інформацією в мережі Інтернет для вирішення професійних завдань. Використовують електронні освітні ресурси під час проходження різних видів психолого-педагогічних практик.</p>	<p>Використання електронних освітніх ресурсів під час освітнього процесу в закладі вищої освіти. Уміння працювати з інформацією в мережі Інтернет для вирішення професійних завдань. Не використовують електронні освітні ресурси під час проходження різних видів психолого-педагогічних практик.</p>	<p>Ситуативне використання електронних освітніх ресурсів. Несформоване вміння працювати з інформацією в мережі Інтернет для вирішення професійних завдань. Упевненість у неефективності використання електронних освітніх ресурсів під час проходження різних видів психолого-педагогічних практик.</p>
---	---	--	---

Продовження таблиці 2.4

<p>Уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси</p>	<p>Прагнення до створення авторських електронних освітніх ресурсів. Упровадження авторських електронних освітніх ресурсів у власну освітню діяльність.</p>	<p>Прагнення до використання готових електронних освітніх ресурсів з внесеними змінами та покликанням на автора.</p>	<p>Прагнення до використання готових електронних освітніх ресурсів без змін і без покликання на автора.</p>
Оцінний			
<p>Прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності</p>	<p>Схильність до аналізу власної діяльності, з'ясування причин і наслідків власних дій. Властивість планувати власну професійну діяльність і прогнозувати можливі результати.</p>	<p>Схильність до аналізу власної діяльності. Відсутність властивості планувати й прогнозувати можливі наслідки своїх дій.</p>	<p>Не схильні аналізувати власну діяльність, виявляти причини й наслідки власних дій. Відсутня властивість планувати й прогнозувати можливі наслідки своїх дій.</p>

Продовження таблиці 2.4

Прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення	Поєднання виявленого бажання пізнавати себе й володіння навичками самовдосконалення. Готовність до саморозвитку, що сприяє професійному зростанню й оволодінню професійною майстерністю.	Здатність до саморозвитку, але відсутнє бажання пізнати себе. Готовність до самоосвіти, але ця готовність залежить від зовнішніх упливів.	Виражене бажання більше дізнатися про себе, але відсутні навички самовдосконалення. Налаштування на те, що не матиме позитивних результатів. Не готові до самоосвіти та самовдосконалення.
Прагнення до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності	Здатність до самоорганізації та самоконтролю. Працелюбність, старанність, відповідальність.	Наявність труднощів щодо самоорганізації та самоконтролю.	Відсутність навичок самоорганізації та самоконтролю.

Отже, результати розвідувального етапу експерименту свідчать, що педагогічні працівники недостатньо використовують електронні освітні ресурси в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, у роботі з дітьми перевагу надають освітнім відеоролікам, аудіоказкам, мультимедійним презентаціям, освітнім і розвивальним онлайн-іграм. У роботі ж з батьками дітей дошкільного віку й педагогами перевагу надають групам чи спільнотам у соціальних мережах, сайту закладу дошкільної освіти, мультимедійним презентаціям, електронній пошті чи месенджеру. Можливості таких електронних освітніх ресурсів як освітній блог професійного спрямування, інтерактивні вправи й завдання, Google-диск, чат, форум і под. використовують недостатньо.

Використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти є вимогою сучасності, але потрібно пам'ятати, що електронні освітні ресурси не можуть замінити «живе» спілкування.

Виокремлені критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти дозволяють визначити ефективність запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Зазначимо, що критерії сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів взаємопов'язані з компонентами формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Висновки до другого розділу

У другому розділі дисертації здійснено аналіз нормативних документів підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта; освітні програми та навчальні плани підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої

освіти у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Маріупольського державного університету, Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

З'ясовано, що провідним для формування методичної компетентності є цикл фахової (професійно-практичної) підготовки, спрямований на підготовку майбутніх вихователів до виконання професійних функцій у системі дошкільної освіти.

Розглянуто професійні й виробничі функції вихователя закладу дошкільної освіти.

На підставі стандарту вищої освіти України, освітніх програм за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, проаналізованих професійних і виробничих функцій вихователя закладу дошкільної освіти складено професіограму вихователя дітей дошкільного віку.

Запропонована технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків: цільового, теоретичного, організаційно-змістовного та результативного.

Цільовий блок містить сформульовану мету й завдання процесу формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

У теоретичному блоці представлено методологічні підходи й принципи, на яких базується технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів. Основні підходи до процесу формування методичної компетентності майбутніх вихователів: системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний, інформаційний.

Підґрунтям проектування технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів є загальнодидактичні й спеціальні принципи. Загальнодидактичні: принцип науковості, принцип системності й

послідовності, принцип доступності, принцип зв'язку навчання з життям, принцип свідомості й активності, принцип зворотного зв'язку, принцип сучасності. Серед спеціальних принципів вважаємо за необхідне виділити такі: принцип неперервності, принцип комунікативної взаємодії, принцип відкритості освітнього середовища, принцип інформаційної безпеки, принцип інтерактивності, принцип мультимедійності, принцип методичного консультування.

Організаційно-змістовний блок спрямований на досягнення мети та реалізацію змісту завдань формування методичної компетентності майбутніх вихователів. Успішність упровадження технології в освітній процес закладу вищої освіти визначається педагогічними умовами: формування позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією; створення сприятливого освітнього середовища для розробки й використання студентами електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності; оновлення змісту методів і засобів фахової підготовки майбутніх вихователів.

Організаційно-змістовний блок розділено на три етапи: підготовчий, діяльнісний, оцінний.

Мета підготовчого етапу – розробка навчально-методичного забезпечення технології. Саме в цей період було розроблено курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», оновлено Положення про Ресурсний центр – валеонасичений освітній простір для розвитку студентів, педагогів, психологів, батьків та дітей, який працює на педагогічному факультеті ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», підготовлено інструктивні матеріали для студентів «Освітній блог: створюємо та використовуємо», добірку покликань на освітні блоги в мережі Інтернет з метою подальшого аналізу студентами.

Мета діяльнісного етапу полягала в побудові такого освітнього процесу, що забезпечить оволодіння знаннями, уміннями й навичками, необхідними для формування методичної компетентності. Другий етап

передбачав впровадження в освітній процес підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта курсів дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», залучення студентів експериментальної групи до роботи в Ресурсному центрі педагогічного факультету, розробку освітнього блогу «Професійна підготовка майбутніх вихователів».

Перебіг оцінного етапу передбачав оцінювання ефективності запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Метою останнього блоку розробленої технології – результативного – є аналіз динаміки сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів. Цей блок представлений комплексом компонентів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), критеріїв (мотиваційно-ціннісний, інформаційний, діялісно-поведінковий, оцінний) та рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Визначено компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), критерії та показники сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (мотиваційно-ціннісний критерій із показниками: наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю; усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти; наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності; інформаційний критерій із показниками: наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології; оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку; знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти; діялісно-поведінковий критерій із показниками: спрямованість на вирішення професійних завдань; уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси; уміння створювати та

використовувати авторські електронні освітні ресурси; оцінний критерій із показниками: прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності; прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення; прагнення до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності). Запропоновано діагностувальні методики для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

На підставі визначених критеріїв й показників було схарактеризовано три рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: високий, середній, низький.

Здійснено розвідувальний етап, мета якого полягала у вивченні досвіду використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. Отримані результати свідчать, що педагогічні працівники недостатньо використовують електронні освітні ресурси в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, у роботі з дітьми перевагу надають освітнім відеоролікам, аудіоказкам, мультимедійним презентаціям, освітнім і розвивальним онлайн-іграм. У роботі ж з батьками дітей дошкільного віку й педагогами перевагу надають групам чи спільнотам у соціальних мережах, сайту закладу дошкільної освіти, мультимедійним презентаціям, електронній пошті чи месенджеру. Можливості таких електронних освітніх ресурсів як освітній блог професійного спрямування, інтерактивні вправи й завдання, Google-диск, чат, форум тощо використовують недостатньо.

Результати дослідження, наведені в другому розділу дисертаційної роботи, опубліковані в працях автора [47; 50; 51; 52; 53; 119].

РОЗДІЛ ІІІ

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО

3.1. Діагностика рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

У попередньому підрозділі дисертаційної роботи обґрунтовано й теоретично розроблено технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Наступний етап дослідження – розроблення методики експериментального дослідження.

Відповідно до мети дисертації констатувальний етап експерименту було спрямовано на визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

До експериментально-дослідної роботи були залучені студенти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет», Маріупольського державного університету, Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

У дослідженні взяли участь 330 студентів, зокрема 168 – експериментальна група, у якій відбулася апробація технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, та 162 – контрольна група, де не відбувалася експериментальна робота.

На початку констатувального етапу експерименту було проведено анкетування студентів щодо використання електронних освітніх ресурсів в

освітньому процесі (додаток Д).

Метою анкетування було визначити чи є актуальним для студентів використання електронних освітніх ресурсів у навчанні та яким саме електронним освітнім ресурсам вони надають перевагу.

Анкета містила 5 питань:

1. Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси під час підготовки до занять?

2. Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте під час підготовки до занять?

3. Чи знаєте Ви про існування в мережі Інтернет освітніх блогів?

4. Чи переглядаєте Ви освітні блоги?

5. Чи хотіли б Ви розробити власний освітній блог з метою використання його у майбутній професійній діяльності?

Проаналізуємо отримані результати.

Усі студенти експериментальної та контрольної груп використовують електронні освітні ресурси під час підготовки до занять.

Відповіді на друге питання «Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте під час підготовки до занять» розподілилися так: 68,5% студентів експериментальної та 67,9% студентів контрольної груп користуються освітніми сайтами; 80,4% експериментальної та 80,2% контрольної груп використовують електронні наочні матеріали (презентації, схеми, моделі тощо); 71,4% експериментальної і 71% контрольної груп надають перевагу електронним підручникам; 58,9% експериментальної та 59,3% контрольної груп використовують електронні навчальні посібники; 45,8% експериментальної та 45,1% контрольної груп звертаються до електронних словників; 44% експериментальної та 43,8% контрольної груп користуються електронними довідниками; 21,4% експериментальної та 21% контрольної груп використовують електронні бібліотеки (наукові статті, автореферати тощо); 25,6% експериментальної та 25,9% контрольної груп користуються соціальними мережами (групи та спільноти).

Наочно відповіді на друге питання представлені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Використання електронних освітніх ресурсів студентами
в освітньому процесі**

Електронний освітній ресурс	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Освітні сайти	115	68,5	110	67,9
Електронні наочні матеріали (презентації, схеми, моделі тощо)	135	80,4	130	80,2
Електронні підручники	120	71,4	115	71
Електронні навчальні посібники	99	58,9	96	59,3
Електронні словники	77	45,8	73	45,1
Електронні довідники	74	44	71	43,8
Електронні бібліотеки (наукові статті, автореферати тощо)	36	21,4	34	21
Соціальні мережі (групи та спільноти)	43	25,6	42	25,9

Відповіді на третє питання «Чи знаєте Ви про існування в мережі Інтернет освітніх блогів?» розподілилися так: 82,1% експериментальної та 81,5% контрольної груп знають про існування освітніх блогів; 17,9% експериментальної та 18,5% контрольної груп не знають про існування освітніх блогів.

Відповіді на четверте питання «Чи переглядаєте Ви освітні блоги?» розподілилися так: 47% експериментальної та 46,9% контрольної груп переглядають освітні блоги; 53% експериментальної та 53,1% контрольної

груп не переглядають освітні блоги.

Відповіді на п'яте питання «Чи хотіли б Ви розробити власний освітній блог з метою використання його у майбутній професійній діяльності» засвідчили, що 38,1% експериментальної та 37,7% контрольної груп хотіли б створити власний освітній блог; 61,9% експериментальної та 62,3% контрольної груп не зацікавлені у створенні власного освітнього блогу.

Результати анкетування довели, що студенти активно використовують електронні освітні ресурси під час підготовки до занять.

Проаналізуємо діагностику сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за раніше визначеними критеріями та показниками.

Мотиваційно-ціннісний критерій

Показник: наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю.

Мета: вивчити мотивацію студентів навчання в закладі вищої освіти.

Матеріал: методика «Вивчення мотивації навчання у виші» (Т. Ільїна) [72].

Процедура проведення: студентам пропонується уважно прочитати твердження й поставити відповідну позначку напроти кожного з них (позначка «+» – якщо студент згоден із твердженням, позначка «-» – якщо студент не згоден із твердженням). Методика містить з 50 тверджень.

Обробка результатів відбувається за допомогою ключа до методики. Розподіл відповідей здійснюється за трьома шкалами: «Набуття знань», «Оволодіння професією», «Отримання диплому».

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що мотиви навчання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти розподілилися так: високий рівень мають 13,1% студентів експериментальної та 14,2% студентів контрольної груп, у яких переважає мотив «Оволодіння професією»; середній рівень мають 48,8% студентів експериментальної та 48,1% студентів контрольної груп, у яких переважає мотив «Набуття знань»; низький рівень

притаманний 38,1% студентам експериментальної та 37,7% студентам контрольної груп, у яких переважає мотив «Отримання диплому».

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Результати відповідей респондентів за показником «Наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю»

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	22	13,1	23	14,2
Середній	82	48,8	78	48,1
Низький	64	38,1	61	37,7

Показник: усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти.

Мета: вивчити усвідомлення студентами важливості й цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти.

Матеріал: анкета на виявлення рівнів усвідомленості цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти (анкета Швець Т., адаптована до завдань власного експерименту) [204].

Процедура проведення: студентам пропонують прочитати надані твердження, оцінити кожне з них і поставити «+» у відповідному стовпчику: «Так», «Можливо», «Ні». Методика складається з 13 тверджень.

Шкала оцінювання: відповідь «Ні» – 0 балів; відповідь «Можливо» – 1 бал, відповідь «Так» – 2 бали.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за цією методикою – 26 балів.

Високий рівень вияву показника – 26–20 балів.

Середній рівень вияву показника – 19–10 балів.

Низький рівень вияву показника – 9–0 балів.

Аналіз отриманих результатів довів, що високий рівень зафіксовано у 42,8% студентів експериментальної та у 42% студентів контрольної груп. Середній рівень – у 28,6% студентів експериментальної та у 29% студентів контрольної груп. Низький рівень показали 28,6% студентів експериментальної та 29% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Результати відповідей респондентів за показником «Усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти»

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	72	42,8	68	42,0
Середній	48	28,6	47	29,0
Низький	48	28,6	47	29,0

Показник: наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності.

Мета: вивчити наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності.

Матеріал: тест-опитувальник А. Мехрабіана «Тест мотивації досягнень» (модифікація М. Магомед-Емінов) [153].

Процедура проведення: студентам пропонують прочитати твердження тесту й оцінити ступінь своєї згоди / незгоди. Проти твердження необхідно поставити позначку у стовпчику (+3, +2, +1, 0, -1, -2, -3), що найбільше відповідає позиції студента.

Для оцінки ступеня згоди чи незгоди з кожним твердженням використовується така шкала:

+3 – цілком погоджуюсь;

+2 – погоджуюсь;

+1 – швидше погоджуюсь, ніж не погоджуюсь;

0 – нейтральний;

-1 – швидше не погоджуюсь, ніж погоджуюсь;

-2 – не погоджуюсь;

-3 – цілком не погоджуюсь.

Обробка результатів відбувається за допомогою ключа. На підставі результатів застосування методики визначається ступінь переваги одного з мотивів: прагнення до досягнення успіху, уникнення невдачі.

Аналіз отриманих результатів показав, що високий рівень не зафіксовано у жодного студента експериментальної та контрольної груп. Середній рівень виявили у 60,7% студентів експериментальної та у 60,5% студентів контрольної груп. Низький рівень продемонстрували 39,3% студентів експериментальної та 39,5% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Результати відповідей респондентів за показником «Наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності»

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	–	–	–	–
Середній	102	60,7	98	60,5
Низький	66	39,3	64	39,5

Узагальнені результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за мотиваційно-ціннісним критерієм подано в табл. 3.5.

**Рівні сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти
за мотиваційно-ціннісним критерієм
(констатувальний етап)**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	31	18,5	31	19,1
Середній	78	46,4	75	46,3
Низький	59	35,1	56	34,6

Отже, високий рівень зафіксовано у 18,5% студентів експериментальної та 19,1% студентів контрольної груп. Середній рівень притаманний 46,4% студентів експериментальної та 46,3% студентів контрольної груп. Низький рівень було виявлено в 35,1% студентів експериментальної та 34,6% студентів контрольної груп.

Методика діагностики сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за мотиваційно-ціннісним критерієм представлена в додатку Е.

Інформаційний критерій

Показник: наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології.

Мета: вивчити рівень теоретичних знань студентів у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології.

Матеріал: тестові завдання з дошкільної педагогіки, тестові завдання з дитячої психології [179].

Процедура проведення: студентам пропонують тестові завдання з дошкільної педагогіки й дитячої психології. Усі завдання мають варіанти відповідей. Необхідно обрати відповідь, яка, на думку студента, є

правильною, і позначити її в будь-який спосіб.

Опрацювання результатів відбувається за допомогою ключа.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 20 балів.

Високий рівень вияву показника – 20–16 балів.

Середній рівень вияву показника – 15–6 балів.

Низький рівень вияву показника – 5–0 балів.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що високий рівень зафіксовано в 1,8% студентів експериментальної та в 1,9% студентів контрольної груп; середній рівень – в 98,2% студентів експериментальної та в 98,1% студентів контрольної груп; низький рівень не було зафіксовано у жодного студента експериментальної та контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Результати відповідей респондентів за показником
«Наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної
педагогіки й дитячої психології»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	3	1,8	3	1,9
Середній	165	98,2	159	98,1
Низький	–	–	–	–

Показник: оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Мета: з'язувати рівень знань студентів щодо державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Матеріал: тестові завдання для виявлення знань Базового компонента дошкільної освіти, комплексних і парціальних програм [89].

Процедура проведення: студентам пропонують 10 завдань-тверджень,

до кожного з них подано варіанти відповідей. Студенти повинні обрати правильну відповідь і позначити її.

Опрацювання результатів відбувається за допомогою ключа.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 10 балів.

Високий рівень вияву показника – 8–10 балів.

Середній рівень вияву показника – 4–7 балів.

Низький рівень вияву показника – 3–0 балів.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що високий рівень зафіксовано в 3,0% студентів експериментальної та в 3,1% студентів контрольної груп; середній рівень – в 45,2% студентів експериментальної та в 45,7% студентів контрольної груп; низький рівень продемонстрували 51,8% студентів експериментальної та 51,2% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

**Результати відповідей респондентів за показником
«Оперування основними положеннями державних документів,
програм навчання і виховання дітей дошкільного віку»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	5	3,0	5	3,1
Середній	76	45,2	74	45,7
Низький	87	51,8	83	51,2

Показник: знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти.

Мета: з'ясувати рівень знань студентів щодо сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти.

Матеріал: текст анкети, бланк для відповідей.

Процедура проведення: студенти заповнюють анкета, що містить 5

тверджень з варіантами відповідей (а, б, в). Потрібно обрати правильну й поставити позначку «+» у бланку для відповідей.

Опрацювання результатів здійснюється за допомогою ключа.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 5 балів.

Високий рівень вияву показника – 5–4 балів.

Середній рівень вияву показника – 3–2 бали.

Низький рівень вияву показника – 1–0 балів.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що високий рівень зафіксовано у 21,4% студентів експериментальної та у 21% студентів контрольної груп; середній рівень виявили у 28,6% студентів експериментальної та у 29,0% студентів контрольної груп; низький рівень притаманний 50,0% студентів експериментальної та 50,0% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

**Результати відповідей респондентів за показником
«Знання студентами сутності методичної роботи в закладі
дошкільної освіти»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	36	21,4	34	21,0
Середній	48	28,6	47	29,0
Низький	84	50,0	81	50,0

Кількісні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за інформаційним критерієм представлено в табл. 3.9.

**Рівні сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти
за інформаційним критерієм
(констатувальний етап)**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	14	8,3	14	8,6
Середній	97	57,8	93	57,4
Низький	57	33,9	55	34,0

Отже, високий рівень сформованості методичної компетентності за інформаційним критерієм виявлено у 8,3% студентів експериментальної та 8,6% контрольної груп; середній рівень – у 57,8% студентів експериментальної та у 57,4% контрольної груп; низький рівень притаманний 33,9% студентів експериментальної та 34,0% контрольної груп.

Методика діагностики сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за інформаційним критерієм представлена в додатку Ж.

Діяльнісно-поведінковий критерій

Показник: спрямованість на вирішення професійних завдань.

Мета: з'ясувати рівень спрямованості студентів на вирішення професійних завдань.

Матеріал: методика діагностики професійної спрямованості особистості (Б. Басс) [76].

Процедура проведення: студентам запропоновано текст методики, який складається з 27 суджень та бланк для відповідей. Кожне судження має три варіанти відповіді (а, б, в). Потрібно обрати одну з відповідей, яка найбільше приваблива, і записати її в бланку в стовпчику «Найбільш

привабливо». Після цього треба обрати відповідь, яка найменш приваблива, та записати її в бланку для відповідей у стовпчику «Найменш привабливо».

Опрацювання результатів здійснюється за допомогою ключа. Методика дозволяє виявити вид спрямованості особистості: «Спрямованість на себе», «Спрямованість на спілкування», «Спрямованість на справу».

Аналіз отриманих результатів довів, що високий рівень зафіксовано у 25,6% студентів експериментальної та у 25,9% студентів контрольної груп; середній рівень виявили у 22,6% студентів експериментальної та у 22,8% студентів контрольної груп; низький рівень показали 51,8% студентів експериментальної та 51,3% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

**Результати відповідей респондентів за показником
«Спрямованість на вирішення професійних завдань»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	43	25,6	42	25,9
Середній	38	22,6	37	22,8
Низький	87	51,8	83	51,3

Показник: уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси.

Мета: з'ясувати рівень сформованості вмінь студентів використовувати електронні освітні ресурси у власній професійній діяльності.

Матеріал: анкета «Готовність майбутніх вихователів до використання в професійній діяльності електронних освітніх ресурсів» (підґрунтям є анкета Ковальчук М., адаптована до завдань власного експерименту) [83].

Процедура проведення: студентам пропонують прочитати запитання і

поставити позначку «+» у клітинці, яка відповідає відповідям: «Так», «Скоріше так, ніж ні», «Не знаю», «Ні».

Шкала оцінювання: відповідь «Так» – 3 бали; відповідь «Скоріше так, ніж ні» – 2 бали, відповідь «Не знаю» – 1 бал, відповідь «Ні» – 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за цією методикою – 21 бал.

Високий рівень вияву показника – 21–15 балів.

Середній рівень вияву показника – 14–8 балів.

Низький рівень вияву показника – 7–0 балів.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що високий рівень зафіксовано у 14,9% студентів експериментальної та в 15,4% студентів контрольної груп; середній рівень – у 38,1% студентів експериментальної та в 37,7% студентів контрольної груп; низький рівень продемонстрували 47,0% студентів експериментальної та 46,9% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

**Результати відповідей респондентів за показником
«Уміння використовувати в професійній діяльності
електронні освітні ресурси»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	25	14,9	25	15,4
Середній	64	38,1	61	37,7
Низький	79	47,0	76	46,9

Показник: уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси.

Мета: з'ясувати рівень сформованості умінь студентів створювати й використовувати авторські електронні освітні ресурси в професійній

діяльності.

Матеріал: ситуації з варіантами їх вирішення.

Процедура проведення: студентам пропонують низку ситуацій з варіантами їх вирішення (а, б, в). Потрібно обрати той варіант вирішення, який є оптимальним, і позначити його.

Шкала оцінювання: варіант «А» – 3 бали; варіант «Б» – 2 бали; варіант «В» – 1 бал.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 15.

Високий рівень вияву показника – 12–15 балів.

Середній рівень вияву показника – 9–11 балів.

Низький рівень вияву показника – 5–8 балів.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що високий рівень зафіксовано в 16,7% студентів експериментальної та в 16,7% студентів контрольної груп; середній рівень виявили в 34,5% студентів експериментальної та в 35,2% студентів контрольної груп; низький рівень продемонстрували 48,8% студентів експериментальної та 48,1% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

**Результати відповідей респондентів за показником
«Уміння створювати та використовувати
авторські електронні освітні ресурси»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	28	16,7	27	16,7
Середній	58	34,5	57	35,2
Низький	82	48,8	78	48,1

Кількісні результати сформованості методичної компетентності

майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за діяльнісно-поведінковим критерієм представлено в табл. 3.13.

Таблиця 3.13

**Рівні сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти
за діяльнісно-поведінковим критерієм
(констатувальний етап)**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	32	19,1	31	19,1
Середній	53	31,5	51	31,5
Низький	83	49,4	80	49,4

Отже, високий рівень сформованості методичної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм виявлено в 19,1% студентів експериментальної та контрольної групи; середній рівень продемонстрували 31,5% студентів експериментальної та контрольної групи; низький рівень – 49,4% студентів експериментальної та контрольної групи.

Методика діагностики сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за діяльнісно-поведінковим критерієм представлена в додатку И.

Оцінний критерій

Показник: прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності.

Мета: з'ясувати рівень сформованості прагнення студентів до самоаналізу власної професійної діяльності.

Матеріал: методика визначення рівня рефлексивності (А. Карпов, В. Пономарьов) [125].

Процедура проведення: студентам пропонують текст методики, який містить 27 тверджень та бланк для відповідей. Після уважного прочитання

тверджень їм необхідно напроти номера твердження поставити цифру, яка відповідає варіанту відповіді, а саме:

- 1 – абсолютно неправильно;
- 2 – неправильно;
- 3 – швидше неправильно;
- 4 – не знаю;
- 5 – швидше правильно;
- 6 – правильно;
- 7 – абсолютно правильно.

Під час опрацювання результатів отримані бали необхідно перевести у стени за допомогою стенової шкали переведення «сирих» тестових балів.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що високий рівень зафіксовано у 8,9% студентів експериментальної та в 9,3% студентів контрольної груп; середній рівень виявили в 68,5% студентів експериментальної та в 67,9% студентів контрольної груп; низький рівень – у 22,6% студентів експериментальної та у 22,8% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.14.

Таблиця 3.14

**Результати відповідей респондентів за показником
«Прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	15	8,9	15	9,3
Середній	115	68,5	110	67,9
Низький	38	22,6	37	22,8

Показник: прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення.

Мета: з'ясувати рівень сформованості прагнення студентів до безперервної самоосвіти, самовдосконалення.

Матеріал: методика «Ваша готовність до саморозвитку» (В. Павлов) [116].

Процедура проведення: студентам пропонують 14 тверджень і варіанти відповіді «Так», «Не знаю», «Ні». Вони повинні оцінити наскільки кожне твердження правильне для них. Якщо правильне, то поставити позначку «+» у стовпчику «Так», якщо неправильне – у стовпчику «Ні». Якщо студенти не знають, як відповісти на запропоноване твердження, то позначку «+» необхідно поставити у стовпчику «Не знаю». Такий варіант можливий тільки у крайньому разі.

Опрацювання результатів здійснюється за допомогою ключа.

Методика дозволяє визначити самоусвідомлення студентів: «Можу самовдосконалюватися, але не хочу віднайти себе», «Хочу віднайти себе і можу змінитися», «Не хочу віднайти себе і не хочу змінюватися», «Хочу віднайти себе, але не можу себе змінити».

Аналіз отриманих результатів довів, що високий рівень зафіксовано у 8,9% студентів експериментальної та в 9,3% студентів контрольної груп; середній рівень виявили у 21,4% студентів експериментальної та у 21,0% студентів контрольної груп; низький рівень – у 69,7% студентів експериментальної та в 69,7% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.15.

Таблиця 3.15

**Результати відповідей респондентів за показником
«Прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	15	8,9	15	9,3
Середній	36	21,4	34	21,0
Низький	117	69,7	113	69,7

Показник: прагнення до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності.

Мета: з'ясувати рівень сформованості прагнення студентів до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності.

Матеріал: карта педагогічної оцінки Т. Морозової: здатність до самоуправління в педагогічній діяльності [25].

Процедура проведення: компонент «Здатність до самоуправління в педагогічній діяльності» містить п'ять складових: самооцінка самостійної власної діяльності; здатність до рефлексії; здатність до самоорганізації та мобілізації; самоконтроль; працелюбність і старанність. Відтак оцінки за визначеним компонентом: від 5 до 45 балів.

Студентам пропонували оцінити кожен складову компонента за 9-бальною шкалою.

Для інтерпретації результатів було використано таку шкалу оцінювання: 45–35 балів – високий рівень, 34–20 балів – середній рівень, 5–19 балів – низький рівень.

Аналіз отриманих результатів довів, що високий рівень зафіксовано в 34,5% студентів експериментальної та в 35,2% студентів контрольної груп; середній рівень виявили в 62,5% студентів експериментальної та в 61,7% студентів контрольної груп; низький рівень продемонстрували 3,0% студентів експериментальної та 3,1% студентів контрольної груп.

Отримані результати репрезентовано в табл. 3.16.

Кількісні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за оцінним критерієм представлено в табл. 3.17.

Отже, високий рівень сформованості методичної компетентності за оцінним критерієм виявлено в 17,9% студентів експериментальної та контрольної групи; середній рівень – у 50,6% студентів експериментальної та контрольної групи; низький рівень – у 31,5% студентів експериментальної та контрольної групи.

Таблиця 3.16

**Результати відповідей респондентів за показником
«Прагнення до самоуправління й самоорганізації в професійній
діяльності»**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	58	34,5	57	35,2
Середній	105	62,5	100	61,7
Низький	5	3,0	5	3,1

Таблиця 3.17

**Рівні сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти
за оцінним критерієм
(констатувальний етап)**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	30	17,9	29	17,9
Середній	85	50,6	82	50,6
Низький	53	31,5	51	31,5

Методика діагностики сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за оцінним критерієм представлена в додатку К.

На підставі кількісних результатів, отриманих під час констатувального експерименту за мотиваційно-ціннісним, інформаційним, діяльнісно-поведінковим й оцінним критеріями, визначили рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів

дошкільної освіти (табл. 3.18, рис. 3.3).

Таблиця 3.18

**Рівні сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти
(констатувальний етап)**

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Абсолютна кількість	%	Абсолютна кількість	%
Високий	27	16,1	26	16,0
Середній	78	46,4	75	46,3
Низький	63	37,5	61	37,7

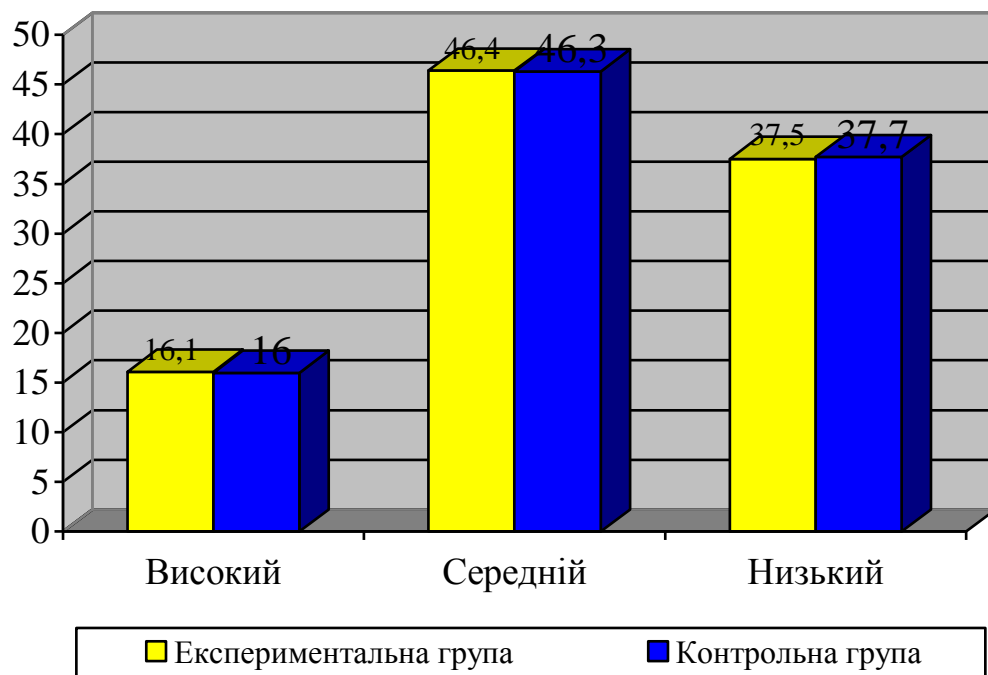

Рис. 3.3. Рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (констатувальний етап)

Отже, високий рівень сформованості методичної компетентності притаманний 16,1% студентів експериментальної та 16,0% студентів контрольної груп; середній рівень – 46,4% студентів експериментальної та 46,3% студентів контрольної групи; низький рівень виявлено в 37,5%

студентів експериментальної та в 37,7% студентів контрольної груп.

Результати констатувального етапу в експериментальній та контрольній групах засвідчили, що переважає середній і низький рівні сформованості методичної компетентності за мотиваційно-ціннісним, інформаційним й оцінним критеріями. Зауважимо, що низький рівень сформованості методичної компетентності переважає за лише діяльнісно-поведінковим критерієм.

Отже, за результатами констатувального етапу експерименту визначено, що студенти мають недостатній рівень сформованості методичної компетентності, що довело наше припущення про необхідність розробки технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

3.2. Упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів

Теоретичне обґрунтування проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів дозволило визначити мету й зміст формувального етапу експериментального дослідження.

Мета формувального етапу експериментального дослідження – розробити й експериментально перевірити технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Теоретичне обґрунтування технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти представлено в параграфі 2.2 попереднього розділу.

Етапами упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти стали підготовчий, діяльнісний, оцінний.

На *підготовчому* етапі було розроблено навчально-методичне забезпечення технології: курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча»; Положення про Ресурсний центр – валеонасичений освітній простір для розвитку студентів, педагогів, психологів, батьків та дітей; інструктивні матеріали для студентів «Освітній блог: створюємо та використовуємо»; перелік покликань на освітні блоги в мережі Інтернет. Більш докладно роботу першого етапу технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів висвітлено в параграфі 2.2 попереднього розділу.

На *діяльнісному* етапі запропонованої технології в освітній процес впроваджувалися такі електронні освітні ресурси: дистанційне навчання, Ресурсний центр педагогічного факультета ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», освітній блог у мережі Інтернет.

На попередньому етапі було з'ясовано, що вивчення дисциплін «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча» дозволяє майбутнім вихователям здобути ґрунтовні теоретичні знання у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології, під час вивчення цих дисциплін студенти ознайомлюються з державними документами в галузі дошкільної освіти, програмами навчання й виховання дітей дошкільного віку.

Платформою дистанційних курсів «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта став сайт дистанційного навчання ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», розташований у середовищі Moodle за адресою: <http://ddpu.edu.ua/moodle/>.

Метою вивчення курсу «Педагогіка дошкільна» є набуття теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки; засвоєння форм і методів навчання й виховання дітей раннього та дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти; опанування методами взаємодії з батьками дітей раннього й дошкільного віку.

Завдання курсу:

- оволодіння закономірностями виховання й розвитку дітей раннього й дошкільного віку;
- засвоєння змісту й методів виховання дітей раннього й дошкільного віку, а саме: фізичного, розумового, морального, трудового, естетичного;
- формування вмінь і навичок організації різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку;
- оволодіння навичками самостійної роботи з використанням електронних освітніх ресурсів.

За результатами вивчення курсу «Педагогіка дошкільна» у студентів повинні бути сформовані компетентності (загальні, фахові) відповідно до освітньої програми [128; 129].

Зміст курсу «Педагогіка дошкільна» складається з 19 тем:

Тема 1. Система сучасної дошкільної освіти.

Тема 2. Предмет і методи педагогіки дошкільної.

Тема 3. Особливості розвитку й виховання дітей раннього віку.

Тема 4. Виховання дітей першого року життя.

Тема 5. Виховання дітей другого року життя.

Тема 6. Виховання дітей третього року життя.

Тема 7. Виховання й розвиток дітей у період дошкільного дитинства.

Тема 8. Фізичне виховання дошкільників.

Тема 9. Розумове виховання й навчання дошкільників.

Тема 10. Моральне виховання дошкільників.

Тема 11. Трудове виховання, трудова діяльність дошкільників.

Тема 12. Естетичне виховання дошкільників.

Тема 13. Теорія гри.

Тема 14. Творчі, сюжетно-рольові ігри.

Тема 15. Іграшка.

Тема 16. Дидактичні ігри.

Тема 17. Педагогічний процес у дошкільному закладі.

Тема 18. Заклад дошкільної освіти і сім'я.

Тема 19. Підготовка дитини до навчання в школі.

Метою вивчення курсу «Психологія дитяча» є набуття теоретичних знань у галузі дитячої психології; формування уявлень про закономірності розвитку психічних процесів і становлення особистості дитини на різних вікових етапах; формування уявлень про провідний вид діяльності на кожному віковому етапі розвитку дитини.

Завдання курсу:

– вивчення особливостей формування особистості дитини на кожному віковому етапі;

– вивчення особливостей розвитку пізнавальних процесів дитини на кожному віковому етапі;

– дослідження впливу різних видів діяльності на розвиток психіки дитини на кожному віковому етапі;

– оволодіння навичками самостійної роботи з використанням електронних освітніх ресурсів.

За результатами вивчення курсу «Психологія дитяча» у студентів повинні бути сформовані компетентності (загальні, фахові) відповідно до освітньої програми [128; 129].

Зміст курсу «Психологія дитяча» охоплює 14 тем:

Тема 1. Загальнотеоретичні питання дисципліни «Дитячої психології».

Тема 2. Психічний розвиток дитини на першому році життя.

Тема 3. Психічний розвиток дитини раннього віку.

Тема 4. Психічний розвиток дитини дошкільного віку.

Тема 5. Види діяльності дитини в дошкільному віці. Їх характеристика.

Тема 6. Формування особистості дитини в дошкільному віці.

Тема 7. Розвиток емоційно-вольової сфери дитини в дошкільному віці.

Тема 8. Розвиток пізнавальної сфери дитини дошкільного віку.

Тема 9. Психологічна готовність дитини до навчання в школі.

Тема 10. Психологія молодшого школяра. Формування особистості

дитини в молодшому шкільному віці.

Тема 11. Розвиток пізнавальних процесів дитини молодшого шкільного віку.

Тема 12. Психологія підлітка. Формування особистості дитини в підлітковому віці.

Тема 13. Розвиток пізнавальних процесів дитини підліткового віку.

Тема 14. Психологія ранньої юності. Формування особистості старшокласника.

Під час дистанційного навчання студенти мали можливість:

– використовувати не тільки підручники й посібники, а й додаткові ресурси (статті сторонніх сайтів, презентації тощо);

– працювати з платформою з різних місць, використовуючи домашній комп'ютер, ноутбук, планшет чи смартфон;

– самостійно обирати час та темп навчання;

– повернутися до будь-якої теми й ознайомитися з теоретичним матеріалом повторно;

– отримати консультацію викладача в будь-який час (особисті повідомлення, коментарі до завдань).

Навчання на дистанційних курсах відбувалося так: студенти опрацьовували теоретичний матеріал; виконували завдання для самостійного опрацювання; надсилали їх через платформу дистанційного навчання; проходили тестування.

Матеріали дистанційних курсів розроблені на підставі доробків Георгян Н., Дичківської І., Дметерко Н., Дуткевич Т., Зінченко В., Косенко Ю., Курінної С., Садової Т., Поніманської Т. [33; 61; 64; 94; 141; 156].

Наведемо приклад декількох занять дистанційного курсу з дисципліни «Педагогіка дошкільна».

Тема: Предмет і методи педагогіки дошкільної.

Мета вивчення: обґрунтувати теоретичні основи педагогіки

дошкільної; визначити предмет і методи педагогіки дошкільної; зв'язувати зв'язок педагогіки дошкільної з іншими науками.

Обладнання: опорний конспект лекції.

План лекції:

1. Педагогіка дошкільна як галузь педагогічних знань.
2. Значення дошкільного дитинства.
3. Зв'язок педагогіки дошкільної з іншими науками.
4. Методи наукового дослідження в галузі педагогіки дошкільної.

Ключові поняття: педагогіка дошкільна, виховання, навчання, дитинство, методи педагогічного дослідження.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу:

1. Обґрунтуйте місце педагогіки дошкільної в системі наук.
2. Обґрунтуйте показники ефективності педагогічного дослідження.
3. Внесіть до глосарію визначення основних понять теми.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягають особливості предмету й завдань педагогіки дошкільної?
2. Яку роль відіграє філософія у розвитку педагогіки дошкільної?
3. Чим зумовлена необхідність комплексного застосування методів педагогічного дослідження?

Тема: Фізичне виховання дошкільників.

Мета вивчення: визначити розвиток теорії фізичного виховання; обґрунтувати завдання фізичного виховання дітей; закріпити знання щодо засобів фізичного виховання дітей дошкільного віку, а також виховання культурно-гігієнічних навичок.

Обладнання: опорний конспект лекції.

План лекції:

1. Фізичний розвиток і фізичне виховання.
2. Розвиток теорії фізичного виховання.

3. Завдання фізичного виховання дітей.
4. Засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку.
5. Виховання культурно-гігієнічних навичок.

Ключові поняття: фізичний розвиток, реактивність організму, гігієнічні умови, загартовування, режим дня, гімнастика.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу:

1. Розкрийте значення гігієнічних чинників у фізичному вихованні дітей.
2. Обґрунтуйте необхідність різної тривалості режимних моментів для дітей різного віку.
3. Внесіть до глосарію визначення основних понять теми.

Питання для самоконтролю:

1. Які чинники зумовлюють актуальність фізичного виховання?
2. Яка послідовність завдань фізичного виховання в різних програмах виховання й навчання дітей дошкільного віку?
3. Які основні напрями роботи з валеологічного виховання дітей дошкільного віку?

Тема: Заклад дошкільної освіти і сім'я.

Мета вивчення: удосконалити знання студентів з проблеми взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї; визначити функції сім'ї, особливості сімейного виховання; обґрунтувати форми взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками вихованців; визначити найбільш дієві форми взаємодії.

Обладнання: опорний конспект лекції.

План лекції:

1. Педагогічний процес у закладі дошкільної освіти: сутність, закономірності, структура.
2. Особливості сімейного виховання дошкільників.
3. Форми взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю.

Ключові поняття: сім'я, педагогічна культура батьків, колективні й

індивідуальні форми роботи.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу:

1. Складіть рекомендації батькам щодо використання комп'ютера у вихованні дітей дошкільного віку.
2. Розкрийте об'єктивні й суб'єктивні умови реалізації виховного потенціалу в сім'ї.
3. Схарактеризуйте труднощі виховання дітей у молодих сім'ях.

Питання для самоконтролю:

1. Які компоненти утворюють педагогічний процес?
2. Які компоненти утворюють педагогічну культуру батьків?
3. Які форми взаємодії із сім'єю є найбільш дієвими, а які найменш дієвими? Обґрунтуйте власну відповідь.

Наведемо приклад декількох занять дистанційного курсу з дисципліни «Психологія дитяча».

Тема: Загальнотеоретичні питання дисципліни «Дитяча психологія».

Мета вивчення: обґрунтувати теоретичні основи педагогіки дошкільної; визначити предмет і методи педагогіки дошкільної; з'ясувати зв'язок педагогіки дошкільної з іншими науками.

Обладнання: опорний конспект лекції.

План лекції:

1. Предмет й основні поняття дитячої психології.
2. Передумови, умови й рушійні сили психічного розвитку дитини.
3. Методи дитячої психології.
4. Періодизація психічного розвитку дитини. Поняття провідної діяльності.
5. Зв'язок дитячої психології з іншими науками.

Ключові поняття: дитинство, психічний розвиток, періодизація, вікові новоутворення, провідний вид діяльності.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу:

1. Розкрийте сутність основних закономірностей психічного розвитку.
2. Визначте особливості провідної діяльності.
3. Внесіть до глосарію визначення основних понять теми.

Питання для самоконтролю:

1. Які критерії покладено в основу вікової періодизації психічного розвитку дитини (за Д. Ельконіним)?
2. Які методи дитячої психології можна зарахувати до основних, а які – до допоміжних?
3. З якими науками пов'язана «Дитяча психологія»? Обґрунтуйте відповідь.

Тема: Психічний розвиток дитини раннього віку.

Мета вивчення: обґрунтувати головні новоутворення раннього віку; визначити особливості розвитку мовлення, розумового розвитку й розвитку особистості дитини раннього віку; з'ясувати психологічну сутність кризи трьох років.

Обладнання: опорний конспект лекції.

План лекції:

1. Головні новоутворення раннього віку. Їх значення для психічного розвитку дитини.
2. Предметно-маніпулятивна діяльність – провідна діяльність в ранньому віці.
3. Розвиток мовлення в ранньому дитинстві.
4. Розумовий розвиток дитини раннього віку.
5. Розвиток особистості дитини в ранньому віці.
6. Психологічна сутність кризи трьох років.

Ключові поняття: новоутворення, ранній вік, розвиток мовлення, розумовий розвиток, розвиток особистості, криза.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу:

1. Схарактеризуйте основні досягнення дитини раннього віку.

2. Підготуйте рекомендації для батьків з проблеми кризи трьох років.
3. Внесіть до глосарію визначення основних понять теми.

Питання для самоконтролю:

1. Яка діяльність є провідною в ранньому дитинстві?
2. Як відбувається вияв самостійності в ранньому віці?
3. За якими напрямками відбувається розвиток мовлення дитини раннього віку.

Тема: Психологічна готовність дитини до навчання в школі.

Мета вивчення: схарактеризувати компоненти психологічної готовності дитини дошкільного віку до навчання в школі.

Обладнання: опорний конспект лекції.

План лекції:

1. Соціальна ситуація розвитку дитини в період переходу від дошкільного до молодшого шкільного віку.
2. Поняття про психологічну готовність до навчання в школі. Основні компоненти.

Ключові поняття: психологічна готовність до навчання в школі, компоненти психологічної готовності, пізнавальна активність, соціальна позиція школяра.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу:

1. Схарактеризуйте компоненти психологічної готовності до навчання в школі.
2. Підготуйте поради батькам щодо підготовки дитини до шкільного навчання.
3. Внесіть до глосарію визначення основних понять теми.

Питання для самоконтролю:

1. Як сформувати позитивне ставлення до школи в дитини дошкільного віку?
2. Які способи виховання пізнавальної активності?

3. З яким запасом знань дитина повинна приходити до школи?

Після опанування кожної теми студенти проходили тестовий контроль, отримували результати після завершення тестування.

Під час формування тестових завдань використовували питання на відповідність, множинний вибір, правильно / неправильно, вбудовані відповіді (пропущені слова).

Після проходження тесту та отримання результатів студенти мали можливість проаналізувати власні відповіді, а саме: теоретичні матеріали якої теми необхідно вивчити більш докладно, чи є потреба в опрацюванні додаткової літератури з метою поглиблення знань з тієї чи тієї теми. Студенти контрольної групи не мали можливості здійснити самоперевірку отриманих знань.

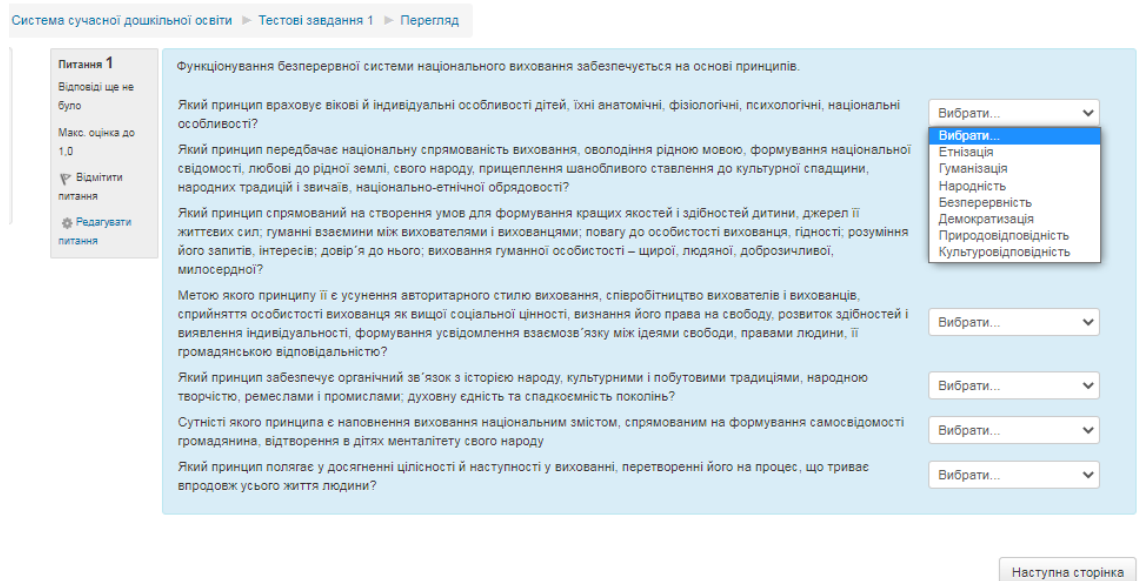

Рис. 3.4. Фрагмент тестового завдання з педагогіки дошкільної на встановлення відповідності

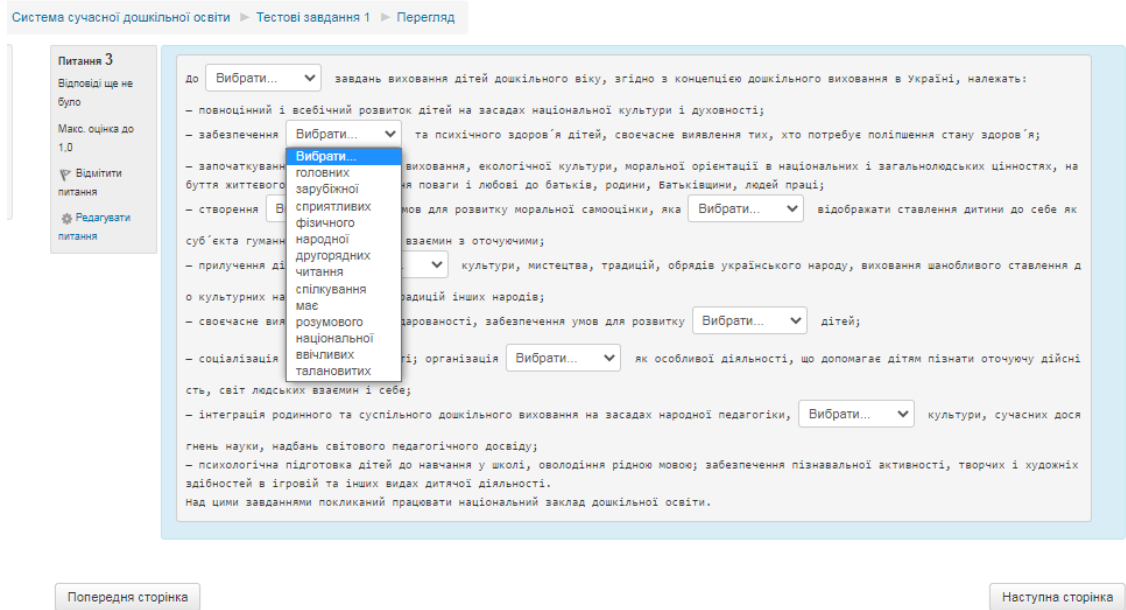

Рис. 3.5. Фрагмент тестового завдання з педагогіки дошкільної вбудовані відповіді (пропущені слова)

Водночас з дистанційним навчанням студентів експериментальної групи залучали до роботи в Ресурсному центрі педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Провідна ідея роботи Ресурсного центру – поєднання науково-методичного потенціалу викладачів і практичних працівників з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

Основними напрямками діяльності Ресурсного центру є:

- організація консультаційної підтримки з питань функціонування Ресурсного центру;
- формування банку й розповсюдження психолого-педагогічного досвіду;
- підготовка й проведення конференцій, семінарів, вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти;
- надання методичних консультацій педагогічним працівникам закладів освіти різних рівнів тощо.

Першим етапом було знайомство студентів з роботою Ресурсного

центру. Для цього було проведено засідання Круглого столу за темою «Організація роботи Ресурсного центру – валеонасиченого освітнього простору для розвитку студентів, педагогів, психологів, батьків та дітей».

Під час роботи Круглого столу студенти ознайомилися з метою, завданнями й основними напрямками діяльності Ресурсного центру (організаційно-методична, інформаційно-методична, наукового-методична робота), а також з передбачуваними результатами його роботи.

На основі отриманої інформації про роботу Ресурсного центру студенти готували інформаційні матеріали (буклети, запрошення), розповсюджували в закладах дошкільної освіти й надавали консультації педагогічним працівникам щодо функціонування Ресурсного центру.

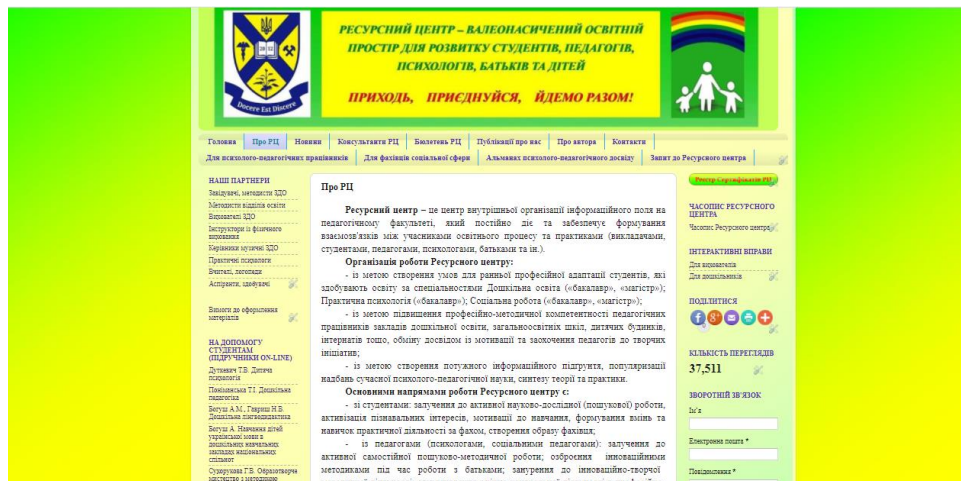

Рис. 3.6. Фрагмент сторінки Ресурсного центру педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Один із напрямів роботи Ресурсного центру – формування банку та розповсюдження психолого-педагогічного досвіду.

Така робота передбачала:

- створення тематичних вебміксів для вихователів закладів дошкільної освіти за допомогою сервісу Symbaloo;
- створення демонстраційних інтерактивних плакатів ThingLink для батьків дітей раннього й дошкільного віку.

Тематичні вебмікси для вихователів закладів дошкільної освіти

створювалися за допомогою сервісу Symbaloo.

Сервіс Symbaloo (з грец. «збирати») дозволяє організувати свій Інтернет-контент в один (тематичний) вебмікс. Сервіс можна використовувати для зберігання та обміну веб-сайтами, відео, документами або іншим контентом за допомогою веб-посилань. Користуватися сервісом можна з будь-якого пристрою (мобільний телефон, планшет, ноутбук, комп'ютер).

Перед початком роботи студенти мали можливість ознайомитися із сервісом Symbaloo, а саме: переглянути створені вебмікси «Home», «Education», «EDU Games», де зібрані різні сервіси з посиланнями на них, вивчити відео щодо використання сервісу (створення й налаштування порожнього вебміксу, додавання тайлів).

Попередньо була розроблена структура вебміксів (рис. 3.7).

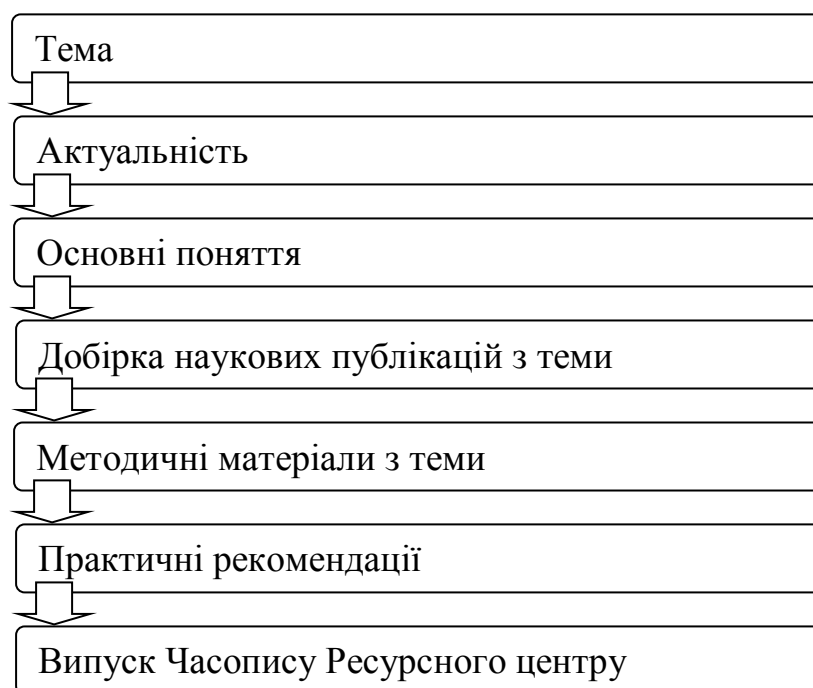

Рис. 3.7. Структура вебміксів «Я – майбутній вихователь»

Тематика вебміксів для вихователів закладів дошкільної освіти

1. Адаптація дитини до умов закладу дошкільної освіти.
2. Інноваційні технології в роботі з дітьми дошкільного віку.
3. Психологічна готовність дитини до навчання в школі: діагностика, практичні поради.
4. Проектна діяльність в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.
5. Особливості створення методичних розробок для дітей дошкільного віку.
6. Взаємодія вихователя закладу дошкільної освіти з батьками вихованців.
7. Використання сучасних ІКТ у роботі з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти.
8. Конфлікти в закладі дошкільної освіти: практичні поради.
9. Професійне вигорання педагога: як допомогти?
10. Психологічне насилля: види, причини, шляхи подолання.
11. Деструктивні вияви поведінки дітей дошкільного віку: шляхи подолання.
12. Особливості дитячо-батьківських стосунків: вплив на психічний розвиток дитини.

Робота зі створення вебміксів надає широкі можливості для організації освітньої діяльності, а саме: формування у студентів умінь вести інформаційно-пізнавальну діяльність, орієнтуватися в різних джерелах інформації, критично оцінювати й інтерпретувати інформацію, отриману з різних джерел.

Використовуючи сервіс, студенти можуть створювати колекції посилань з певних тем; формувати портфоліо, що містить посилання на свої роботи; систематизувати онлайн закладки.

Працювати над вебміксом можна не тільки індивідуально. Існує можливість спільного редагування сторінок. Це дозволяє організувати

групову роботу студентів зі створення колективних закладок на певну тему.

На підготовку одного вебміксу відводилося 2 тижні. У цей період студенти добирали необхідний теоретичний і практичний матеріал за темою вебміксу, що буде корисним для вихователів закладів дошкільної освіти; узагальнювали й систематизували його, розміщували на сторінці Ресурсного центру сервісу Symbaloo (<https://www.symbaloo.com>).

Фрагменти розроблених вебміксів представлено в додатку Л.

Наступна форма роботи – створення демонстраційних інтерактивних плакатів ThingLink для батьків дітей раннього та дошкільного віку.

ThingLink – це сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні плакати за допомогою додавання міток, що містять текст, посилання на сторонні ресурси, аудіо- й відеофайли. Сервіс підтримує спільну роботу з інтерактивним зображенням, а саме, користувачі можуть додавати свої мітки і вставляти свої коментарі або мультимедійні компоненти на зображення.

Розповсюджувати створені інтерактивні плакати можна за допомогою:

- соціальних мереж (Facebook, Google+ тощо);
- електронної пошти;
- сайту або блогу (вбудувати код зображення)

Сервіс не підтримує режим офлайн, тобто відсутня можливість завантажити інтерактивний плакат на комп'ютер.

Перед початком роботи студенти ознайомилися із сервісом ThingLink, а саме: переглянули проекти, уже створені й збережені в базі ThingLink, вивчили особливості роботи із сервісом (додавання міток, налаштування кожної мітки тощо).

На підготовку одного інтерактивного плаката відводилося 2 тижні. У цей період студенти добирали практичний матеріал (корисні відео, поради фахівців, рекомендації, пам'ятки тощо) за темою інтерактивного плаката, що буде корисним для батьків дітей раннього та дошкільного віку, розміщували на сторінці Ресурсного центру сервісу ThingLink (<https://www.thinglink.com/>).

Тематика інтерактивних плакатів для батьків дітей раннього та дошкільного віку

1. Психічний розвиток дитини від народження до трьох років.
2. Психічний розвиток дитини дошкільного віку.
3. Види діяльності дитини в дошкільному віці.
4. Особливості формування особистості дитини в дошкільному віці.
5. Розвиток пізнавальної сфери дитини в дошкільному віці.
6. Психологічна готовність дитини до навчання в школі.
7. Фізичне виховання дітей дошкільного віку
8. Розумове виховання дітей дошкільного віку.
9. Моральне виховання дітей дошкільного віку.
10. Трудове виховання дітей дошкільного віку.
11. Естетичне виховання дітей дошкільного віку.
12. Особливості виховання дітей дошкільного віку в грі.

Під час роботи студентів зі створення інтерактивних плакатів підвищується ефективність освітнього процесу, посилюється пізнавальна активність студентів. Вони вчаться працювати із залученням сучасних технічних засобів і технологій сприйняття й обробки інформації, самостійно знаходити інформацію та визначати її достовірність, створювати власний інформативний простір. Колективна робота над створенням інтерактивних плакатів сприяє процесу дослухатися до чужої думки, знаходити оптимальне рішення й втілювати його в життя. Студенти мають можливість постійних, а не епізодичних (за розкладом) контактів з викладачем.

Фрагменти розроблених інтерактивних плакатів представлено в додатку М.

Одним із напрямів діяльності Ресурсного центру є підготовка й проведення вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти.

Вебінар – це зустріч, що відбувається в мережі Інтернет у режимі реального часу. Під час вебінару спікер (ведучий) і учасники перебувають біля своїх комп'ютерів, а зв'язок відбувається завдяки Інтернету. Під час

роботи можна демонструвати підготовлену презентацію чи екран комп'ютера, організувати опитування учасників, запрошувати інших учасників до мікрофона, спілкуватися в чаті (ставити запитання спікеру).

Вебінари є одним з основних способів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [58].

Така робота відбувалася в декілька етапів (рис. 3.8).

I етап – підготовчий – передбачав перегляд вебінарів, розміщених у мережі інтернет, вивчення алгоритму створення вебінарів, підготовку вебінару за певною темою.

Студенти отримали завдання: підготувати перелік вебінарів для вихователів закладів дошкільної освіти, переглянути їх і запропонувати алгоритм створення вебінарів.

Перелік вебінарів для вихователів подано в додатку Н.

Після перегляду вебінарів студенти дібрали теми вебінарів та підготували алгоритм їх створення.

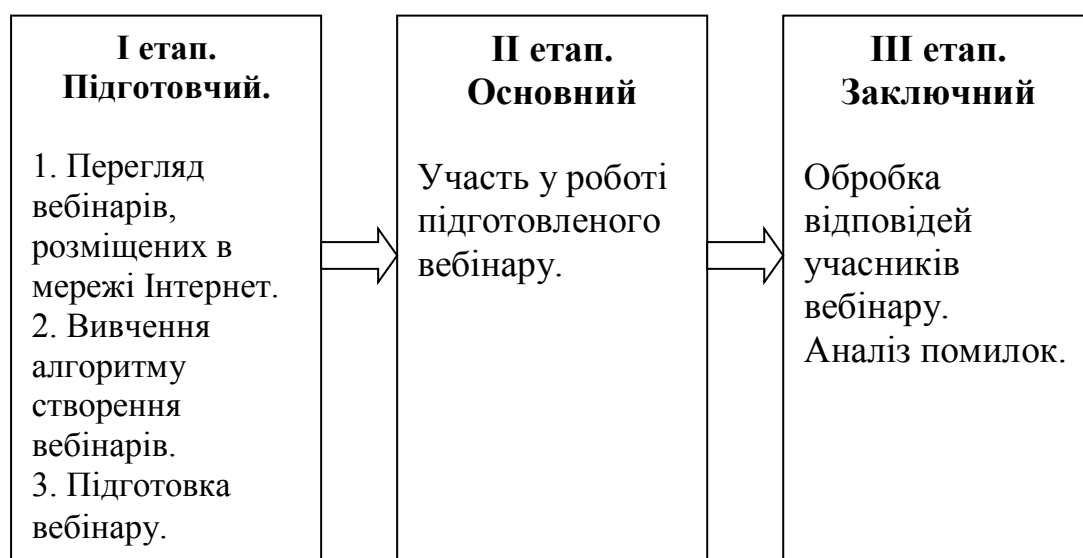

Рис. 3.8. Етапи роботи щодо підготовки та проведення вебінарів для вихователів закладів дошкільної освіти

Орієнтовна тематика вебінарів для
вихователів закладів дошкільної освіти

1. Освіта для сталого розвитку: з досвіду роботи.
2. Методика навчання виразності мовлення дітей старшого дошкільного віку.
3. Виховання самостійності в дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.
4. Як працювати з агресивною дитиною?
5. Психолого-педагогічні особливості ігрової діяльності в дошкільному віці.

Алгоритм створення вебінарів

1. Тема вебінару.
2. Цільова аудиторія.
3. Визначення мети.
4. Складання плану (вступ, основна частина, підсумки).
5. Підготовка матеріалів (тестовий формат, презентація).
6. Створення сторінки реєстрації та форми зворотного зв'язку (Google-форма).
7. Розповсюдження інформації про заплановану трансляцію.
8. Вибір ресурсу для проведення трансляції.
9. Підготовка листа-запрошення й листа-нагадування.

Наведемо приклад створення вебінару для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Тема. «Освіта для сталого розвитку: з досвіду роботи».

Цільова аудиторія. Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти: завідувачі, методисти, вихователі.

Мета. Підвищення обізнаності педагогічних працівників, які працюють у системі дошкільної освіти, з проблемами впровадження освіти для сталого розвитку в практику роботи закладів дошкільної освіти.

Програма вебінару (план).

1. Сталий розвиток: теоретичні аспекти.

2. З досвіду роботи закладу дошкільної освіти №3 «Ромашка» Слов'янської міської ради Донецької області.

3. Фрагмент заняття з дітьми старшої групи «Барвінок» за темою «Слово у подарунок» (вихователь: Полякова І.А.).

Матеріали: версія у тестовому форматі, презентація.

Сторінка реєстрації створювалася за допомогою Google-форми та містила декілька розділів.

Розділ 1. Пояснювальна записка.

У цьому розділі відбито інформацію про вебінар: назва, дата та час проведення, програма вебінару, умови отримання матеріалів.

Розділ 2. Інформація про учасника:

- прізвище, ім'я, по батькові;
- адреса електронної пошти;
- місце роботи;
- посада;
- стаж педагогічної діяльності.

Розділ 3. Зв'язок з організаторами.

У цьому розділі було розміщено електронну пошту організаторів вебінару.

Покликання на форму реєстрації:
<https://forms.gle/GFWSrQnXTBmo7wbm7>.

Форма зворотного зв'язку створювалася за допомогою Google-форми та містила декілька розділів.

Розділ 1 містив нагадування про умови отримання матеріалів і поле «Адреса електронної пошти».

Розділ 2 містив декілька тверджень / запитань до учасників.

1. Прізвище, ім'я, по батькові.

2. З якого джерела Ви отримали інформацію про запланований вебінар?

3. Чи справдилися Ваші очікування від перегляду вебінару?
4. Чи готові Ви зареєструватися на наступні вебінари?
5. Ваші зауваження.
6. Ваші побажання.

Розділ 3 містив інформацію про терміни отримання учасниками матеріалів вебінару.

Покликання на форму зворотного зв'язку:
<https://forms.gle/YoiZBu7ybpBB8u6aA>.

Розповсюдження інформації про заплановану трансляцію. Інформація про дату й час проведення вебінару була розміщена на сторінці Ресурсного центру педагогічного факультета ДДПУ, розповсюджена за допомогою соціальної мережі Фейсбук (група «Ресурсний центр педагогічного факультету ДДПУ», група «Я – вихователь»), а також надіслана на електронні пошти закладів дошкільної освіти.

Вибір ресурсу для проведення трансляції. Для проведення трансляції було обрано канал YouTube (https://www.youtube.com/feed/my_videos), перевагами якого є:

- безкоштовний сервіс – для повноцінного користування сайтом, достатньо зареєструватися й персоналізувати власний канал;
- вільний перегляд з будь-якого пристрою (смартфон, планшет, ноутбук), а доступ до мережі Інтернет можна отримати за допомогою популярних мереж (Wi-Fi, 3G тощо);
- обмін посиланнями – в описі відео можна додати гіперпосилання на веб-сайт, будь-яку сторінку в мережі Інтернет, опитування тощо;
- сервіс немає ніяких обмежень, крім розміру відео, який не повинен перевищувати 100 Гб.

Підготовка листа-запрошення та листа-нагадування. Підготовлені лист-запрошення й лист-нагадування містили таку інформацію:

- тема вебінару, дата і час проведення;
- програма вебінару;

- інструкція щодо заповнення форми зворотного зв'язку;
- інформація про терміни оприлюднення виданих сертифікатів на сторінці Ресурсного центру;
- покликання на трансляцію та форму зворотного зв'язку (доступ до форми зворотного зв'язку надавався за 10 хвилин до завершення трансляції).

Лист-запрошення надсилався за три дні до проведення вебінару, лист-нагадування – за 8 годин до початку трансляції.

Після проведення трансляції було проаналізовано відповіді учасників вебінару. Серед зауважень виділено такі: не зовсім зручний час трансляції; велика кількість теоретичного матеріалу; у подальшому треба передбачити можливість ставити запитання спікеру. Зазначені зауваження було враховано під час підготовки до проведення наступних вебінарів.

Технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти передбачала розробку й використання освітнього блогу.

Така робота розпочиналася зі знайомства студентів експериментальної групи з освітніми блогами, для цього було проведено семінар за темою «Освітній блог: створюємо та використовуємо».

Під час роботи семінару студенти ознайомилися із сутністю поняття «блог», розглянули класифікацію блогів, їх функції, характеристики; переглянули платформи для розміщення та ведення блогів, а саме: Блогер (<http://www.blogger.com/>), Вордпрес (<http://uk.wordpress.com/>), Живий журнал (<http://livejournal.com/>), МетаБлог (<http://blog.meta.ua>); отримали практичні навички створення й налаштування освітнього блогу; отримали завдання для подальшої роботи.

Завдання 1. Проаналізувати блоги педагогів закладів дошкільної освіти, розміщені в мережі Інтернет.

Для виконання завдання студентам було запропоновано добірку покликань на освітні блоги в мережі Інтернет (додаток Б).

Аналіз запропонованих блогів дозволив виділити типові помилки, яких

припустилися автори.

1. Відсутність назви. Блог, який немає назви, складно запам'ятати, особливо якщо він знаходиться на блогосервісах. Тому назва є обов'язковим елементом для створення блогу. Вона може бути простою або складатися з декількох слів.

2. Анонімність. Достатньо розповсюджена помилка. Автори блогів приховують власне ім'я, професію, уподобання тощо. Відвідувач блогу повинен чітко уявляти: хто є автором блогу, сфера його діяльності, успіхи й досягнення тощо.

Більш доцільно надати максимально повну інформацію про себе на вкладці «Про автора»: розмістити власне фото, описати сферу діяльності, розмістити подяки, грамоти, сертифікати тощо. Так збільшиться рівень довіри відвідувачів блогу. Також, на нашу думку, обов'язковою є вкладка «Контакти», де розміщується e-mail автора.

3. Велика кількість сторінок. Під назвою блогу не варто розміщувати велику кількість сторінок. Це відволікає увагу, відвідувачі не можуть зорієнтуватися. Достатньо розмістити до 10 основних сторінок (обов'язковими є сторінки «Про автора», «Контакти»).

4. Занадто довгий текст. Досить розповсюджена помилка: текст одного повідомлення охоплює 1–2 сторінки. Цього краще уникати. Краще розмістити привабливий заголовок, 1–2 абзаци тексту й надати гіперпосилання, перейшовши за яким відвідувач зможе повністю прочитати текст і завантажити його.

5. Граматичні й синтаксичні помилки. Повідомлення в блозі повинні бути написані без помилок. Наявність граматичних і синтаксичних помилок відверне читачів від блогу.

6. Тривале завантаження сторінки. Час завантаження сторінки має бути мінімальним, бо відвідувачі не дочекаються завантаження сторінки.

Перешкодою для швидкого завантаження сторінки може бути, наприклад, завелика кількість зображень. На нашу думку, доцільно

розміщувати тільки ті зображення, що ілюструють повідомлення. Також під час створення й підтримки освітнього блогу потрібно відмовитися від реклами (наприклад, товарів, послуг тощо). Зайва реклама також збільшує час завантаження сторінки.

7. Невдалий дизайн. Перше, на що звертає увагу відвідувач, – оформлення блогу. Якщо розмістити на темному фоні світлий текст, то відвідувач, швидше за все, не лишеться на сторінці, тому що така кольорова гама важко сприймається. Краще зробити навпаки: темний текст на світлому фоні.

8. Зайва анімація. Різні рухливі зображення відволікають увагу відвідувача й не дозволяють зосередитися на інформації.

9. Відсутність плану (досить розповсюджена помилка). Автор блогу не має уявлення про чіткість, логічність, послідовність розміщеної інформації.

10. Ігнорування соціальних мереж. Для залучення читачів доцільно використовувати соціальні мережі, наприклад, Facebook. Після подання інформації в блозі необхідно розмістити «рекламу» в соціальній мережі (короткий текст та посилання на блог). Це дасть змогу привернути увагу до блогу [120].

Завдання 2. Сформулювати мету та функції блогу.

Мета освітнього блогу: удосконалювати вміння студентів працювати з інформацією в мережі Інтернет, літературою психолого-педагогічного й методичного спрямування (електронні підручники, посібники, періодичні видання, тематичні сайти тощо); навчити створювати інформаційний простір для подальшого використання в професійній діяльності; залучати студентів до самоосвіти й самовдосконалення; заохочувати до вивчення, накопичення й розповсюдження кращого педагогічного досвіду.

Функції, які виконує блог: дидактична, загальнокультурна (інтелектуальна), інформаційно-комунікативна, науково-методична, психологічна, соціальна (за С. Лабутько).

Завдання 3. Розробити структуру освітнього блогу.

Студентам було запропоновано таку структуру освітнього блогу:

– сторінки основного меню: «Головна», «Законодавча база», «Документація вихователя», «Ресурсний центр педагогічного факультету», «Діагностичні методики», «Мої досягнення», «Про адміністратора», «Контакти»;

– сторінки перехресної панелі ліворуч (sidebar-left-1): «Програми виховання й навчання дітей дошкільного віку», «Вікова періодизація дошкільного дитинства», «Психічний розвиток новонародженої дитини», «Психічний розвиток дитини першого року життя», «Психічний розвиток дитини раннього віку», «Психічний розвиток дитини від 3 до 7 років», «Особливості ігрової діяльності в дошкільному віці», «Фізичне виховання дітей дошкільного віку» тощо; гаджети «Методична скарбничка вихователя», «Корисні посилання», «Підручники on-line»;

– сторінки перехресної панелі праворуч (sidebar-right-1): «Перевір себе» (для вихователів закладів дошкільної освіти), «Інтерактивні вправи» (для дітей дошкільного віку).

Завдання 4. Обрати платформу й створити освітній блог.

Серед запропонованих платформ була обрана платформа Блогер (<http://www.blogger.com/>). З урахуванням попередньо розробленої структури створено блог «Професійна підготовка майбутніх вихователів».

Завдання 5. Самостійна робота студентів.

Студентам було запропоновано:

– оновлювати інформацію у створеному блозі (актуальні новини в галузі дошкільної освіти);

– створити добірку методичних розробок для вихователів закладів дошкільної освіти;

– підготувати й додати власні методичні розробки для вихователів, дітей дошкільного віку, батьків вихованців.

Проаналізуємо більш докладно структуру й змістовне наповнення

освітнього блогу «Професійна підготовка майбутніх вихователів».

Сторінки основного меню: «Головна», «Законодавча база», «Документація вихователя», «Методична скарбничка вихователя», «Ресурсний центр педагогічного факультету», «Діагностичні методики», «Мої досягнення», «Про автора», «Контакти».

На головній сторінці публікуються повідомлення автора (текст, фото, відео). Інформація постійно оновлюється й розташовується в хронологічному порядку.

На сторінці «Законодавча база» розміщено: Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Положення про дошкільний навчальний заклад, Типові правила внутрішнього розпорядку для працівників державних навчально-виховних закладів України, Типове положення про атестацію педагогічних працівників, Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти, Інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році».

На сторінці «Документація вихователя» подано опис обов'язкових документів, за ведення яких відповідає вихователь: план роботи, журнал обліку щоденного відвідування дітьми групи, книга відомостей про дітей та їхніх батьків, листок здоров'я дітей, картотека дидактичних ігор, методичних розробок (конспекти різних видів роботи з дітьми тощо) та розміщено бланки цих документів.

Зазначені документи доступні для завантаження й допоможуть організувати освітньо-виховну роботу вихователю-початківцю.

Сторінка «Ресурсний центр педагогічного факультету» містить опис організації роботи й основних напрямів роботи Ресурсного центру, а також покликання на сторінку Ресурсного центру на офіційному сайті ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Сторінка «Діагностичні методики» містить методики діагностики психічного та особистісного розвитку дітей раннього та дошкільного віку.

На сторінці «Мої досягнення» розміщено подяки, грамоти, сертифікати автора блогу в галузі психології та педагогіки.

Сторінка «Про адміністратора» містить інформацію про адміністратора блогу, а саме: освіта, стаж роботи, життєве кредо, сфера наукових інтересів. Інформація розміщена з метою знайомства відвідувачів блогу з адміністратором.

На сторінці «Контакти» розміщена електронна адреса адміністратора блогу, за якою відвідувачі надсилають свої запитання.

Перехресна панель ліворуч (sidebar-left-1) містить такі сторінки: «Програми виховання і навчання дітей дошкільного віку», «Вікова періодизація дошкільного дитинства», «Психічний розвиток новонародженої дитини», «Психічний розвиток дитини першого року життя», «Психічний розвиток дитини раннього віку», «Психічний розвиток дитини від 3 до 7 років», «Особливості ігрової діяльності в дошкільному віці», «Фізичне виховання дітей дошкільного віку» тощо.

На цих сторінках розміщено теоретичний матеріал із зазначених тем. На нашу думку, розміщена інформація необхідна для накопичення теоретичних знань з дитячої психології та дошкільної педагогіки.

Також у блозі наявні гаджети «Методична скарбничка», «Корисні посилання», «Підручники on-line».

Гаджет «Методична скарбничка» містить методичні розробки студентів для вихователів, дітей дошкільного віку та їхніх батьків, а саме: для вихователів: сценарії свят і розваг, портфоліо вихователя, матеріали для оформлення групи, календар педагога, протокол батьківських зборів, роздавальний матеріал, презентації за темами: «Агресивна поведінка дітей дошкільного віку: причини, шляхи подолання», «Психологічний супровід дошкільників із розладами поведінки», «Інноваційні програми, технології та методики в галузі дошкільної освіти», «Використання казкотерапії в роботі з дітьми дошкільного віку», «Мнемотехніка в роботі з дітьми дошкільного віку», картотека сюжетно-рольових ігор для дошкільників, картотека

рухливих ігор для дітей раннього віку тощо.

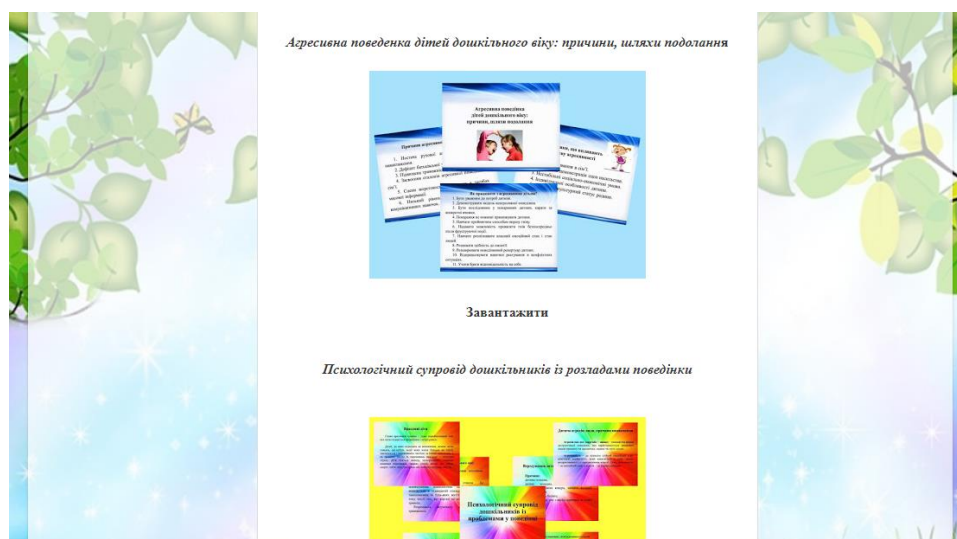

Рис. 3.9. Фрагмент освітнього блогу. Розробки для вихователів

Для дітей дошкільного віку розроблено такі дидактичні ігри: «Знайди за адресою», «Фанти», «Порахуй», «Математична бджілка», «Склади картинку», «Судоку» і под.

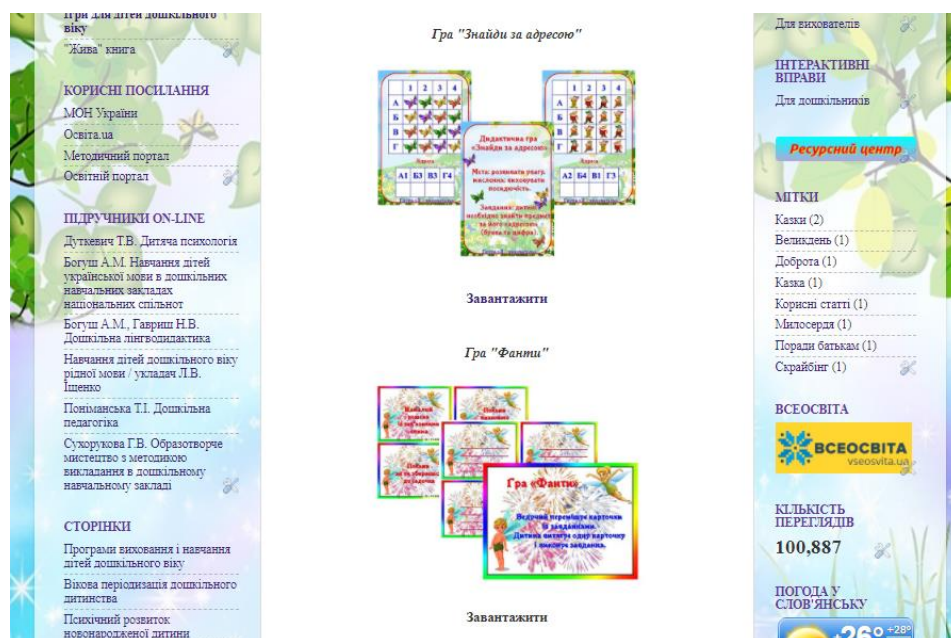

Рис. 3.10. Фрагмент освітнього блогу. Дидактичні ігри для дітей

Для батьків дітей дошкільного віку підготовлена наочна інформація за темами: «Адаптація дитини до дошкільного закладу», «Пісочна терапія в роботі з дітьми», «Моральне виховання дітей дошкільного віку», «Фізичне виховання дітей дошкільного віку», «Особливості темпераменту дітей дошкільного віку» тощо.

Рис. 3.11. Фрагмент освітнього блогу. Наочна інформація для батьків

Усі матеріали доступні для завантаження.

Гаджет «Корисні посилання» – посилання на офіційні сайти, що допоможуть майбутнім вихователям та педагогам закладів дошкільної освіти відстежувати новини в галузі дошкільної освіти, а саме: Міністерство освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua>), Освіта.ua (<http://osvita.ua>), Методичний портал (<http://metodportal.com>), Освітній портал (<http://www.osvita.org.ua>).

Передресна панель праворуч (sidebar-right-1) містить такі сторінки: «Перевір себе» (для вихователів закладів дошкільної освіти), «Інтерактивні вправи» (для дітей дошкільного віку).

Під час розробки матеріалів сторінок «Перевір себе» і «Інтерактивні вправи» використовували конструктор інтерактивних завдань LearningApps (<https://learningapps.org>).

Конструктор інтерактивних завдань LearningApps призначений для підтримки освітніх процесів за допомогою інтерактивних вправ. Сервіс має простий і зрозумілий інтерфейс, пропонує процедуру реєстрації, функціонує 20-ма мовами світу.

Для створення та збереження власних завдань на сайті потрібно зареєструватися. Після проходження реєстрації доступні шаблони, які допомагають створити інтерактивну вправу. Створені в цьому сервісі роботи можна опублікувати на сторінці особистого сайту (блогу), «поділитися» ними в соціальних мережах, надіслати посилання електронною поштою.

Для вихователів закладів дошкільної освіти розроблені завдання: оберіть правильну відповідь, встановіть відповідність, заповніть пропуски тощо.

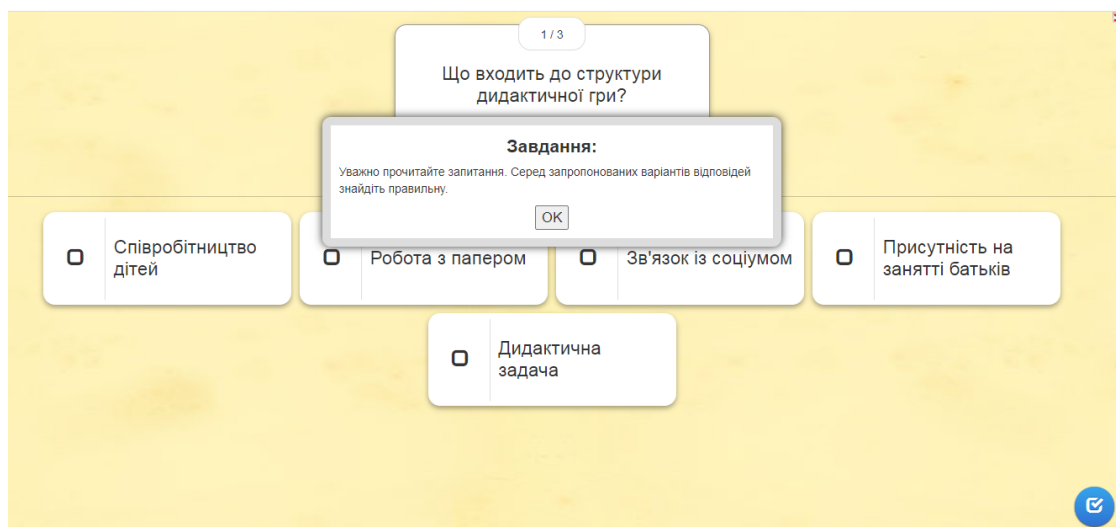

Рис. 3.12. Фрагмент інтерактивної вправи для вихователів «Оберіть правильну відповідь»

Для дітей дошкільного віку розроблені завдання: класифікація за певною ознакою, пазли, знайди пару, відповідності.

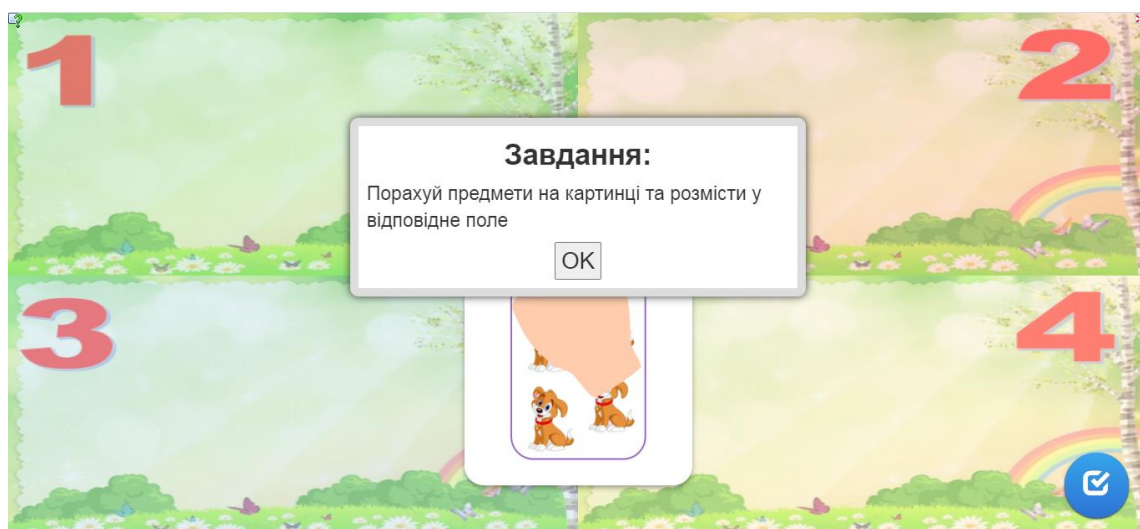

Рис. 3.13. Фрагмент інтерактивної вправи для дітей «Порахуй» (класифікація за певною ознакою)

Рис. 3.14. Фрагмент інтерактивної вправи для дітей «Добери пару»

На *оцінному* етапі здійснено перевірку ефективності запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Саме тоді було застосовано раніше сформульовані критерії й показники.

3.3. Аналіз результатів упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

З метою визначення ефективності запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти була здійснена контрольна діагностика рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів. Діагностика проводилася за критеріями, показниками й методиками, використаними на констатувальному етапі (табл. 2.3).

Проаналізуємо отримані результати за мотиваційно-ціннісним критерієм.

За показником «Наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю» після проведення формувального етапу експерименту до високого рівня сформованості методичної компетентності було зараховано 17,9% експериментальної (було 13,1%) та 15,4% контрольної (було 14,2%) груп; до середнього рівня – 58,3% експериментальної (було 48,8%) та 50,6% контрольної (було 48,1%) груп; до низького рівня – 23,8% експериментальної (було 38,1%) та 34,0% контрольної (було 37,7%) груп.

За показником «Усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти» також відбулися позитивні зміни, а саме: кількість студентів, яким був притаманний високий рівень, склала 48,2% експериментальної (було 42,8%) та 43,8% контрольної (було 42,0%) груп; середній рівень – 38,7% експериментальної (було 28,6%) та 32,1% контрольної (було 29,0%) груп; до низького рівня зараховано 13,1% експериментальної (було 28,6%) та 24,1% контрольної (було 29,0%) груп.

За показником «Наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності» високий рівень показали 4,2% студентів експериментальної та 1,9% студентів контрольної груп (на констатувальному етапі не було виявлено студентів високого рівня сформованості показника); середній

рівень – 70,2% студентів експериментальної (було 60,7%) та 62,3% студентів контрольної (було 60,5%) груп; низький рівень – 25,6% студентів експериментальної (було 39,3%) і 35,8% студентів контрольної (було 39,5%) груп.

Порівняльні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за мотиваційно-ціннісним критерієм представлено в табл. 3.19, рис. 3.15, 3.16.

Отже, в експериментальній групі відбулися значні позитивні зміни, а саме: кількість студентів, що продемонстрували високий рівень сформованості методичної компетентності, збільшилася на 4,7%, середній рівень – на 9,6%, а низький рівень – зменшилася на 14,3%.

У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, але вони незначні. Кількість студентів, у яких було зафіксовано високий рівень сформованості методичної компетентності, збільшилася на 1,3%, середній рівень – на 1,8%, низький рівень – зменшилася на 3,1%.

Таблиця 3.19

**Порівняльні результати сформованості
методичної компетентності майбутніх вихователів
за мотиваційно-ціннісним критерієм
(констатувальний і контрольний етапи)**

Рівні	Експериментальна група				Контрольна група			
	Констатувальний етап		Контрольний етап		Констатувальний етап		Контрольний етап	
	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%
Високий	31	18,5	39	23,2	31	19,1	33	20,4
Середній	78	46,4	94	56,0	75	46,3	78	48,1
Низький	59	35,1	35	20,8	56	34,6	51	31,5

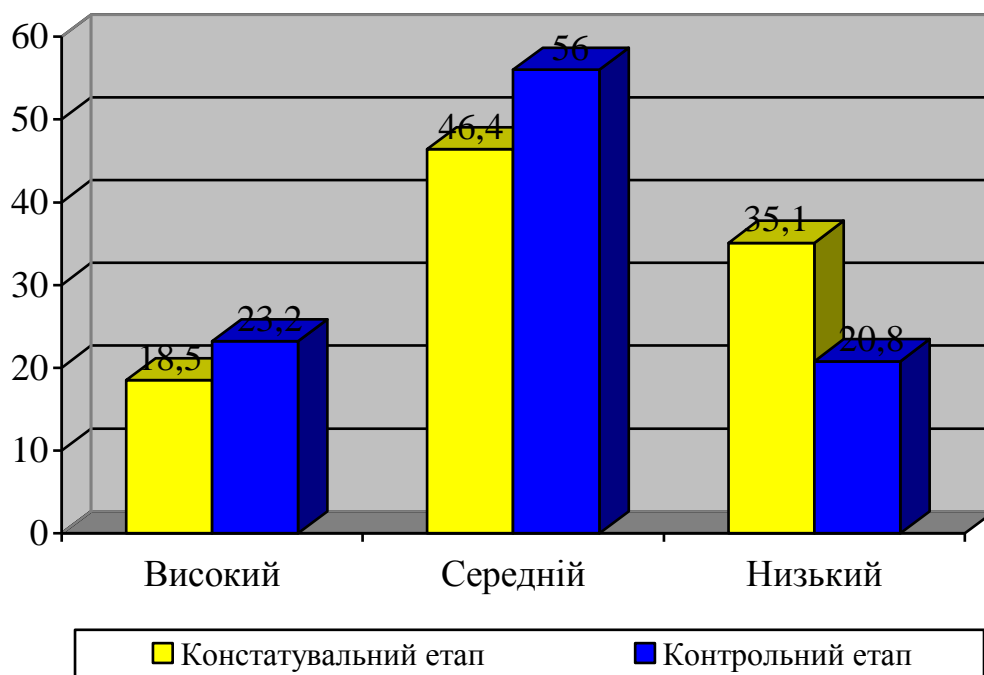

Рис. 3.15. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів експериментальної групи за мотиваційно-ціннісним критерієм (констатувальний та контрольний етапи)

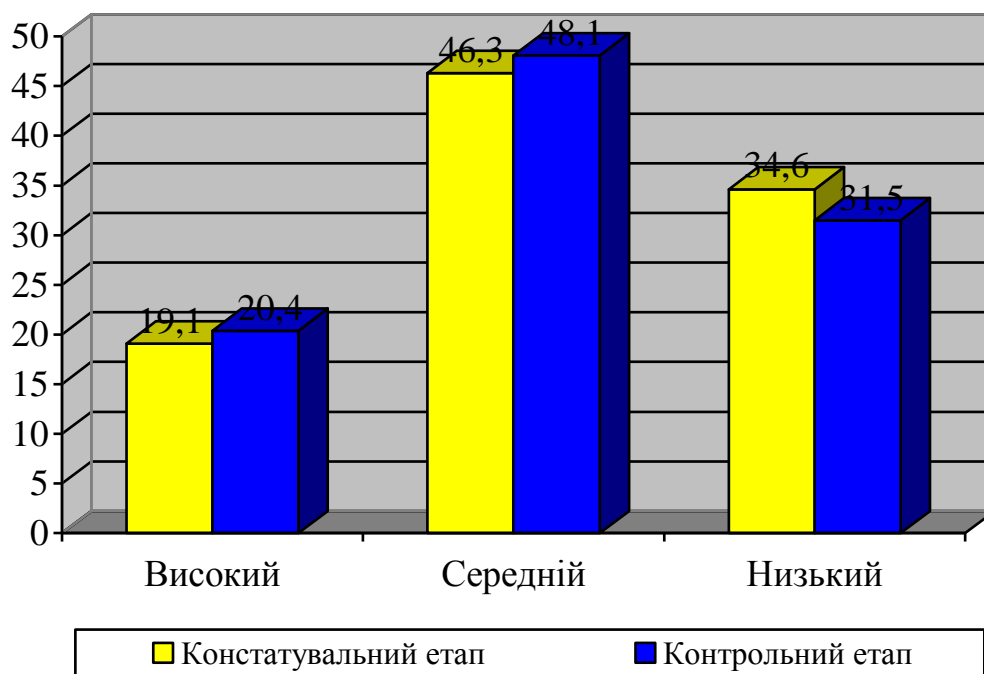

Рис. 3.16. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів контрольної групи за мотиваційно-ціннісним критерієм (констатувальний та контрольний етапи)

Проаналізуємо отримані результати за інформаційним критерієм.

За показником «Наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології» після проведення формувального етапу експерименту до високого рівня сформованості методичної компетентності зараховано 17,3% експериментальної (було 1,8%) та 8,0% контрольної (було 1,9%) груп; до середнього рівня – 82,7% експериментальної (було 98,2%) та 92,0% контрольної (було 98,1%) груп. Низький рівень не було зафіксовано у жодного студента експериментальної та контрольної груп.

За показником «Оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку» також відбулися позитивні зміни, а саме: кількість студентів, яким притаманний високий рівень, склала 9,5% експериментальної (було 3,0%) та 4,9% контрольної (було 3,1%) груп; середній рівень – 56,5% експериментальної (було 45,2%) та 50,6% контрольної (було 45,7%) груп; низький рівень – 34,0% експериментальної (було 51,8%) та 44,5% контрольної (було 51,2%) груп.

За показником «Знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти» високий рівень показали 26,1% студентів експериментальної (було 21,4%) та 22,2% студентів контрольної (було 21,0%) груп; середній рівень – 41,2% студентів експериментальної (було 28,6%) та 34,6% студентів контрольної (було 29,0%) груп; низький рівень – 32,7% студентів експериментальної (було 50,0%) та 43,2% студентів контрольної (було 50,0%) груп.

Порівняльні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за інформаційним критерієм представлено в табл. 3.20, рис. 3.17, 3.18.

Відтак, в експериментальній групі відбулися значні позитивні зміни, а саме: кількість студентів високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 9,6%, середнього – на 2,3%, низького –

зменшилася на 11,9%.

У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, але вони незначні. Кількість студентів високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 3,1%, середнього – на 1,9%, низького – зменшилася на 5,0%.

Таблиця 3.20

**Порівняльні результати сформованості
методичної компетентності майбутніх вихователів
за інформаційним критерієм
(констатувальний і контрольний етапи)**

Рівні	Експериментальна група				Контрольна група			
	Констатувальний етап		Контрольний етап		Констатувальний етап		Контрольний етап	
	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%
Високий	14	8,3	30	17,9	14	8,6	19	11,7
Середній	97	57,8	101	60,1	93	57,4	96	59,3
Низький	57	33,9	37	22,0	55	34,0	47	29,0

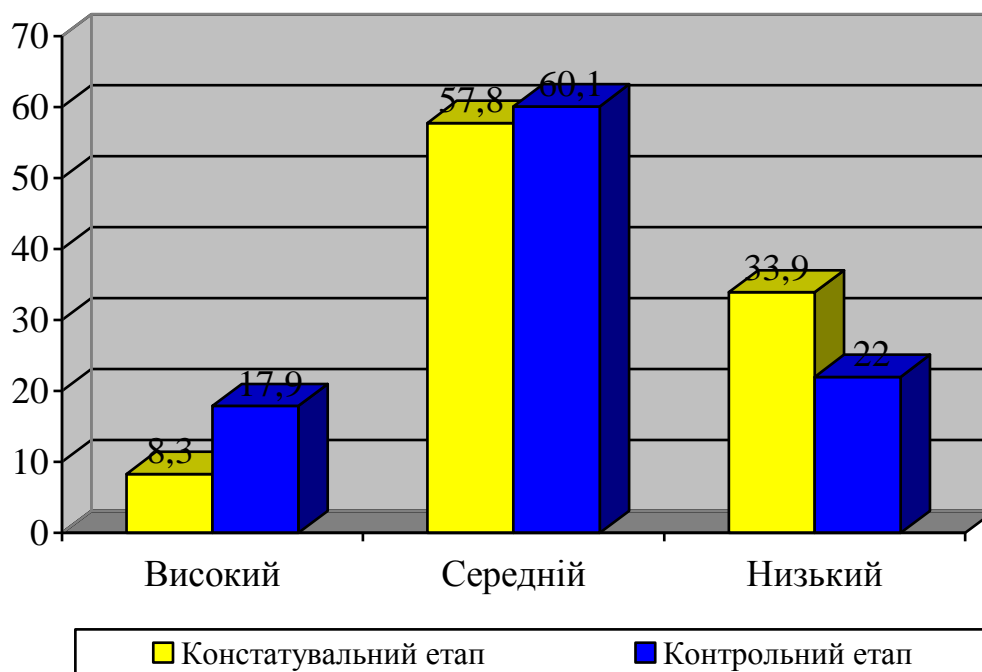

Рис. 3.17. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів експериментальної групи за інформаційним критерієм (констатувальний і контрольний етапи)

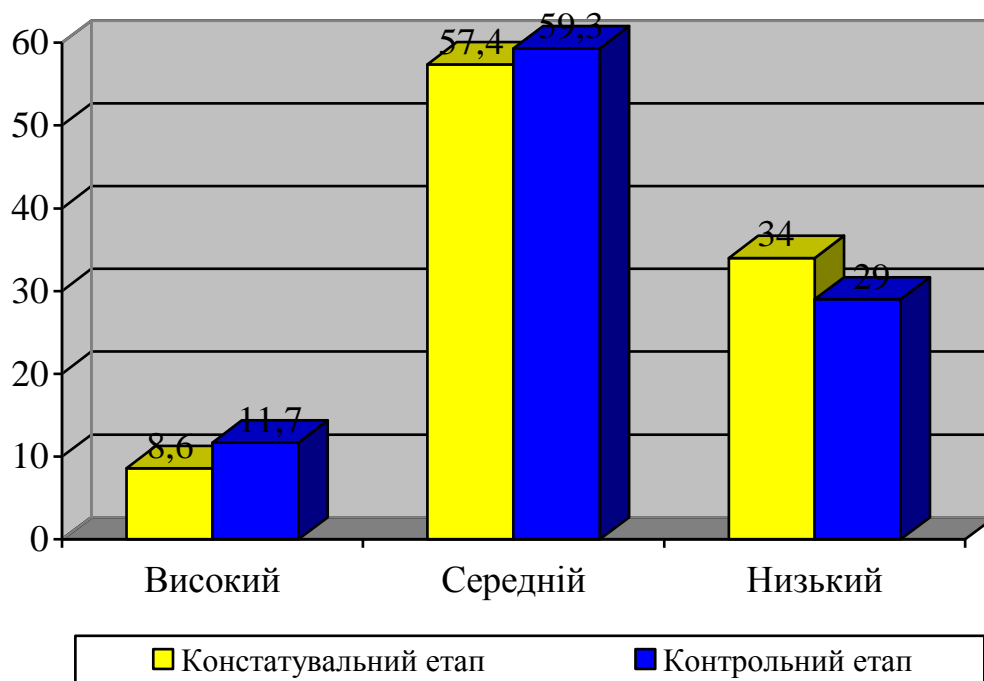

Рис. 3.18. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів контрольної групи за інформаційним критерієм (констатувальний і контрольний етапи)

Проаналізуємо отримані результати за діяльнісно-поведінковим критерієм.

За показником «Спрямованість на вирішення професійних завдань» після проведення формульовального етапу експерименту до високого рівня сформованості методичної компетентності було зараховано 30,4% експериментальної (було 25,6%) і 28,4% контрольної (було 25,9%) груп; до середнього рівня – 33,9% експериментальної (було 22,6%) і 27,2% контрольної (було 22,8%) груп; до низького – 35,7% експериментальної (було 51,8%) і 44,4% контрольної (було 51,3%) груп.

За показником «Уміння використовувати у професійній діяльності електронні освітні ресурсів» також відбулися позитивні зміни, а саме: кількість студентів, яким притаманний високий рівень, склала 20,8% експериментальної (було 14,9%) і 17,9% контрольної (було 15,4%) груп; середній рівень – 49,4% експериментальної (було 38,1%) і 41,4% контрольної

(було 37,7%) груп; низький рівень – 29,8% експериментальної (було 47,0%) і 40,7% контрольної (було 46,9%) груп.

За показником «Уміння створювати й використовувати авторські електронні освітні ресурси» високий рівень продемонстрували 24,4% студентів експериментальної (було 16,7%) і 18,5% студентів контрольної (було 16,7%) груп; середній рівень – 44,6% студентів експериментальної (було 34,5%) і 38,9% студентів контрольної (було 35,2%) груп; низький рівень – 31,0% студентів експериментальної (було 48,8%) і 42,6% студентів контрольної (було 48,1%) груп.

Порівняльні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за діяльнісно-поведінковим критерієм представлено в табл. 3.21, рис. 3.19, 3.20.

Отже, в експериментальній групі відбулися значні позитивні зміни, а саме: кількість студентів високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 5,9%, середнього – на 11,4%, низького – зменшилася на 17,3%.

Таблиця 3.21

**Порівняльні результати сформованості
методичної компетентності майбутніх вихователів
за діяльнісно-поведінковим критерієм
(констатувальний і контрольний етапи)**

Рівні	Експериментальна група				Контрольна група			
	Констатувальний етап		Контрольний етап		Констатувальний етап		Контрольний етап	
	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%
Високий	32	19,1	42	25,0	31	19,1	35	21,6
Середній	53	31,5	72	42,9	51	31,5	58	35,8
Низький	83	49,4	54	32,1	80	49,4	69	42,6

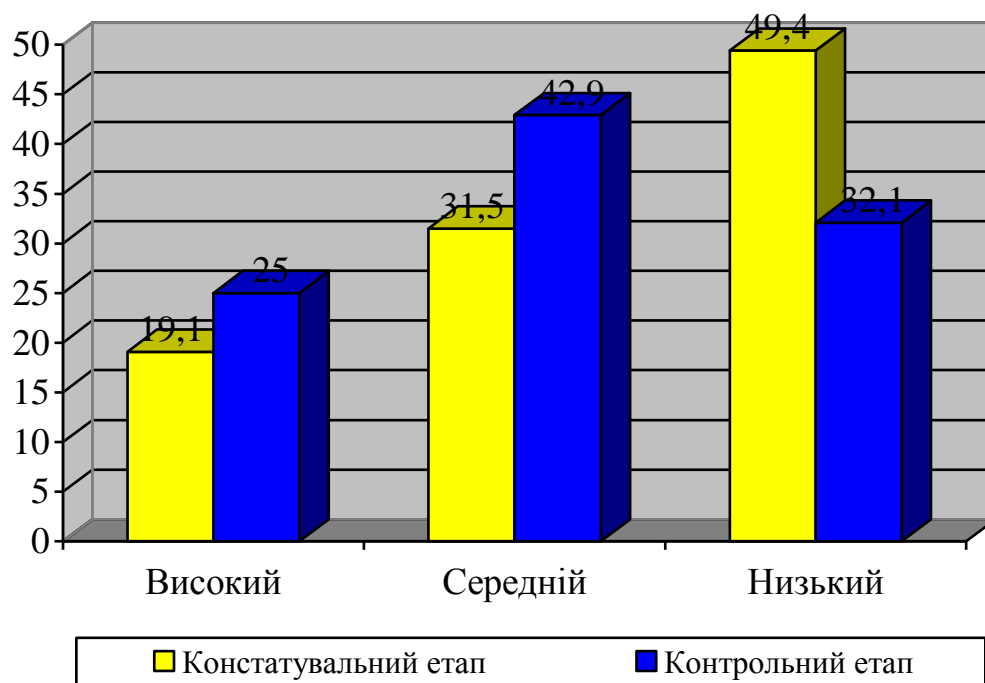

Рис. 3.19. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів експериментальної групи за діяльнісно-поведінковим критерієм (констатувальний і контрольний етапи)

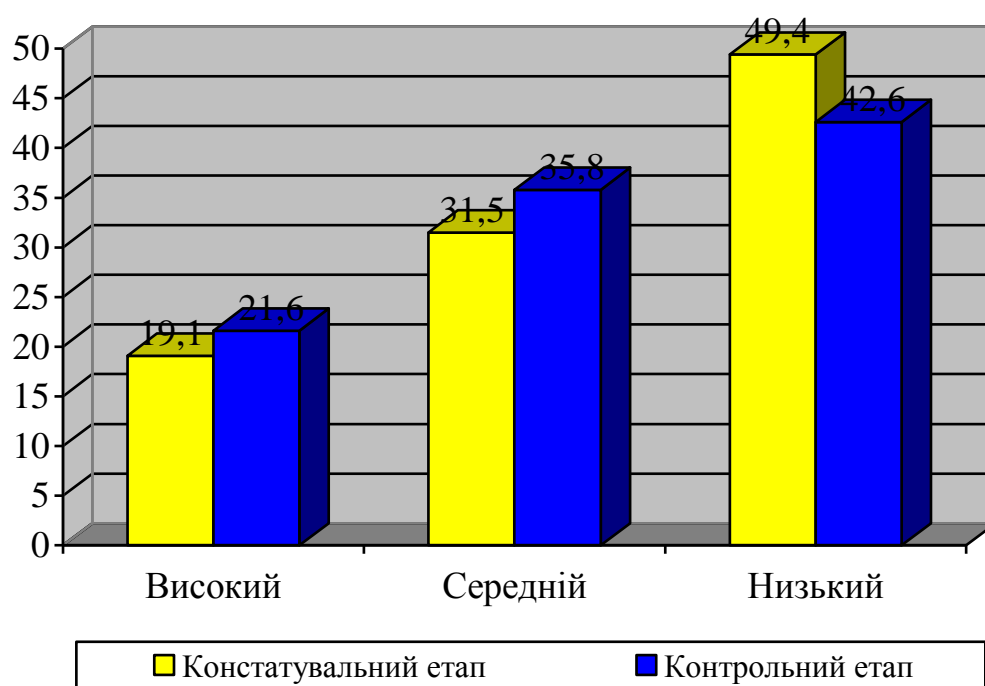

Рис. 3.20. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів контрольної групи за діяльнісно-поведінковим критерієм (констатувальний і контрольний етапи)

У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, але вони незначні. Кількість студентів високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 2,5%, середнього – на 4,3%, низького – зменшилася на 6,8%.

Проаналізуємо отримані результати за оцінним критерієм.

За показником «Прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності» після проведення формувального етапу експерименту до високого рівня сформованості методичної компетентності зараховано 15,5% експериментальної (було 8,9%) й 11,1% контрольної (було 9,3%) груп; до середнього рівня – 79,8% експериментальної (було 68,5%) і 71,6% контрольної (було 67,9%) груп; до низького рівня – 4,7% експериментальної (було 22,6%) і 17,3% контрольної (було 22,8%) груп.

За показником «Прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення» також відбулися позитивні зміни, а саме: кількість студентів, яким притаманний високий рівень, склала 17,9% експериментальної (було 8,9%) й 11,7% контрольної (було 9,3%) груп; середній рівень – 31,0% експериментальної (було 21,4%) і 25,9% контрольної (було 21,0%) груп; низький рівень – 51,1% експериментальної (було 69,7%) і 62,4% контрольної (було 69,7%) груп.

За показником «Прагнення до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності» високий рівень продемонстрували 52,4% студентів експериментальної (було 34,5%) і 42,0% студентів контрольної (було 35,2%) груп; середній рівень – 45,2% студентів експериментальної (було 62,5%) і 54,9% студентів контрольної (було 61,7%) груп; низький рівень – 2,4% студентів експериментальної (було 3,0%) і 3,1% студентів контрольної (було 3,1%) груп.

Порівняльні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за оцінним критерієм представлено в табл. 3.22, рис. 3.21, 3.22.

**Порівняльні результати сформованості
методичної компетентності майбутніх вихователів
за оцінним критерієм
(констатувальний і контрольний етапи)**

Рівні	Експериментальна група				Контрольна група			
	Констатувальний етап		Контрольний етап		Констатувальний етап		Контрольний етап	
	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%	Абсол. кіл-ть	%
Високий	30	17,9	48	28,6	29	17,9	35	21,6
Середній	85	50,6	87	51,8	82	50,6	82	50,6
Низький	53	31,5	33	19,6	51	31,5	45	27,8

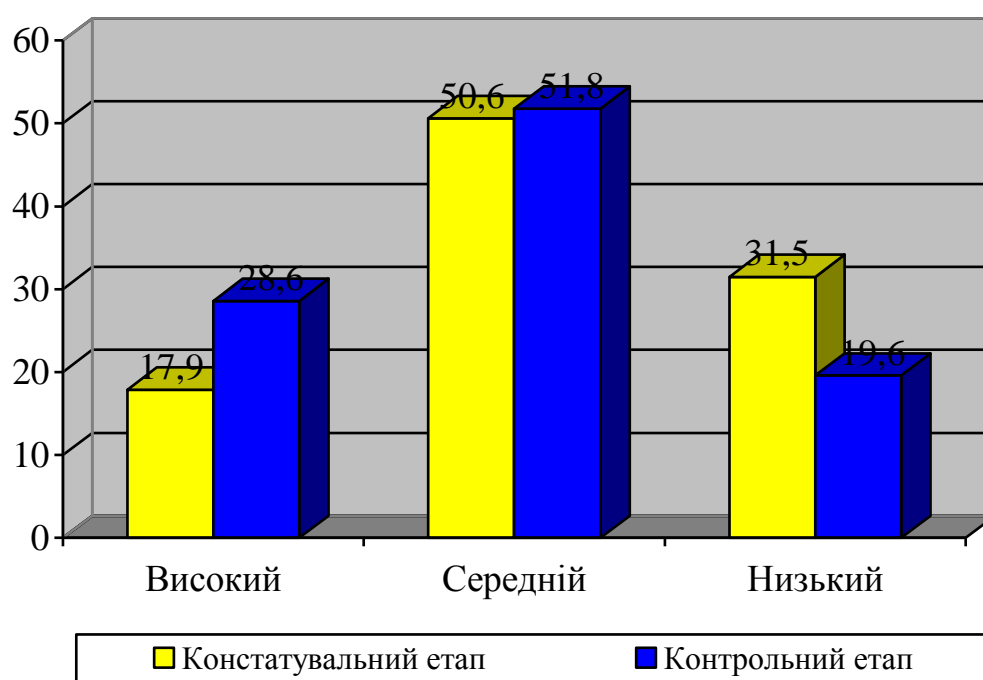

Рис. 3.21. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів експериментальної групи за оцінним критерієм (констатувальний і контрольний етапи)

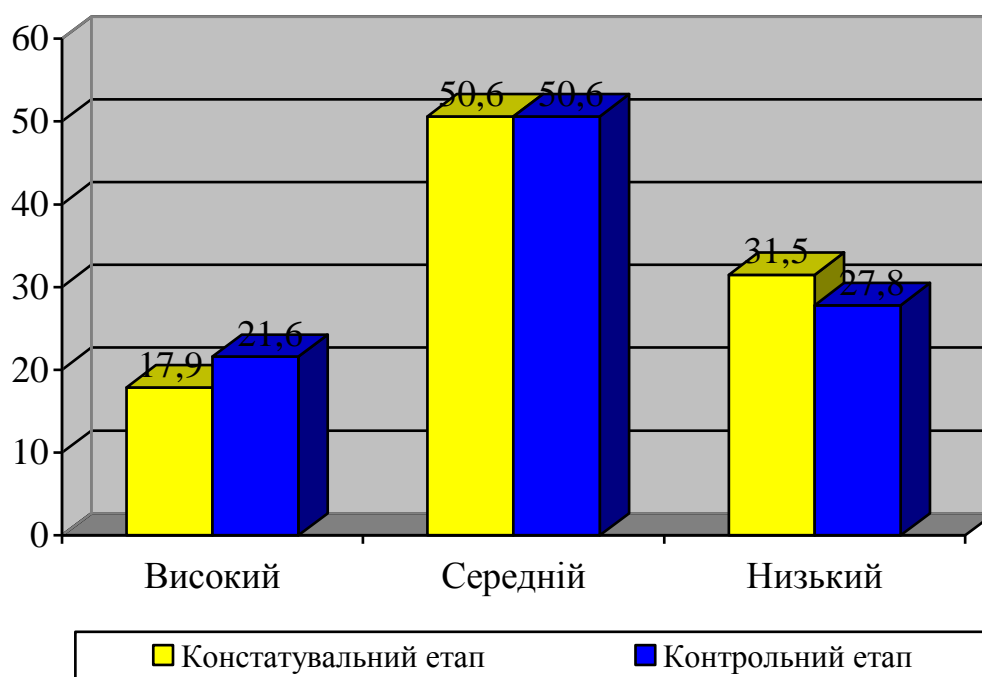

Рис. 3.22. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів контрольної групи за оцінним критерієм (констатувальний і контрольний етапи)

Отже, в експериментальній групі відбулися значні позитивні зміни, а саме: кількість студентів високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 10,7%, середнього – на 1,2%, низького – зменшилася на 11,9%.

У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, але вони незначні. Кількість студентів високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 3,7%, низького – зменшилася на 3,7%. Кількість студентів, віднесених до середнього рівня залишилася без змін.

Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за середньоарифметичними розрахунками за окресленими критеріями представлено в табл. 3.23, що засвідчує значну перевагу кількісних змін, що відбулися в експериментальній групі, над явищами в контрольній групі. Високий рівень зафіксовано у 23,8% студентів експериментальної (було 16,1%) і 19,1% студентів контрольної

(було 16,0%) груп. Середній рівень продемонстрували 53,0% студентів експериментальної (було 46,4%) і 48,1% контрольної (було 46,3%) груп. Низький рівень притаманний 23,2% студентів експериментальної (було 37,5%) і 32,8% студентів контрольної (було 37,7%) груп.

Таблиця 3.23

**Порівняльні результати рівнів сформованості методичної
компетентності майбутніх вихователів
на констатувальному й контрольному етапах**

Рівні	Експериментальна група				Контрольна група			
	Констатуваль- ний етап		Контрольний етап		Констатуваль- ний етап		Контрольний етап	
	Абсол. кіль-ть	%	Абсол. кіль-ть	%	Абсол. кіль-ть	%	Абсол. кіль-ть	%
Високий	27	16,1	40	23,8	26	16,0	31	19,1
Середній	78	46,4	89	53,0	75	46,3	78	48,1
Низький	63	37,5	39	23,2	61	37,7	53	32,8

Отже, кількість студентів експериментальної групи високого рівня сформованості методичної компетентності збільшилася на 7,7%, середнього – збільшилася на 6,6%, низького – зменшилася на 14,3%.

У контрольній групі також відбулися незначні зміни: кількість студентів високого рівня збільшилася на 3,1%, середнього – збільшилася на 1,8%, низького – зменшилася на 4,9%.

Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів експериментальної та контрольної груп наочно представлено на рис. 3.23, 3.24.

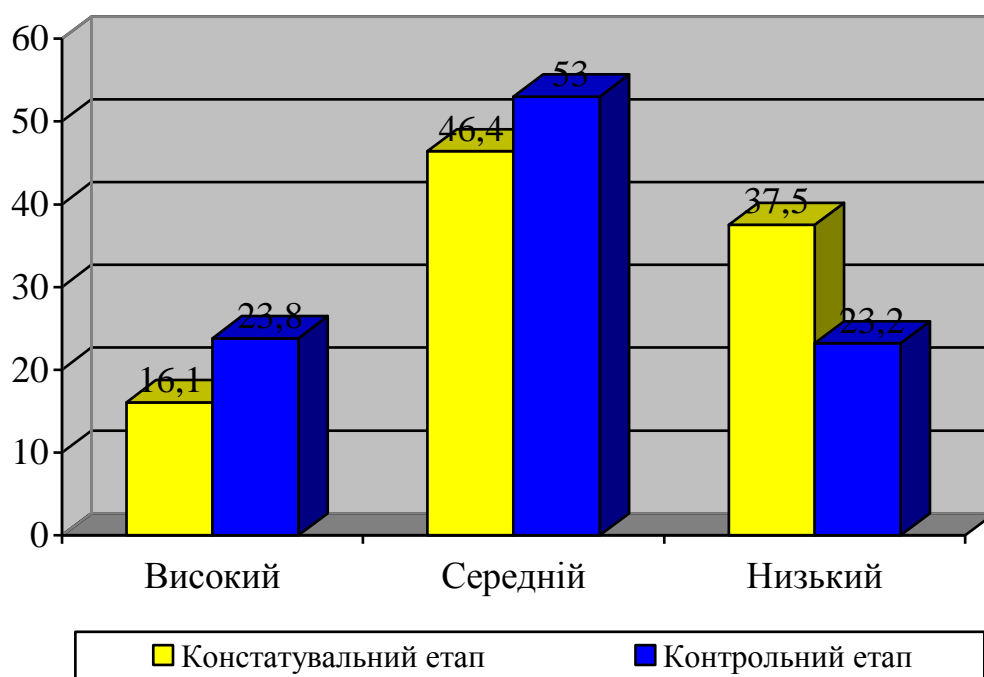

Рис. 3.23. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів експериментальної групи на константувальному й контрольному етапах

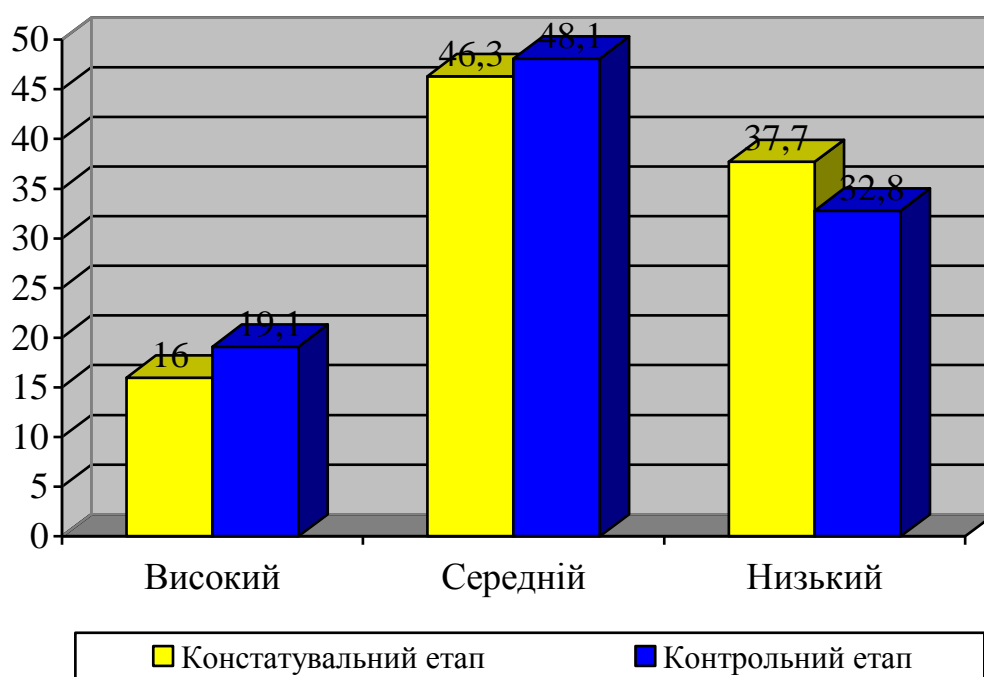

Рис. 3.24. Порівняльні результати рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів контрольної групи на константувальному й контрольному етапах

Контрольний етап експериментального дослідження довів наявність позитивних змін у рівнях сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти й засвідчив, що впровадження запропонованої технології підвищило рівень її сформованості. Зміни, що відбулися за мотиваційно-ціннісним критерієм (збільшення кількості студентів експериментальної групи, яким притаманний високий рівень, на 4,7%, середній – на 9,6%, низький – зменшення на 14,3%), констатують наявність більш усвідомленого ставлення до майбутньої професійної діяльності. Студенти прагнуть оволодіти новими знаннями й навичками, які допоможуть у майбутній професійній діяльності. Якщо до початку формувального етапу експерименту була зафіксована значна кількість студентів, які розглядали можливість отримати вищу освіту за іншою спеціальністю, то на контрольному етапі кількість таких студентів зменшилася. Змінилося ставлення до професії вихователя. Студенти стверджували, що отримували задоволення від спілкування з дітьми раннього й дошкільного віку, набували досвід педагогів взаємодіяти з дітьми й батьками. До проведення формувального експерименту здобувачі наголошували, що значущим у професійній діяльності є уникнути покарання з боку адміністрації; після проведення формувального експерименту – налаштовані на успішне виконання професійної діяльності.

Відбулися позитивні зміни й за інформаційним критерієм, а саме: на 9,6% збільшилася кількість студентів експериментальної групи, що продемонстрували високий рівень, на 2,3% – середній, зменшилася на 11,9% кількість студентів, у яких зафіксовано низький рівень. Студенти експериментальної групи зауважили, що використання електронних освітніх ресурсів надає більше можливостей для теоретичної підготовки під час навчання, а саме: можливість отримати додаткову інформацію з актуальних проблем дошкільної освіти з освітніх сайтів, доступ до електронних бібліотек України тощо, можливість спілкування онлайн з педагогами закладів дошкільної освіти (спільноти в соціальних мережах).

Отримані результати за діяльнісно-поведінковим критерієм (збільшення кількості студентів експериментальної групи, у яких зафіксовано високий рівень на 5,9%, середній рівень – на 11,4%, низький рівень – зменшення на 17,3%) свідчать про усвідомлення студентами можливості використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. На початку експерименту значна кількість студентів були впевнені в неефективності використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності вихователя. У здобувачів не було сформоване вміння працювати з різноманітною інформацією, представленою в мережі Інтернет, вони надавали перевагу використанню готових електронних розробок або з внесеними незначними змінами. Після проведення формувального експерименту кількість таких студентів зменшилася. Вони виявляли зацікавленість у вирішенні професійних завдань, прагнули не просто виконати роботу, а виконати її якнайкраще. Навчилися орієнтуватися в різноманітній інформації в мережі Інтернет, виявили бажання створювати власні (авторські) електронні освітні ресурси, використовуючи досвід педагогів з метою подальшого впровадження у власну професійну діяльність.

Проаналізуємо якісні зміни, зафіксовані за оцінним критерієм: збільшення кількості студентів експериментальної групи, що продемонстрували високий рівень, на 10,7%, середній – на 1,2%, низький – зменшення на 11,9%. До початку експерименту студенти не були схильні до аналізу власної діяльності, не могли передбачити наслідки власних дій, у них виникали труднощі з плануванням й прогнозуванням можливих наслідків вчинків. Крім того, студенти наголошували на тому, що отриманих знань і навичок протягом навчання у закладі вищої освіти достатньо для роботи в закладах дошкільної освіти, відчувають труднощі в самоорганізації, легко відволікаються на більш цікаві події. Після проведення експерименту майбутні фахівці усвідомили важливість планування власних дій, прогнозування можливих результатів. Навчилися аналізувати помилки,

виокремлювати недоліки власних дій і запобігати їх виникненню. Переосмислили власну позицію щодо важливості саморозвитку й самоосвіти. Відзначили, що самоосвіта потрібна для досягнення успіху в професійній діяльності й триває впродовж усього життя. У питаннях самоорганізації та самоконтролю також відбулися позитивні зміни. Студенти засвідчили, що більш зосереджено працюють над тією чи тією проблемою, не потребують додаткового нагадування й контролю.

З метою перевірки ефективності впровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів використаємо методи математичної статистики. Статистичну достовірність отриманих результатів формувального етапу експерименту було перевірено за допомогою критерію λ (лямбда) Колмогорова-Смирнова [135].

Для порівняння результатів, отриманих під час дослідження, сформулюємо гіпотези:

Нульова гіпотеза H_0 – запропонована технологія не є ефективною для формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, отримані результати є випадковими.

Альтернативна гіпотеза H_1 – запропонована технологія є ефективною під час формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, отримані результати не випадкові.

Для зручності отримані результати дослідження подано у табл. 3.24.

Таблиця 3.24

**Результати дослідження
(експериментальна та контрольна групи)**

Рівні	Експериментальна група	Контрольна група
Високий	40	31
Середній	89	78
Низький	39	53
	$n_1 = 168$	$n_2 = 162$

Розрахуємо відносні частотності $f_{експ}$ та $f_{контр}$ за формулами 3.1 та 3.2:

$$f_{експ} = \frac{k_i}{n_1} \quad (3.1),$$

$f_{експ}$ – відносна частотність експериментальної групи;

k_i – кількість студентів експериментальної групи певного рівня досягнень;

n_1 – загальна кількість студентів експериментальної групи.

$$f_{контр} = \frac{x_i}{n_2} \quad (3.2),$$

$f_{контр}$ – відносна частотність контрольної групи;

x_i – кількість студентів контрольної групи певного рівня досягнень;

n_2 – загальна кількість студентів контрольної групи.

Для наочності розрахунки представлено в табл. 3.25.

Таблиця 3.25

Розрахунки відносних частотностей

Рівні	Відносна частотність експериментальної групи ($f_{експ}$)	Відносна частотність контрольної групи ($f_{контр}$)	Модуль різниці частотностей ($f_{експ} - f_{контр}$)
Високий	0,2381	0,1914	0,0467
Середній	0,5298	0,4815	0,0483
Низький	0,2321	0,3272	0,0951

Серед отриманих модулів різниці частотностей обираємо найбільший, який позначається d_{max} , зокрема $d_{max} = 0,0951$.

Критерій $\lambda_{емп}$ розраховується за формулою 3.3:

$$\lambda_{емп} = d_{max} \times \sqrt{\frac{n_1 \times n_2}{n_1 + n_2}} \quad (3.3),$$

d_{max} – найбільше значення модулю різниці частотностей;

n_1 – загальна кількість студентів експериментальної групи;

n_2 – загальна кількість студентів контрольної групи.

Отримали значення $\lambda_{емп} \approx 0,86$.

На підставі таблиці 9 додатку 1 [135] визначимо критичне значення d_{max} при $n = 330$.

Враховуючи, що $\alpha = 0,05$, $\lambda_{кр} = 1,36/\sqrt{n} = 0,075$.

Отже, $\lambda_{емп} \approx 0,86 > \lambda_{кр} = 0,075$, тому спростовіємо нульову гіпотезу й засвідчуємо, що запропонована технологія є ефективною для формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, отримані результати не випадкові.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі здійснено діагностику рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за визначеними критеріями й показниками.

Результати констатувального етапу експерименту в експериментальній і контрольній групах довели, що переважає середній і низький рівні сформованості методичної компетентності за мотиваційно-ціннісним, інформаційним й оцінним критеріями. За діяльнісно-поведінковим критерієм переважає низький рівень сформованості методичної компетентності.

На підставі результатів констатувального етапу експерименту впроваджено технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Експериментальну перевірку запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти здійснено завдяки її впровадженню в освітній процес закладів вищої освіти. Студенти експериментальної групи разом із традиційним навчанням, опановували курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка

дошкільна», «Психологія дитяча», що містили теоретичний і наочний матеріали, питання й завдання для самоконтролю, поточне тестування до кожної теми й підсумкове тестування. Робота студентів у Ресурсному центрі передбачала створення тематичних вебміксів для вихователів закладів дошкільної освіти завдяки сервісу Symbaloo; створення демонстраційних інтерактивних плакатів ThingLink для батьків дітей раннього й дошкільного віку, підготовку й проведення вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти тощо. У роботі з освітніми блогами під час експерименту з використанням конструктора інтерактивних завдань LearningApps (<https://learningapps.org>) студенти оновлювали інформацію у створеному блозі (актуальні новини в галузі дошкільної освіти); створювали добірки методичних розробок для вихователів закладів дошкільної освіти; готували власні методичні розробки для вихователів, дітей дошкільного віку, батьків вихованців.

З'ясовано, що впровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів дозволило досягти позитивних змін у рівнях вияву зазначеного феномену, виявлених у студентів експериментальної групи на відміну від контрольної групи.

Порівняльні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за мотиваційно-ціннісним критерієм засвідчують, що в експериментальній групі відбулися значні позитивні зміни, а саме: кількість студентів, яким притаманний високий рівень сформованості методичної компетентності, збільшилася на 4,7%, середній – на 9,6%, низький – зменшилася на 14,3%. У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, але вони незначні. Кількість студентів, що продемонстрували високий рівень сформованості методичної компетентності, збільшилася на 1,3%, середній – на 1,8%, низький – зменшилася на 3,1%.

Значні зміни відбулися у рівнях сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за інформаційним критерієм.

Кількість студентів експериментальної групи з високим рівнем сформованості методичної компетентності збільшилася на 9,6%, із середнім – на 2,3%, з низьким – зменшилася на 11,9%. У контрольній групі також зафіксували позитивні зміни, але вони незначні. Кількість студентів з високим рівнем сформованості методичної компетентності збільшилася на 3,1%, із середнім – на 1,9%, з низьким – зменшилася на 5,0%.

Аналіз результатів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за діяльнісно-поведінковим критерієм довів, що в експериментальній групі кількість студентів з високим рівнем сформованості методичної компетентності збільшилася на 5,9%, із середнім – на 11,4%, з низьким – зменшилася на 17,3%. У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, але вони незначні. Кількість студентів, яким притаманний високий рівень сформованості методичної компетентності, збільшилася на 2,5%, середній – на 4,3%, низький – зменшилася на 6,8%.

Порівняльні результати сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів за оцінним критерієм засвідчують, що в експериментальній групі кількість студентів з високим рівнем сформованості методичної компетентності збільшилася на 10,7%, із середнім – на 1,2%, з низьким – зменшилася на 11,9%. У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, але вони незначні: кількість студентів, які продемонстрували високий рівень сформованості методичної компетентності, збільшилася на 3,7%, низький – зменшилася на 3,7%. Кількість студентів, яким притаманний середній рівень, залишилася без змін.

Отже, кількість студентів з високим рівнем сформованості методичної компетентності експериментальної групи збільшилася на 7,7%, із середнім – збільшилася на 6,6%, з низьким – зменшилася на 14,3%. У контрольній групі також відбулися незначні зміни: кількість студентів, яким притаманний високий рівень, збільшилася на 3,1%, середній – збільшилася на 1,8%, низький – зменшилася на 4,9%.

Кількісні та якісні зміни, що відбулися в рівнях сформованості

методичної компетентності майбутніх вихователів, свідчать про результативність запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Статистичну достовірність отриманих результатів формувального етапу експерименту було перевірено за допомогою критерію λ (лямбда) Колмогорова-Смирнова.

Матеріали третього розділу дисертації висвітлено в публікаціях автора: [45; 50].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й практичне вирішення актуальної проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, що полягало в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці відповідної педагогічної технології, яка забезпечує ефективність досліджуваного процесу. Результати наукового пошуку надали можливість сформулювати висновки відповідно до завдань роботи:

1. На підставі вивчення матеріалів психолого-педагогічної та методичної літератури проаналізовано стан окресленої проблеми в педагогічній теорії й практиці. З'ясовано, що проблема формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти ще не знайшла повного розкриття в контексті завдань педагогічної науки. Недостатньо розробленими є науково-методичні підходи до формування методичної компетентності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки, відсутні однаковість позицій у тлумаченні головного поняття, технологія формування зазначеної компетентності.

Теоретичний аналіз наукових праць щодо проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти дозволив структурувати наявний матеріал за двома основними напрямками: наукові дослідження, що інтерпретують методичну компетентність як знання, уміння й навички методичного характеру; наукові дослідження, які репрезентують методичну компетентність як здатність ефективно організовувати освітній процес.

З'ясовано, що формування методичної компетентності розпочинається у процесі здобуття вищої педагогічної освіти, триває під час виконання професійної діяльності й упродовж усього періоду професійної активності.

2. Розкрито сутність і структуру методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, яку визначено як професійно

значущу характеристику особистості, що охоплює сукупність знань, умінь, навичок, особистих якостей вихователя, які визначають готовність до вирішення методичних завдань під час виховання й навчання дітей раннього й дошкільного віку.

Доведено, що структура методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти містить чотири основні компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний. Мотиваційному компоненту притаманна сформованість інтересу до професійної діяльності, усвідомлення значущості власної професійної діяльності. Когнітивний компонент передбачає наявність теоретичних знань у галузі педагогіки (загальної, дошкільної), психології (загальної, вікової, дитячої), методик навчання й виховання дітей раннього й дошкільного віку. Діяльнісний компонент характеризується готовністю вихователя вирішувати психолого-педагогічні й методичні завдання в професійній діяльності із застосуванням отриманих теоретичних знань. Рефлексивний компонент зумовлює готовність до безперервної самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу власної професійної діяльності, оцінювання професійної діяльності колег. Означені компоненти взаємопов'язані й відбивають цілісний характер процесу формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

3. За результатом аналізу впровадження електронних освітніх ресурсів в освітній процес закладів вищої освіти доведено потребу використання ЕОР з метою осучаснення процесу підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а саме: можливість доступу до електронних освітніх ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці, здійснення якісно нового рівня взаємодії учасників освітнього процесу, перехід від пасивного навчання до самоосвіти (активного навчання).

Доведено, що найбільш ефективними електронними освітніми ресурсами, які доцільно використовувати у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, є *курси*

дистанційного навчання – структурований навчальний матеріал (теоретичний, наочний, питання й завдання для самоконтролю, поточне тестування до кожної теми й підсумкове тестування), розміщений на платформі дистанційного навчання, до якого студенти мають доступ у будь-який зручний час; *Ресурсний центр* – самостійний підрозділ закладу вищої освіти, де створюють і видають навчальні матеріали або використовують матеріали інших авторів з метою професійної підготовки студентів; накопичують, зберігають і популяризують теоретичні й практичні матеріали, розміщуючи їх у вільному доступі в мережі Інтернет; забезпечують зворотній зв'язок між викладачами, студентами й практичними працівниками; *освітній блог* – веб-сайт з певною структурою (сторінками), де розміщується теоретична й практична інформація (статті, фото- і відеоматеріали, гіперпосилання на інші освітні ресурси, презентації, опитування, завдання тощо) для викладачів, студентів, педагогів закладів освіти.

4. Визначено критерії, показники й рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: мотиваційно-ціннісний (наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю; усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти; наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності); інформаційний (наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології; оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку; знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти); діяльнісно-поведінковий (спрямованість на вирішення професійних завдань; уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси; уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси); оцінний (прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності; до безперервної самоосвіти, самовдосконалення; до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності).

Відповідно схарактеризовано рівні сформованості методичної

компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: високий, середній, низький.

5. Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, що містить взаємопов'язані структурні блоки (цільовий, теоретичний, організаційно-змістовний, результативний), ґрунтується на методологічних підходах (системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний, інформаційний), принципах (загальнодидактичні: науковості, системності й послідовності, доступності, зв'язку навчання з дійсністю, свідомості й активності, зворотного зв'язку, сучасності; спеціальні: неперервності, комунікативної взаємодії, відкритості освітнього середовища, інформаційної безпеки, інтерактивності, мультимедійності, методичного консультування) і педагогічних умовах (формування позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією; створення сприятливого освітнього середовища для розробки й використання студентами електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності; оновлення змісту методів та засобів фахової підготовки майбутніх вихователів) та забезпечує підвищення рівня сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Експериментальну перевірку запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти здійснено завдяки її впровадженню в освітній процес закладів вищої освіти. Студенти експериментальної групи разом із традиційним навчанням, опановували курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча»; працювали в Ресурсному центрі (створювали тематичні вебмікси для вихователів закладів дошкільної освіти за допомогою сервісу Symbaloo, демонстраційні інтерактивні плакати ThingLink для батьків дітей раннього й дошкільного віку), наповнювали освітній блог (добирали й формували методичні розробки для вихователів

закладів дошкільної освіти, дітей дошкільного віку, батьків вихованців за допомогою конструктора інтерактивних завдань LearningApps).

В експериментальний спосіб доведено ефективність запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Динаміка рівнів сформованості окресленої компетентності студентів на констатувальному й контрольному етапах експерименту довела відмінність досліджуваного параметру на користь експериментальної групи. Так, кількість студентів із високим рівнем сформованості методичної компетентності експериментальної групи збільшилася на 7,7%, із середнім – збільшилася на 6,6%, із низьким – зменшилася на 14,3%. У контрольній групі також відбулися незначні зміни: кількість студентів, яким притаманний високий рівень, збільшилася на 3,1%, середній – збільшилася на 1,8%, низький – зменшилася на 4,9%.

Отримана статистична значущість результатів експериментального дослідження підтверджена за допомогою використання методів математичної статистики, а саме критерію λ (лямбда) Колмогорова-Смирнова, це зумовило висновок, що при $\lambda_{emp} \approx 0,86$ запропонована технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти забезпечує статистично значущі відмінності отриманих результатів.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Перспективу подальших наукових досліджень убачаємо в розробці теоретичних основ підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти з формування вмінь застосовувати електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя: монография. Красноярск: КГУ, 1998. 310 с.
2. Алексеєнко-Лемовська Л.В. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: сутність та концептуальні засади. *Наукові записки: [збірник наукових статей]*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Випуск СХХVI(126). С. 14–23.
3. Амацьєва О., Демченко М. Використання потенційних можливостей Ресурсного центру факультету дошкільної освіти та практичної психології для підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка*. 2015. Спецвип. 15. Ч. 1. С. 25–32.
4. Амацьєва О., Демченко М., Іванчук В. Психологія профорієнтаційної роботи. Навчально-методичний посібник. Практикум. Слов'янськ: ДВНЗ «ДДПУ», 2013. 176 с.
5. Амацьєва О.П., Демченко М.О. Використання інноваційного проекту «Ресурсний центр факультету» для адаптації майбутніх фахівців до умов психолого-педагогічної діяльності. Перспективні питання психології: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської міжвузівської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми реалізації адаптаційного потенціалу особистості в сучасних умовах життєздійснення. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2016. Вип. 1. С. 228–232.
6. Амацьєва О.П., Демченко М.О., Гакало В.О. Використання можливостей роботи Ресурсного центру для оптимізації підготовки психолого-педагогічних працівників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: збірник наукових праць*. Запоріжжя: КПУ, 2019. Вип. 63. Т. 2. С. 11–15.
7. Антонова О.Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології

навчання: наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; упоряд.: Філімонова Т.В., Тарнавська С.В., Орищенко І.О. та ін.; наук. консультант Антонова О.Є.; наук. ред. Березівська Л.Д. Київ, 2015. С. 8–15.

8. Антонова О.Є., Маслак Л.П. Європейський вимір компетентнісного підходу та його концептуальні засади. *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід*: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81–109.

9. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Управління персоналом: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 468 с.

10. Баловсяк Н.В. Поняття професійної компетентності в зарубіжних дослідженнях. *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі*: зб. наук. пр. Кривий Рік: Видавничий відділ НМетАУ, 2004. С. 23–25.

11. Бережанська Д.Г. Педагогічні умови формування креативної компетентності старшокласників на уроках художньої культури. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. 2010. Вип. 9. С. 68–71.

12. Беленька Г.В. Особливості професійного становлення майбутніх вихователів у процесі фахової підготовки. *Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика*: навчальний посібник / під заг. ред. проф. С.О. Нікітчиної. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 368 с.

13. Беленька Г.В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої освіти: автореферат дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Інститут проблем виховання НАПН України. Київ, 2012. 35 с.

14. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 4. С. 114–119.

15. Биков В.Ю. Проблеми та перспективи інформатизації системи освіти в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2012. №13. С. 3–18.
16. Биков В.Ю., Лапінський В.В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. №2. С. 3–6.
17. Бігич О.Б. Передумови та складники системи методичної освіти майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи. *Вісник Житомирського педагогічного університету*. Житомир: ЖДПУ ім. І. Франка, 2003. Вип. 12. С. 129–132.
18. Біляковська О.О. Професійна компетентність учителя як складова ефективної педагогічної діяльності. URL: <http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/BAK7/7/37.pdf> (дата звернення: 03.02.2018).
19. Бобровицька С.Ф. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. Суми, 2020. 277 с.
20. Богачков Ю.М., Пінчук О.П. Ключові питання створення концепції мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. Т. 35, вип. 3. С. 83–98.
21. Бондаренко Т. Визначення змісту, структури та етапів формування методичної компетентності у майбутніх вчителів біології. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 5(2). С. 150–155.
22. Борин Г.В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2009. 20 с.
23. Борин Г.В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку: дис. ... канд. пед.

наук: 13.00.04 / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаніка. Івано-Франківськ, 2009. 251 с.

24. Борисова А.О. Дидактичні завдання формування методичної компетентності магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи». *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. Вип. 1. С. 115–120.

25. Бухлова Н.В., Коновалова Л.М. Науково-методичний супровід самостійної й самоосвітньої діяльності педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти: практико зорієнтований методичний посібник. Донецьк: Каштан, 2007. 108 с.

26. Варенко Т.К. Виховний потенціал студентських блогів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 46. С. 54–60.

27. Вачевський М. Використання інноваційних педагогічних технологій у системі освіти професійно-технічних навчальних закладів. *Молодь і ринок*. 2013. №6 (101). С. 19–23.

28. Воронюк Л. Удосконалення професійної компетентності учителя засобами блога: з досвіду роботи. *Проблеми дидактики історії*. 2015. Вип. 6. С. 105–112.

29. Вступне слово до Проекту ТЬЮНІНГ – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес. URL: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf (дата звернення: 18.03.2018).

30. Гаврілова Л.Г. Система формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2015. 656 с.

31. Гаєвець Я.С. Формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у навчанні молодших школярів розв'язувати сюжетні математичні задачі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 110. С. 194–197.

32. Гендерний ресурсний центр Сумського державного університету. URL: <http://sumdu.edu.ua/ukr/scientific/66-general/management/structure/391-gender.html> (дата звернення: 02.04.2018).
33. Георгян Н.М., Зінченко В.М. Дошкільна педагогіка. Курс лекцій. Навчальний посібник для дошкільних факультетів педагогічних вузів та університетів. Частина I, II. Слов'янськ: СДПУ, 2003. 143 с.
34. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. №3. С. 23–30.
35. Головатий М.Ф., Панасюк М.Б. Соціальна політика і соціальна робота: терм.-понятійн. слов. К.: МАУП, 2005. 560 с.
36. Головка С.О. Формування управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту в процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Слов'янськ, 2019. 324 с.
37. Грецов А., Бедарева Т. 100 популярных профессий. Психология успешной карьеры для старшеклассников и студентов. СПб.: Питер, 2008. 272 с.
38. Гриньова В.М. Про співвідношення понять «професіоналізм», «професійна культура», «професійна компетентність», «професійна підготовка». *Педагогіка та психологія*. 2014. Вип. 45. С. 74–84.
39. Грицай Н. Методичні знання та вміння як основа методичної компетентності майбутніх учителів біології. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2012. Ч. 4. С. 88–95.
40. Гуцева С.І., Богдан Л.О. Роль ресурсного центру в підвищенні педагогічної майстерності вчителів іноземних мов. *Таврійський вісник освіти*. 2014. №2. С. 75–80.
41. Гущина Т.Н. Формирование методической компетентности педагогических работников учреждений дополнительного образования детей в процессе повышения квалификации: дисс. ...канд. пед. наук: 13.00.08 /

Ярославский государственный педагогический университет им. К. Д. Ушинского. Ярославль, 2001. 252 с.

42. Данильчук Л. До питання дослідження поняття «компетентність». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. №5. С. 40–49.

43. Демченко М.О. Використання платформи Moodle у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Scientific discussion (Praha, Czech Republic)*. VOL 1, No 19, (2018). P. 24–28.

44. Демченко М.О. Генеза понять компетентнісного підходу у сучасних педагогічних дослідженнях. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць*. 2017. №5 (85). С. 135–144.

45. Демченко М.О. Діагностика рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Scientific and pedagogic intemship «Pedagogical and psychological education as a component of the education system in Ukraine and the EU countries»: Internship proceedings (August 3 – September 11, 2020)*. Włocławek: «Izdevnieciba Baltija Publishing», 2020. P. 79–82.

46. Демченко М.О. До проблеми визначення сутності понять «компетенція», «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогіка і психологія сьогодення: теорія та практика: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 19–20 січня 2018 р.)*. Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. С. 73–75.

47. Демченко М.О. До проблеми розробки професіограми вихователя закладів дошкільної освіти. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки» Херсонського державного університету*, 2018. Випуск LXXXI. Том 1. С. 138–143.

48. Демченко М.О. Електронні освітні ресурси як засіб професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Збірник наукових праць за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіко-гуманітарні проблеми сьогодення» (м. Краматорськ, 17–18 жовтня 2019 р.) / за заг. ред. Л.К. Лисак, В.А. Григор'євої*. Харків.: ТОВ «Промарт», 2019.

Вип. 1. С. 126–128.

49. Демченко М.О. Електронні освітні ресурси: сутність поняття, переваги та недоліки. *Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрямки досліджень*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 1–2 червня 2018 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. С. 22–25.

50. Демченко М.О. Методика діагностики рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. The 3rd International scientific and practical conference «Innovative development of science and education» (May 24–26, 2020). ISGT Publishing House, Athens, Greece. 2020. P. 248–253.

51. Демченко М.О. Професійні функції майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: теоретичний аналіз. *Інновації XXI століття*: збірник наукових матеріалів XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, 25 травня 2018 р.). Вінниця, 2018. Ч. 5. С. 13–16.

52. Демченко М.О. Ресурсний центр як засіб професійного становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 25–26 травня 2018 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2018. С. 48–51.

53. Демченко М.О. Стан використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*: зб. наукових праць (Канада–Сербія–Азербайджан–Польща–Україна, 30–31 травня 2020 р.) / за заг. ред. д. філос. н. Журби М.А. Монреаль: СРМ «ASF», 2020.

54. Демченко М.О. Теоретичний аналіз організації та діяльності ресурсних центрів України. *Проблеми професійного розвитку вчителя в контексті оновлених освітніх стандартів*: матеріали Міжнародної науково-

практичної Інтернет конференції, присвяченої 80-річчю заснування Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» та 50-річчю започаткування підготовки учителів трудового навчання в ДДПУ (Слов'янськ, 20 травня 2020 року). Слов'янськ, 2020. С. 75–78.

55. Демченко М.О. Теоретичний аналіз структури методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Науковий Часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Випуск 72. Том 1. С. 145–150.

56. Дем'яненко В.М., Лаврентьєва Г.П., Шишкіна М.П. Методичні рекомендації щодо добору і застосування електронних засобів та ресурсів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. №1. С. 44–48.

57. Денисенко С.М. Психолого-педагогічні засади проектування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів для вищого навчального закладу: дис. канд. пед. наук: 13.00.10 / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2013. 261 с.

58. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серп. 2019 р №800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27 груд. 2019 р. №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-p#Text> (дата звернення: 20.05.2019).

59. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.

60. Діденко О.В. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх офіцерів у ВНЗ. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 3. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vnadps_2014_3_6%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vnadps_2014_3_6%20(5).pdf) (дата звернення: 14.02.2018).

61. Дметерко Н.В. Дитяча психологія: курс лекцій: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Слов'ян. держ. пед. ун-т, Каф. практи. психології. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Слов'янськ: Маторін Б.І., 2011. 230 с.

62. Дольме М. Електронні освітні ресурси як складова електронного навчально-методичного комплексу в підготовці майбутніх учителів технологій. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2015. Вип. 52. С. 97–102.

63. Дубасенюк О.А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. Професійно-педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С. 14–47. 61

64. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.

65. Дяченко С.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2009. 23 с.

66. Єгорова В.В. Розвиток ключових компетентностей науково-педагогічних працівників у системі методичної роботи вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 288 с.

67. Загородня Л.П., Тітаренко С.А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу. Суми: Університетська книга, 2010. 319 с.

68. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 20.03.2018).

69. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.03.2018).

70. Зінковський Ю.Ф., Мірських Г.О. Професійна компетентність – умова плідної професійної діяльності фахівця. *Вісник Національного*

технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Сер.: Радіотехніка. Радіоапаратобудування. 2009. Вип. 38. С. 112–118. 68

71. Зязюн І.А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи. *Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи*: монографія. Київ; Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. С. 8–10.

72. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2002. 512 с.

73. Ігнатенко О., Перевозник В. Електронні освітні ресурси як невід’ємна складова освітнього процесу. *Освіта. Технікуми, коледжі*. 2016. URL: <http://osvitatk.com.ua/wp-content/uploads/2017/06/Олена-Ігнатенко-Віта-Перевозник-Електронні-освітні-ресурси-як-невід’ємна-складова-освітнього-процесу-№34-41-2016.pdf> (дата звернення: 06.05.2018).

74. Інноваційні педагогічні технології в системі неперервної професійної освіти. Монографія / за ред. С.С. Вітвицької, доктора педагогічних наук, професора. Житомир: «Полісся», 2015. 368 с.

75. Інформаційно-ресурсний центр «Дитинство без насильства. URL: <https://rescentre.org.ua> (дата звернення: 03.04.2018).

76. Карелин А. Большая энциклопедия психологических тестов. Москва: Эксмо, 2007. С. 28–31.

77. Києнко-Романюк Л.А. Науково-методична компетентність педагога в контексті завдань сучасної післядипломної освіти. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 40(2). С. 233–238.

78. Кідіна Л.М. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі педагогічної практики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет». Ялта, 2012. 17 с.

79. Кізім С.С. Використання блогів у процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики

навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 35. С. 274–278.

80. Клепко С.Ф. Компетентезація освіти: обмеження і перспективи. *ПостМетодика*. Полтава: Інарт, 2005. №2 (60). С. 2–9.

81. Клеба А.І. Формування інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Слов'янськ, 2018. 266 с.

82. Ковалевська Н.В. Професійна підготовка студентів факультетів дошкільної педагогіки до роботи у сім'ях: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України. Київ, 2007. 21 с.

83. Ковальчук М.О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2017. 282 с.

84. Козлов В.Є., Сальников О.М. Електронні освітні ресурси. Загальні вимоги та методика створення. *Чесць і закон*. 2013. №1. С. 73–76.

85. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика: монографія / Н.М. Авшенюк та ін.; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 280 с.

86. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики): колективна монографія / під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004. 112 с.

87. Коневщинська О.Е. Кадрове забезпечення ресурсного центру дистанційної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. Т. 38, Вип. 6. С. 196–206.

88. Коневщинська О.Е. Організаційні заходи створення ресурсного центру дистанційної освіти для загальноосвітніх навчальних закладів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. №8. С. 31–33.

89. Коновалова К.І. Формування професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»; ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського». Одеса, 2018. 310 с.

90. Коновальська Л.О. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Нац. педагогічний ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2011. 19 с.

91. Кононенко Н.В. Формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2017. 21 с.

92. Корнеєва О.Л. Організація методичної роботи з вихователями дошкільних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2012. 21 с.

93. Корнеєва О.Л. Організація методичної роботи з вихователями дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Слов'янський державний педагогічний університет. Слов'янськ, 2012.

94. Косенко Ю.М. Основи педагогічної майстерності вихователя. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта». 2-е видання, доповнене. Маріуполь: ТОВ «Друкарня «Новий світ», 2014. 360 с.

95. Кочарян Т.Э. Развитие методической компетентности преподавателя среднего профессионального учебного заведения в условиях

последипломного образования : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Ставрополь, 2004. 179 с.

96. Крамаренко Т.В. Використання Інтернету та електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі вищих навчальних закладів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2016. №1. С. 251–255.

97. Крижановський А.І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2017. 264 с.

98. Кузава І., Ярмолюк М. Формування професійної готовності майбутніх вихователів до впровадження інклюзивної освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. Т. 2. №2(304). С. 75–81.

99. Кузьмина Н.В., Реан А.А. Профессионализм педагогической деятельности. СПб.: СПбГУ, 1993. 63 с.

100. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 486 с.

101. Лабудько С.П. Блог як засіб розвитку професійної компетентності вчителів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. №6. С. 9–12.

102. Левченко И.В. Развитие системы методической подготовки учителей информатики в условиях фундаментализации образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Московский городской педагогический университет. М., 2009. 45 с.

103. Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. №4. С. 43–63.

104. Литвинова Н.В. Поняття «компетенція» і «компетентність» у працях сучасних педагогів. URL:

http://gnpu.edu.ua/files/VIDANNIY/Visnik_19/V19_102_106.pdf

(дата

звернення: 26.11.2017).

105. Литвинова О.В., Резунова О.С. Компетентнісний підхід до формування культури професійного спілкування в аграрних ВНЗ. *Журнал Науковий огляд*. К., 2015. Вип. 3 (13). С. 82–90.

106. Львов Л.В. Профессиональное образование: компетентностно-контекстный подход: учеб. пособие. Челябинск: ЧГАУ, 2007. 120 с.

107. Мазурок М. Критерії та показники розвитку професійної компетентності педагогів у процесів підвищення їх кваліфікації. *Нова педагогічна думка*. 2013. №2. С. 57–60.

108. Манохіна І.В. Реалізація моделі як одна з формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. №1(27). С. 388–397.

109. Мартиненко О., Ковтун Г. Формування методичної компетентності вчителя математики та економіки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. №3(57). С. 398–406.

110. Мартиненко С.А. Професійна компетентність як складова професіоналізму особистості: психолого-педагогічний аспект. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 40(2). С. 128–132.

111. Матійків І. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал*. 2006. №3. С. 44–53.

112. Матохнюк Л., Дем'янюк К. Блог як один із видів організаційно-методичної діяльності освітяна. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологія*. 2017. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2017_1_5 (дата звернення: 03.04.2018).

113. Мачуський В.В. Професійна компетентність педагога позашкільного навчального закладу. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2014. Вип. 18(2). С. 6–14.

114. Методична робота в ДНЗ / Л.А. Швайка. Харків: Вид. група «Основа», 2017. 304 с.

115. Методичні рекомендації «Організація дистанційного навчання у системі MOODLE» для викладачів вищих навчальних закладів. В.В. Глазова, Н.В. Кайдан. Слов'янськ: Видавництво Б.І. Маторіна, 2015. 55 с.

116. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії. Київ: Академвидав, 2010. 200 с.

117. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка Н навч. посіб. 4-е видання, доповнене. 2003. 615 с.

118. Морін О.Л. Ресурсний центр професійної орієнтації учнівської молоді освітнього округу. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2015. №37. С. 96–103.

119. Набока О.Г., Демченко М.О. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: теоретичний аспект. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. №10.1 (50.1) жовтень, 2017 р. С. 45–49.

120. Набока О.Г., Демченко М.О. Освітній блог як засіб професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69, № 1. С. 64–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_8.

121. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.09.2016 р. №1061 «Про внесення змін до Положення про електронні освітні ресурси». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1274-16> (дата звернення: 13.03.2018).

122. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 р. №1060 «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси». *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. №8. С. 52–53.

123. Наскрізна програма педагогічної практичної підготовки студентів у ВНЗ зі спеціальності 012 Дошкільна освіта (поєднана спеціальність 013

Початкова освіта), 012 Дошкільна освіта (спеціалізація Практична психологія): навч.-метод. посіб. / укл.: Алеко О.А., Бондаренко Н.Б., Дметерко Н.В., Кривошея Н.Б., Ляшова Н.М. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2017. 70 с.

124. Овчарук О.В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики)*: колективна монографія / під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004. 112 с.

125. Орлова И.В. Тренинг професійного самопознання: теорія, діагностика и практика педагогіческой рефлексии. СПб.: Речь, 2006. 128 с.

126. Осадча К.П. Аналіз понять «компетенція» та «компетентність» у зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. *Педагогічний дискурс*. 2011. Випуск 9. С. 254–258.

127. Осадча К.П., Осадчий В.В. Організаційні проблеми впровадження систем управління курсами у процес професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій. URL: <http://2013.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=24&lang=ru> (дата звернення: 21.03.2018).

128. Освітня програма (освітньо-професійна програма) «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта. Слов'янськ, 2017 (2019). 16 с.

129. Освітня програма (освітньо-професійна програма) «Дошкільна освіта. Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта. 013 Початкова освіта. Слов'янськ, 2017 (2019). 19 с.

130. Освітня програма «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012

Дошкільна освіта Маріупольського державного університету. Маріуполь, 2018. 42 с.

131. Освітня програма «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. 15 с.

132. Петрук І.С. Процес розвитку методичної компетентності вихователів ДНЗ у закладах підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. *Андрагогічний вісник: Наукове електронне періодичне видання*. Випуск 5. 2014. С. 217–224.

133. Петрук І.С. Розвиток методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів як педагогічна проблема. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2016. Вип. 13(2). С. 31–34.

134. Петрук І.С. Теоретичні засади розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів у післядипломній освіті. URL: http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=53 (дата звернення: 07.02.2018).

135. Погребицкая М.В. Математические методы в психологии: учебно-методическое пособие. Петропавловск, СКГУ, 2004. 228 с.

136. Поляков А.О. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти: автореф. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків, 2008. 20 с.

137. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.

138. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські*

перспективи (Бібліотека з освітньої політики): колективна монографія / під заг. ред. О. В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. 112 с.

139. Пометун О.І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики):* колективна монографія / під заг. ред. О.В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. 112 с.

140. Пометун О.І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів.* 2005. №23. С. 18–22.

141. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, спеціальність «Дошкільне виховання». Київ: Видавничий Дім «Слово», 2007. 352 с.

142. Пономарьова Г.Ф., Бабакіна О.О., Беляев С.Б. Нові педагогічні технології: навч. посіб. Харків, 2013. 280 с.

143. Приліпко О.Ф. Ретроспективний аналіз становлення поняття «професійна компетентність». *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Психолого-педагогічні науки.* 2013. №5. С. 54–62.

144. Присяжнюк Ю.С. Розвиток методичної компетентності викладачів дисциплін гуманітарного циклу у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. К., 2010. 14 с.

145. Притуло А.В. Совершенствование методической компетенции воспитателей дошкольного образовательного учреждения в системе повышения квалификации: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / ГОУ ВПО «Сургутский государственный университет Ханты-Мансийского автономного округа – Югры». Москва, 2012. 26 с.

146. Про систему дистанційного навчання «Віртуальний Університет». URL: <http://vu.net.ua> (дата звернення: 21.03.2018).
147. Професійна освіта: Словник: навч. посіб. / уклад. С.У. Гончаренко та ін.; за ред. Н.Г. Николо. Київ: Вища школа, 2000. 149 с.
148. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация; пер. с англ. Москва: «Когито-центр», 2002. 256 с.
149. Ресурсний центр ГУРТ. URL: <http://gurt.org.ua/gurt/>. (дата звернення: 02.04.2018).
150. Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку (м. Київ). URL: <http://rozvytok.in.ua/informatsiia/about> (дата звернення: 02.04.2018).
151. Ресурсний центр зі сталого розвитку Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. URL: <http://www.vtei.com.ua/index.php/ua/theme/iceshortcodes/resursnyi-tsentr-zi-staloho-rozvytku> (дата звернення: 02.04.2018).
152. Рыбка Ю.В. Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу. *Переяславская рада: ее историческое значение и перспективы развития восточно-славянской цивилизации*: сб. науч. трудов: по матер. VI Междунар. науч.-практ. конф. 15–16 декабря 2011 г. / под ред. А.Г. Романовского, Ю.И. Панфилова. Харьков: НТУ «ХПИ», 2011. С. 261–264.
153. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Гума-нит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. 384 с.
154. Ротар В. Професійна компетентність майбутніх спеціалістів: теоретичний аспект. *Імідж сучасного педагога*. 2014. №6. С. 22–23.
155. Савченко О.П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі. *Е-журнал «Педагогіка і наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку»*. 2010. С. 16–23.

156. Садова Т.А., Георгян Н.М. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: навчально-методичний посібник. Слов'янськ, 2019. 60 с.

157. Самсонова О.О. Розвиток професіоналізму вихователів дошкільних навчальних закладів у системі післядипломної освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Класичний приватний університет. Запоріжжя. 2016. 228 с.

158. Свириденко О.М. Про співвідношення понять «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність». *Вісник післядипломної освіти*. 2013. Вип. 9(2). С. 298–304.

159. Сетевая образовательная платформа e-University. URL: <http://euniversity.bsu.by/eun4docs/using.pdf> (дата звернення: 21.03.2018).

160. Синєкоп О.С. Методика інтерактивного навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційної безпеки з використанням комп'ютерних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2011. 23 с.

161. Синявський В.В. Професіограми і психограми професій педагогічного спрямування: метод. посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 84 с.

162. Сисоєва С.О., Осадча К.П. Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей. URL: <http://www.universum.kiev.ua/attachments/article/234/url.pdf> (дата звернення: 21.03.2018).

163. Система дистанционного обучения СНД REDCLASS. URL: <http://www.redcenter.ru/?sid=439> (дата звернення: 21.03.2018).

164. Система дистанційного навчання студентів MOODLE. URL: <http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/> (дата звернення: 21.03.2018).

165. Скворцова С.А. Формирование методической компетентности будущих учителей посредством учебной дисциплины «Методика обучения

математике».

URL:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/24_32_Formirovanie%20metodicheskoj%20kompetentnosti%20buduschih%20uchiteley%20posredstvom%20uchebnoy%20distsipliny.pdf (дата звернення: 03.02.2018).

166. Скворцова С.О. Нормативна складова методичної компетентності майбутнього вчителя в галузі викладання математики. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 110. С. 286–288.

167. Скворцова С.О. Структурно-функціональна модель формування методичної компетентності майбутніх учителів у навчанні математики учнів початкових класів. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 67. С. 270–276.

168. Скворцова С.О., Гаєвець Я.С. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання молодших школярів розв'язувати сюжетні математичні задачі: монографія. Харків: «Ранок-НТ», 2013. 332 с.

169. Скоблікова О.В. Формування літературної компетентності учнів початкових класів. Харків: Вид. група «Основа», 2014. 112 с.

170. Скрипник М., Мінда Л. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: сутність та структура. *Обрії*. 2014. №1(38). С. 84–88.

171. Словник іншомовних слів / уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.

172. Словник української мови: в 11 т. / ред. колег. І.К. Білодід (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 4: І–М / ред. А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, П.П. Доценко. Київ: Наукова думка, 1973. 840 с.

173. Сметаніна Л.С. Структура методичної компетентності майбутніх учителів інформатики та модель її набуття. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського*. 2012. №11–12. С. 204–212.

174. Смирнова І.М. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів технологій до розроблення і використання електронних освітніх ресурсів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04, 13.00.02 / Інститут професійно-технічної освіти. Київ, 2018. 709 с.

175. Смиронова І. Методичні основи розробки електронних освітніх ресурсів як контенту інформаційно-освітнього середовища. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Сер.: Професійна підготовка*. 2015. №10. С. 78–83.

176. Соколовський С.А., Козлов В.Є., Сальніков О.М. Електронні освітні ресурси. Практична реалізація. *Честь і закон*. 2014. №4. С. 35–38.

177. Соловова Н.В. Методическая компетентность преподавателя ВУЗа. *Вестник Российского государственного университета им. И. Канта*. 2010. Вып. 5. С. 52–59. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/metodicheskaya-kompetentnost-prepodavatelya-vuza> (дата звернення: 03.02.2018).

178. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 012 Дошкільна освіта. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2019. 20 с.

179. Тести для оцінювання професійної підготовки педагогів ДНЗ / уклад. О.В. Власова. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 121 с.

180. Технологія створення дистанційного курсу: навчальний посібник / Биков В.Ю. та ін.; за ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренко В.М. Київ: Міленіум, 2008. 324 с.

181. Ткачук Г.В. Методика використання освітніх веб-ресурсів у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики: монографія. Умань: Видавець «Сочінський», 2011. 177 с.

182. Тонкіх І. Функції блогів на сайтах українських Інтернет-ЗМ. *Діалог*. 2012. Вип. 15. С. 341–350.

183. Троценко Н.Є. Професійне самовдосконалення соціальних працівників у Ресурсних центрах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 /

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2011. 243 с.

184. Тукало М.Д. Електронні освітні ресурси для Інтернет-підтримки сучасного уроку хімії в профільній школі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. Т. 36. Вип. 4. С. 57–65.

185. Удовиченко О.М. Підготовка майбутніх учителів інформатики до професійної діяльності засобами електронних освітніх ресурсів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. Суми, 2018. 267 с.

186. Ушакова Ю.В. Електронні освітні ресурси як засіб розвитку мотивації у курсантів при вивченні професійно орієнтованих дисциплін. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 40. С. 302–308.

187. Фесенко О. Дослідження сутності феномена «методична компетентність» у науковій літературі. *Людинознавчі студії. Педагогіка*. 2016. Вип. 3. С. 236–243.

188. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: «Академвидав», 2006. 352 с.

189. Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Фатхутдінова О.В. Правова педагогіка: навч. посіб. Херсон: Олді-Плюс, 2015. 326 с.

190. Харченко А.А. Психолого-педагогічні вимоги до професійної компетентності педагога дошкільного закладу. URL: irpobuk.cv.ua/images/Харченко.docx (дата звернення: 22.01.2018).

191. Хміль Н., Дяченко С. Формування навичок ефективного використання блогів у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. №5(2). С. 188–193.

192. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования. *Народное образование*. 2003. №2. С. 58–64.

193. Цимбалюк Я.С. Структура методичної компетентності вчителя. URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/58.pdf (дата звернення: 03.02.2018).

194. Часнікова О.В. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2607 (дата звернення: 14.06.2019).

195. Чепелева Н.В. Професійна компетентність практичного психолога. *Проблеми загальної та педагогічної психології*: збірник наукових праць. Ніжин, 2002. Том III, частина 9. С. 13–19.

196. Черкаський обласний молодіжний ресурсний центр. URL: <http://mrc.sk.ua> (дата звернення: 03.04.2018).

197. Чижевський В.В. Загальноєвропейський аспект формування змісту освіти в Україні. *Стандарти загальної середньої освіти. Проблеми, пошуки, перспективи*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (26–26 червня 1996 р.). Київ, 1996.

198. Чернобай В.Г. Професійна компетентність та її складові. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2014. Вип. 199(1). С. 409–413.

199. Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі: підруч. для студ. магістратури. Донецьк: НГУ, 2014. 120 с.

200. Шаган В.С. Педагогическое сопровождение процесса развития методической компетентности преподавателя колледжа: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Ижевск, 2010. 24 с.

201. Шамова Т.И. Система последипломного образования руководителей образовательных учреждений: Опыт, проблемы, перспективы. *Педагогическое образование и наука*: науч.-метод. журнал. 2004. №3.

202. Шапаренко Х.А. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на засадах акмеологічного підходу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 /

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди.
Харків, 2008. 24 с.

203. Швець Т.А. Критерії та показники формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. Херсон, 2017. Вип. LXXV. Ч. III. С. 93–97.

204. Швець Т.А. Педагогічні умови формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2016. 260 с.

205. Шерстюк Л.В. Сутність та структура методичної компетентності майбутнього викладача-філолога. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 142. С. 220–224.

206. Шишов С.Е. Понятіе компетенції в контексте качества образования. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 1999. №2. С. 15–20.

207. Шумельчик Л.Б. Упровадження електронних освітніх ресурсів у процес професійної підготовки майбутніх гірничих інженерів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 36. С. 442–449.

208. Шумський О. Можливості використання електронних освітніх ресурсів у навчанні іноземної мови. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2016. №1. С. 199–212.

209. Юрженко В., Агалець І. Основні елементи контент-середовища електронних освітніх ресурсів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 16. С. 471–479.

210. Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2007. Том 71. С. 3–8.

211. Ясько О.М. Формування комунікативної культури майбутніх учителів іноземних мов засобами ресурсу Інтернет: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Старобільськ, 2017. 300 с.

212. Яциніна Н.О. Формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя у навчальному процесі педагогічного університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2008. 21 с.

213. Яшанов М.С. Електронні освітні ресурси в системі засобів навчання інформативних дисциплін майбутніх учителів технологій. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Сер.: Педагогічні та історичні науки.* 2013. Вип. 115. С. 252–259.

214. Яшанов М.С. Проблеми впровадження електронних освітніх ресурсів у процес інформативної підготовки майбутніх учителів технологій. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент.* 2014. Вип. 16. С. 175–182.

215. Barger J. Weblogre sources FAQ. URL: <http://www.robotwisdom.com/weblogs> (дата звернення: 03.05.2018).

216. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DeSeCo). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program. OECD, 2002. URL: <http://www.oecd.org/edu/statistics/deseco> (дата звернення: 23.03.2018).

217. Rychen D.S. Definition and Selection of Competencies (DESECO): Theoretical and Conceptual Foundations. Strategy paper / D. S. Rychen, L. H. Salganik. Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office, 2002. 27 p.

218. Spector J. ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence,

Competencies and Certification / J. Spector, Michael-de la Teja, Ileana. N.Y., 1996. 123 p.

219. Winer M The History of Weblogs. URL: <http://oldweblogscomblog.scripting.com/historyOfWeblogs> (дата звернення: 05.05.2018).

Освітній блог: створюємо і використовуємо

**Інструктивні матеріали для студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта**

Визначення поняття «Освітній блог»

Освітній блог – це веб-сайт, який має певну структуру (сторінки), на яких розміщується теоретична та практична інформація (статті, фото- і відеоматеріали, гіперпосилання на інші освітні ресурси, презентації, опитування, завдання тощо) для викладачів, студентів, педагогів закладів освіти.

Вибір платформформи

Blogger

<http://www.blogger.com/>

<http://livejournal.com/>

WORDPRESS

<http://uk.wordpress.com/>

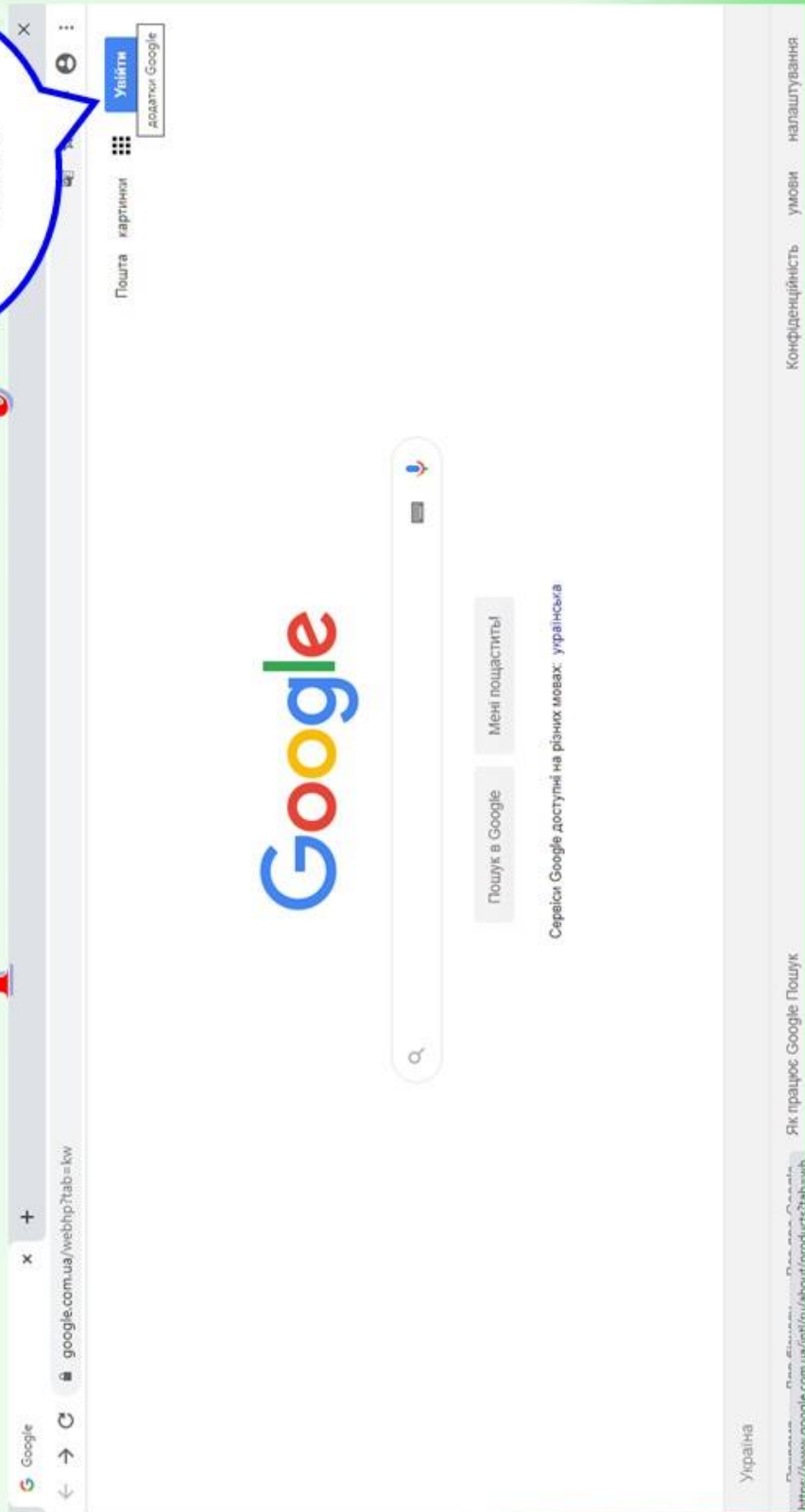

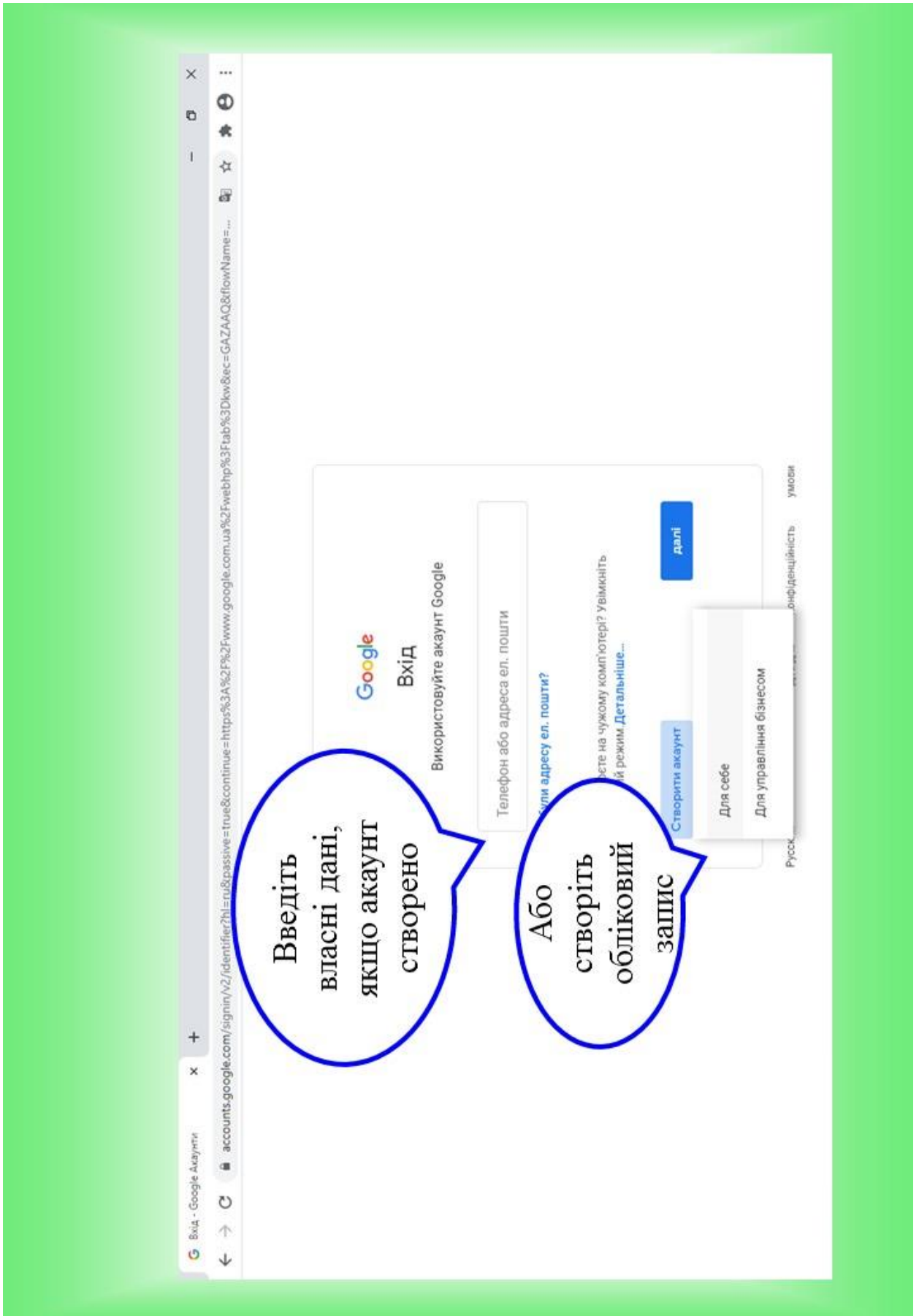
МетаБЛОГ

<http://blog.meta.ua>

Створення блогу

Увійдіть в
обліковий
запис

Знайдіть додаток Blogger

Google акаунт

Поиск в акаунте Google

РЦ

Ласкаво просимо, Ресурсний центр педагогічного факультету ДДПУ!

Налашуйте параметри конфіденційності та безпеки, щоб вам було ще зручніше користуватися сервісами Google.

Конфіденційність і персоналізація

Дізнайтеся, які дані зберігаються в вашому акаунті та яка інформація використовується для персоналізації сервісів Google.

[Управління даними та персоналізація](#)

Знайдено критичні проблеми безпеки

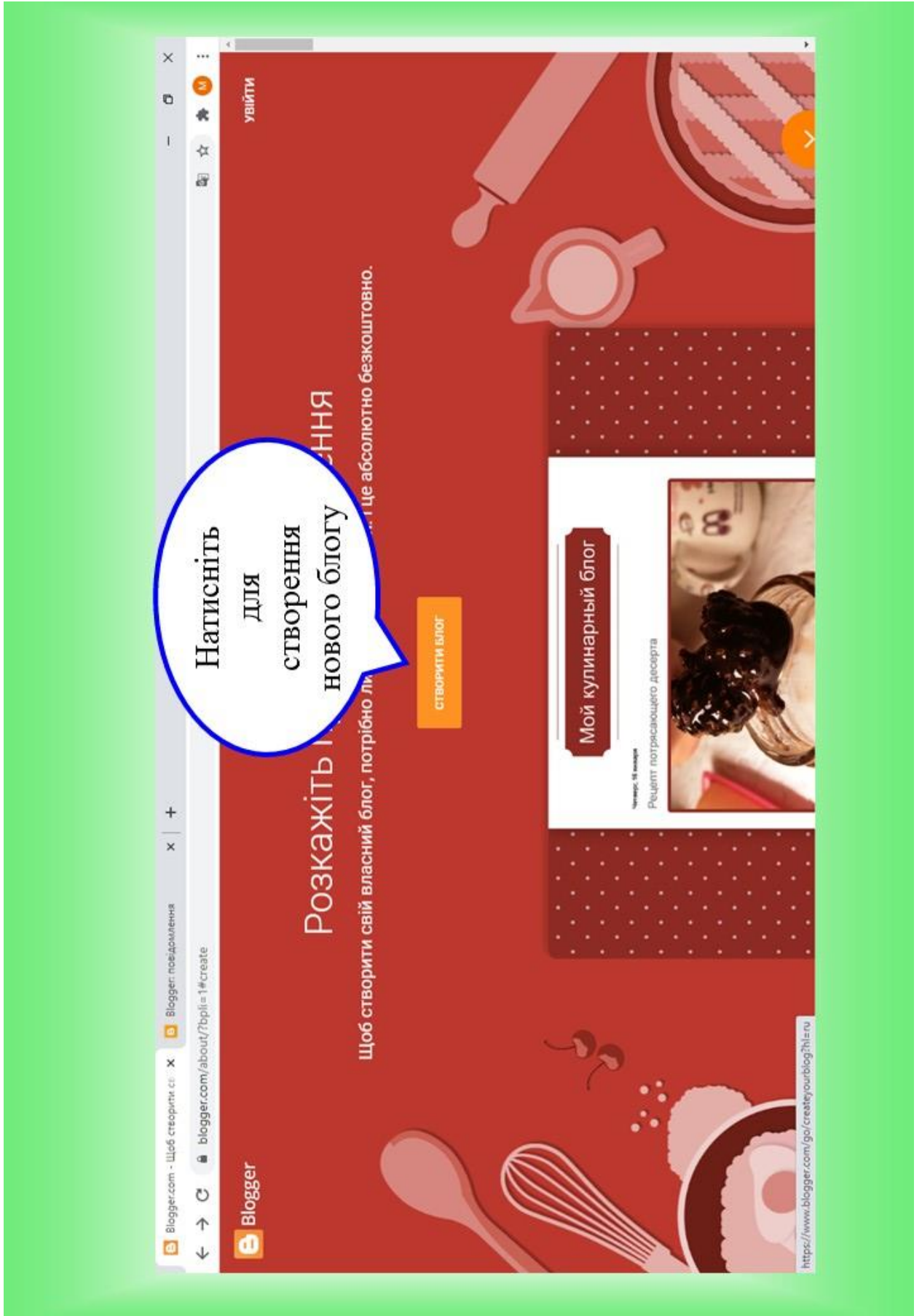
Усуньте ці проблеми, щоб посилити захист облікового запису

[Прийняти міри](#)

Google акаунт

- Головна
- Особиста інформація
- Дані та персоналізація
- Безпека
- налаштування доступу
- Платежі та підписки

рц

Написніть
для
створення
нового блогу

СТВОРИТИ БЛОГ

Задайте назву та адресу блогу

Виберіть назву блогу

Ця назва буде відображатися у верхній частині вашого блогу.

Назва

0/100

СКАСУВАТИ **ДАЛІ**

Майкрософт © 10. Майкрософт

Виберіть URL для вашого блогу

Це веб-адреса, який дозволить читачам знаходити ваш блог в Інтернеті.

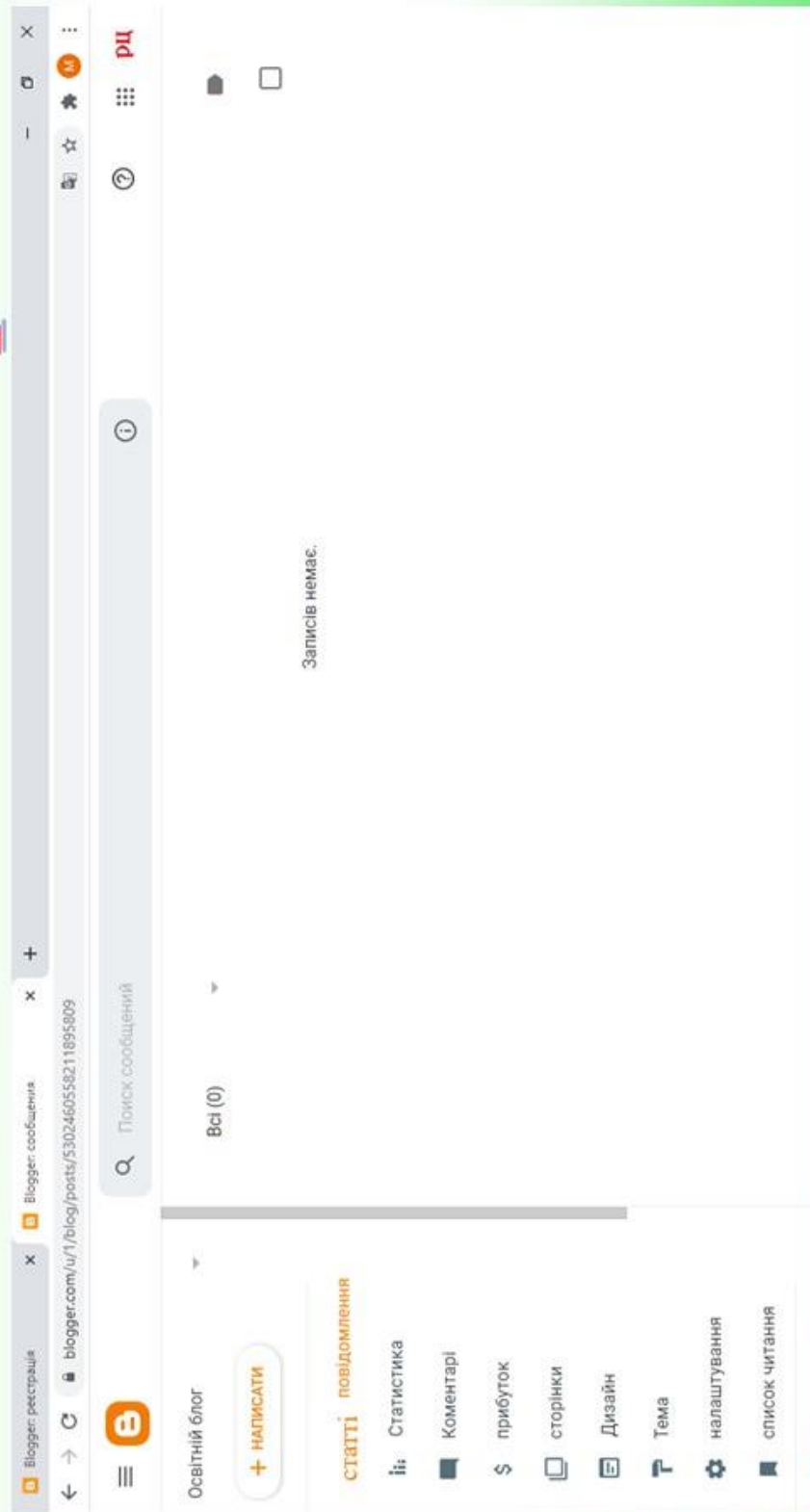
Адреса

Персональний домен можна додати пізніше.

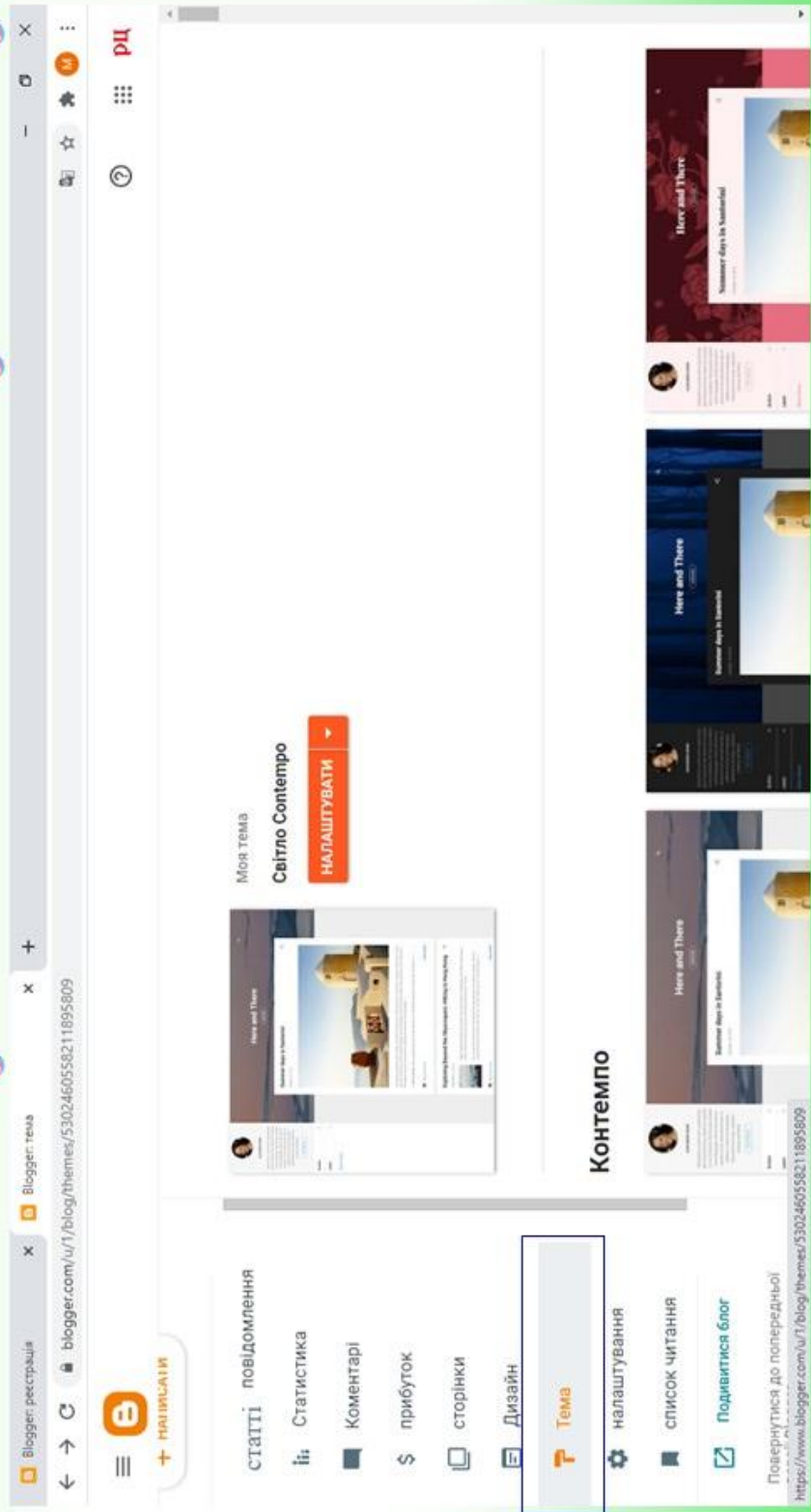
НАЗАД СКАСУВАТИ **ЗБЕРЕГТИ**

Майкрософт © 10. Майкрософт

Вітаємо! Блог створено!

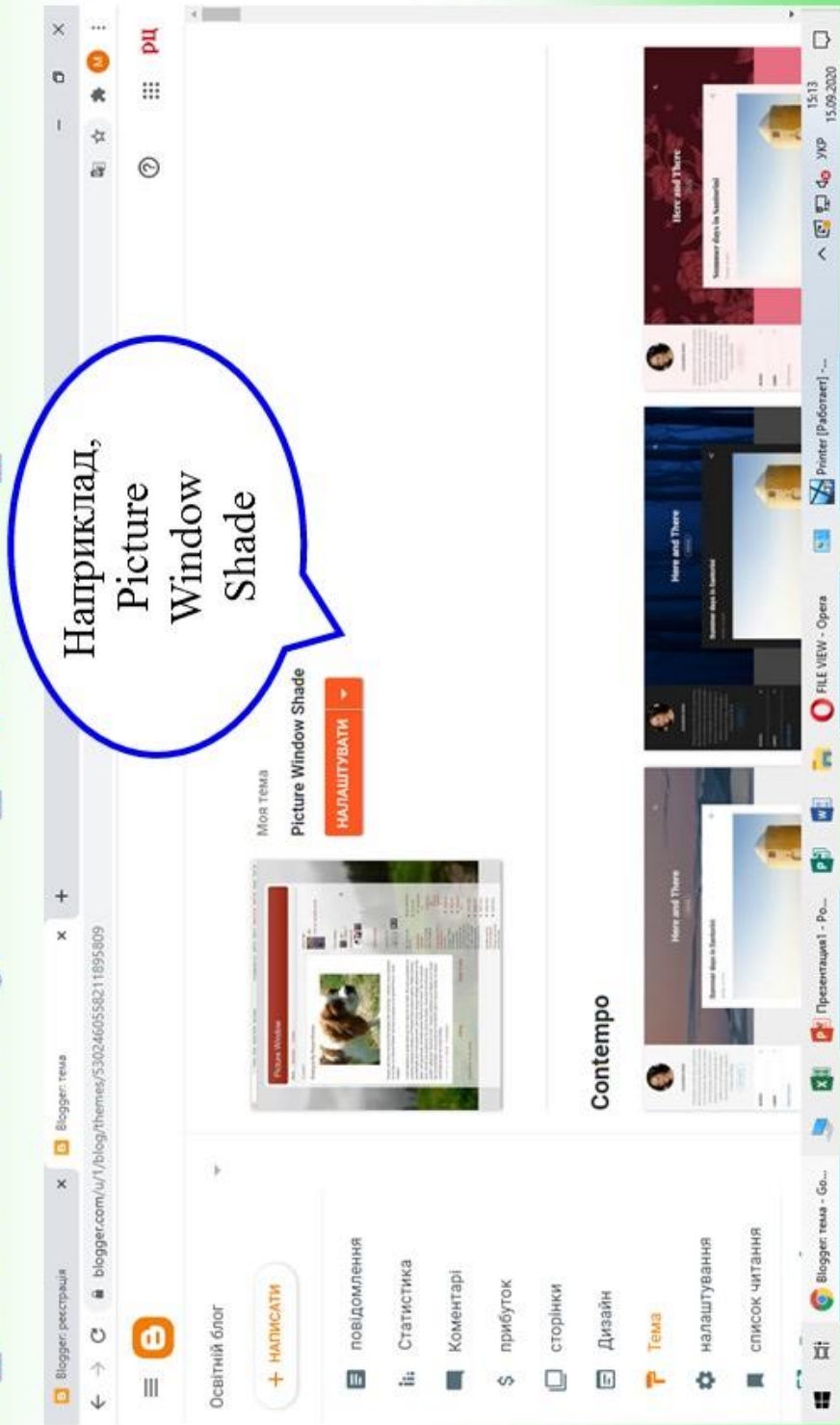

Налаштуємо шаблонну блогу

Оберіть тему серед запропонованих

Основні налаштування

фон

регулювання ширини

Дизайн

розширені

**Налаштування фону:
вибір фонового зображення,
основного кольору теми**

**Налаштування ширини
всього блогу та панелей**

**Дизайн основної частини
(кількість та розташування
стовпчиків) блогу та
нижнього колонтитулу**

**Налаштування шрифту та
кольору тексту**

Налаштуємо фон блогу

Оберіть фон із запропонованих або завантажте власне зображення

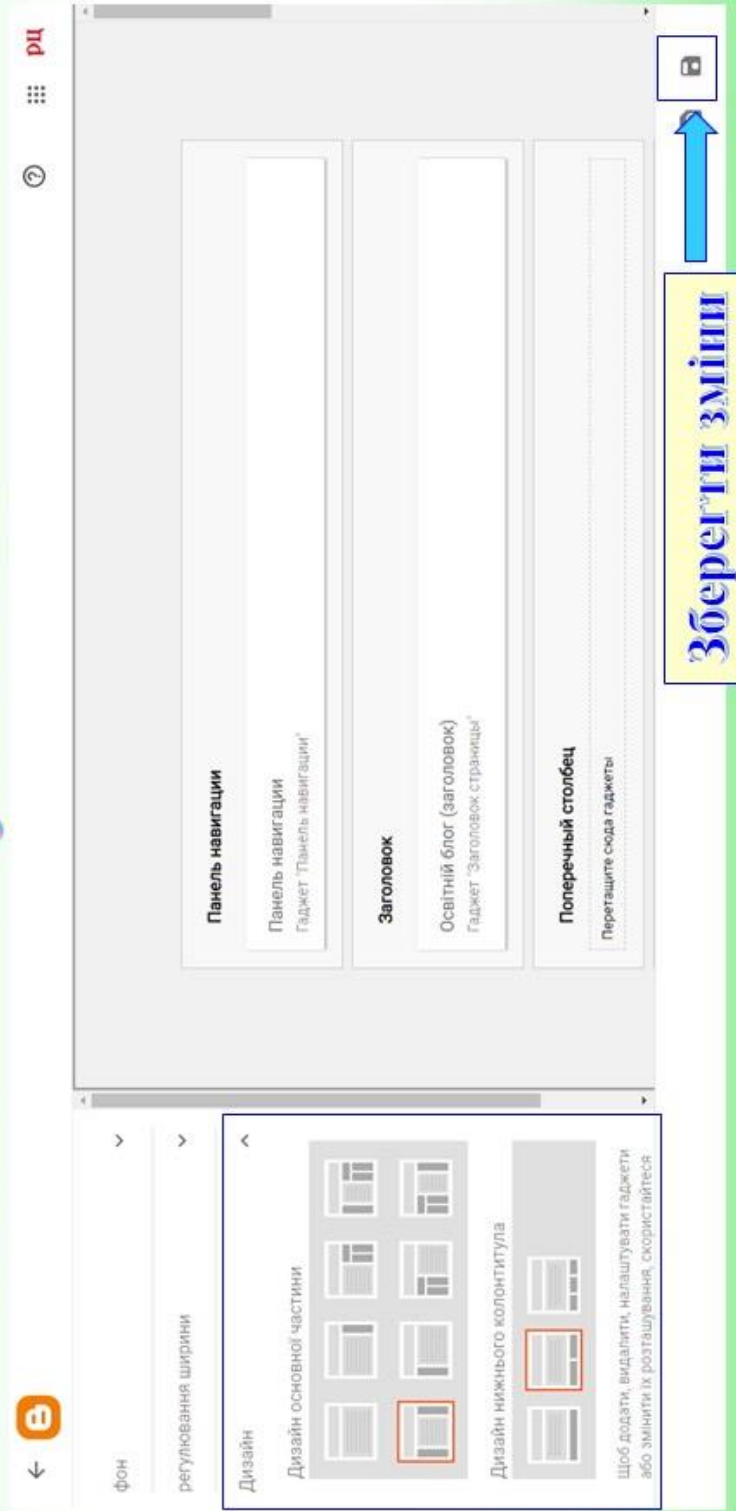
Налаштуємо ширину блогу та панелей

The image shows a Blogger dashboard interface. On the left, a settings panel titled "регулювання ширини" (width adjustment) contains three sliders: "весь блог" (entire blog) set to 1070 px of 1500px, "Ліва бічна панель" (left sidebar) set to 250 px of 500px, and "Права бічна панель" (right sidebar) set to 210 px of 500px. Below the sliders is a note: "Скинути ширину до значення за замовчуванням" (Reset width to default value). On the right, a live preview of a blog layout is shown. The top navigation bar includes "Освітній блог" (Educational blog) and "ПОИСК ПО БЛОГУ" (Search for blog). The main content area features a "Сообщения отсутствуют" (No posts) message and a "Главная страница" (Home page) link. The right sidebar contains "Подписаться на: Сообщения (Atom)", "АРХИВ БЛОГА" (Blog archive), "ярълки", and "Сообщить о нарушении" (Report a problem). The bottom of the preview shows a footer with "Авто-исобразений для темы: Business, Технологии, Blogger" and a "Зберегти зміни" (Save changes) button with a blue arrow pointing to it.

Вказано оптимальні розміри

Зберегти зміни

Налаштуємо дизайн

Налаштуємо шрифт

The image shows a sequence of three screenshots from a text editor's font settings menu, connected by blue arrows. The first screenshot shows a list of fonts: Georgia, Impact, Times New Roman, and Trebuchet. The second screenshot shows the 'шрифт' (font) section with 'Arial' selected, and the 'колір тексту' (text color) section with 'прозорий' (transparent) selected. The third screenshot shows the 'Виберіть колір' (Choose color) dialog with a grid of color swatches.

**Тип шрифту:
жирний, курсив.
Розмір**

Зберегти зміни

В

Налаштуємо дизайн блогу

Освітній блог

+ НАПИСАТИ

- повідомлення
- Статистика
- Коментарі
- прибуток
- сторінки
- Дизайн**
- Тема
- налаштування
- СПИСОК ЧИТАННЯ

панель навігації
Гаджет: "Панель навігації"

Заголовок
Освітній блог (заголовок)
Гаджет: "Заголовок сторінки"

поперечний стовпець

sidebar-left-1
+ Додати гаджет
повідомити про порушення
Гаджет: "Повідомити про порушення"
ярлики
Гаджет: "Ярлики"

Основний
повідомлення блогу
Гаджет: "Повідомлення блогу"
Вибране повідомлення
Гаджет: "Вибране повідомлення"
Популярні повідомлення
Гаджет: "Популярні повідомлення"

sidebar-right-1
+ Додати гаджет
Шукати в цьому блозі
Гаджет: "Пошук в блозі"
Follow by Email
Гаджет: "Розсилка новеньких по електронній пошті"
сторінки

footer-1
+ Додати гаджет

footer-2-1
+ Додати гаджет

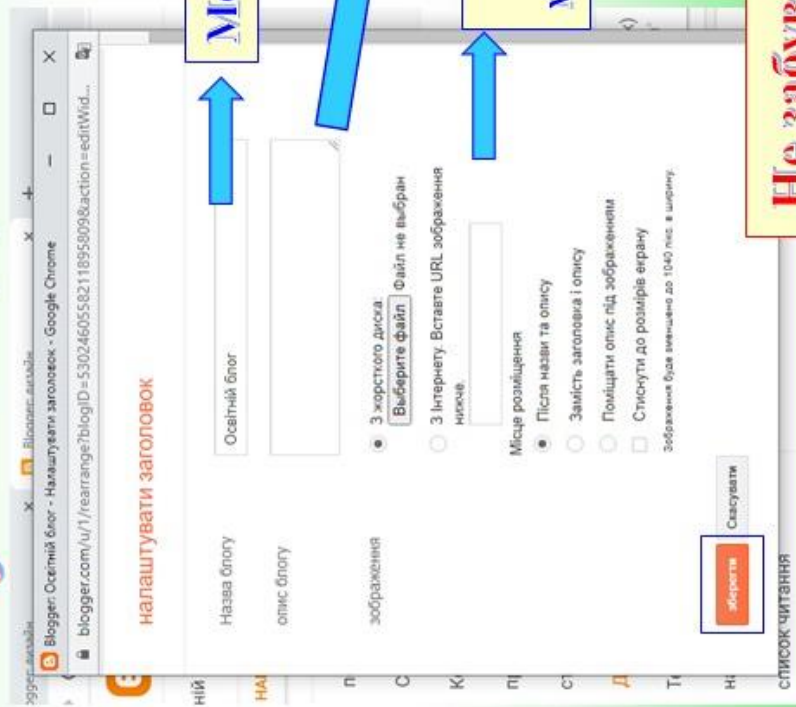
footer-2-2
+ Додати гаджет

нижній колонтитул

Не забувайте зберігати зміни

Додавайте, видаляйте, налаштовуйте гаджети, Перемішайте гаджети, щоб змінити їх розташування

Налаштуємо дизайн блогу

Освітні блоги в мережі Інтернет

Назва блогу	URL
Блог вихователя Кульченко Олени Андріївни	https://kulchenko-lena.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО №1 «Пролісок» Гальчук А.В.	http://galchukanya.blogspot.com
Блог вихователя Куніц Олени Миколаївни (м. Кривий Ріг)	https://elenak77.wixsite.com/blog-pedagoga/golovna/category/конкурс
Блог вихователя ЗДО №1 «Пролісок» Басистої А.Ю.	http://basistavuhovatel.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО «Бджілка» Кордиш В.М.	http://valentynakordysh.blogspot.com/p/blog-page.html
Блог вихователя ЗДО №1 «Пролісок» Семидітної Л.В.	http://sadokdnz1.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО Левецької Марії Іванівни	http://levetskam.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО №2 Ковтонюк Оксани Михайлівни (м. Дубно)	https://oksana-kovtoniuk.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО №1 «Пролісок» Мироненко А.М.	http://annja26.blogspot.com/p/blog-page_18.html
Блог вихователя ЗДО №1 «Пролісок» Шахназарової Ю.В.	https://juliashakhnazarova.blogspot.com
Блог вихователя комунального Живанівського закладу дошкільної освіти Олійник Л.І.	http://ivanovna1961o.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО Студентки	http://mybaza.blogspot.com

Бериславського педагогічного коледжу ім. В.Ф. Беньковського Мельниченко Лариси Валеріївни	
Блог вихователя Терещук Галини	http://galya-tereschyk.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО №2 «Колосок» Колтунової Світлани Анатоліївни	http://svitlanakoltunova.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО «Ромашка» Данилейко Галини Петрівни	https://dnz1995.blogspot.com
Блог вихователя ЗДО «Тополька» Чевдар Марини Вікторівни	https://topolkasad.blogspot.com
Блог вихователя Янчук Олени Петрівни	http://anchyko.blogspot.com

Опитувальник

для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти
«Використання електронних освітніх ресурсів в
освітньому процесі закладів дошкільної освіти»

Використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти

Опитування для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

Пояснювальна записка

Електронні освітні ресурси - це навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації освітнього процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами.

Види електронних освітніх ресурсів: електронний словник, електронний навчальний посібник, електронний довідник, електронний підручник, електронна бібліотека, електронні наочні матеріали (презентації, схеми, моделі тощо), освітній сайт, соціальна мережа (групи, спільноти), освітній блог.

далі

Ніколи не використовуйте форми Google для передачі паролів.

Компанія Google не має ніякого відношення до цього контенту. [Повідомлення про порушення](#) - [Умови використання](#) - [Політика конфіденційності](#)

Використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти

* Обов'язково

1. Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси в роботі з дітьми дошкільного віку? *

- Так
- Ні

На друге запитання Ви відповідаєте у разі позитивної відповіді на перше

2. Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте в роботі з дітьми дошкільного віку? (Можна обрати декілька варіантів)

- Навчальні та розвивальні онлайн-ігри
- Відеороліки, аудіоказки
- Мультимедійні презентації
- Колекції розмальовок
- Інше: _____

3. Чи є ефективним використання електронних освітніх ресурсів у роботі з дітьми дошкільного віку? *

- Так
- Ні

На четверте запитання Ви відповідаєте у разі позитивної відповіді на третє.

4. Чому, на Вашу думку, використання електронних освітніх ресурсів є ефективним у роботі з дітьми дошкільного віку?

Моя відповідь _____

5. Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси в роботі з батьками дітей дошкільного віку? *

- Так
- Ні

На шосте запитання Ви відповідаєте у разі позитивної відповіді на п'яте

6. Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте в роботі з батьками дітей дошкільного віку? (Можна обрати декілька варіантів)

- Сайт закладу дошкільної освіти
- Мультимедійні презентації
- Електронна пошта, месенджер
- Чат, форум
- Група, спільнота в соціальній мережі
- Власний освітній блог
- Інше: _____

7. Чи є ефективним використання електронних освітніх ресурсів у роботі з батьками дітей дошкільного віку? *

- Так
- Ні

На восьме запитання Ви відповідаєте у разі позитивної відповіді на сьоме

8. Чому, на Вашу думку, використання електронних освітніх ресурсів є ефективним у роботі з батьками дітей дошкільного віку?

Моя відповідь _____

9. Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси в роботі з педагогами закладу дошкільної освіти? *

Так

Ні

На десяте запитання Ви відповідаєте у разі позитивної відповіді на дев'яте

10. Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте в роботі з педагогами закладу дошкільної освіти? (Можна обрати декілька варіантів)

Сайт закладу дошкільної освіти

Мультимедійні презентації

Електронна пошта, месенджер

Чат, форум

Група, спільнота в соціальній мережі

Власний освітній блог

Інше: _____

11. Чи є ефективним використання електронних освітніх ресурсів у роботі з педагогами закладу дошкільної освіти? *

Так

Ні

На дванадцять запитання Ви відповідаєте у разі позитивної відповіді на одинадцять

12. Чому, на Вашу думку, використання електронних освітніх ресурсів є ефективним у роботі з педагогами закладу дошкільної освіти?

Моя відповідь _____

13. Визначте, будь ласка, переваги використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. *

Моя відповідь _____

14. Визначте, будь ласка, недоліки використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. *

Моя відповідь _____

Інформація про учасника опитування

Інформація цього розділу розголошуватися не буде

Ваше ім'я *

Моя відповідь _____

Посада *

Завідувач

Методист

Вихователь

Інше: _____

Стаж педагогічної діяльності *

- До 1 року
- 1-5 років
- 5-10 років
- 10-15 років
- Понад 15 років

Місто, у якому працюєте (наприклад, місто Слов'янськ Донецької області) *

Моя відповідь _____

Назад

Надіслати

Ніколи не використовуйте форми Google для передачі паролів.

Компанія Google не має ніякого відношення до цього контенту. [Повідомлення про порушення](#) - [Умови використання](#) - [Політика конфіденційності](#)

Google форми

Анкета для студентів
«Використання електронних освітніх ресурсів в
освітньому процесі»

1. Чи використовуєте Ви електронні освітні ресурси під час підготовки до занять?

- Так   Ні

2. Які саме електронні освітні ресурси Ви використовуєте під час підготовки до занять? (Можна обрати декілька варіантів)

- Електронний словник
 Електронний навчальний посібник
 Електронний довідник
 Електронний підручник
 Електронна бібліотека
 Електронні наочні матеріали (презентації, схеми, моделі тощо)
 Соціальна мережа (групи, спільноти)
 Освітній сайт

3. Чи знаєте Ви про існування в мережі Інтернет освітніх блогів?

- Так   Ні

4. Чи переглядаєте Ви освітні блоги?

- Так   Ні

5. Чи хотіли б Ви розробити власний освітній блог з метою використання його у майбутній професійній діяльності?

- Так   Ні

**Методика діагностики сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за
мотиваційно-ціннісним критерієм**

Показник: наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю.

Мета: вивчити мотивацію студентів навчання в закладі вищої освіти.

Методика «Вивчення мотивації навчання у виші» (Т.І. Ільїна)

Інструкція: Уважно прочитайте кожне твердження. Поставте позначку «+» поруч з номером твердження, якщо Ви згодні з ним, і позначку «-», якщо не згодні з цим твердженням.

№	Твердження	Відповідь
1	Найкраща атмосфера на занятті – атмосфера вільних висловлювань.	
2	Зазвичай я працюю з великим напруженням.	
3	У мене рідко бувають головні болі після пережитих хвилювань або неприємностей.	
4	Я самостійно вивчаю низку предметів, які, на мою думку, необхідні для моєї майбутньої професійної діяльності.	
5	Яку з притаманних Вам якостей Ви цінуєте найбільше? (Відповідь напишіть).	
6	Я вважаю, що життя варто присвятити обраній професії.	
7	Я відчуваю задоволення від розгляду на заняттях складних проблем.	
8	Я не вбачаю сенсу у більшості завдань, які виконуються у закладі вищої освіти.	
9	Я отримую велике задоволення від розповіді знайомим про свою майбутню професію.	
10	Я досить-таки посередній студент, ніколи не буду зовсім	

	хорошим, а тому немає сенсу докладати зусилля, щоб стати краще.	
11	Я вважаю, що в наш час не обов'язково мати вищу освіту.	
12	Я твердо впевнений в правильності вибору професії.	
13	Яких притаманних Вам якостей Ви б хотіли позбутися? (Відповідь напишіть).	
14	За зручних обставин я користуюся на іспиті підручними матеріалами (конспектами, шпаргалками, записами, формулами).	
15	Найкращий час життя – студентські роки.	
16	У мене надмірно неспокійний і переривчастий сон.	
17	Я вважаю, що для повного оволодіння професією всі навчальні дисципліни потрібно вивчати однаково глибоко.	
18	За можливості я вступив би в інший заклад вищої освіти.	
19	Зазвичай я беруся за більш прості завдання, а більш складні залишаю на потім.	
20	Для мене важко було зупинитися при виборі професії на одній з них.	
21	Я можу спокійно спати за будь-яких неприємностей.	
22	Я твердо впевнений, що моя професія принесе мені моральне задоволення і матеріальне благополуччя в житті.	
23	Мені здається, що мої друзі здатні навчатися краще, ніж я.	
24	Для мене дуже важливо мати диплом про вищу освіту.	
25	З деяких практичних міркувань для мене це найзручніший заклад вищої освіти.	
26	У мене достатньо сили волі, щоб навчатися без нагадувань адміністрації.	
27	Життя для мене майже завжди пов'язано з незвичним напруженням.	
28	Екзамени потрібно складати, затрачаючи мінімум зусиль.	
29	Є багато закладів вищої освіти, в яких я би міг навчатися з неменшим інтересом.	
30	Яка з притаманних Вам якостей найбільше заважає навчатися? (Відповідь напишіть).	
31	Я людина, що легко захоплюється, але всі мої захоплення певною мірою пов'язані з майбутньою роботою.	

32	Неспокій про іспит або роботу, що не виконані вчасно, часто заважають мені спати.	
33	Висока заробітна платня після закінчення закладу вищої освіти для мене не головне.	
34	Мені потрібно бути в доброму гуморі, щоб підтримати загальні рішення групи.	
35	Я змушений був вступити у заклад вищої освіти, щоб зайняти бажане положення у суспільстві, уникнути служби в армії.	
36	Я вивчаю навчальний матеріал, щоб стати професіоналом, а не для іспиту.	
37	Мої батьки – хороші професіонали, і я хочу бути схожим на них.	
38	Для просування по службі мені необхідно мати вищу освіту.	
39	Яка з притаманних Вам властивостей допомагає навчатися у ЗВО (Відповідь напишіть).	
40	Мені важко змусити себе вивчати як слід дисципліни, які прямо не стосуються моєї майбутньої професії.	
41	Мене дуже турбують можливі невдачі.	
42	Найкраще я навчаюся, коли мене періодично стимулюють, підганяють.	
43	Мій вибір цього закладу вищої освіти остаточний.	
44	Мої друзі мають вищу освіту, і я не хочу відставати від них.	
45	Щоб переконати в будь-чому свою групу, мені доводиться самому працювати дуже інтенсивно.	
46	У мене зазвичай рівний і хороший настрій.	
47	Мене приваблює зручність, чистота та легкість майбутньої професії.	
48	До вступу у заклад вищої освіти я давно цікавився цієї професією, багато читав про неї.	
49	Професія, яку я отримую, найважливіша і найперспективніша.	
50	Мої знання про цю професію були достатніми для впевненого вибору цього закладу вищої освіти.	

Шкала «Набуття знань» (максимум – 12,6 бали).

За відповіді «Так» на питання: 4 – 3,6 бали, 17 – 3,6 бали, 26 – 2,4 бали.

За відповіді «Ні» на питання: 28 – 1,2 бали, 42 – 1,8 бали.

Шкала «Оволодіння професією» (максимум – 10 балів).

За відповіді «Так» на питання: 9 – 1 бал, 31 – 2 бали, 32 – 2 бали, 43 – 3 бали, 48 – 1 бал, 49 – 1 бал.

Шкала «Отримання диплома» (максимум – 10 балів).

За відповіді «Так» на питання: 24 – 2,5 бали, 35 – 1,5 бали, 44 – 1 бал.

За відповіді «Ні» на питання: 11 – 3,5 бали.

Аналіз відповідей пояснює специфіку мотиваційної сфери студентів.

Показник: усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти.

Мета: вивчити усвідомлення студентами важливості й цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти.

Анкета на виявлення рівнів усвідомленості цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти

Інструкція: Уважно прочитайте надані твердження.

Оцініть кожне твердження та поставте «+» у відповідному стовпчику: «Так», «Можливо», «Ні».

Твердження	Так	Можливо	Ні
Необхідно постійно удосконалювати власну професійну майстерність			
Професія вихователя необхідна та соціально значуща			
Фахові знання для професійної діяльності необхідно здобувати під час навчання у закладі вищої освіти			
Для успішної професійної діяльності необхідно займатися самоосвітою, самовдосконаленням			
У роботі вихователя головне виховати гармонійно розвинену особистість дитини			

дошкільного віку			
Важливо уміти взаємодіяти з дітьми дошкільного віку			
Важливо уміти взаємодіяти з батьками дітей дошкільного віку			
Важливо уміти взаємодіяти з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти			
Необхідно вміти організовувати діяльність дітей дошкільного віку			
Необхідно вміти проводити заняття у закладі дошкільної освіти за будь-яким напрямком			
Необхідно бути готовим до аналізу проблем, що виникають у професійній діяльності			
Необхідно бути готовим нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності			
Необхідно бути готовим до толерантності, взаємоповаги в спілкуванні з дітьми дошкільного віку			

Шкала оцінювання:

«Ні» – 0 балів;

«Можливо» – 1 бал;

«Так» – 2 бали.

Максимальна кількість балів – 26.

Високий рівень вияву показника – 26–20 балів.

Середній рівень вияву показника – 19–10 балів.

Низький рівень вияву показника – 9–0 балів.

Показник: наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності.

Мета: вивчити наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності.

Матеріал: тест-опитувальник А. Мехрабіана «Тест мотивації»

досягнень» (модифікація М. Магомед-Емінов).

Тест-опитувальник А. Мехрабіана
«Тест мотивації досягнень»
(модифікація М. Ш. Магомед-Емінов)

Інструкція: Прочитайте твердження тесту й оцініть ступінь своєї згоди (або незгоди). Проти номера твердження поставте позначку у стовпчику (+3, +2, +1, 0, -1, -2, -3), що відповідає мірі вашої згоди.

Щоб оцінити ступінь Вашої згоди або незгоди з кожним твердженням, використовуйте таку шкалу:

- +3 – цілком погоджуюсь;
- +2 – погоджуюсь;
- +1 – швидше погоджуюсь, ніж не погоджуюсь;
- 0 – нейтральний;
- 1 – швидше погоджуюсь, ніж не погоджуюсь;
- 2 – не погоджуюсь;
- 3 – цілком не погоджуюсь.

№ з/п	Твердження	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3
1	Я більше думаю про одержання гарної оцінки, ніж побоююся одержати погану.							
2	Я частіше беруся за важкі завдання, навіть якщо не впевнена, що зможу їх вирішити, ніж за легкі, які знаю, як вирішувати.							
3	Мене більше приваблює справа, що не вимагає напруження й в успіху якої я впевнена, ніж важка справа, у якій можливі несподіванки.							
4	Якби мені щось не вдавалося, я б швидше доклала усіх зусиль, щоб з цим впоратися, ніж взялася б за те, що в мене може добре вийти.							

5	Я віддаю перевагу роботі, у якій мої функції чітко визначені і зарплата вища від середньої, перед роботою із середньою зарплатою, у якій я повинна сама визначати свою роль.							
6	Я більше боюсь зазнати невдачі, ніж сподіваюсь на успіх.							
7	Я віддаю перевагу науково-популярній літературі перед літературою розважального жанру.							
8	Я б віддала перевагу важливій справі, хоча ймовірність невдачі в ній дорівнює 50%, перед справою досить важливою, але не важкою.							
9	Я швидше вивчу розважальні ігри, відомі більшості людей, ніж маловідомі ігри, що вимагають майстерності.							
10	Для мене дуже важливо робити свою роботу якнайкраще, навіть якщо через це в мене виникають суперечки з товаришами.							
11	Після успішної відповіді на іспиті я швидше полегшено зітхну, що «пронесло», ніж втішатимусь гарною оцінкою.							
12	Якби я мала намір грати в карти, то я швидше зіграла б у розважальну гру, ніж у таку, що потребує міркувань.							
13	Я віддаю перевагу змаганням, де я сильніша від інших, перед тими, де всі учасники мають однакові можливості.							
14	Після невдачі я стаю більш зібраною й енергійною, ніж втрачаю бажання продовжувати справу.							
15	Невдачі отруюють моє життя більше, ніж успіхи приносять радості.							
16	У нових невідомих ситуаціях я швидше хвилююсь і непокоюсь, ніж							

	цікавлюсь.							
17	Я швидше спробую приготувати нову цікаву страву, хоча вона може погано вийти, ніж готуватиму звичну, котра зазвичай добре виходила.							
18	Я швидше займуся чимось приємним і необтяжливим, ніж виконуватиму щось, на мою думку, що вартісне, але не дуже захоплююче.							
19	Я швидше витрачу увесь свій час на здійснення однієї справи, замість того, щоб виконати швидко за цей самий час дві–три інші.							
20	Якщо я занедужала і змушена залишитися дома, то використовую час швидше для того, щоб розслабитися і відпочити, ніж щоб читати і працювати.							
21	Якби я жила з кількома дівчатами в одній кімнаті, і ми вирішили б влаштувати вечірку, то я зволіла б сама організувати її, ніж допустила б, щоб це зробила інша.							
22	Якщо в мене щось не виходить, я краще звернуся до когось за допомогою, ніж сама продовжуватиму шукати вихід.							
23	Якщо потрібно змагатися, у мене швидше виникає інтерес і азарт, ніж тривога і занепокоєння.							
24	Коли я беруся за важке діло, я швидше побоююся, що не впораюся з ним, ніж сподіваюся, що воно вийде.							
25	Я працюю ефективніше під чийось керівництвом, ніж тоді, коли я особисто відповідаю за свою роботу.							
26	Мені більше подобається виконувати складне незнайоме завдання, ніж те, в успіху якого я впевнена.							

27	Якби я успішно вирішила якусь завдання, то з великим задоволенням взялася б ще раз вирішити щось схоже, ніж щось іншого типу.						
28	Я працюю продуктивніше над завданням, коли переді мною ставлять його лише загально, ніж тоді, коли мені конкретно вказують, що і як виконувати.						
29	Якщо у виконанні важливої справи я припускаюся помилки, то частіше розгублююся і впадаю у відчай, замість того, щоб швидко опанувати себе і спробувати виправити становище.						
30	Мабуть, я більше мрію про свої плани на майбутнє, ніж намагаюся їх реально здійснити.						

Ключ

№ з/п	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3
1	7	6	5	4	3	2	1
2	7	6	5	4	3	2	1
3	1	2	3	4	5	6	7
4	7	6	5	4	3	2	1
5	1	2	3	4	5	6	7
6	1	2	3	4	5	6	7
7	7	6	5	4	3	2	1
8	7	6	5	4	3	2	1
9	1	2	3	4	5	6	7
10	7	6	5	4	3	2	1
11	1	2	3	4	5	6	7
12	1	2	3	4	5	6	7
13	1	2	3	4	5	6	7
14	7	6	5	4	3	2	1
15	1	2	3	4	5	6	7

16	1	2	3	4	5	6	7
17	7	6	5	4	3	2	1
18	1	2	3	4	5	6	7
19	7	6	5	4	3	2	1
20	1	2	3	4	5	6	7
21	7	6	5	4	3	2	1
22	1	2	3	4	5	6	7
23	7	6	5	4	3	2	1
24	1	2	3	4	5	6	7
25	1	2	3	4	5	6	7
26	7	6	5	4	3	2	1
27	1	2	3	4	5	6	7
28	7	6	5	4	3	2	1
29	1	2	3	4	5	6	7
30	1	2	3	4	5	6	7

**Методика діагностики сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за
інформаційним критерієм**

Показник: наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології.

Мета: вивчити рівень теоретичних знань студентів у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології.

Матеріал: тестові завдання з дошкільної педагогіки, тестові завдання з дитячої психології.

**Тестові завдання для
виявлення знань із дошкільної педагогіки**

Інструкція: усі завдання мають п'ять варіантів відповідей. Позначте умовною позначкою відповідь, яка, на Вашу думку, є правильною.

1. Дайте визначення поняття «дошкільна педагогіка».

- а) наука про розвиток дитини дошкільного віку;
- б) наука про організацію цілісного педагогічного процесу;
- в) розділ педагогіки, який займається питаннями виховання дитини у ДНЗ;
- г) розділ педагогіки, який займається питаннями навчання дітей;
- д) розділ педагогіки, який займається питаннями розвитку, виховання та елементарних форм навчання дошкільників.

2. Сформулюйте основну мету дошкільної педагогіки.

- а) виховати слухняну дитину;
- б) впливати на дошкільників методом викликання;
- в) науково обґрунтувати технологію і методику освітньо-виховної роботи з дошкільниками різних вікових груп;

- г) дослідження конфліктів;
- д) виховати у дітей бажання навчатися.

3. Що є предметом дошкільної педагогіки?

- а) розвиток дітей дошкільного віку;
- б) діяльність дітей дошкільного віку;
- в) процес освіти і виховання дітей дошкільного віку;
- г) діяльність вихователів;
- д) спілкування з дітьми.

4. Які категорії дошкільної педагогіки можна виділити як основні?

- а) методи педагогічного дослідження;
- б) початкова освіта;
- в) виховання, навчання, розвиток, соціалізація;
- г) предметна діяльність;
- д) музична освіта.

5. Хто або що є суб'єктами виховання у дошкільній педагогіці?

- а) дитина і середовище;
- б) іграшки;
- в) дитина, батьки і педагоги;
- г) дитина і батьки;
- д) батьки і педагоги.

6. Оберіть методи педагогічного дослідження, найбільш значущі для дошкільної педагогіки.

- а) відеозапис бесіди з батьками;
- б) ранжирування;
- в) складання анотації;
- г) вивчення творчих робіт дітей;
- д) написання творів.

7. Уточніть компоненти виховного процесу в ЗДО.

- а) мета виховання і розвитку дітей;
- б) двосторонній процес;

- в) результат виховання;
- г) робота з кадрами;
- д) робота з батьками.

8. Виділіть із запропонованих фактори, спрямовані на охорону й зміцнення здоров'я дітей у ЗДО.

- а) дозовані рухи;
- б) рухова активність;
- в) наявність проблемних ситуацій;
- г) скорочення часу денного сну за рахунок занять;
- д) екскурсії до музею.

9. Які принципи і вимоги повинен відбивати режим перебування дітей у ЗДО?

- а) урахування вікових особливостей дітей;
- б) передбачати інтереси дітей;
- в) розвивати творчість дітей;
- г) спадковість;
- д) соціальний розвиток.

10. На що спрямований режим життя дітей у закладі дошкільної освіти?

- а) на виховання організованості і дисципліни;
- б) формування кола спілкування;
- в) виховання любові до батьків;
- г) усунення примх дітей;
- д) встановлення взаємозв'язків із батьками.

11. Чи можна навчати дітей не на спеціальних заняттях та екскурсіях?

- а) можна організувати навчання у процесі повсякденної взаємодії і спілкування з вихователем;
- б) можна організувати навчання у процесі прийому їжі;
- в) не можна;

- г) можна у процесі проведення консультацій із батьками;
- д) можна на засіданні педагогічної ради.

12. Назвіть умову ефективності застосування методів виховання.

- а) готовність батьків до виховання;
- б) використання будь-яких з відомих методів виховання;
- в) будь-який метод повинен бути гуманним, таким, що не принижує дитину;
- г) підготовка дітей до продуктивної діяльності;
- д) участь батьків у прогулянках.

13. Найбільш ефективний вид діяльності, який сприяє розвитку творчої активності дітей, – це діяльність...:

- а) трудова;
- б) правова;
- в) ігрова;
- г) клубна;
- д) сімейна.

14. Що входить до структури дидактичної гри з дітьми?

- а) дидактична задача;
- б) співробітництво дітей;
- в) присутність на занятті батьків;
- г) зв'язок із соціумом;
- д) робота з папером.

15. Що входить до змісту екскурсії з дітьми у ЗДО?

- а) знайомство з природними явищами;
- б) співпраця з батьками;
- в) читання художньої літератури;
- г) робота з конструктором;
- д) знайомство з новими іграшками.

16. *Оберіть із пропонованих нетрадиційні форми співпраці ЗДО із сім'єю.*

- а) вечори запитань і відповідей;
- б) виставки дитячих робіт;
- в) індивідуальні консультації;
- г) спостереження;
- д) анкетування.

17. *Оберіть умови гармонізації співробітництва педагога з батьками.*

- а) професійна компетентність і загальна культура педагога;
- б) зв'язок зі школою;
- в) анкетування;
- г) сімейні свята;
- д) збори батьків.

18. *Які показники є найбільш важливими в оцінюванні ефективності роботи з батьками дошкільників?*

- а) поява у батьків цікавості до змісту індивідуальних занять з дітьми;
- б) цікавість до якості їжі, яку пропонують для дітей;
- в) цікавість до планування роботи ЗДО;
- г) погодження мети, задач і методів виховання і навчання дітей у сім'ї і ДНЗ;
- д) вивчення творчих робіт дітей.

19. *Які психолого-педагогічні основи сімейного виховання не є предметом обговорення на педагогічних радах у ЗДО?*

- а) дитина як член сімейного колективу;
- б) типові труднощі та помилки батьків;
- в) роль прикладу й авторитету батьків;
- г) роль сім'ї у навчанні та вихованні дітей;
- д) формування батьків як педагогів.

20. Про що повинен знати вихователь для визначення готовності дошкільників до школи?

- а) Про фізичний, психічний і соціальний розвиток дитини;
- б) про умови проживання у родині;
- в) про ту школу, у якій збирається навчатися дитина;
- г) про спадковість дитини;
- д) про трудову діяльність батьків.

**Тестові завдання для
виявлення знань із дитячої психології**

Інструкція: уважно прочитайте завдання та позначте умовною позначкою відповідь, яка, на Вашу думку, є правильною.

1. *Дитяча психологія – це ...*

- а) наука про закономірності психічного розвитку дитини;
- б) наука про розвиток особистості дитини;
- в) наука про закономірності психічного розвитку дитини, особливості становлення її психіки протягом дитинства;
- г) наука про розвиток пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери дитини;
- д) всі відповіді вірні.

2. *Поняття «провідна діяльність» було введено:*

- а) О.М. Леонтьєвим;
- б) В.М. Бехтерєвим;
- в) Л.С. Виготським;
- г) І.П. Павловим;
- д) Е. Фроммом.

3. *Який вид провідної діяльності притаманний дитині від народження до 1-го року?*

- а) рольова гра;
- б) предметно-маніпулятивна діяльність;

- в) безпосередньо-емоційне спілкування;
- г) навчальна діяльність;
- д) інтимно-особистісне спілкування.

4. Який вид провідної діяльності притаманний дитині від 1-го до 3-х років?

- а) рольова гра;
- б) предметно-маніпулятивна діяльність;
- в) безпосередньо-емоційне спілкування;
- г) навчальна діяльність;
- д) інтимно-особистісне спілкування.

5. Який вид провідної діяльності притаманний дитині від 3-х до 6-ти років?

- а) рольова гра;
- б) предметно-маніпулятивна діяльність;
- в) безпосередньо-емоційне спілкування;
- г) навчальна діяльність;
- д) інтимно-особистісне спілкування.

6. У рамках першого року життя дитини виділяють три мікроперіоди: новонародженість, I півріччя та II півріччя. Фаза новонародженості продовжується ...:

- а) два тижні;
- б) три тижні;
- в) чотири тижні;
- г) п'ять тижнів;
- д) шість тижнів.

7. Які безумовні рефлекси наявні у дитини на момент народження?

- а) зіничний;
- б) орієнтовно-харчовий;
- в) захисний;
- г) орієнтовний (рефлекс «Що таке?»);

д) всі відповіді вірні.

8. *Сенситивним періодом в житті дитини для оволодіння мовою є:*

- а) вік немовля;
- б) ранній вік;
- в) молодший дошкільний віку;
- г) середній дошкільний вік;
- д) старший дошкільний вік.

9. *До основних досягнень раннього віку, які визначають розвиток психіки дитини, відносять наступні:*

- а) оволодіння прямоходінням;
- б) розвиток предметної діяльності;
- в) оволодіння мовленням;
- г) всі відповіді вірні.

10. *Визначте досягнення дитини раннього віку у сфері діяльності, пізнання та особистості:*

а) складається предметна діяльність, розвивається спілкування з дорослими, зароджується спілкування з однолітками, виникають передумови ігрової та продуктивної діяльності;

б) освоюються наочні форми мислення (наочно-дієвого та наочно-образного), виникає уява та знаково-символічна функція свідомості, дитина переходить до активного мовлення;

в) складається предметне ставлення до діяльності, головним новоутворенням виступає гордість за власні досягнення;

г) всі відповіді вірні.

11. *Що складає основний зміст сюжетно-рольової гри в старшому дошкільному віці? Із запропонованих варіантів оберіть найголовніший.*

- а) засвоєння властивостей предметів і дій із ними;
- б) підпорядкування правилам, що впливають із ролі, яку взяла дитина;
- в) вивільнення зайвої енергії дитини;
- г) отримання задоволення;

д) всі відповіді вірні.

12. Першою формою спілкування дитини є:

- а) позаситуативно-пізнавальна;
- б) позаситуативно-особистісна;
- в) ситуативно-особистісна;
- г) ситуативно-ділова.

13. Найвищою формою спілкування дитини є:

- а) позаситуативно-пізнавальна;
- б) позаситуативно-особистісна;
- в) ситуативно-особистісна;
- г) ситуативно-ділова.

14. Естетичні почуття виникають у:

- а) віці новонародженості;
- б) ранньому віці;
- в) молодшому дошкільному віці;
- г) середньому дошкільному віці;
- д) старшому дошкільному віці.

15. Яка форма мислення дитини дошкільного віку є найбільш елементарною?

- а) наочно-дійове;
- б) наочно-образне;
- в) наочно-схематичне;
- г) словесно-логічне.

16. Які якості мислення дитини розвиваються у дошкільному віці?

- а) довільність, розумність;
- б) критичність, проблемність, оригінальність, самостійність;
- в) обсяг, стійкість, концентрація.

17. Розвиток мовлення дитини в дошкільному віці визначається його поєднанням із:

- а) уявою;

- б) пам'яттю;
- в) мисленням;
- г) увагою.

18. Назвіть функції мовлення дитини дошкільного віку:

- а) інтелектуальна;
- б) комунікативна;
- в) знакова;
- г) саморегулятивна;
- д) всі відповіді вірні.

19. Основні якості сприймання, які розвиваються у дошкільному віці, такі:

- а) концентрація, розподіл, переключення;
- б) предметність, константність;
- в) самостійність, критичність, гнучкість.

20. Які види уваги розвиваються у дошкільному віці:

- а) мимовільна, довільна, післядовільна;
- б) наочно-дієва, наочно-образна, логічна;
- в) відтворююча, творча.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 20 балів.

Високий рівень вияву показника – 20–16 балів.

Середній рівень вияву показника – 15–6 балів.

Низький рівень вияву показника – 5–0 балів.

Показник: оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Мета: з'ясувати рівень знань студентів щодо державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Матеріал: тестові завдання для виявлення знань Базового компонента дошкільної освіти, комплексних і парціальних програм.

**Тестові завдання для виявлення знань
Базового компонента дошкільної освіти,
комплексних та парціальних програм**

Інструкція: уважно прочитайте завдання-твердження та позначте умовною позначкою відповідь, яка, на Вашу думку, є правильною.

1. В якому році було затверджено нову редакцію Базового компонента дошкільної освіти?

- а) 2010;
- б) 2011;
- в) 2012;
- г) 2013.

2. Визначте, на яких нормативних документах ґрунтується Базовий компонент дошкільної освіти:

- а) Міжнародній конвенції ООН про права дитини;
- б) Закону України «Про освіту»;
- в) Національній доктрині розвитку освіти;
- г) Закону України «Про дошкільну освіту»;

3. Зміст Базового компонента дошкільної освіти побудовано відповідно до:

- а) вікових можливостей дітей на основі компетентнісного підходу;
- б) цілісному і загальному розвитку дитини;
- в) дотримання головних ліній розвитку: фізичного, психічного та морально-духовного здоров'я;
- г) інтелектуальних здібностей дітей;
- г) формування навичок практичного життя та емоційної сприйнятливості;
- д) сприяння розвитку індивідуальності дитини.

4. Інваріантна складова змісту дошкільної освіти:

а) формується на державному рівні і є обов'язковою для навчальних закладів різних типів і форм власності, що забезпечують реалізацію завдань дошкільної освіти;

б) визначається закладом дошкільної освіти з урахуванням особливостей регіону, навчальних закладів, індивідуальних освітніх запитів дітей та (або) побажань батьків, або осіб, які їх замінюють.

5. Визначте освітні лінії, за якими систематизовано інваріантну складову змісту дошкільної освіти:

а) «Особистість дитини»;

б) «Дитина в соціумі»;

в) «Дитина в природному довкіллі»;

г) «Дитина та трудова діяльність»;

г) «Дитина у світі культури»;

д) «Гра дитини»;

е) «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»;

є) «Мовлення дитини».

6. Виберіть освітні лінії, які входять до варіативної частини Базового компонента дошкільної освіти:

а) «Комп'ютерна грамота»;

б) «Іноземна мова»;

в) «Плавання»;

г) «Хореографія»;

г) «Шахи».

7. Визначте, що виступає методологічними та теоретичними засадами побудови комплексної освітньої програми для закладів дошкільної освіти «Світ дитинства» (упоряд.: О.М. Байєр, Л.В. Батліна, А.М. Богуш та ін.; наук, керівник акад. А.М. Богуш; за заг. ред. Л.В. Батліної):

а) аксіологічний підхід;

б) особистісно-зорієнтований підхід;

- в) компетентнісний підхід;
- г) діяльнісний підхід.

8. Метою програми «Українське дошкілля» (О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко) є:

а) забезпечення реалізації вимог Базового компонента дошкільної освіти України в розвитку, вихованні та навчанні дітей дошкільного віку за освітніми лініями;

б) виховання серця, душі, тіла і розуму, творчої, щасливої в житті дитини;

в) розширення змістового компонент освітньої роботи з дітьми від двох до шести років, розкриваючи етнічні, історичні та соціокультурні особливості Західного регіону;

г) збагачення досвіду взаємодії дитини старшого дошкільного віку з соціальним та природним оточенням через організацію специфічно дитячих видів діяльності, які формують відповідні життєві компетентності та якості психологічної зрілості.

9. Підкресліть з усього поданого переліку програму розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років:

«Соняшник», «Я у світі», «Впевнений старт», «Оберіг», «Стежина», «Дитина в дошкільні роки», «Дитина», «Українське дошкілля», «Світ дитинства».

10. Підкресліть з усього поданого переліку парціальну програму з організації театралізованої діяльності в закладі дошкільної освіти:

«Юний легкоатлет», «Дитяча хореографія», «Веселкова музикотерапія», «Грайлик», «Радість творчості».

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 10 балів.

Високий рівень вияву показника – 8–10 балів.

Середній рівень вияву показника – 4–7 балів.

Низький рівень вияву показника – 3–0 балів.

Показник: знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти.

Мета: з'ясувати рівень знань студентів щодо сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти.

Опитувальник «Методична робота в ЗДО»

Інструкція: уважно прочитайте твердження (запитання) та позначте умовною позначкою відповідь, яка, на Вашу думку, є правильною.

1. Хто організовує методичну роботу в закладі дошкільної освіти?

- а) завідувач;
- б) методист;
- в) вихователь.

2. Мета методичної роботи в закладі дошкільної освіти полягає у:

а) створенні науково-методичних, організаційно-методичних умов для підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного вихователя; вдосконалення творчого потенціалу педагогічного колективу закладу дошкільної освіти в цілому;

б) поглибленні та систематизації знань в галузі дошкільної педагогіки, психології (загальної та дитячої), управління освітньо-виховним процесом, педагогічним колективом;

в) забезпеченні роботи методичного кабінету закладу дошкільної освіти з метою надання можливості педагогам знаходити, систематизувати та використовувати у власній роботі інформацію з певної теми.

3. Методична робота в закладі дошкільної освіти реалізується через:

- а) колективні форми роботи;
- б) індивідуальні форми роботи;
- в) колективні, індивідуальні, нетрадиційні форми роботи.

4. Провідна форма методичної роботи в закладі дошкільної освіти:

- а) педагогічна рада;
- б) відкриті заняття та взаємовідвідування;
- в) індивідуальні та групові консультації вихователів.

5. До інноваційних форм організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти належать:

- а) семінари, практикуми, методичні об'єднання тощо;
- б) самоосвіта, індивідуальні консультації, співбесіди, наставництво;
- в) методичний фестиваль, методичний турнір, ярмарок педагогічних ідей, конкурс педагогічної майстерності, авторська школа.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 5 балів.

Високий рівень вияву показника – 5–4 балів.

Середній рівень вияву показника – 3–2 бали.

Низький рівень вияву показника – 1–0 балів.

**Методика діагностики сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за
діяльнісно-поведінковим критерієм**

Показник: спрямованість на вирішення професійних завдань.

Мета: з'ясувати рівень спрямованості студентів на вирішення професійних завдань.

**Методика діагностики професійної спрямованості особистості
(Б. Басс)**

Інструкція: Прочитайте судження. На кожне з них дається три варіанти відповіді (а, б, в). Вам необхідно вибрати одну з відповідей, яка найбільше приваблива, і записати її в бланку в стовпчику «Найбільш привабливо». Потім треба обрати відповідь, яка найменш приваблива, та записати її в бланку для відповідей у стовпчику «Найменш привабливо».

1. Найбільше задоволення одержую від:

- а) схвалення моєї роботи;
- б) усвідомлення того, що робота виконана добре;
- в) усвідомлення того, що мене оточують друзі.

2. Якби я грав у футбол (волейбол, баскетбол), то прагнув би бути:

- а) тренером, який розробляє тактику гри;
- б) відомим гравцем;
- в) обраним капітаном команди.

3. На мою думку, кращим педагогом є той, хто:

- а) цікавиться учнями та має до кожного індивідуальний підхід;
- б) зацікавлює своїм предметом так, що учні з задоволенням вивчають цей предмет;

в) створює в колективі таку атмосферу, у якій кожен учень може висловити свою думку.

4. Мені подобається, коли люди:

- а) радіють за виконану роботу;
- б) із задоволенням працюють у колективі;
- в) прагнуть виконати свою роботу краще за інших.

5. Я бажав би, щоб мої друзі:

- а) були доброзичливими та допомагали людям, коли це необхідно;
- б) були вірними та відданими мені;
- в) були розумними та цікавими.

6. Кращими друзями я вважаю тих:

- а) із ким маю добрі стосунки;
- б) на кого завжди можна покластися;
- в) хто може багато досягнути в житті.

7. Найбільше мені не подобається:

- а) коли в мене щось не виходить;
- б) коли розладнуються стосунки з товаришами; 45
- в) коли мене критикують.

8. На мою думку, дуже погано, коли педагог:

- а) приховує свої антипатії до деяких учнів, насміхається та дражнить їх;
- б) викликає дух суперництва в колективі;
- в) недостатньо добре знає предмет, який викладає.

9. У дитинстві мені найбільше подобалося:

- а) проводити час із друзями;
- б) відчуття виконаної справи;
- в) коли мої вчинки схвалювали.

10. Я бажав би бути схожим на тих, хто:

- а) досягнув успіху в житті;
- б) справді закоханий у свою справу;
- в) відзначається доброзичливістю і товариськістю.

11. Школа насамперед має:

- а) навчати вирішувати завдання, які ставить життя;
- б) розвивати індивідуальні здібності учнів;
- в) виховувати риси, які допомагають встановлювати стосунки з людьми.

12. Якби я мав більше вільного часу, то використовував би його:

- а) для спілкування з друзями;
- б) для відпочинку;
- в) для самоосвіти та улюблених справ.

13. Найбільших успіхів я досягаю, коли:

- а) працюю з людьми, до яких відчуваю симпатію;
- б) маю цікаву роботу;
- в) отримую винагороду за свої зусилля.

14. Мені подобається, коли:

- а) інші люди поважають мене;
- б) я відчуваю задоволення від добре виконаної роботи;
- в) я маю час приємно спілкуватися з друзями.

15. Якби про мене написали в газеті, то краще було б, щоб:

- а) розповіли про якусь цікаву справу, пов'язану із навчанням, працею або спортом, у якій я брав участь;
- б) написали про мою діяльність;
- в) обов'язково розповіли про колектив, у якому я працював.

16. Найкраще я навчаюся, коли викладач:

- а) має до мене індивідуальний підхід;
- б) може зацікавити своїм предметом;
- в) колективно обговорює проблеми, що вивчаються.

17. Для мене не має нічого гіршого за:

- а) образу власної гідності;
- б) невдачу під час виконання важливої справи;
- в) втрату друзів.

18. Найбільше я ціную:

- а) успіх;
- б) можливості спільної праці;
- в) здоровий глузд та інтуїцію.

19. Я не поважаю людей, які:

- а) вважають себе гіршими за інших;
- б) часто сваряться та конфліктують;
- в) заперечують все нове.

20. Приємно, коли:

- а) працюєш над важливою справою;
- б) маєш багато друзів;
- в) усім подобаєшся та викликаєш схвалення.

21. На мою думку, керівник повинен бути насамперед:

- а) доступним;
- б) авторитетним;
- в) вимогливим.

22. У вільний час я з цікавістю прочитав би книжки:

- а) про те, як знайти друзів та налагодити добрі стосунки з оточуючими;
- б) про життя відомих людей;
- в) про останні досягнення науки та техніки.

23. Якби в мене були здібності до музики, я бажав би бути:

- а) диригентом;
- б) композитором;
- в) солістом.

24. Я хотів би:

- а) вигадати цікавий конкурс;
- б) перемогти в конкурсі;
- в) організувати конкурс і керувати ним.

25. Для мене важливо знати:

- а) що я бажаю зробити;

- б) як досягнути мети;
- в) як організувати людей для досягнення мети.

26. Людина повинна прагнути до того, щоб:

- а) інші люди схвалювали її вчинки;
- б) передусім виконувати свою справу;
- в) її не можна було б критикувати за виконану роботу.

27. Найкраще я відпочиваю у вільний час, коли:

- а) спілкуюся з друзями;
- б) переглядаю цікаві фільми;
- в) займаюся своєю улюбленою справою.

Бланк для відповідей

№	Найбільш привабливо	Найменш привабливо	№	Найбільш привабливо	Найменш привабливо
1			15		
2			16		
3			17		
4			18		
5			19		
6			20		
7			21		
8			22		
9			23		
10			24		
11			25		
12			26		
13			27		
14					

Види професійної спрямованості особистості

Спрямованість на себе (Я) – орієнтація на пряме винагородження та задоволення, агресивність у досягненні статусу, схильність до суперництва, тривога, інтравертованість, роздратованість, прагнення до влади.

Спрямованість на спілкування (С) – прагнення підтримувати стосунки з людьми, орієнтація на спільну діяльність (не обов'язково для виконання справи, а заради самого спілкування), орієнтація на соціальне схвалення, залежність від групи, потреба в емоційних стосунках.

Спрямованість на справу (Д) – зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконанні роботи якнайкраще, орієнтація на ділову співпрацю, здатність відстоювати в інтересах справи власну думку, корисну для досягнення загальної мети.

Ключ для визначення професійної спрямованості

№	Я	С	Д	№	Я	С	Д
1	а	в	б	15	б	в	а
2	б	в	а	16	а	в	б
3	а	в	б	17	а	в	б
4	в	б	а	18	а	б	в
5	б	а	в	19	а	в	б
6	в	а	б	20	в	б	а
7	в	б	а	21	б	а	в
8	а	б	в	22	б	а	в
9	в	а	б	23	в	а	б
10	а	в	б	24	б	в	а
11	б	в	а	25	а	в	б
12	б	а	в	26	в	а	б
13	в	а	б	27	б	а	в
14	а	в	б				

Показник: уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси.

Мета: з'ясувати рівень сформованості вмій студентів використовувати електронні освітні ресурси у власній професійній діяльності.

Анкета «Готовність майбутніх вихователів до використання у професійній діяльності електронних освітніх ресурсів»

Інструкція: Уважно прочитайте кожне запитання. Поставте позначку «+» у клітинці, яка відповідає Вашій відповіді.

Запитання	Так	Скоріше так, ніж ні	Не знаю	Ні
1. Чи використовуєте Ви нові інформаційні технології?				
2. Чи можна використовувати розвивальні та навчальні комп'ютерні програми у роботі з дітьми старшого дошкільного віку?				
3. Чи буде ефективним використання нових інформаційних технологій у роботі з батьками дітей?				
4. Чи використовували Ви нові інформаційні технології у роботі з батьками дітей дошкільного віку під час проходження педагогічної практики?				
5. Чи буде ефективним використання нових інформаційних технологій у роботі з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти?				

6. Чи використовували Ви нові інформаційні технології у роботі з педагогічним колективом під час проходження педагогічної практики?				
7. Чи створені умови в закладах дошкільної освіти для використання нових інформаційних технологій?				

Шкала оцінювання:

«Так» – 3 бали;

«Скоріше так, ніж ні» – 2 бали;

«Не знаю» – 1 бал;

«Ні» – 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент – 21 бал.

Високий рівень вияву показника – 21–15 балів.

Середній рівень вияву показника – 14–8 балів.

Низький рівень вияву показника – 7–0 балів.

Показник: уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси.

Мета: з'ясувати рівень сформованості умінь студентів створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

Педагогічні ситуації

Інструкція: Уважно прочитайте запропоновані педагогічні ситуації та варіанти їх вирішення. Поставте позначку «+» поруч із тим варіантом, який є оптимальним.

1. Вам необхідно провести батьківські збори в закладі дошкільної освіти. Ви вирішили використати презентацію для унаочнення матеріалу з теми батьківських зборів. Який шлях Ви оберете?

А) Вивчити, узагальнити, систематизувати додатковий матеріал з теми, підготувати власну презентацію та використати її під час заходу.

Б) Знайти в мережі Інтернет презентацію за темою батьківських зборів, внести зміни (дещо видалити, дещо додати), підготувати виступ та використати матеріали під час заходу.

В) Знайти в мережі Інтернет презентацію та виступ за темою батьківських зборів, використати готові матеріали під час заходу.

2. Вам необхідно провести онлайн-консультацію для колег з демонстрацією результатів власної роботи. Ви:

А) Систематизуєте результати власної роботи, підготуєте додаткові матеріали та представите під час онлайн-консультації.

Б) Завантажите з мережі Інтернет досвід роботи колег, внесете зміни згідно власних результатів роботи та продемонструєте під час онлайн-консультації.

В) Завантажите з мережі Інтернет досвід роботи колег, зміните загальну інформацію та продемонструєте під час онлайн-консультації.

3. Вам доручили розробити інтерактивний плакат для батьків дітей дошкільного віку за певною темою з подальшим розміщенням його на офіційному сайті закладу дошкільної освіти. Які Ваші дії?

А) Ви переглянете відео щодо розробки інтерактивних плакатів, доберете необхідний матеріал теоретичного та практичного спрямування, продумаєте оформлення, підготуєте інтерактивний плакат для батьків вихованців.

Б) Ви переглянете відео щодо розробки інтерактивних плакатів, оберете вже готову розробку, внесете зміни, підготуєте інтерактивний плакат для батьків вихованців.

В) Розмістите на сайті закладу дошкільної освіти посилання на інтерактивний плакат з мережі Інтернет.

4. Вам необхідно підготувати інтерактивні вправи для дітей дошкільного віку та розмістити посилання на них на сторінці для батьків.

Ви:

А) Ви оберете сервіс для розробки інтерактивних вправ, переглянете інструкцію, готові інтерактивні вправи, оберете порожній шаблон, наповните його необхідною інформацією (назва, інструкція, завдання) та підготуєте інтерактивні вправи для вихованців.

Б) Ви оберете сервіс для розробки інтерактивних вправ, переглянете готові інтерактивні вправи, оберете вправи, які Вам найбільш підходять, внесете деякі зміни та підготуєте інтерактивні вправи для вихованців.

В) Розмістите на сторінці для батьків посилання на інтерактивні вправи, розміщені в мережі Інтернет.

5. Ви тривалий час працюєте над розробкою електронного посібника, але стикаєтеся з певними труднощами. Які Ваші дії?

А) Звернетесь по допомогу до більш досвідчених колег, але доведете розпочате до кінця.

Б) Завантажите електронний посібник з мережі Інтернет та дещо зміните.

В) Завантажите електронний посібник з мережі Інтернет, зміните загальні дані та представите як власну розробку.

Шкала оцінювання:

– варіант «А» – 3 бали;

– варіант «Б» – 2 бали;

– варіант «В» – 1 бал.

Максимальна кількість балів – 15.

Високий рівень вияву показника – 12–15 балів.

Середній рівень вияву показника – 9–11 балів.

Низький рівень вияву показника – 5–8 балів.

**Методика діагностики сформованості методичної компетентності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти за
оцінним критерієм**

Показник: прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності.

Мета: з'ясувати рівень сформованості прагнення студентів до самоаналізу власної професійної діяльності.

**Методика визначення рівня рефлексивності
(А. Карпов, В. Пономарьов)**

Інструкція: Дайте, будь ласка, відповідь на декілька тверджень методики. В бланку для відповідей навпроти номера твердження поставте, будь ласка, цифру, яка відповідає варіанту Вашої відповіді:

- 1 – абсолютно неправильно;
- 2 – неправильно;
- 3 – швидше неправильно;
- 4 – не знаю;
- 5 – швидше правильно;
- 6 – правильно;
- 7 – абсолютно правильно.

Не замислюйтеся довго над відповідями. Пам'ятайте, правильних чи неправильних відповідей у даному випадку не існує. Перша відповідь, яка спала на думку, і є правильною.

Текст методики

1. Коли я читаю гарну книжку, я завжди потім довго думаю про неї, мені кортить її з ким-небудь обговорити.
2. Коли мене раптово про щось запитують, я можу відповісти перше, що прийшло на думку.

3. Перш ніж підняти телефонну слухавку, щоб подзвонити по ділу, я здебільшого подумки планую розмову.

4. Коли я здійснию якусь помилку, то довго потім не можу відволіктися від думок про неї.

5. Коли я розмірковую над чимось або розмовляю з іншою людиною, мені буває цікаво раптово згадати, що спричинило низку думок.

6. Коли я починаю виконувати складне завдання, я намагаюся не замислюватися над майбутніми труднощами.

7. Головне для мене – уявити кінцеву мету своєї діяльності, а деталі мають вторинне значення.

8. Буває, що я не можу зрозуміти, чому хтось незадоволений мною.

9. Я часто ставлю себе на місце іншої людини.

10. Для мене важливо в деталях уявити собі хід роботи, яку я починаю виконувати.

11. Мені було б складно написати ділового листа, якби я наперед не склав плану.

12. Я надаю перевагу діяти, а не розмірковувати над причинами своїх невдач.

13. Я доволі легко приймаю рішення відносно дорогої покупки.

14. Як правило, якщо я щось замислив, то подумки аналізую свої плани, уточнюю деталі, розглядаю усі варіанти.

15. Я турбуюся про своє майбутнє.

16. Вважаю, що у більшості ситуацій потрібно діяти швидко та керуватися першою думкою, яка прийшла на розум.

17. Іноді я приймаю необмірковані рішення.

18. Коли я закінчую розмову, то іноді я продовжую її подумки, знаходжу нові аргументи на захист власної точки зору.

19. У ситуації конфлікту, в пошуку винних, я перш за все починаю з себе.

20. Перш ніж прийняти рішення, я завжди намагаюся все обміркувати

та зважити.

21. У мене іноді виникають конфлікт тому, що я не можу передбачити, якої поведінки від мене очікують інші.

22. Буває, що коли я обмірковую розмову з іншою людиною, я подумки немов веду з ним розмову.

23. Я намагаюся не замислюватися над там, які думки та почуття викликають у інших мої слова та вчинки.

24. Перш ніж зробити зауваження іншому, я обов'язково подумаю, якими словами це краще зробити, щоб не образити його.

25. Коли я вирішую складне завдання, я думаю над ним навіть тоді, коли займаюся іншими справами.

26. Якщо я з ким-небудь сварюся, то в більшості випадків не вважаю себе винним.

27. Рідко буває так, що я жалкую про те що сказав.

Бланк для відповідей

№ твердження	Ваша відповідь	№ твердження	Ваша відповідь	№ твердження	Ваша відповідь
1		10		19	
2		11		20	
3		12		21	
4		13		22	
5		14		23	
6		15		24	
7		16		25	
8		17		26	
9		18		27	

Під час обробки результатів отримані бали необхідно перевести у стени за допомогою стенової шкали переведення «сирих» тестових балів.

Максимальна кількість стенових балів – 10.

Високий рівень вияву показника – 7–10 балів.

Середній рівень вияву показника – 4–6 балів.

Низький рівень вияву показника – 3–0 бали.

Показник: прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення.

Мета: з'ясувати рівень сформованості прагнення студентів до безперервної самоосвіти, самовдосконалення.

Методика «Ваша готовність до саморозвитку» (В. Павлов)

Інструкція: Прочитайте кожне твердження в завданні і оцініть, наскільки це твердження вірно для Вас. Якщо правильне, то поставте позначку у стовпчику «Так», якщо неправильне, то у стовпчику «Ні». Якщо не знаєте, як відповісти, поставте позначку у стовпчику «Не знаю». Такий варіант можливий тільки у крайньому разі.

Твердження

1. У мене часто з'являється бажання більше дізнатися про себе.
2. Я вважаю, що мені немає необхідності в чомусь змінюватися.
3. Я упевнений(а) в своїх силах.
4. Я вірю, що все задумане мною здійсниться.
5. У мене немає бажання знати свої плюси і мінуси.
6. В моїх планах я частіше сподіваюся на успіх, ніж на себе.
7. Я хочу краще й ефективніше працювати.
8. Я умію примусити і змінити себе, коли треба.
9. Мої невдачі багато в чому пов'язані з невмінням це робити.
10. Я цікавлюся думкою інших про мої якості і можливості.
11. Мені важко самотійно досягнути задуманого і виховати себе.
12. В будь-якій справі я не боюся невдачі і помилки.
13. Мої якості і уміння відповідають вимогам моєї професії.
14. Обставини сильніше за мене, навіть якщо я дуже хочу щось зробити.

Бланк для відповіді

№	Так	Не знаю	Ні	№	Так	Не знаю	Ні
1.				8.			
2.				9.			
3.				10.			
4.				11.			
5.				12.			
6.				13.			
7.				14.			

Ключ

№	Значення	№	Значення
1	+	8	+
2	-	9	+
3	+	10	+
4	+	11	-
5	-	12	+
6	-	13	-
7	+	14	-

Методика дозволяє визначити самоусвідомлення студентів: «Можу самовдосконалюватися, але не хочу віднайти себе», «Хочу віднайти себе і можу змінитися», «Не хочу віднайти себе і не хочу змінюватися», «Хочу віднайти себе, але не можу себе змінити».

Показник: прагнення до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності.

Мета: з'ясувати рівень сформованості прагнення студентів до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності.

Карта педагогічної оцінки Т. Морозової
Компонент «Здатність до самоуправління в педагогічній
діяльності»

Інструкція: Оцініть кожну складову компонента за 9-бальною шкалою та поставте позначку «+» у відповідний стовпчик.

№ з/п	Показник	Бали								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Самооцінка власної самостійної діяльності									
2.	Здатність до рефлексії									
3.	Здатність до самоорганізації і мобілізації									
4.	Самоконтроль									
5.	Працелюбність, старанність									

Шкала оцінювання.

Високий рівень вияву показника – 45–35 балів.

Середній рівень вияву показника – 34–20 балів.

Низький рівень вияву показника – 5–19 балів.

Фрагменти розроблених вебміксів

Фрагмент вебмікса

«Адаптація дитини раннього віку до умов ЗДО»

(URL: <https://www.symbaloo.com/mix/адаптаціядитини>)

The image shows a Symbaloo webmix dashboard titled "Адаптація дитини". The dashboard contains various tiles for educational resources, including:

- Адаптація дитини до умов закладу дошкільної освіти (Google Drive)
- Актуальність проблеми
- Словничок вихователя
- Волобуєва Н.О.
- Бурова С.С.
- Пасічник Н.О.
- Поперечна Д.
- Педагогічна освіта: Козак Л. В.
- ПРОБЛЕМИ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ТА КРЕТЯВОЇ ПСИХОЛОГІЇ (Шаталова О. В.)
- Пошук web (Google search bar)
- Педагогічна освіта: Кільова Н.
- Молодий вчений (Бочарина Н.О.)
- Шкляр Н.
- 1 ПЕДАГОГІКА (Волкова В.)
- Поради вихователя
- Поради психолога
- Поради медичної сестри
- Адаптаційний лист
- Ігрові техніки
- Адаптаційні ігри
- Програма адаптаційних занять
- Проект
- Часопис Ресурсного центра
- Пам'ятка для батьків
- Інформація для батьків
- Консультації для батьків
- Казочки
- Інформація для батьків

Two callout boxes are shown:

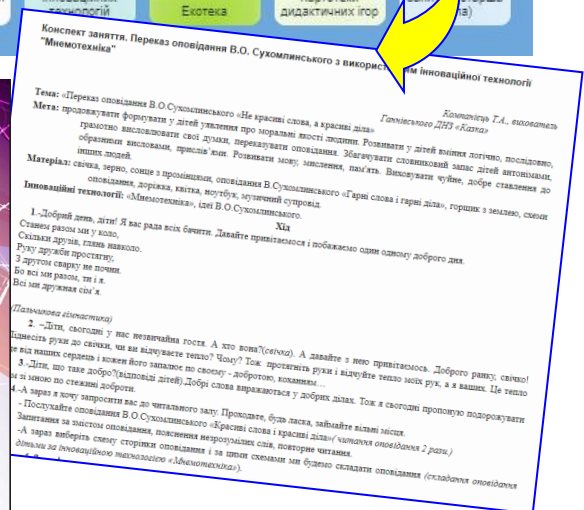
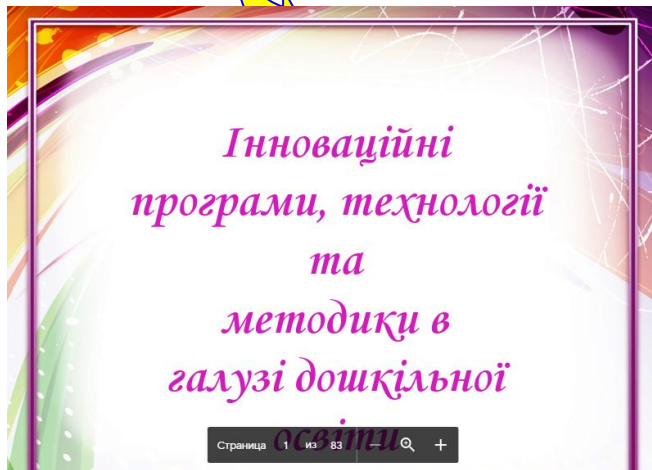
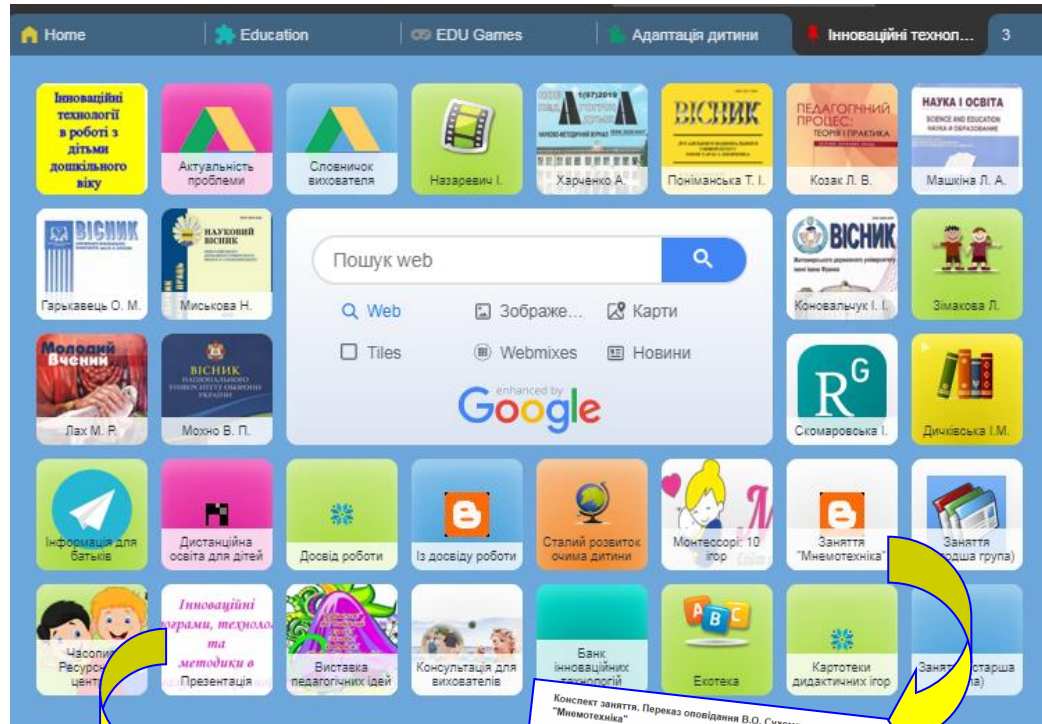
Callout 1 (Left): "Часопис Ресурсного центра педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» Випуск 1. Тема випуску: «Адаптація дитини до умов закладу дошкільної освіти». Часто батьки ставлять питання: «Чому дитина не йде до закладу дошкільної освіти зі...»

Callout 2 (Right): "Проект «Адаптація дітей раннього віку до умов ЗДО» РЕСТРАЦІЙНА КАРТКА ПРОЕКТУ. Назва, тема проекту: Адаптація дітей раннього віку до умов ЗДО. Учасники проекту: Педагогічні працівники, діти раннього віку, батьки дітей раннього віку. Характеристика проекту: За кількістю учасників: колективний. За тривалістю виконання: середньої тривалості (5 місяців). За характером контактів: в межах закладу дошкільної освіти. Ресурси: Львівські. Страниця 1 з 6

Фрагмент вебмікса

«Інноваційні технології в роботі з дітьми дошкільного віку»

(URL: <https://www.symbaloo.com/mix/інновацінітехнології>)

Фрагменти розроблених інтерактивних плакатів

Фрагмент інтерактивного плаката

«Психічний розвиток дитини від народження до трьох років»

(URL: <https://www.thinglink.com/scene/1372862866469683202>)

**Перелік вебінарів для вихователів
закладів дошкільної освіти**

Тема: «Профілактика та подолання емоційного вигорання».

Спікер: Коцюба Анна Олександрівна – кандидат психологічних наук, психолог, психотерапевт.

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://vseosvita.ua/webinar/profilaktika-ta-podolanna-emocijnogo-vigoranna-17.html>

Тема: «Емоційний інтелект та його особливості».

Спікер: Черниш Олена – психолог в галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних розладів, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості.

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://vseosvita.ua/webinar/emocijnij-intelekt-ta-jogo-osoblivosti-25.html>

Тема: «Емоційний інтелект. Практикум».

Спікер: Черниш Олена – психолог в галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних розладів, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості.

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://vseosvita.ua/webinar/emocijnij-intelekt-praktikum-26.html>

Тема: «Ігри на розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку».

Спікер: Здравчева Тетяна Миколаївна – дефектолог, практичний

психолог, вчитель початкових класів.

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://vseosvita.ua/webinar/igri-na-rozvitok-piznavalnoi-sferi-ditej-doskilnogo-ta-molodsogo-skilnogo-viku-62.html>

Тема: «Ігрові методики для розвитку мовлення».

Спікер: Харитонова Вікторія Олегівна – ігромайстер, експерт з розвитку дітей за допомогою ігор.

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://vseosvita.ua/webinar/igrovi-metodiki-dla-rozvitku-movlenna-65.html>

Тема: «Квест у закладі дошкільної освіти: граємо, розвиваємо, навчаємо».

Спікер: Стаєнна Олена – кандидат педагогічних наук, головний редактор журналу «Вихователь-методист дошкільного закладу».

Тривалість: 1 година.

URL: <https://naseminar.com.ua/seminar/486-kvest-u-zaklad-doshklnno-osvti-gramo-rozvivamo-navchamo>

Тема: «Безпека життєдіяльності дітей».

Спікер: Дуброва Наталія – провідний фахівець з охорони праці та безпеки життєдіяльності ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Тривалість: 1 година.

URL: <https://naseminar.com.ua/seminar/48-bezpeka-jittdylnost-dtey>

Тема: «Проектна діяльність дошкільників: методична кухня».

Спікер: Гавриш Наталія – доктор педагогічних наук, професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, провідний

науковий співробітник лабораторії дошкільного виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

Тривалість: 1 година.

URL: <https://naseminar.com.ua/seminar/52-proektna-dyalnst-doshklnkv-metodichna-kuhnya>

Тема: «Конфлікти в закладі дошкільної освіти».

Спікер: Беленька Ганна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://naseminar.com.ua/seminar/158-konflkti-v-zaklad-doshklnno-osvti>

Тема: «Новачок у дитсадку: психолого-педагогічний супровід».

Спікер: Гурковська Тетяна – психолог-консультант, головний редактор журналу «Практичний психолог: Дитячий садок».

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://naseminar.com.ua/seminar/267-novachok-u-ditsadku-psihologo-pedagogchniy-suprovd-15-godini>

Тема: «Навчаємо дітей розповідати: нові підходи».

Спікер: Гавриш Наталія – доктор педагогічних наук, професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, провідний науковий співробітник лабораторії дошкільного виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

Тривалість: 1 година 30 хвилин.

URL: <https://naseminar.com.ua/seminar/350-navchamo-dtey-rozpovdati-nov-pdhodi>

Тема: «Основи медіаграмотності: як розпізнати фейк».

Спікер: Гужва Ольга – керівник відділу реклами та брендингу Центру зв'язків з громадськістю Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Керівник медійного проєкту студентське онлайн радіо «ЗІР».

Тривалість: 1 година.

URL: <https://naurok.com.ua/webinar/osnovi-mediagramotnosti-yak-rozpiznati-feyk?reg=true>

Тема: «Технологія виготовлення лепбуків».

Спікер: Руденко Анна – вчитель фізики, математики інформатики Біликівського навчально-виховного комплексу. Учасник конкурсу «Учитель року» в номінації «Інформатика».

Тривалість: 1 година 20 хвилин.

URL: <https://naurok.com.ua/webinar/tehnologiya-vigotvlennya-lepbukiv?reg=true>

Тема: «Інноваційні педагогічні технології у формуванні самостійності та ініціативності дітей дошкільного віку».

Спікер: Котляр Ірина – керівник гуртка-методист КЗ «Міський центр позашкільної роботи за місцем мешкання» м. Маріуполь, учитель року.

Тривалість: 1 година.

URL: <https://naurok.com.ua/webinar/innovaciyni-pedagogichni-tehnologiyu-formuvanni-samostiynosti-ta-iniciativnosti-ditey-doshkilnogo-viku?reg=true>

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**Статті в наукових фахових виданнях України**

1. Демченко М., Аматыєва О. Використання потенційних можливостей Ресурсного центру факультету дошкільної освіти та практичної психології для підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць* / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка. 2015. Спецвип. 15. Ч. 1. С. 25–32.

2. Демченко М. О. Генеза понять компетентнісного підходу у сучасних педагогічних дослідженнях. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць*. 2017. №5 (85). С. 135–144.

3. Демченко М.О. До проблеми розробки професіограми вихователя закладів дошкільної освіти. Педагогічні науки: збірник наукових праць. Херсон, 2018. Вип. LXXXI. Том 1. С. 138–143.

4. Демченко М.О. Теоретичний аналіз структури методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Науковий Часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Випуск 72. Том 1. С. 145–150.*

5. Демченко М.О., Аматыєва О.П., Гакало В.О. Використання можливостей роботи Ресурсного центру для оптимізації підготовки психолого-педагогічних працівників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: збірник наукових праць*. Запоріжжя: КПУ, 2019. Вип. 63. Т. 2. С. 11–15.

Статті у виданнях,**включених до міжнародних наукометричних баз**

6. Демченко М. О., Набока О. Г. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: теоретичний аспект. *Науковий*

журнал «Молодий вчений». №10.1 (50.1) жовтень, 2017 р. С. 45–49. (*Index Copernicus*)

7. Демченко М.О., Набока О.Г. Освітній блог як засіб професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69, № 1. С. 64–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_8. (*Web of Science*)

Стаття в зарубіжному науковому виданні

8. Демченко М. О. Використання платформи Moodle у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Scientific discussion (Praha, Czech Republic)*. VOL 1, No 19, (2018). P. 24–28.

Статті в інших виданнях, матеріали конференцій

9. Демченко М.О., Амацьєва О.П. Використання інноваційного проекту «Ресурсний центр факультету» для адаптації майбутніх фахівців до умов психолого-педагогічної діяльності. Перспективні питання психології: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської міжвузівської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми реалізації адаптаційного потенціалу особистості в сучасних умовах життєздійснення. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2016. Вип. 1. С. 228–232.

10. Демченко М. О. До проблеми визначення сутності понять «компетенція», «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогіка і психологія сьогодення: теорія та практика*: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 19–20 січня 2018 р.). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. С. 73–75.

11. Демченко М. О. Електронні освітні ресурси: сутність поняття, переваги та недоліки. *Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрямки досліджень*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 1–2 червня 2018 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. С. 22–25.

12. Демченко М. О. Методична компетентність як складова професійної компетентності вихователів закладів дошкільної

освіти. *Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 4–5 травня 2018 р.). Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2018. С. 78–76.

13. Демченко М. О. Професійні функції майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: теоретичний аналіз. *Інновації XXI століття*: збірник наукових матеріалів ХХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, 25 травня 2018 р.). Вінниця, 2018. Ч. 5. С. 13–16.

14. Демченко М. О. Ресурсний центр як засіб професійного становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 25–26 травня 2018 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2018. С. 48–51.

15. Демченко М.О. Електронні освітні ресурси як засіб професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Збірник наукових праць за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіко-гуманітарні проблеми сьогодення»* (м. Краматорськ, 17–18 жовтня 2019 р.) / за заг. ред. Л.К. Лисак, В.А. Григор'євої. Харків.: ТОВ «Промарт», 2019. Вип. 1. С. 126–128.

16. Демченко М.О. Діагностика рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Scientific and pedagogic intemship «Pedagogical and psychological education as a component of the education system in Ukraine and the EU countries»*: Internship proceedings (August 3 – September 11, 2020). Włocławek: «Izdevnieciba Baltija Publishing», 2020. P. 79–82.

17. Демченко М.О. Методика діагностики рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *The 3rd International scientific and practical conference «Innovative development of science and education»* (May 24–26, 2020). ISGT Publishing House, Athens, Greece. 2020. P. 248–253.

18. Демченко М.О. Стан використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*: зб. наукових праць (Канада–Сербія–Азербайджан–Польща–Україна, 30–31 травня 2020 р.) / за заг. ред. д. філос. н. Журби М.А. Монреаль: СРМ «ASF», 2020. С. 46–50.

19. Демченко М.О. Теоретичний аналіз організації та діяльності ресурсних центрів України. *Проблеми професійного розвитку вчителя в контексті оновлених освітніх стандартів*: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції, присвяченої 80-річчю заснування Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» та 50-річчю започаткування підготовки учителів трудового навчання в ДДПУ (Слов'янськ, 20 травня 2020 року). Слов'янськ, 2020. С. 75–78.

Апробація матеріалів дослідження. Основні теоретичні положення та експериментальні дані доповідалися, обговорювалися й отримали схвалення на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема *Міжнародних*: «Психолінгвістика в сучасному світі – 2017» (Переяслав-Хмельницький, 2017), «Педагогіка і психологія сьогодення: теорія і практика» (Одеса, 2018), «Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук» (Київ, 2018), «Інновації XXI століття» (Вінниця, 2018), «Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки» (Запоріжжя, 2018), «Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрямки досліджень» (Київ, 2018), «Психолінгвістика в сучасному світі – 2018» (Переяслав-Хмельницький, 2018), «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Канада–Сербія–Азербайджан–Польща–Україна, 2020), «Innovative

Development Of Science And Education» (Athens, Greece, 2020), «Проблеми професійного розвитку вчителя в контексті оновлених освітніх стандартів» (Слов'янськ, 2020); *Всеукраїнських*: «Економіко-гуманітарні проблеми сьогодення» (Краматорськ, 2019), «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти» (Слов'янськ, 2019), «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти» (Слов'янськ, 2020).

Результати дослідження обговорювалися й були позитивно оцінені на щорічних звітних наукових конференціях, засіданнях кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (2017–2020 рр.).

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
(ДДПУ)

вул. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька область, Україна, 84116
Тел./факс: (062) 666-54-54
E-mail: sgpi@slav.dn.ua, www.ddpu.edu.ua, код ЄДРПОУ 38177113

13.05.2023р. № 68-20-247/1 на № _____
Довідка

про впровадження результатів дисертації
Демченко Марини Олександрівни
«Формування методичної компетентності майбутніх вихователів
закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 015 – професійна освіта

Результати дисертаційної роботи Демченко М.О. упроваджувалися в освітній процес Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет».

Започатковуючи експериментальну роботу, Демченко М.О. було здійснено розвідувальний етап, мета якого полягала у вивченні досвіду використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. Авторкою було експериментально вивчено стан сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів, визначено критерії та показники, а також дібрані діагностувальні методики для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Особливої уваги заслуговує представлена технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, а саме: дистанційне навчання, Ресурсний центр педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», освітній блог «Професійна підготовка майбутніх вихователів».

Результати, отримані під час апробації та впровадження результатів дослідження, підтвердили ефективність запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Уважаємо, що теоретично обґрунтована та експериментально апробована технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів може використовуватися в освітньому процесі закладів вищої освіти для підвищення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

Ректорка ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

докт.пед.наук, проф.С.О. Омельченко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

61001, м. Харків, провулок Руставелі, 7, тел/ факс (057) 732-46-30, e-mail hgpa@kharkov.com
 Розрахунковий рахунок UA248201720344290001000032413, UA408201720344281001200032413,
 UA678201720344291001300032413 Держказначейська служба України м.Київ
 МФО 820172, Код 02125591

25.05.2020 № 01-13/304/1

на № _____ від _____

Довідка
про впровадження результатів дослідження
Демченко Марини Олександрівни
«Формування методичної компетентності майбутніх вихователів
закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів»,
представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 015 – професійна освіта

Результати наукового дослідження Демченко М.О. щодо формування методичної компетентності майбутніх вихователів були впроваджені в освітній процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Розкриті автором сутність і структура методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; схарактеризований потенціал електронних освітніх ресурсів як засобу формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; визначені компоненти, критерії, показники та схарактеризовані рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти стали в нагоді науково-педагогічним і педагогічним працівникам академії при вдосконаленні освітніх програм, змісту лекційних занять та технологічного забезпечення освітнього процесу фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО.

Упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів позитивно вплинуло на якість та результативність освітнього процесу в академії.

Апробовану технологію доцільно використовувати в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти з метою підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

Довідку розглянуто та схвалено на засіданні кафедри теорії та методики дошкільної освіти (протокол № 10 від «20» травня 2020 р.).

Проректор з науково-педагогічної роботи

Іван СТЕПАНЕЦЬ

Завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти

Марина РОГАНОВА

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703
тел./факс: (06461) 2-40-61, 097-567-20-45
e-mail: mail@luguniv.edu.ua, www.luguniv.edu.ua

30.06.2020 № 1/564/р

Довідка

про впровадження результатів дисертаційної роботи
Демченко Марини Олександрівни
«Формування методичної компетентності майбутніх вихователів
закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 – професійна освіта
в освітній процес Державного закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Результати наукового дослідження М.О. Демченко щодо формування методичної компетентності майбутніх вихователів були впроваджені в освітній процес навчально-наукового інституту педагогіки та психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Автором розкрито сутність і структуру методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; схарактеризовано потенціал електронних освітніх ресурсів як засобу формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; визначено компоненти, критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів свідчить про результативність її використання в освітньому процесі підготовки фахівців за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Вважаємо, що теоретично обґрунтована та експериментально апробована технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів може бути використана в освітньому процесі закладів вищої освіти з метою підвищення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

В. о. ректора

Сергій САВЧЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

пр. Будівельників, 129-а, м. Маріуполь, 87500
 Телефон: (0629) 58-75-90, 58-75-91 E-mail: info@mdu.in.ua код ЄДРПОУ 26593428

дв. ст. додг. № 01-24/458

на № _____ від _____

Довідка

**про впровадження результатів дослідження
 Демченко Марини Олександрівни
 «Формування методичної компетентності майбутніх вихователів
 закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів»,
 представленою на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
 спеціальності 015 – професійна освіта**

В освітній процес фахової підготовки студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта Маріупольського державного університету було впроваджено результати дисертаційної роботи за темою: «Формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів».

Результати дослідження Демченко М.О. обговорювалися на засіданнях кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету.

Апробація результатів дослідження відбувалася шляхом упровадження в освітній процес студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Аналіз отриманих даних засвідчив позитивну динаміку рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Довідку розглянуто та схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету (протокол № 11 від «16» червня 2020 р.).

Перший проректор

Завідувач кафедри
 дошкільної освіти

О.В. Булатова

О.Г. Брежнева